

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENEC

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan (zjutraj) razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun
Ljubljana številka
10.650 in 10.349 za
inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Blagoslovljene božične praznike

vsem naročnikom, inserentom,
prijateljem in bralcem voščita
uredništvo in uprava »Slovenca«

Današnja številka »Slovenca« je izšla
na 32 straneh in v 60.000 izvodih!
Prihodnja redna številka »Slovenca«
bo izšla v četrtek, dne 28. decembra.

Letošnji božič

Sv. pismo pripoveduje, da je po vesolj-
nem potopu oče Noe odprl okno ladje, s
katero se je rešil on in njegova družina, in
spustil najprvo krogarja na svobodo. Ropar-
ska ptica je imela dovolj razlogov, da se ni
več vrnila v ladjo. Potem se je okno ladje
spet odprlo in Noe je poslal goloba kot svo-
jega odposlanca z vodami uničenemu svetu.
Toda ljubka živalica ni našla mesta, kamor
bi se mogla spustiti in se je zopet povrnila
v ladjo. Preteklo je še sedem dni, ko je bil
golob znova izpuščen. Tokrat pa je oglednik
očaka Noeta imel več sreče. Vrnil se je šele
proti večeru in prinesel v kljunu lepo zele-
nečo oljčno vejico. Strahotnega potopa je bilo
konec, zunaj je brstelo novo življenje.

Ko bi na letošnji božič 1939 bil izpuščen
iz ladje svetovne diplomacije krogar kot
oglednik položaja v svetu, mislimo, da se
ptič ne bi več povrnil. Nagon roparice,
ki išče mrhovine, bi ga gnal, — vseeno, kam
bi se obrnil: ali na sever, na jug, vzhod ali
zapad, — v prostrane pokrajine, kjer bi našel
dovolj žalostnega plena. Krogar ne bi več
utegnil vrniti se k diplomatom. In če bi
za njim izpustili goloba, bi težko našel pri-
pravno mesto, varno in mirno naselje in še
manj je verjetno, da bi se vrnil z oljčno ve-
jico v kljunu. Oljke so se posušile in žalostno
stegajo svoje veje v mračno nebo. Treba bo
več kot sedem dni, da bodo zopet ozelenele...

Razgled po svetu resnično ne kaže božič-
nega razpoloženja. Nebeški duhovi bi težko
našli grozde pastirjev, ki bi v mirnih dolincah
ob prijazno plapolajočih ognjih bajali staro-
davnost pravljice in šteli zvezde na nebu.
Letošnja sveta noč je prepolna železnega ne-
mira in tesnobne čuječnosti. Milijoni in mili-
joni vojakov stoje v ledeno mrzlih okopih ali
na izpostavljenih stražah. Nobenega ognja,
nobene luči, nobenega žarka svetlobe. Vsakdo
skriva v mesečini celo mrzel lesk brušenega
jekla, kajti tam spredaj je sovražnik, ki preži
na življenje protivnika. Vnete oči mrzlično
boljšče v živo noč, katere gluhi molk preseka
od časa do časa rezek življenjskega iz-
strelka ali hrupna eksplozija granate... Toda
srca bodo vendar vasovale pri jaslicah ali vsaj
pod božičnim drevescem in duša bo sanjala o
ženi, otrocih, o domači toploti svete božične
noči in o zvonu, ki bo povabil k polnočni
skrivnosti. Mislil milijonov mladih mož iz
vseh dežel in vseh morij bodo na to sveto
noč hitele kakor plašne ptice pod domači
krov, da v duhu praznujejo najlepši družinski
praznik.

O, kako kruta bo letošnja sveta noč za
stotisoče in milijone pregnancev, ki begajo
križem po svetu, brez svojcev, brez doma, ko
premnogi nimajo, kam bi glavo položili. Kako
poln žalostnih doživljetij bo letošnji božič za
stotisoče po koncentracijskih taboriščih, kam-
or jih je natrpala maščevalnost in sovra-
štvo. Kako bi jih razveselil upoln klic: Ne
bojte se, danes, ko vsak trepetaja za svojo
usodo, ko je v skrbi za golo življenje in se
vsak boji pred človekom. Kjer ljudje ne
vidijo drug v drugem nič več božjega, so drug
drugemu postali volkovi. Pest močnejšega
kroji »pravico« pragozda, zloba in nasilje sta
postala hvaljena čednost. A sreče in miru ni.
Kajti »hudobneži« nimajo miru. In ker ga
sami nimajo, ga tudi drugim ne privoščijo.
Brezbožen komunizem poganja na finskem
bojišču tisoče ljudi v smrt, jih poganja dru-
god v stavke, nemire in državljanske vojne...
Res, hudobneži ne poznajo miru in ga tudi
drugim ne morejo dati.

A tudi v premnogih družinah bo letos
žalosten božič. Telesno bodo pač zbrani okrog
jaslic, a misli bodo iskale bolj kot kdaj koli
očeta, brata, zaročenca, ki je odšel na bojišče,
ki blodi po daljnih morjih, kjer zahrbtno
preži smrt. Atek, bratec je nekje daleč pod
nebnim svodom, gleda zvezdne utrinke in
ugiba, kateri je njegov... Kdaj se utrne nje-
gova zvezda? Morda pa se je že utrnula in
doma ob jaslicah sedi vdova s sirotami in
grenkimi spomini. Kako je še lani bilo lepo
na sveti večer. Božič je praznik prečudne
nežnosti in ljubezni, zato se ta dan znova raz-
bole in ožive vse rane, ki jih je v duši za-
pustila raztrgana in uničena ljubezen.

Svet je zbeigan in nesrečen. Na tem tem-
nem ozadju se odraža božična mirovna blago-
vest kot čudno, skoraj neumljivo nasprotje.
Obhajamo praznik največje svetopislosti in
človekoljubja v času, ko je svet prepoln so-
vrštva. Nebeško veselje nam je oznanjeno

Sovjeti na begu pred Finci

Finska protiofenziva na severu in na vzhodu se
je za rdeče čete spremenila v pravo katastrofo

Helsinki, 23. dec. t. Reuter. Sovjetski beg na
severnem bojišču traja dalje. Sovjetske čete bežijo
nazaj proti Petsamo in zapuščajo za seboj vse,
kar bi jih moglo v bežanju ovirati. Izpraznili so
Salmijervi in bodo verjetno tekom današnjega
in jutrišnjega dneva prepustili tudi še Petsamo
Fincem, ako se ne zgodi čudež v njihov prilog.
Sovjetska letala so večkrat poskušala, da bi usta-
vila finsko prodiranje, toda bilo je vse zastonj.
Sovjetski letalci niso dobri strelec in razmetava-
jo bombe kar tja v en dan. Očividci, ki sledijo fin-
skim četam, ki so Sovjetom za petami, pripove-
dujejo o nepreglednih vrstah tankov in motornih
vozil s živežem in municijo, ki ležijo ob cestah
proti Petsamu. Ob cestah je tudi vse polno zmrz-
njenih sovjetskih vojakov, ki so bili ali ranjeni,
ali pa so popadali od slabosti in utrujenosti. Vo-
jaški izvedenci so prepričani, da so Sovjeti izgu-
bili na tem prostoru 5.000 mož.

Tudi iz vzhodnega bojišča pri Sali, kjer
so Finci v sredo pogladi rdeče čete v beg, prihaj-
ajo podobna poročila. Zmeda na sovjetski strani
je strašna. Tamkaj je vojni ples, ki so ga Finci
zajeli, izredno velik.

Na jugu v Karelijski ožini pa se je
sovjetsko zaletavanje v Mannerheimove betonirane
utrde za enkrat ustavilo.

Na vseh bojiščih torej Finci perarjajo Sovjete
z velikim zagonom. Sneg in mraz sta njihova za-
veznika. Poučeni pa pripovedujejo, da se med
finskimi četami nahajajo že odlični tuji prostov-
olci.

Finsko poročilo

Helsinki, 22. decembra. AA. Havas. Snočnje
sporočilo finskega vrhovnega poveljstva se glasi:

Sovražnik je na Karelijski ožini po
močnem topniškem obstreljevanju in zračnem bom-
bardiranju izvedel nove napade med Koukervijem
in Muolajervijem. Napadi so bili odbiti. Odbit je
bil tudi napad na Taipale. Sovražnik je pretrpel
povsod težke izgube. Uničenih je bilo sedem so-
vrzanih tankov. Na vzhodni meji je bil odbit na-
pad sovražnika v pokrajini Kikila. Med Ljesko in
Repolo se vodijo srdite bitke za vas Anglajervi.
Odbit je bil slabši sovražnikov napad ter uničen
nek sovražni tank.

Na odseku Sali imajo finske čete uspeh
za uspehom. Uničen je bil tudi tu nek sovražni
tank.

V pokrajini Petsamo se borbe nadaljujejo
v okolici Kane, kjer so se zbrale finske čete. V
rudnikih nikla v Petsame je bilo čuti močne eks-
plozije.

Na morju je sovražnik napadel oporišče
Koivisto, drug sovražni pomorski oddelek pa je
bombardiral Kikisavi zapadno od Astoje v bli-
žini Kotke. Na jezeru Ladoga ovirajo finske obal-
ske baterije operacije sovražnika. V toku včeraj-
njega dneva so sovražna letala izkoristila izredno
ugodne vremenske razmere ter izvršila več napa-
dov na mesta v ozadju, kakor tudi ob bojišču.

Sovjetska letala so napadla v notranjosti ne-
zaščitena mesta Helsinki, Tankeron, Hango, Abo,

nad novim rojstvom, nad novim življenjem
... danes, ko se tako lahkomišljeno in po
načrtu uničuje stotine in tisoče človeških živ-
ljenj... V prazničnih božičnih dneh bomo
morda utegnili vsaj za nekaj bežnih hipov
razmišljati, odkod tako velika tragedija viso-
ko kulturnih narodov. V zavest se nam trdo-
vratno vriva sledeča misel: Človeštvu je bila
napovedana nova srečnejša doba, hrepenenje
pričakovana že tisočletja — s sledečimi be-
sedami: Slava Bogu na višavah in mir ljudem
na zemlji, ki so prave volje! Prvi, osnovni
pogoj za srečo in mir človeštva je torej »slava
Bogu na višavah!« Tega osnovnega pogoja
mnogi ljudje in tudi celi narodi nočejo več
izpolnjevati, zato tudi ni več miru na zemlji.

Mi smo tako srečni, da bomo tudi letošnji
božič lahko praznovali po starih običajih in
v lepem božjem miru. Zbirali se bomo okrog
jaslic, vsi, tudi oče in bratje; po stari krščan-

Rouma, Borgo, Sortovalu, Viborg ter poljedelska
središča Riimeki, Kariš, Loima, Karka in Konton-
imeki.

„Umik v velikem neredu“

Amsterdam, 23. dec. AA. Havas. Po vesteh iz
dobro obveščenih virov v Helsinkiju, Oslu in
Stockholmu se potrjuje, da se Sovjeti na severnem
bojišču hitro umikajo in da pomeni njihov umik
pravo katastrofo. Sovjetske predstraže so
prispele do Hohenjervija južno od Pit-
kajervija, niso si pa zavarovale zvez z ozad-
jem ter preskrbele dovolj živeža. Glavni del ruskih
čet pa je prispel šele do Salmijervija, ki so ga
finske čete ob umiku zažgale. Pred dvema dnevo-
ma so se začele sovjetske čete na krajnem severu
pod pritiskom finskih čet, ki so dobila ojačenja in
ki so premagale sovjetske čete pri Suomisal-
miju, umikati v velikem neredu proti Pitkajer-
viju in Salmijerviju. Dasi v Helsinkiju uradno še
ne potrjujejo to, se vendar smatra, da so finske
čete zavzele tudi že Pitkajervi. Finske smu-
ške čete, ki so zelo dobro opremljene in zelo
okretne, stalno napadajo Sovjete, ki so odrezani
od svojih oporišč in ki sta jih zima in glad de-
cimirali.

Prihodnja točka sovjetskega umika je samo
lahko še Petsamo. Zdi se, da bi Rusi hoteli svoj
zimski glavni štab spraviti na varnejše mesto in
čakati na boljše vremenske razmere. Rusi so pu-
stili Fincem pri umiku mnogo vojnega materiala,
katerega popis se je začel.

Rdeča poročila

Moskva, 23. dec. AA. Sporočilo leningradskega
vojnega okrožja z dne 22. decembra pravi: Na fin-
skem bojišču se razen gotovega topniškega udele-
stovanja ni ničesar posebnega dogodilo.

Sovjetske čete so imele doslej v borbah na
Finskem 1823 mrtvih in 7.000 ranjenih. Finci so
na osnovi istega sporočila imeli 2.200 mrtvih, ki

so jih našli na ozemlju, ki so ga zasedle sovjetske
čete. Število ranjenih Fincev se čeni na 10.000.
Glede kritike Fincev o slabi tehnični in materialni
preskrbi sovjetskih čet, izjavlja poveljništvo ljenin-
gradskega vojnega okrožja, da rdeča vojska ni ni-
koli računala s tem, da bi z bliskovito hitrostjo
uničila finske čete.

V nasprotju s poročilom štaba poveljništva
ljeningradskega vojnega okrožja o sovjetskih iz-
gubah na Finskem trdijo objektivni opazovalci, da
so imele sovjetske čete na Finskem doslej 25.000
mrtvih ter okoli 35.000 ranjenih in ujetih. V zad-
nji številki so vračunani tudi dezertirji.

Poveljstvo leningradskega vojnega okrožja je
objavilo sporočilo o vojaških operacijah na Fin-
skem za zadnje tri tedne. Poročilo pravi:

Na severnem Finskem so sovjetske čete po
zavzetju luke Petsamo 1. decembra prodrle 130 km
v notranjost.

Na bojišču pri Ulaborgu so sovjetske čete pro-
drle 150 km, na bojišču pri Sirdopolju 80 km, na
bojišču pri Viborgu pa 64 km.

V treh tednih je bilo ujetih 18 finskih čast-
nikov, 105 podčastnikov in 1302 vojaka. Zaplenje-
nih je bilo 35 topov, 300 strojnih, 3000 pušk, 21
metalev min, 220 metalcev granat in 7 blindir-
anih avtomobilov. Sovjetske čete so imele 1823
mrtvih in 7.000 ranjenih.

Sovjeti že kličejo Nemce na pomoč

Moskva, 23. dec. t. Reuter. Sovjetska vlada
je po zagotovilih tukajšnjih diplomatskih kro-
gov zaprosila nemško vlado, naj hitro pošlje
4 svoje vojne ladje na pomoč, da bi bila blo-
kada Finske popolna. Nemške pomorske ob-
lasti so sovjetsko zahtevo odklonile.

Nadalje poročajo iz istega vira, da je so-
vjetska vlada Nemčijo zaprosila za nekaj viš-
jih častnikov. Ni še znano, če bo nemška vlada
tej prošnji ugodila, ali če jo bo prav tako za-
vrnila.

Borba za Dardanele

Napovedi nemškega lista o nameri Sovjetov,
da napadejo Turčijo in Romunijo

Angleške in francoske priprave v Prednji Aziji

Glavno službeno glasilo Nemčije »Völ-
kischer Beobachter« objavlja pod na-
lovom »Borba za Dardanele« pismo svojega
rimekega dopisnika, v katerem na podlagi po-
ročil v italijanskim listih in raznih mnenj po-
litičnih veljakov dokazuje, da se počasi pri-
pravlja napad na Sovjetsko Rusijo na področju
Črnega morja kot odgovor na težnje Sovjetije,
da bi zasedla Carigrad in Dardanelske ožine.
Člankar piše med drugim:

Turinski časopis »Stampa« je objavil
dopis iz Kaire, da obračata generala Weygand in
Wavell, to sta francoski in angleški poveljnik veli-
kih armad, ki jih imata Francija pripravljene v Si-
riji, Anglija pa v Egiptu, svoje oči mnogo bolj
proti Kavkazu in proti balkanskim mejam, kakor
pa proti italijanski Libiji.

Iz tega izvaja nemški čenikar, da smatrata
Anglija in Francija, da bo Sovjetska Rusija prej
ali slej postavila svoje zahteve na črnomorskem
prostoru. Postavila da jih bo proti Romuni-
ji, od katere bo zahtevala, naj se odpove var-
nostnemu jamstvu Anglije in Francije, ker ne gre,
da bi ti dve velesili smeli s svojimi oboroženimi
silami v Črno morje. Postavila da jih bo pro-
ti Turčiji, ki se mora odpovedati svoje zveze
z Anglijo, ki mora nadalje tudi zapreti Dardanelske
in Bosporoske ožine za vsako vojno ladjo, in ki
mora Sovjetski Rusiji nalik baltičkim državam dati
vojaška oporišča na Dardanelah, da bo Sovjetska
lahko sama nadzorovala pomorsko pot
skozi Bospor in Dardanele in pazila, da ne bi ho-
dilo tod kakšno tuje vojno brodoge. Nemški čen-
ikar je prepričan, da se bo to zgodilo. Sovjetska
Rusija da se na to pripravlja in je svojo prijateljsko
politiko do Bolgarije v zadnjem času spet na-

glasila, kar mora biti za vsakogar, kdor pogleda
na zemljevid, jasen migljaj, kam sovjetska politika
meri. Bolgarija leži med Romunijo in med bospor-
skimi ožinami!

Nemški čenikar odkriva nadalje, da je sov-
jetski generalni štab Turčiji zadnjič, ko se je
z njo v Moskvi pogajal, a so se pogajanja raz-
bila, čisto jasno povedal, da bodo sovjetske arma-
de v primeru oboroženega spopada z Anglijo in
Francijo prekorale Kavkaz, vdrle v Perzijo ter
šle dalje proti jugu, da dosežejo petrolejske vrelce
v angleškem Iraku in v južni Perziji. Tudi perzijska
vlada da je bila o tem obveščena, in vlada za-
radi tega med azijskimi državami, ki so sklenile
skupno obrambno zvezo v Saadabadu (Perzija,
Irak, Afganistan in Turčija) velika nervoznost.

Angleško-francoske priprave

Anglija in Francija sta v prividu takšnih
razvojev zbrali v Siriji polmilijsko armado,
ki stoji pod poveljstvom francoskega generala
Weyganda, ki mu je podrejen angleški general
Wavell. S to armado bi se takoj vrgli na Sov-
jetijo, ako bi poskušale čez Kavkaz proti jugu,
ali če bi napadla Romunijo.

Nemški čenikar ne odgovarja na vprašanje,
kakšno stališče bi v tem primeru zavzela Italija.

Hišne preiskave pri Nemcih v Carigradu

Istanbul, 23. dec. t. Reuter. Turške oblasti so
odredile obsežne preiskave pri Nemcih prebivajo-
čih v Carigradu (Istanbulu) in drugih večjih na-
seljih. Policija je napravila posebno stroge pre-
iskave na sedežih nemških združenj, v prvi vrsti
v društvu »Teutonia«. Policija je odnesla seboj ne-
kaj propagandnega materiala.

Nameni Sovjetije:

Sramoto na Finskem bi si Sovjeti
radi oprali na Balkanu

Moskva, 23. dec. t. Havasov poročevalec jav-
lja: V inozemskih krogih v Moskvi mnogo ugib-
ljejo o nadaljnjih namelih Sovjetske Rusije. Neka-
teri menijo, da bo Sovjetska Rusija hotela izbrisi
svojo sramoto na Finskem s kakšnim bolj
uspešnim rovarjenjem na Balkanu. V sovjetskih
vladnih krogih razpoloženje do Turčije, ki ni

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zemun, 23. decembra. AA. Vremenska na-
poved za 24. december: Hladno bo, pretežno
vedro. Postopoma se bo lahko pooblačilo od
severozahoda.

Zagrebska vremenska napoved: Nespre-
menljivo.

120 nemških lovskih letal napadlo angleške bombnike

Pretrfresljiv popis bitke v zraku nad Wilhemshavenom

London, 23. decembra. t. (Reuter.) Se se sedaj objavljajo nekatere podrobnosti iz velike bitke v zraku, ki se je razvijala dne 18. decembra nad nemško bazo med številnimi angleškimi bombniki in nemškimi lovskimi letali. Letalsko ministrstvo poroča, da so angleški bombniki prileteli v strnjene skupinah do Helgolanda, kjer so jih najprej napadla nemška letala z namenom, da bi jih razbila, nakar bi jih posamič pokončili. Toda angleški bombniki so drveli nemoteno dalje. Ko so prileteli nad Wilhemshaven, so se znašli sredi ogromne jate nemških lovcev, ki so se na vse načine trudili, da bi bombnike razpršili. Tudi to se jim ni posrečilo. Prav tako protiletalska obramba topov ni dosegla svojega namena. Ko so se bombniki, od katerih je bilo v tej borbi sestrstvenih 7, vračali, so jih nemški lovci spet od vseh strani napadali, toda brez učinkov. Angleži so sestrelili 12 nemških lovcev, ki so jih videli pasti v morje. Poškodovanih pa je bilo mnogo več. Od nemške strani se je udeležilo napada na Angleže 110 lovcev raznih vrst.

»Gneisenau« ni potopljena

Berlin, 23. decembra. AA. (DNB.) Na mero-dajnem mestu izjavljajo, da je popolnoma netočna vest agencije Havas, da bi bila nemška ladja »Gneisenau«, ki je vozila izseljence iz baltičskih dežel, potopljena od neke podmornice neznane države pripadnosti v Baltičkem morju. Ladja Gneisenau je prispela z vsemi svojimi potniki nepoškodovana v določeno nemško luko.

Potopljene ladje

London, 23. decembra. AA. (Havas.) Tovorna ladja »Griffwell« (4434 ton), ki pripada luki Glasgow, je bila poškodovana zaradi eksplozije, ki se pripisuje mini. Ladjo so pripeljali v neko luko ob vzhodni angleški obali. Del posadke je ostal na ladji. Vsi ranjeni člani posadke, ki so bili v rešilnih čolnih, so bili preneseni v bolnišnico.

Oslo, 23. decembra. AA. (Reuter.) Norveška ladja »Rudolf« (921 ton) je zadelo ob mino v četrtek v Severnem morju. Kapitan ladje in 7 članov posadke so se rešili z rešilnim čolnom ter prispeli v Kopenik ob zapadni norveški obali. Ostalih 6 članov posadke se je vozilo z drugim rešilnim čolnom, toda ne ve se še, ali so se rešili. Kapitan ladje misli, da jih je rešila neka ladja, ki je plula v teh vodah.

Nemčija ključ domov svoje trgovske ladje, ki se skrivajo po nevtralnih pristaniščih

Berlin, 23. dec. t. »United Press.« Nemške oblasti so vsem svojim trgovskim ladjam, ki se nahajajo po nevtralnih pristaniščih, kamor so zbežale pred angleško blokado, dale nalog, naj se vrnejo v nemška pristanišča, naj stane kar hoče. Posadke vseh ladij pa imajo tudi nalog, da ladjo takoj potopijo same, ako bi prešla nevarnost, da jo zapleni sovražnik.

Admiral Räder ni odstopil zaradi potopitve »Admirala Spee«

Zürich, 23. dec. b. »Basler Nachrichten« poroča iz Berlina, da nemška vlada zanika poročila, da je poveljnik vojne mornarice admiral Räder podal ostavko v zvezi s potopitvijo ladje »Admiral Graf von Spee«. Nemško uradno poročilo poudarja, da je državni kancelar Hitler sicer vrhovni poveljnik nemške vojne sile, da pa noben sklep ni bil storjen brez znanja admirala Räderna.

Neresnična poročila o potopljenih angleških križarkah

London, 23. decembra. AA. (Reuter.) V tujini se razširile vesti, da je nemško letalstvo potopilo 3 britanske bojne ladje, in sicer »Active«, »Astrop« in »Oceane«. Informacijsko ministrstvo poroča zato, da imenovane ladje niso patrolne ladje britanske vojne mornarice, in sicer sploh niso vojne ladje. Ladja »Active«, ki je bila potopljena, in ladja »Astrop«, ki je bila samo lahko poško-

dovana, sta britanski ladji, medtem ko ladja »Oceane« (244 ton) sploh ni britanska, temveč švedska ladja.

Kako je angleška podmornica »Ursula« potopila v ustju reke Labe nemško križarko

London, 23. dec. t. Reuter. Angleška podmornica »Ursula«, ki je v zalivu reke Labe potopila nemško križarko tipa »Köln«, se je vrnila v domače pristanišče in so sedaj objavljene nekatere podrobnosti o tem dejanju.

Angleška podmornica je križarila v okolici otoka Helgolanda, ko je opazila veliko število nemških patrolnih ladij. Zaradi varnosti se je morala potopiti pod morskno gladino. Skozi periskop (ogledno cev) pa je poveljnik opazil nemško križarko vrste »Köln«, ki je bila kakšnih 7 km oddaljena, zavarovana na vseh straneh od 6 rušilcev. Angleška podmornica je takoj napadla, čeprav je bil položaj za njo nevaren. Poveljnik je dal povelje za odstrel torpeda. Kmalu nato se je okrog podmornice morje streslo, kar je znamenje, da je bila v bližini eksplozija. Prvi torpedo je torej nekam zadel. Takoj nato je bil odstreljen drugi torpedo, ki mu je sledila takoj spet strašna eksplozija. Torej je tudi ta zadel. Eksplozija je bila tako velika, da so električne luči v potopljeni »Ursuli« ugasnile. Medtem ko se je prej točno slišalo, kako je propel od križarke brnel, je brnenje sedaj kar prenehalo. Proti

Zunanji minister dr. Cincar Markovič o trgovinskih pogajanjih s Francijo

Belgrad, 23. decembra. AA. O priliki končanih pogajanj med jugoslovansko in francosko trgovinsko delegacijo je bil zunanji minister dr. Aleksandar Cincar-Markovič tako ljubezniv, da je dal za nato javnost sledeče sporočilo:

V nameri, da uredimo in prilagodimo naše gospodarske odnose z vsemi svetovnimi ali manjšimi gospodarskimi partnerji, so se začela 27. novembra tudi jugoslovansko-francoska trgovinska pogajanja, ki so se včeraj zaključila. Pogajalci so morali rešiti mnogo vprašanj, ki so težka sama po sebi, pa jih je v mnogem otekočalo še današnje stanje na svetu. Prijateljska izmenjava misli, dobra volja na eni kakor drugi strani, ter razumevanje za medsebojne potrebe, so pripeljali do zelenega rezultata. Pogajanja so se nanašala na ti dve skupini vprašanj: Blagovni promet, plačilni promet in finančno plačevanje. Naše finančne obveznosti smo rešili tako, da bomo svoje upnike v Franciji izplačali delno z devizami, deloma pa z blagom. Zaradi tega so mo-

Predsednik vlade naznanja

Na novo se bo uredilo vprašanje minimalnih mezd

Belgrad, 23. dec. m. Predsednik vlade je danes sprejel več deputacij, med drugimi tudi člane izvršilnega in upravnega odbora Jugorasa, ki so mu izročili posebno resolucijo glede zboljšanja materialnega stanja delavstva, ki je postalo zlasti aktualno sedaj zaradi podražitve cen življenjskim potrebščinam.

Predsednik vlade je izjavil članom Jugorasa, da bo sredi januarja prihodnjega leta sklicana v Belgradu konferenca vseh zainteresiranih ustanov zaradi spremembe uredbe o minimalnih delavskih mezdah in zaradi trajne ureditve delavskih vprašanj sploh.

Nova določila o plačevanju v obrambni sklad

Belgrad, 23. decembra. m. V uredbi o spremembi § 19 finančnega zakona za l. 1939/40 o posebnih doprinosih za sklad narodne obrambe se med drugim menja točka 4 § 2 ter se glasi: Pose-

ben doprinos znaša od osnovnice preračuna po točki 2 odnosno 3 in to: do 25 din 10%, čez 25 do 50 din 12%, do 100 14%, do 300 16%, do 500 18%, do 1000 20%, do 2000 22%, do 3000 24%, do 5000 27%, do 10.000 30%, do 20.000 33%, do 50.000 36%, do 100.000 39%, do 200.000 42%, do 500.000 45%, do 1.000.000 48%, do 3.000.000 50%, do 7.000.000 53%, do 12.000.000 56% in čez 12.000.000 60%.

Božično veščilo generalov Gamelina in Gorta francoskim in angleškim vojakom

London, 23. decembra. AA. (Reuter.) Vrhovni poveljnik angleških čet v Franciji general Gort je poslal angleškim vojakom božične čestitke, v katerih med drugim pravi:

Zavezniška vojska daje pod poveljstvom velikega francoskega vojaka združen odpor napadalcu. Leta, ki se začne, bo gotovo prineslo težave in nevarnosti, kakor je to bilo v minulih vojnah. Toda tudi te težave bomo prebrdili, za kar se bomo imeli zahvaliti složnosti, ki obstoja danes med francosko nacijo in nami. Prepričani smo, da bomo prebrdili vse težave, ker vemo, da ste vi, angleški vojaki, z nami in to vedno v dobrem in slabem. Vojaki, v kateremkoli delu cesarstva se nahajate ali se borite, pošiljam vam najprijetnejše čestitke za božične praznike in najboljše želje za novo leto.

Vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin je poslal angleškim vojakom v Franciji istotako poslanico, v kateri pravi: Vsem vojakom angleškega cesarstva, posebno pa onim, ki služijo v Franciji pod poveljstvom lorda Gorta, pošiljam v imenu njihovih francoskih vojaških tovarišev najprijetnejše čestitke za božične praznike. Božič je praznik bodočnosti. Mi ustvarjamo z naporom v tej vojni bodočnost narodov. Ta bodočnost bo taka, kakršno mi želimo, kajti naše junaštvo je nerolnjivo.

Iz JRZ

Belgrad, 23. dec. m. Včeraj in danes je bilo v prostorih JRZ zborovanje JRZ iz drinske banovine. Sestanek je sklical bivši minister Milan Rajković. Na sestanku so posamezni okrajji poročali o političnem položaju v dotičnem okraju ter o potrebah tamošnjega ljudstva. Vsi govorniki so si bili soglasni v tem, da mora stranka svoje delovanje še povečati. Nekateri govorniki so zahtevali razčiščenje vprašanja odnosov do pravosodnega ministra ministra dr. Markoviča. Kakor smo že poročali, namerava prosvetni minister Boža Maksimović z vsemi svojimi pristaši stopiti v JRZ. Na sestanek je prišel tudi predsednik vlade Dragiša Cvetković ter je govoril o notranje-političnih vprašanjih. Navzoči so mu navdušeno ploskali.

Dne 27. t. m. bo najbrže predsednik vlade z dr. Korošcem obiskal sestanek JRZ za drinsko banovino v Sarajevu.

Obvezno pokojninsko zavarovanje se razširi na zobne tehnike in strojnike

Belgrad, 23. decembra. AA. Na podlagi pooblastila v finančnem zakonu za 1939/40 je minister za socialno politiko dr. Budisavljević predpisal uredbo, s katero se obvezno pokojninsko zavarovanje razširja na zobne tehnike in strojnike s strojniškim izpitom. Na ta način je ustrezno davnim željam teh nameščenec, ki spadajo po svojih kvalifikacijah in po svojem posebnem položaju v vrste zasebnih nameščenec, ki so za primer onemoglosti, starosti in smrti zavarovani pri pokojninskih zavodih za nameščenec. Izvedba tega zavarovanja ne bo naletela na težave v gospodarskih krogih, ker gre izključno le za delodajalce, ki bodo z lahkoto pretrpeli to breme v korist svojih nameščenec, katere je prav v tej primerih možno smatrati za njihove ožje sodelavce. Obvezno pokojninsko zavarovanje teh nameščenec in dolžnost plačevanja prispevkov stopa v veljavo dne 1. februarja 1940, prijava za zavarovanje pa se mora izvršiti v 14 dneh pred tem datumom pri pristojnem pokojninskem zavodu za nameščenec.

Božičnica v Mestnem zavetišču

Ljubljana, 23. decembra. V mestnem zavetišču v stari cukrarni je mestna občina priredila svojim oskrbovancem in otrokom prehodnega zavetišča lepo božičnico. Čestite sestre so obredno lepo okrasile, napravile jaslice in okrasile veliko božično drevo.

Mestni župan g. dr. Adlešič je v svojem nagovoru pozdravil vse in vsem želel lepe božične praznike. Zahvalil se je v imenu vseh vsem dobrotnikom, ki so prispevali s svojimi darovi in tako omogočili nocojšnje božično obdarovanje. Poleg župana dr. Adlešiča so se udeležili lepe slovesnosti soproga župana ga. Adlešičeva, generalni ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe g. Rikard Skubeč s hčerko, tajnik Rotary-kluba, več dobrotnikov in zastopniki mestnega socialnega urada.

Obdarovanih je bilo 110 moških in 60 žensk. Vsak je dobil primerno darilo! Med petjem božičnih pesmi je bila lepa slovesnost zaključena.

— Pri lenivosti črev in slabem želodcu z nerazpoloženjem za jed vsled zapeke, naj se rabi že davno znana in učinkovita naravna »Franz-Josefova« grenka voda. Zelo pogosto se potrjuje, da je »Franz-Josefova« grenka voda prav posebno koristno domače sredstvo, kadar gre za to, da se zjutraj očisti prebavni kanal s salinskim sredstvom za odprtje.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Stalinu so čestitali...

Moskva, 23. dec. t. Reuter: Danes objavljajo besedilo vseh čestitk, ki jih je sprejel Stalin od raznih inozemskih odličnikov ob priliki njegove 60-letnice rojstva. Stalinu so pri tej priložnosti čestitali: nemški državni kancelar Hitler, zunanji minister Turčije Saradzoglu, »predsednik« komunistične finske vlade Kuusinen (ki pa se po najnovejših vesteh nahaja v zaporih Ljubljanke v Moskvi), general Laidoner, poveljnik estonske armade, zunanji minister Litve Urbis, zunanji minister Estonije Selter, predsednik slovaške republike dr. Tiso, nemški zunanji minister von Ribbentrop.

Moskovski tisk objavlja tudi dolge poeneteke članov nemških časopisov, ki so posvečeni Stalinu ob njegovi 60-letnici. Nemški listi proslavljajo delo, ki ga je opravil sovjetski diktator ter s slavo pesmi omenjajo njegovo »državniško močrost, ki je omogočila sodelovanje med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

V Moskvi so nekatere inozemske kolonije priredile posebne slavnostne »kulturne večere« ob priliki Stalinovega praznika. Nemško-sovjetski kulturni klub je priredil posebno slavnost, ki naj bi podprla sodelovanje obeh držav na kulturnem področju. Slovesnosti so se udeležili tudi številni predstavniki raznih sovjetskih kulturnih ustanov.

Vrhovni svet Sovjetske Rusije je sklenil podeliti Stalinu pri tej priložnosti naslov »Junaka socialističnega dela«. Stalinu je podelil tudi »Ljenuinov red I. stopnje«.

V Varšavi bodo popolnoma razstrelili starodavno palačo, kjer so prebivali poljski vladarji

Pariz, 23. decembra. t. Poljska agencija PAT poroča: Večji oddelki nemškega vojskovanja in članov prisilne delovne službe so prišli v nekdanji prestolni grad predsednikov poljske republike v Varšavi. Grad so nemške letalske bombe razdejale. Sedaj so začeli prekopavati zidove in izkopavati tudi temelje gradu. Nemci so iz gradu odstranili vse umetnine, ki so bile tamkaj nakopičene. Med njimi umetnine iz davnih časov poljske zgodovine in dragoceni spomini na zgodovino poljskega naroda. Kam so bili ti predmeti spravljani, ni znano. Poljski krogi so prepričani, da bodo nemške oblasti ostanke gradu sploh odstranile, češ, da njegova lega ob velikem mestu čez Vislo ni primerna.

Belgrad, 23. dec. m. Za sodniškega pripravnika 8. skupine je imenovan pri okr. sodišču v Mariboru dr. Slavko Čepak, dipl. pravnik iz Ljubljane. — Prestavljeni so: na okrajno sodišče v Mariboru Andrej Broz iz Zuzemberka, na okrajno sodišče v Kranju Anton Sorec iz Maribora, na okrajno sodišče Logatec Ivan Suštar iz Črnomlja, na okrajno sodišče Slovenjgradec Marija Jezernik iz Marenberga, na okrajno sodišče v Mursko Soboto Anton Lovrenčič iz Radeč, na okrajno sodišče Zuzemberk Martina Kopusar iz Ljubljane, na okrajno sodišče v Ribnici Avrelja Stroheli iz Novega mesta, na okrajno sodišče v Cerknici Ernest Polka iz Celja.

Borba za Dardanele

(Nadaljevanje s 1. strani)

hotela zapreti Dardanel in ni hotela s Sovjetsko podpisati pakta, ni prijateljsko. Prav tako vlada negotovost glede Romunije, proti kateri mnogi sovjetski veljaki hujskajo, češ, da je treba oprati Finsko s uspešno zasedbo Besarabije. Sovjetska Rusija bo brez dvoma enkrat izigrala tudi bolgarsko karto, kajti med obema državama trajajo razgovori in pogajanja že nekaj mesecev brez prestopa. Zelo zanimiva je tudi vloga nemške vlade pri sovjetski igri. V Moskvi menijo, da ima Nemčija zvezane roke in da se sovjetskim načrtom ne more zoperstavljati, naj bodo še tako neprijetni. — Havasov dopisnik končuje svoj članek s pripombo, da se Sovjeti dobro zavedajo, zakaj Anglija in Francija zbira čete v Mali Aziji in zakaj je Italija zavzela tako odklonilno stališče proti Sovjetski Rusiji, da je namignila, da bi se celo od Nemčije ločila, ako bi Nemčija podpirala nadaljni razmah Sovjetske na Balkanu.

»Temps« iz Rima:

»Podoben kot leta 1914, je tudi danes Italija svobodna, da si — ne glede na zvezo z Nemčijo — izbere pot, ki se ji zdi koristna

Stališče Italije pa v svitu govora zunanjega min. grofa Ciana osvetljuje pariski »Temps«, ki pravi v dopisu svojega poročevalca v Rimu:

V Italiji strogo ločijo med Italijo in Nemčijo, kadar govorijo o odgovornosti za vojno. Italija se je do zadnjega trenutka trudila, da bi jo odvrnila. Od mainika naprej je Italija prigovarjala Nemčiji, naj ne dovoli, da bi se napetost razvila v katastrofo. Italijanska vlada ni odobrvala nemške politike v poljem vprašanju. Za to ne more biti soodgovor-

na za sklepe, ki so bili storjeni v Berlinu. Italija tudi ne nosi nobene odgovornosti za vdor Sovjetske v Evropo, saj je bila šele v zadnji uri obveščena o nemško-sovjetskem sporazumu.

Francoski časnik pravi, da smatrajo v Rimu položaj za zelo podobnega položaju v zadnji svetovni vojni. Takrat, leta 1914, Avstro-Ogrska in Nemčija Italije nista o ničemer obvestili, kar sta ukrenili na Balkanu. Sebe v zadnjem trenutku sta sporočili v Rim, da bo vojna s Srbijo. Italija je bila takrat prav tako, kakor danes, postavljena pred storjeno dejstvo. Zato smatrajo v Rimu — tako zaključuje francoski časnik — da je Italija danes svobodna, da si izbere pot, ki jo bo smatrala za potrebno in koristno.

Glasiło zunanjega ministra grofa Ciana »Telegrafo« pa potrjuje, da je zunanji minister v svojem govoru hotel povedati, da Italija na zadnjih dogodkih ni nič kriva, ampak, da je Nemčija samostojno postopala. To, kar je povedal grof Ciano, so res bila razodetja. Italija je v sedanjem trenutku morala napraviti nekatere jasne ugotovitve, da bo ves svet videl in razumel stališče Italije. Italija proti Nemčiji ni rekla nič, ampak je povedala resnico in nič več. Če pa kdo pove resnico, s tem še ne polemizira z Nemčijo.

ZA ZIMO...
KLAVIRSKÉ HARMONIKÉ
OD DIN 480
ZAHTEVAJTE BREZPLAČEN KATALOG I
MEINEL & HEROLD D. S. O. J.
ZALIVORNE GLASBIL. MARIBOR 102

Od nedelje

Zunanji pregled

V preteklem tednu je bilo živahno na bojiščih kakor tudi na polju diplomatičnega smovanja in prerivanja. Zanimivo je, da je na obeh poljih zelo slabo odrezala Sovjetska Rusija, ki je pretrpela na bojiščih zelo občutne poraze, na diplomatičnem polju pa se je začela proti njej obsežna obrambna organizacija.

Razgled po bojiščih

Na zahodni fronti na suhem ni bilo nič novega.

V zraku sta bili dve pomembnejši bitki. In sicer ena nad nemškimi otoki Helgoland in Bor-kum, ki so jih napadli angleški letalci. Pri tem so Angleži izgubili 7 letal. Nemci pa 12. Druga bitka je bila nad angleško obalo, kjer so nemška letala potopila 4 angleške ribiške ladje. Razen tega so bile na suhozemski fronti običajne letalske praske.

Na morju so bili za Nemčijo črni dnevi. Velika nemška oklopna »Admiral Graf v. Spee«, ki se je po bitki z angleškimi vojnimi ladjami zatekla v urugvajsko pristanišče Montevideo, se je v ponedeljek sama potopila, da ne bi padla v nasprotnikove roke. Nadalje so Nemci sami potopili veliko čezmorsko nemško potniško ladjo »Columbus« pred ameriško obalo, zato, da je ne bi zajeli Angleži. Nadalje je ena angleška podmornica potopila veliko podmornico in s torpedi poškodovala dve nemški križarki, med njimi »Blücherja«, druga angleška podmornica pa je v ustju reke Labe torpedirala nemško križarko »Köln«. Končno je ena francoska podmornica potopila dve nemški podmornici. Nasprotno pa je bil v preteklem tednu potopljenih nekaj angleških in nevtralnih trgovskih ladij po nemških podmornicah, ali po nemških minah.

Na finski bojišču pa so boji trajali ves teden z veliko srditostjo. V začetku tedna so Sovjeti, ki so napadali na treh frontah, in sicer od juga navzgor, od vzhodne meje proti morju in od severne obale proti jugu, hitro napredovali na severu, kjer so že 200 km globoko vdrl v finsko ozemlje. Velikanski naval so napravili na vzhodni fronti, kjer je bila že nevarnost, da prederajo finsko obrambo. Sredi tedna pa je padla odločitev na vzhodni fronti, kjer so Finci Sovjete strašno namlatili ter jim zdrobili dve diviziji. Sovjeti so imeli v tej bitki pri Salli 30.000 mrtvih, ranjenih in ujetih. Pustili so na bojišču skoraj vse topove in tanke. V petek se je sovjetsko napredovanje na severu spremenilo v divji beg. Finci so Sovjete potisnili nazaj, uničili 5000 mož sovjetske vojske in prodirajo sedaj nazaj proti Petsamo. Na južnem bojišču pa se Sovjeti zmanjšujejo v Mannerheimovo obrambno črto, ki je ne morejo prebiti. Ves teden so sovjetska letala letela nad južno Finsko. Bombardirala so odprta mesta in s strojnimi obdelovalci civilne vlake. Na Finsko prihaja čedalje več orožja iz inozemstva in čedalje več prostovoljcev.

Politični pregled

Na diplomatičnem polju pa se je v preteklem tednu razjasnila slika položaja na dveh področjih.

Najprvo postaja vedno bolj vidno, da se organizira napad na Sovjetsko Rusijo. Zahodni velesili pripravljata vse potrebno, da se ta napad izvede. Francoski predsednik vlade Daladier je v francoskem parlamentu izjavil, da bo sta Anglija in Francija šli Finci na pomoč, in sicer ne samo polovičarsko. Na poučenih mestih izjavljajo, da bi se znalo zgoditi, da Anglija in Francija prelomita s Sovjetsko Rusijo in jo celo napadeta, in sicer skozi Finsko. Nekateri pravijo celo, da bi ti dve velesili vzeli pod zaščito Švedsko in Norveško in od tamkaj napadli Sovjetsko Rusijo ter Nemčijo. Toda proti Sovjetski Rusiji se nekaj pripravlja tudi na jugu. Anglija in Francija sta v Siriji v Mali Aziji zbrali armado pol milijona mož. Ta armada stoji pripravljena, da takoj služi lahko tudi kot napadalna armada, ko bi prišlo do popolnega preloma med zahodnima velesilama in Sovjetsko Rusijo. Na ta način bi se na vzhodu Evrope odprli dve novi fronti in bi sedanji položaj postal precej podoben položaju v zadnji svetovni vojni, ko se je morala Nemčija boriti na več frontah. Sovjetska Rusija se je s svojim grdim napadom na Finsko postavila v zelo nevarni položaj, ker je pokazala, da njena vojska ni dosti vredna in da je ni treba mnogo jemati v obzir, ako bi svetovni položaj zahteval, da se Sovjetija kot zaveznica Nemčije napade in zruši.

Zelo pomembno izjavo je v preteklem tednu dal italijanski zunanji minister grof Ciano. Govoril je sicer že preteklo soboto, toda vsebina njegovega govora je postala šele v tem tednu bolj jasna. Italijanski zunanji minister je za vsakogar razumljivo pojasnil, zakaj Italija ni šla v vojno skupno z Nemčijo, zakaj je sedaj pri vojni neudeležena in kakšni so njeni cilji v bodočnosti. V vojno ni šla, ker so bile obveznosti, ki jih je z Nemčijo sprejela, drugačne in Italije pred tremi leti niso vezale. V bodočnosti pa ima sedaj svobodne roke, posebno, ker ni bilo predvideno, da bo Nemčija sklepala zavezništvo s Sovjetsko Rusijo, česar Italija ne odobrava. Italija želi imeti jamstvo za to, da se nikdo drugi ne bi politično polastil Podonavja in Balkana. Ker je Sovjetija tamkaj nevarna grožnja, se mora Italija proti temu postaviti. Iz Cianovega govora in iz pisanja italijanskega tiska izhaja, da Italija ni na življenju in smrt navezana na Nemčijo, ampak da bo svojo bodočo politiko urejevala po izključnem merilu italijanskih koristi. Tudi sodelovanje z Anglijo in Francijo ni izključeno, ako bi ji ti dve državi dali jamstva, da bodo italijanske življenjske koristi na Sredozemskem morju in na Balkanu upoštevane.

Tudi na političnem polju dobiva sedanja vojna v mnogem obziru obraz, ki ga je leta 1915 imela zadnja svetovna vojna.

Položaj naše države je sredi tega trenja, ki se je začelo okrog Balkana, ugoden. Naša država želi ohraniti nevtralnost in mir. Vse velesile, ki prihajajo v poštev kot »na Balkanu zainteresirane«, želijo — vsaka iz svojih svojstvenih razlogov — da to področje ostane mirno. Edino Sovjetska Rusija ima druge cilje. Toda ona bo težko smela preslišati svarila svoje zaveznice Nemčije, ki zavoljo Sovjetije ne mara izgubiti Italije, da naj ne začneja vrtati po Balkanu. Proti Sovjetski Rusiji pa se dvigajo tudi Anglija, Francija in Italija. Pa tudi vodilni položaj naše države na Balkanu samem nam je jamstvo za mir. Jugoslavija upravičeno sme mirno praznovati božične praznike.

Računati je treba!

Kdor pride iz Ljubljane, Maribora ali kokšnega drugega kraja nakupovat v Celju v Trgovski dom Štermecski, kupi tako poceni, da mu je vožnja zastoj.

	Din	Din	Din
Volneno za damske obleke	31,	25,	23
Sukno za moške obleke	115,	88,	45
Kamgarn za moške obleke	162,	131,	94
Barhent tiskan za obleke	14,	11,	8
Barhent vzorčasto tkan	14,	12,	11
Flanel za perilo	12,	9,	7
Belo platno za perilo	11,	9,	7
Belo platno za prtiče	29,	23,	21
Belo platno za prevlake	35,	29,	27
Volneni damski telovniki	110,	71,	48
Volneni moški telovniki	80,	44,	22
Kombineže iz umetne svile	58,	32,	24
Damske hlačke iz umet. svile	28,	17,	15
Damske triko hlačke	30,	19,	17
Damske triko rokavice	21,	13,	8
Damske »Nappa« rokavice	70,	68,	58
Damske flor nogavice	21,	12,	6
Damske svilene nogavice	32,	23,	13
Moške triko rokavice	19,	16,	8
Moške »Nappa« rokavice	65,	60,	58
Moške bombažaste nogavice	10,	6,	3
Moške volnene nogavice	17,	13,	9
Čevlji za dame	182,	148,	80
Čevlji za gospode	238,	132,	93
Čevlji za otroke	85,	53,	26
Obleke za dame	240,	139,	88
Obleke za gospode	407,	260,	200
Plašči za dame	480,	340,	290
Suknje za gospode	790,	550,	400
Hlače za gospode	120,	68,	49
Klobuki za gospode	86,	60,	38
Klobuki za dame	68,	40,	29
Moške srajce bele	49,	32,	24
Moške srajce cefir	45,	36,	31
Moške srajce flanel	40,	31,	24
Moške srajce oksford	29,	24,	18
Samoveznice	12,	10,	7
Žepni robci — tucat	69,	38,	23
Ročne torbice za dame	66,	38,	26
Moški dežniki	74,	49,	30
Damski dežniki	53,	36,	30

Velika zaloga in nizke cene stekla, porcelana, email posode, glasbil, grač in drugega galanterijskega in torbarskega blaga, torej z eno besedo vse, kar potrebujete za obleko in gospodinjstvo.

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji

TRGOVSKI DOM
Štermecski

TOVARNA PERILA IN OBLEK

Tvrdba zaposluje v vseh oddelkih 150 uslužbencev.

do nedelje

Notranji pregled

Preteklo nedeljo je slovenska univerza obhajala 20 letnico svojega obstanka. Pri tej priliki je bila voditeljju slovenskega naroda dr. Korošcu izročena diploma častnega doktorja slovenske univerze. Po slavnosti na univerzi je bilo slavnostno zborovanje v Unionu, kjer so govorili zastopniki univerze, akademije znanosti in dr. Korošec. Častno doktorstvo slovenske univerze je velika počastitev slovenskega voditelja dr. Korošca, ki se je vselej na vso moč zavzemal za vse slovenske zadeve, zlasti pa za ustanovitev in ohranitev univerze.

Komunisti so zadnje čase začeli dvigati glave ter so v Belgradu, Zagrebu, Splitu in drugod začeli prirejati nemire. Na Hrvaškem je HSS komunistom napovedala najhujši boj. Tudi v Belgradu so jim stopili na prste. Izkazalo pa se je, ko so aretirali vodilne hujškatke, da so v Belgradu bili med prvimi otroci najbogatejših Belgrajčanov. Tako je policija hotela aretirati hčerko ravnatelja Prizada dr. Markoviča. Po nesporazumu pa je oče mislil, da so prišli vlomilci ter je začel streljati. Policijski agent je tudi streljal, da se je branil. Pri tej priliki je bil ravnatelj Prizada ustrelen.

Pod pritiskom komunistične agitacije se je tudi v Trbovljah in Hrasniku začela rudarska stavka. Noben človek ni zoper to, da se rudarjem v sedanji draginji zvišajo plače. Začela so se že pogajanja, ki so dobro napredovala. Ko bi se bila pogajanja razbila, bi bili rudarski zastopniki morali poklicati na pomoč razsodišče. Šele, ko bi se bilo to razbilo, bi bili smeli delavce klicati na stavko. Vodstvo pa so prevzeli neodgovorni ljudje, ki na mesto k organizaciji zdaj silijo v stavko, iz česar jasno sledi, da stavka voditeljem ni stavka za delavski kruh, marveč stavka za komunizem. Ker je znano, kakšen teror uganjajo komunisti, ni čudo, da se je delavstvo moralo pokoriti teroristom. Saj vemo, kako so ob času najhujše komunistične sile na Slovenskem rdečkarji metali delavce drugega prepričanja iz delavnic in od dela na ceste. Stvar oblasti pa bo, da napravi red. Delavci morajo dobiti, kar jim gre, toda komunističnih hujškarij mora biti konec.

Za naše Haloze

Haložanka z najmlajšim

Se v jeseni bi bil človek podvomil, da so to res one Haloze pomanjkanja. Lepi vinski predeli varajo naše oko in skoraj bi pozabili, da pride za jesenjo zima — dolga zima v Halozah. Minilo je šele nekaj tednov, kar se je končala tam socialno-higienska akcija. Organiziral jo je Higienski zavod v Ljubljani in tudi poslal tjakaj dve skupini po dve zaščitni sestri, ki sta potovali po določenih krajih in s pomočjo razstave, predavanj, kinopredstav prinesli v marsikateri kraj Haloz morda šele prve pojme o higieni in čuvanju zdravja.

To je naloga higienskega zavoda. Kako je ta zavod z veseljem pozdravil pripravljenost društva »Priatelj Slovenških gorica«, pomagati potrebnim družinam in materam z doječki v Halozah! To plemenito delo je prevzela gospa Klara Majenova, soproga podbana in podpredsednica društva. Šele s tem je bila akcija popolna in delo v Halozah lažje. Revnih ni bilo treba iskati, zbrani material je zginal, in če ne bi poznali vpijočih razmer, bi mislili, da so Haloze nenasišne. Bali smo se, da bo tam v Ljubljani zmanjkalo, da bo naša dobrotnica omagala — pa je vedno znova prihajal material v zabojih, ves nov in mikaven.

Po predavanjih so prihajali s prošnjami. Starka je jokala, da so ji roke in noge slabe — umreti pa še ne more — žena, da so ji otroci bosi in neoblečeni — za obleko nima, še za živež bo zmanjkalo, — šolar, le na pol oblečen, z bledimi lici, širokim klobukom na glavi, z radovednimi palci v raztrganih čevljih, brez staršev in premoženja, spotika vsem, — nazadnje še oče veliki družini... vrstijo se, kdo bi jim odrekel, kdo pomišljal, njim je namenjeno in potrebni so.

Matero so začudene — nove plenice in ne več raztrgane cunje, nepremotljivo platno, posipalo, srajčke, — česar vsega si same ne morejo kupiti. Brisače, obleka, milo, nogavice, perilo, čevlji, posoda — vse novo. »Bog plačaj! in solze so odgovori.

O priliki te akcije se je videlo, da so Haloze še veliko neobdelano polje, ki bi se mu bilo treba čimprej posvetiti.

Higienski zavod snuje podobno akcijo v drugem potrebnem predelu naše Slovenije. Še nespočita, že pripravila in zbira gospa Klara Majenova za obdarovanje novih družin ob priliki naslednje akcije. Bog ji povrni!

DOVRSEN

sprejem evropskih in izvenevropskih
postaj tudi podnevu z
luksuznim superom

Prodaja tudi na obroke

Razen tega prinašamo
ORION 5-cevni
popularni super na mesečne
obroke od Din 150.—

RADIO p. z. o. o. z. Ljubljana, Miklošičeva 6
RADIOVAL, Ljubljana, Dalmatinova ul. 13
ANTON BREMEC, Celje, Miklošičeva c. 2
G. LUŠICKY, Maribor, Koroška c. 11

Celjski preračun za 1940-41

V smislu določil § 117. zakona o mestnih občinah je bil razpoloženo prebivalstvu na vpogled preračun celjske mestne občine in njenih podjetij ter skladov za upravnno leto 1940-41. Celoten preračun znaša 19.577.896 din (1939-40 17,8 milij. din) v dohodkih in prav toliko v izdatkih. Iz posameznih partij rednih izdatkov navajamo: Plače vseh uslužbencev mestne občine (brez podjetij) so preračunane na 1.753.214 din. Plače so se povečale v primeru s plačami v sedanjem preračunu za 217.248 din. To partijo je obremenilo povišanje plač nameštencem, policiji in delavcem. Prav tako je povišana partija za mestna podjetja za 69.583 dinarjev in znaša 855.662 din. Za osebne izdatke je določenih skupno 3.360.568 din. Za ljudsko prosveto je določenih 763.982 din in se je tudi ta partija povišala za 103.569 din. Partija 10. navaja plačila obresti in anuitet za dolgovce celjske mestne občine v znesku 2.065.041 din. Za gradbeno stroko pod partijo 11. je preračunanih 2.146.238 din. Tudi ti izdatki so se povišali za 221.475 din. Za kmetijstvo in veterinarstvo je določenih 28.000 din, za ljudsko zdravje 158.418 din, za socialno skrbstvo 742.230 din, za pospeševanje trgovine, industrije, obrti in turizma je določenih skupno 167.900 din. Preračun navaja dalje materialne izdatke mestnih podjetij. Za mestno elektrarno in plinarico predvideva skupno 4.258.464 din, za klavnico 327.500 din, za mestni vodovod 584.250 dinarjev, za pogrebni zavod 287.950 din, mestno avtobusno podjetje 1.213.727 din, za parno in kadno kopališče je predvidenih 94.000 din izdatkov, za delavski dom pa 26.000 din. V preračunu je tudi postavka izdatkov za izdelavo generalnega regulacijskega načrta za mesto Celje v znesku 152.000 dinarjev. Celokupni izdatki 19.577.896 din so se povišali v letošnjem preračunu, oziroma osnutku preračuna za 885.913 din.

Osnutek preračuna predvideva za kritje preračuna 47% občinske doklade na vse državne neposredne davke v znesku 4.497.000 din, 5% doklado na zaposlitev brezposelnih in 3% doklado davka za gasilske čete, skupno donosa 2.473.350 dinarjev. Občinske davščine, tržne in sejmске pristojbine ostanejo v dosedanjem donosu. Trošarina na vino in ostale pijače ter uvoznina računa na donos 750.000 din, užitnina na meso 337.250 din. Osnutek določa tudi dohodek — prispevek državnih uprav za vzdrževanje policije v znesku 300.000 dinarjev, dalje dohodek od neizterjane občinske doklade in naklade iz prejšnjih let in sicer 581 tisoč 162 din, dalje povračila nekaterih mestnih podjetij na plačanih anuitetah v znesku 764.571 dinarjev. Med dohodke je všteti tudi prebitek iz poslovanja 1938-39 v znesku 811.843 din. Skupni dohodki mestne občine so preračunani z 10 milijoni 168.994 din. Mestna elektrarna in plinarica 4.558.582 din, mestna klavnica 411.750 din, mestni vodovod 642.000 din in pogrebni zavod 291.550 din. Dohodki mestnega avtobusnega podjetja so preračunani na 1.484.000 din. Skupni dohodki mestnih podjetij so preračunani za 7.989.532 din. Prav za njih je tudi izredni preračun, ki določa med izdatki sledeče postavke: za pokopališče 200.000 din, za odkup dela hiše in zemljišča Gradit 200.000 din, za stavbo hiše v Novi vasi 120.000 din, za napravo javnega stranišča v Gaberjih 50.000 din, dograditev planinskega doma pod Tovstom 200.000 din, ureditev športnega prostora na Sp. Lanovžu v zameno za Glazijo za SK Celje in Sokol 180.000 din, za dokup na Glaziji za gradnjo justične palače 130.000 din, za vse potrebe za naprave obrambe proti napadom iz zraka 3.370.000 din; skupno: 4.450.000 din. Znesek 450.000 din naj bi se kril z odprodajo parcel, ostalih 4.000.000 din pa bi morala celjska mestna občina najeti kot posojilo.

Nova davčna in taksna zakonodaja

Ljubljana, 23. decembra 1939.

Naša javnost je že dolgo časa pričakovala davčno in taksno reformo kljub demantijem samega ministrstva financ. Vedno večje državne potrebe so kazale, da bo morala država posočiti po novih virih dohodkov in izboljšati stare vire dohodkov. Tako smo dobili nove uredbe, ki znatno izpreminjajo že do sedaj komplicirano davčno in taksno materijo.

Poleg tega so se izpremenili zlasti materialni predpisi glede finančne kontrole. Povišane so prenočne in taksne finančne kontrole od 1. aprila 1940 dalje, za sprejem v službo je v bodoče zadosti, če ima kandidat samo 2 razreda gimnazije (doslej 4), sprejemajo se lahko kandidati tudi s 30 letom (doslej samo do 26 leta), delno se vračajo plačilni razredi uradnikom, dodatke znaša mesečno 200—300 din (zvančniki II. in III. skupin ter pripravniki in zvančniki izven skupin 200 din, zvančniki I. skupine 250 din in uradniki ter uradniški pripravniki pomorske finančne kontrole 300 din). Končno določa uredba, da se lahko zopet sprejmejo v službo bivši zvančniki, ki so iz raznih razlogov zapustili finančno službo. Izpremenjeni so tudi predpisi o fondih te uslužbenske stroke.

Odprava zemljarine za male kmete

Uveljavljena je tudi uredba o izpremembah in dopolnitvah zakona o neposrednih davkih. Po novi uredbi členov se doda čl. 16. zakona še točka 12., po kateri so oproščena zemljarine zemljišča onih kmetov, ki se zadolžujejo izključno s zemljarino, če skupna vsota katastrskega dohodka njih skupnega zemljišča na področju ene davčne uprave ne presega 1000 din letno. Začasna davčna oprostitvev in olajšave odobrene po zakonu o neposrednih davkih in drugih zakonih se ne jemljejo v poštev za odrejanje omenjene skupne vsote. Osnovni davek na zemljišča znaša tudi za l. 1940 10% čistega katastrskega dohodka.

Oprostitvev od davka na zemljišča, kakor so navedena v točkah 1—11 čl. 10. zakona o neposrednih davkih, veljajo tudi za doklade, ki se predpisujejo na to davčno obliko, vendar se morejo na zemljišča po novi točki 12., o katerih je izdana oprostitvena odločba, predpisovati občinske doklade, toda ne v večji višini kot so znašale l. 1939.

Po izjavah finančnega ministra je s novim zakonom oproščeno zemljarine v vsej državi 2 milijona 981.986 kmetov. Ta številka nam pove najbrž samo število zemljiških parcel oziroma davkoplačevalcev, ki pridejo v poštev, kajti po ljudskem štetju iz l. 1931. je bilo v vsej državi samo 1 milijon 981.725 kmečkih gospodarstev.

Pavšaliranje obrtnikov razširjeno

Dosedaj je bilo pavšalno plačevanje pridobnine za obrtnike uvedeno s finančnim zakonom za 1937-38 samo v krajih do 20.000 prebivalcev. Pavšalna pridobnina je znašala 80—240 din. Z nove uredbe se razteguje plačevanje pavšalne pridobnine tudi na obrtnike v večjih krajih. Tu prideta v poštev Ljubljana in Maribor kot mesti v Sloveniji z nad 20.000 prebivalci. Stopnje nove pavšalne pridobnine za večja mesta še niso znane.

Iz izjave finančnega ministra je tudi razvidno, da so oproščene delavnice obrtnikov zgradarine.

Odpis davčnih zaostankov do konec leta 1937

Izšla bo tudi posebna uredba o odpisu zaostankov na koncu l. 1939. na davkih, taksah in kaznih za davčne in taksne prekrške. Po tej uredbi je finančni minister pooblaščen, da lahko na prošnje zainteresiranih oseb odpíše zaostanke, ki so bili izkazani na koncu leta 1937. na davkih, davčnih taksah in kaznih za davčna in taksna kaznivá dejanja, v kolikor bi vterjevanje teh zaostankov pomenilo gospodarski propad dolžnika.

Neposredni davki

Doslej navedene izpremembe se nanašajo na znižanje in olajšanje davčnih bremen. Ker pa je bilo sprejetih še več drugih izprememb, navajamo v naslednjem podatke še o teh izpremembah.

Večji pridobninarji bodo plačevali družbeni davek

Doslej so družbeni davek plačevala le podjetja, ki so imela obliko delniških družb, ki so bila itak obvezna javnemu polaganju računov, in družbe z omejeno zavezo. Sedaj pa se pritegnejo iz območja pridobnine v obveznosti javnega polaganja računov in plačevanja družbenega davka tudi še številni dosedajni obvezniki pridobnine. To so industrijska podjetja, rudarska, bančna, železniška, broderska, tramvajna in mednarodna transportna podjetja ter menjalnice, nadalje pridejo pod družbeni davek oni obvezniki pridobnine, ki so imeli doslej davčne osnove za predhodno davčno leto najmanj 100.000 din ali pa je znašal promet predhodnega poslovnega leta najmanj 2 milij. din. Tudi za ta podjetja je uveden minimalni davek.

Reforme družbenega davka

Pri družbenem davku imamo izjavo finančnega ministra, ki pravi, da niso bile izvršene posebne spremembe. V kolikor so spremembe, jim je svrha omogočiti obdavčenje stvarnih dobičkov, posebno pri inozemskih podjetjih in domačih družinskih podjetjih. Do sedaj — pravi finančni minister — so ta podjetja zaradi nepopolnosti nejasnih predpisov pognila in skrila brez davčnih bremen najvišji del doseženega dobička. Z novimi

zakonskimi predpisi se vnaša več jasnosti v zakonske predpise, kar bo koristno i za obvezance i za davčno blast. Kar tiče močnejše progresivno obdavčenje z dopolnilnim in minimalnim davkom, tangira to neobčutno samo podjetja z visoko rentabilnostjo in z večjim kapitalom odn. prometom.

Dividendni davek

Po izjavi finančnega ministra je dosedanji sistem dividendnega davka spremenjen. Njegovo povišanje obsega samo razdeljene dobičke v primerih rentabilnosti nad 4%. (Dozdaj je znašala stopnja dividendnega davka enotno 10% dividende.)

Posebni prispevek za obrambo

Posebni prispevek za narodno obrambo Da bi se zbrala potrebna sredstva za narodnoobrambne cilje, je povišana stopnja posebnega prispevka v sklad za državno obrambo. Pri manjših obvezanih je teža bremen celo nekoliko olajšana, pri večjih in močnejših obvezanih je občutno povišanje prispevkov za sklad državne obrambe. Na splošno je progresivna spremenjena tako, da bo bolj pravična kot je bila do sedaj.

Davek na poslovni promet

Pri davku na poslovni promet niso bile izvršene bistvene spremembe. Z spremembami je postrojena kontrola davčnih oblastev pri predpisu in plačilu tega davka. Nadalje je vneseno mnogo sprememb v svrhu večje jasnosti. Od tega pričakuje država za 250 milij. din več dohodkov kot do sedaj.

Kazni so poostrene

Proti onim obvezancem, ki morajo voditi poslovne knjige, so določene mnogo strožje sankcije nego doslej, če knjig ne vodijo ali če po knjigah ne pokažejo vseh doseženih dohodkov. Proti obvezancem, ki ne vodijo knjig ali jih ne pokažejo, se izreče denarna kazen od 10.000—100.000 din tolikokrat za eno davčno leto, kolikokrat jih davčna oblast pozove, da pokažejo svoje poslovne knjige in račune ter temu pozivu ne slede. Obvezanci, ki po knjigah ne pokažejo vsega doseženega dohodka se kaznujejo z 10.000—100.000 din. To pa še niso vse kazni. Ti obvezanci odgovarjajo tudi za davčno kazensko delo, ki se kaznuje z denarno kaznijo v znesku 3—5-kratne vsote utajenega davka in z zapornim do dveh let. Izrečene kazni se objavijo v dnevnikih na trošek obojence. Poleg tega izgube taki obvezanci pravico, da se jim osnova ugotavlja na redni način. Njima ugotavlja osnovo sama davčna oblast po svobodni

oceni, na nje pa breme protidokazovanja. Kazni v znesku 6-kratne vsote utajenega davka in zaporna kazen do 2 let je predvidena tudi za ostale davčne obvezance, ki zavestno prikrivajo davke.

Izpremembe pri taksah

Sodne takse

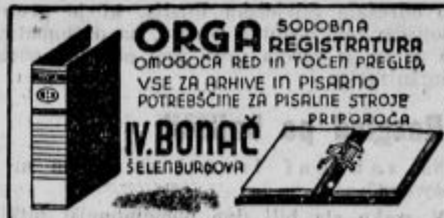
Ker so bile sodne takse že povišane z finančnim zakonom za 1938—1939 in ker je že uredba z dne 19. julija 1939 uvedla sodni prispevek, kar je bilo dejansko povečanje sodnih taks. Zaradi tega tudi sedaj sodne takse niso bile povišane.

Sprememba je v tem, da določa čl. 1 sprememb, da mora država skoro v vsakem primeru, ko je tudi samo ena stranka v pravnem ali iz-

vrnem postopku, oproščena taks, priti do svojih taks, kar do sedaj ni bil primer.

Čl. 4 nove uredbe določa, da se namesto visokih taks po zakonu o sodnih taksah plačujejo takse tar. post. čl. 61 zakona o taksah, ki so razmeroma nižje. To je na zahtevo zainteresiranih.

Zelo znatne so izpremembe pri taksah. Predvsem so nastopile nekatere izpremembe, ki imajo za namen napraviti besedilo bolj jasno.

Zastarelost

Po dosedanjem tekstu čl. 35 zakona o taksah je vprašanje zastarelosti zelo nepopolno pojasnjeno. Ta člen namreč ni ločeno reguliral vprašanje zastarelosti odmerne in vprašanje zastarelosti plačila, kar je neobhodno potrebno, kakor je to bilo storjeno pri zakonu o neposrednih davkih in kakor določajo sedanje izpremembe. V svrhu razbremenitve uprave in ublažitve odredb je izpremenjen rok 24 let za zastarelost pri taksah, ki so dosežene z odlokom. Po dosedanjih predpisih absolutna zastarelost sploh ni obstajala niti pri redni taksi niti glede kazenske takse na zasebnih listinah. To je velikega pomena za gospodarstvo, ker gre lahko za eksistenco kakšnega podjetja, če se po daljši dobi let najdejo kakšni netaksirani predmeti. S sedanjim načinom izpremembe je urjeno tudi vprašanje odgovornosti za takse, ki bi jih država izgubila radi nemarnosti uradništva.

Zvišanje prenosnih taks

Povišana je takea iz tar. št. 12 zakona o taksah pri kupoprodajnih pogodbah: za premišne od sedanjih 1 na 2%, pri nepremičninah pa od 4 na 6% vrednosti. S tem je skupna takea pri nepremičninah v Ljubljani n. pr. zvišana od sedanjih 8 na 10%, državna takea prej 4, sedaj 6, banovinska 2 in mestna 2%. Finančno ministrstvo pripominja, da so sedanje zvišane stopnje že bile v veljavi od 1922—1927.

Zvišane so taksne stopnje po tar. postavki 14 na dvojni znesek. Doslej je znašala takea za zakupne pogodbe ali listine po trajanju in vrednosti zakupa 1%, doslej 2%. Za pogodbe ali listine o najemu zgradb, stanovanj in lokalov se plačuje po velikosti letne najemnine odeslej 20—40 din; nad 2.400—3.600 din odeslej 20 din, od 3.600—6.000 din 40 din, od 6.000—10.000 din 60 din, od 10.000 do 20.000 din 100 din, od 20—30.000 din 2000 din, od 30.000—50.000 din 400 din, nad tem zneskom pa za vsakič nadaljnjih din še 1% (doslej pol odstotka).

Taksa na službene pogodbe

Tar. postavka 20 zakona o taksah glede takse na službene pogodbe, ki je veljala samo na ozemlju bivše Srbije in Črne gore, je razširjena na vso državo. Te takse, ki znaša 1% plače, so oproščeni državni in banovinski uslužbenci (ne pa ostali samoupravni), velja pa oprostitvev tudi za duhovnike vseh veroizpovedi.

Nasledstvene in darilne takse

Povišane so nasledstvene in darilne takse, nadalje so ukinkene oprostitve od taks pri pripadkih do 10.000 din, odnočno 2.000 din v skupini I. in II. Uredba vsebuje samo oprostitvev za kmete iz čl. 6 točka 5 zakona o taksah do 50.000 din skupne čiste vrednosti zapuščine.

Izprememba taks pri tožbah na upravno sodišče in državni svet.

Dosedaj je bila takea po post. 52 določena z enotnim zneskom za tožbo (pritožbo) in razeodbo (odlok). Sedaj se analogno zakonu o sodnih taksah za pritožbo (tožbo), potem pa za razeodbo (odlok) kakor tudi posebna takea za eventualne zapisnike. Takea se po novi uredbi plača naprej, toda takea za razeodbo (odlok) se vrne, ko državni svet ali upravno sodišče pritožbi (tožbi) ugodí.

Zvišanje taks pooblastitve, dovolitve ter za prijavo pomožnega lokala.

Ministrstvo pravi, da je praksa pokazala, da so bile takse za pooblastitve za upravljanje obrta in dovolitve za opravljanje obrta po zakonu o obrti (post. 91 in 92) kakor tudi takse za ustanovitev pomožnega lokala (po post. 94) prenizke in da so bile sedaj zvišane po sporazumu z ministrstvom trgovine in industrije.

Finančni efekt: 514 milij.

Finančni minister dr. Šteje cení efekt novih davčnih taksnih uredb na skupno 514 milijonov dinarjev. Samo s povečanjem dohodkov od davka na poslovni promet namerava država dobiti 250 milijonov dinarjev. S povišanjem taks na kupoprodaje namerava država dobiti 50 milij. din., za nasledstvene in darilne takse pričakuje s 30 milij. din višjega donosa, za takse za pooblastitve in dovolila (td. pričakuje donos okoli 40 milij. din, tako da računa na končni efekt pri vseh taksah na okoli 150 milij. din. Skupno z davkom na poslovni promet je to 400 milij. din. Ostalih 114 milij. din pa pričakuje finančni minister od postritve drugih predpisov, v prvi vrsti pa od prestopa dosedanjih številnih obvezancev pridobnine na družbeni davek ter od posebnega prispevka ter zvišanja drugih stopenj.

Agencija »Jugoslovenski kurir« cení letni efekt novih uredb na 700—750 milij. din.

Poravnalno postopanje je uvedeno o imovini Šinkovec Stane, pos. v Kozarjih št. 125 p. Dobrova pri Ljubljani, narok za sklepanje poravnave 26. januarja, oglašiti se je do 20. januarja.

Likvidacija: Zadruga »Počitniški dom«, registrirana zadruga z o. z. v Ljubljani

Borze

Ljubljana, dne 23. decembra 1939.

Denar

Ta teden je znašal devizni promet na ljubljanski borzi 13.428 milij. din v primeri z 19.259, 12.627, 7.938 in 9.459 milij. din v prejšnjih tednih.

UŽIVAJTE
V NAŠIH
ZIMSKIH KRASOTAH

Obliščite BLED v zim!

Hotel Toplice 7 dni din 680 — 14 dni din 1330 — vse vključeno		Hotel Toplice	
Pokljuka Sport - Hotel Pension din 85 — do din 106 — vse vključeno		Pension Pokljuka - Lovce Pension din 75 — do din 85 — vse vključeno	
Hotel - Pension Štarkl, Bled Najboljša oskrba — nizke cene		Hotel Slavec, Kranjska gora Vse udobnosti za sportnike in izletnike. Prikazna restavracija. Lastnik Zore Leopold	
Bohinj — Krašno alpsko zimovlaka. Najlepše prilike za zimski sport. Zamrzlo jezero. Prvovrstni hoteli. Nizke cene.		Hotel Sv. Janez, Bohinj Stalni smučarski učitelj. Zmerne cene	
Dom na Kofcah 1400 m. Zel. postaja Trzin. Osvetba od din 45 — naprej. Idealni planinski smučki svet.		Savinjske Alpe Logarska dolina — Goltjs — Smrekovec — Peca	
Smrekovec 1575 m. — Idealni smučki tereni. Koča stalno oskrbovana. Prehrana din 30 — dnevno. Dohodi iz Črne, Rožanjske, in Ljubne ob Savinji. Informacije: SPD Sočani		Rimski vrelci 540 m. Zel. postaja Gutanj. Idealni smučarski tereni. Stalni smučarski učitelj. Pension din 55 — do din 70 —	
Pohorje 910 — 1523 m Obsežni smučki svet, številni planinski hoteli in domovi, nizke cene		Koča pod Kopo 1572 m. — Celotna oskrba din 55 — do din 50 — Kravna lega. Idealna smučka. Informacije: SPD Slovenjgradec.	
Pojasnili in prospekti: Injakoprometna zveza »PUTNIK«, Ljubljana — Injakoprometna zveza »PUTNIK«, Maribor in vse poslovalnice »PUTNIKA«			

Edvard Rusijan, prvi slovenski letalec

Njegova tragična smrt pred 29. leti v Belgradu

Belgrad, 23. dec.

Na praznik Vseh svetnikov smo ga obiskali. Na belgradskem pokopališču, kjer so mu bratje Srbi pred 29 leti dali trajni dom. Na grobu smo prižgali svečo. Poleg krizantem, ki jih je na grob položil nekdo že pred nami. Gotovo je bila slovenska duša, ki se je bala da bi prvi slovenski letalec še tega dne ne bil sam, kakor je bil že toliko in toliko drugih dni. Pa ni bil. Za nami so prišli še drugi, ki ga z nami skupaj v življenju sploh niso poznali in ki vedo samo to, da je bil Rusijan prvi slovenski pilot in izdelovalec letal, ki

naravnost v Zagreb. Najela sta si delavnico, pozneje pa zgradila svoj hangar. Sporazumela sta se, da bosta najprej napravila monoplan tipa Mercep-Rusijan in sta za tako letalo izdelala potrebne načrte. Dela sta se lotila takoj in sta imela kmalu aparat gotov. Preizkusila sta motor in propeler znamke »Integral«. Vse je dobro delovalo, tako da je Rusijan konec oktobra 1910. leta z letalom že lahko napravil prvi poskusni let. Tudi to preizkušnjo je letalo dobro prestalo. Naslednje dni se je Rusijan vsak dan na vojaškem vežbališču v Černomeru vadil v letanju in se tako pripravljaj na javno letalsko prireditev v Zagrebu. Tudi ta je dobro uspela. Mercep in Rusijan sta postala junaka dneva in žela vsestransko pohvalo in priznanje.

Javna letalska prireditev v Zagrebu je seveda oba letalca še bolj navdušila in sta zato sklenila, da bosta s svojim letalom nastopila tudi v svetu. Mercep je bil za to, da se pokažeta najprej v zahodnoevropskih mestih, nato pa v prestolnicah balkanskih držav. Rusijan je pa hotel nastopiti najprej v Belgradu in šele potem drugod. Mercep se je vdal. Oba sta šla v Belgrad ter bila prisrčno sprejeta. Letalsko prireditev sta napovedala za 26. decembra 1910. leta. Zaradi košave sta jo pa morala preložiti na naslednji dan. Tege dne je veter sicer malo popustil, vreme pa še vedno ni bilo idealno za letanje. Toda kljub temu sta se odločila za prireditev. Prvotno sta si izbrala kot najpripravniji prostor Banjico, ki je še danes veliko vojaško vežbališče in kjer je vsako leto na kraljev rojstni dan velika vojaška parada belgrajske garnizije. Zaradi precejšnje plasti snega pa Banjice nista mogla uporabiti in sta se odločila za poljanico v spodnjem delu mesta pod Kalemegdanom ob Donavi. Prostor za spuščanje letala je bil zelo majhen. Zato sta se Mercep in Rusijan dogovorila, da se bo letalo, če bo treba, spustilo na Banjico in ne na mestu, ki je bilo določeno za vzlet.

Za prireditev samo je bilo veliko zanimanje in navdušenje. Vse je govorilo o njej in o mladem Slovincu, ki se bo z letalom dvignil v zrak in z njim krožil nad mestom. Zato je bila tudi udeležba zelo velika. Prireditev samo opisuje rezervni zrakoplovni kapetan I. razreda, sedanjí načelnik administrativnega oddelka v predsedništvu vlade, gospod Sava Mikšić v svoji lepi knjigi »Zgodovina jugoslovanskega letalstva« (Istorija jugoslovenskog vazduhoplovstva) takole: Tege dne (27. dec. 1910) se je v spodnjem mestu zbrala množica ljudstva. Navzoči so bili zastopniki vojaških in civilnih oblasti in raznih športnih, narodnih in drugih ustanov. Z občudovanjem so vsi opazili Rusijana in čakali trenutka, ko se bo dvignil v zrak. Rusijan je vžgal motor ter se v razdalji 30 m uspešno dvignil v zrak. Njegovo impozantno dvigavanje z letalom v zrak in zmagonosen prelet zidin belgrajske trdnjave, je navdušilo vse navzoče. Rusijan je letel najprej proti železniškemu mostu na Savi, katerega je preletel, nato pravilno zavil na levo stran ter se nato vračal proti belgrajski trdnjavi. Ko je bil nad samim zidovjem in ko je vse pričakovalo, da se bo letalo spustilo na zemljo, se je zgodilo nekaj strašnega, česar nihče ni pričakoval. Na povratku je Rusijanu veter pihal v hrbet. Zato je letel s povečano brzino. Vsi so videli, da se je nameraval spustiti na istem mestu, kjer se je dvignil. Nad zidovjem je pa Rusijan zavil preostro na desno stran, vetru nasproti: Krilo je postalo preobremenjeno in se je dvignilo navzgor, letalo je pa strmoglavilo na samo zidovje v spodnjem mestu.

Tudi ta dogodek opisuje g. Sava Mikšić in pravi, da je globoko pretresel in presunil vse navzoče gledalce. Veliko število gledalcev je takoj pohitelo na mesto nesreče, kjer so pod zdrobljenim letalom našli mrtvega Rusijana. Njegovo truplo so takoj izveleli izpod ruševin letala. Zdravniki so bili na licu mesta in so mogli ugotoviti samo smrt, ki je nastopila takoj, ker si je Rusijan pri padcu z letalom zlomil hrbtenico. Tako je umrl pred 29. leti v Belgradu 24letni prvi slovenski letalec Edvard Rusijan.

Njegova smrt je po izjavi g. Mikšića izzvala globoko in neizmerno žalost tako v Belgradu, kakor tudi v celi Srbiji. Sprevod pok. Rusijana je bil veličasten. Pokopali so ga z vsemi častmi. Pri pogrebu so sodelovali: »Slovenski jug«, »Olimpijski odbor«, oficirji belgrajske garnizije, vsa športna društva in več tisoč ljudi. Krsto, v kateri je ležal pok. Rusijan, so pokrili z številnimi vencí, med katerimi je bil najlepši venec kraljeviča Djordja z napisom: »Neustrašenemu letalcu Slovincu, Djordiju« in venec srbskih oficirjev iz belgrajske garnizije. Ko se je pomikal sprevod na pokopališče, je z balkona hotela »Moskva« na Terazijah spregovoril prvemu slovenskemu letalcu v slovo največji srbski dramatik, danes že tudi pokojni, Branislav Nušić, te le besede: »Gosti in temni oblaki so se zgrnili nad našo domovino. In ti si, moj sokol, hotel v te oblake vzleteti! Kravate so zidine belgrajske trdnjave in ti si jih, junak moj, hotel s svojo krvjo orositi. Hotel si v morje krvi, prelite za svobodo, priliti še svojo kri za kulturo. Ali je ta tvoja junaška kri odklop dolga, ki si ga že prej obljubil in ponudil? Ali si hotel, da bi tvoj grob postal izvir in jamstvo tiste velike jugoslovanske ljubezni - ki si jo tako plemenito gojil? Naj bo le mirna za tvoji grob tvoja mati, lepa Slovenija! Mi ga bomo čuvali! Ker nam bo jamstvo za naše bratske zveze in spomenik, da Slovenci, ki so se stoletja

borili za svobodo, stopajo v isto tako veliko borbo za kulturo!«

Tako je govoril posmrtno slovo prvemu slovenskemu letalcu Rusijanu leta 1910 Branislav Nušić.

In je res ostalo tako. Pokojni Rusijan je dobil dom za večen sen na griču, odkoder je prelep pogled na Donavo in še dalje v banatsko ravan. Za razmeroma mirnimi leti je prišla potem najprej

vojna vihra leta 1912, dve leti pozneje pa svetovni pokoli. Rusijanov večni mir in mir vseh njegovih bratov in sester tam gori, na griču, je motil neprijatelj z granatami in šrapneli. In so bili časi še težji in je neprijatelj zasedel mesto, v katerega ga je vedno vleklo srce in si ga je izbral za večen dom. V grobu je spal dalje svoj večen sen in je čakal lepših dni ter jih je tudi pričakal, da ga sedaj lahko obiskujejo tudi svobodni Slovenci. Takoj po Rusijanovi smrti so v Belgradu ustanovili poseben odbor za postavitve spomenika prvemu slovenskemu letalcu. Načrte je napravil znani belgrajski kamnoseški industrijalec Bertoto. Predstavlja motor znamke »Gnome« na katerega se naslanja pok. Rusijan v borbi z velikim orlom. Svetovna vojna je postavitev spomenika preprečila, sedaj pa zanj še vedno zbira prispevke osrednji odbor Aero-kluba.

† Edvard Rusijan

se je 27. decembra 1910 na Kalemegdanu v Belgradu smrtno ponesrečil kot 24letni slovenski lant. Njegovo truplo so pokopali na belgradskem pokopališču in ga niso prepeljali v Gorico, od koder je bil doma. Pa nič zato. Morda je tu gredo še toplejše sonce in objemala še lepša in globlja ljubezen, ki ga je vlekla na jug med brate. Pred leti mu je več belgrajskih Slovincov uredilo grob in napravilo močan hrastov križ, ki stoji še danes.

Starejši Belgrajčani se Rusijana še dobro spominjajo. Tako, kakor se radi spominjajo vseh tistih Slovincov, ki so že davno pred zedinjenjem prišli med nje in med njimi razvijali svoje kulturne sposobnosti in med Srbi našli svoj drugi dom. Za razliko od drugih je Rusijan prišel kot mlad slovenski fant med nje samo umret ter je za razvoj našega letalstva dal svoje mlado življenje.

Rusijan je bil čisto navaden mehanik v Gorici. V tistih letih — najvažnejše je leto 1908 — so se pokazali v svetu prvi večji uspehi v letalstvu. Nekaterim francoskim letalcem se je posrečilo z letalom preleteti progo — 1 kilometra. To je bil za tiste dni že velik uspeh in napredek. Ta rekord si je priboril letalec Farman in je zanj dobil visoko nagrado 50.000 frankov. Istega leta so ameriški letalci dosegli še večje uspehe ter so z letalom preleteli že progo do 230 km. Glas o teh uspehih francoskih in ameriških letalcev je šel po vsem svetu. Ti uspehi so še bolj navdušili mladega Rusijana v Gorici, ki se je že prej sam zanimal za letalstvo. Poleg tega pa tudi za kolesarstvo. Kot dober kolesar se je udeležil tudi več tekem. Tako 1908. leta v Zagrebu. Udeležil se jih je tudi Milan Meniga iz Zagreba, ki je bil prijatelj Mihajlu Merčepu, kateri se je prav tako na jugu že delj časa bavil z letalstvom. Meniga je Merčepo takoj zainteresiral za Rusijana, ki ga je osebnó dobro poznal, ter ju je seznanil. Oba sta leta 1910 stopila v tesnejše stike. Stalno sta si dopisovala in izmenjavala misli o vseh novih pridobitvah v letalstvu. Sklenila sta tesnejše sodelovanje. Zato je Rusijan povabil Merčepa k sebi v Gorico. Ta se je povabilu takoj odzval. Svojemu gostu je Rusijan najprej pokazal letalo, za katerega je uporabil mali tricilin-drški motor »Anzani«, ki je imel komaj 28 konjskih sil. Oba sta motor takoj preizkusila in ugotovila, da je dober, samo preslab za tako letalo, kakršnega je izdelal Rusijan. To je uvidel tudi sam Rusijan. Oba sta sklenila, da si bosta kupila močnejši motor. Svoj sklep sta hotela takoj uresničiti, da bi se tudi onadva pokazala svetovni javnosti s svojim letalom. Odsšla sta v Pariz, kjer so bili tedaj posebno na glasu motorji znamke »Gnome«. Takoj po prihodu sta naletela na prve težave. Vsi motorji te znamke so bili že vnaprej prodani. Če je hotel kdo priti čimprej do njega, je moral plačati do 4.000 frankov, da mu je kdo odstopil že naročni motor. Tudi te težave se nista ustrašila in sta imela kmalu zaželeni motor v rokah. Na pariškem letališču sta si nato ogledala še nekoliko novih modelov in sta takoj nato odpotovala

Božičnica v jeseniških železarnah

Med delavstvo razdeljenih nad 900.000 dinarjev

Med delavstvom in podjetjem KID je bila te dni sklenjena nova kolektivna pogodba o meznem prispevku za kritje povzanih izdatkov pri nabavi živila izven Kašte KID v enkratnem izplačilu. Po tej kolektivni pogodbi bo do 1. januarja 1940 razdeljenih med delavce nekaj nad 900 tisoč dinarjev, kar se bo gotovo poznalo tako pri delavskih gospodinjstvih, kakor tudi na Jesenicah samih.

Tako je od otvoritve novega plavža pri KID izvedena že tretja božičnica za sodelavce, ki dosega skupno vsoto okrog 2.000.000 din.

Priznanja in posnemanja vreden primer po naših delavnostih posebno v današnjih časih naraščajoče draginje.

Praznik kovinarjev-veteranov

Družina jeseniških kovinarjev-veteranov, ki so nepretrgoma delali pri železarni nad 40 let, se je letos pomnožila za 18 članov. Jubilej 40 letnega sodelovanja pri KID so letos praznovali sledeči kovinarji: Hafner Janez, Biskaj Janez, Tavčar Jože, Zupančič Franc, Habe Janez, Ropret Janez, Noč Jože, Kupljenik Janez, Karu Franc, Košnja Jože, Zupane Janez, Repine Jože, Brun Stefan, Pogačar Franc, Jamar Lenart, Ravnik Anton, Knez Jernej in Zark Franc. Torej kar 6 Janezov vmes, kar dovolj izpričuje kranjsko deželo.

Vsi ti so prišli prvič na štih leta 1899. Čestitamo visokim jubilarantom dela in jim želimo lepega zaslužnega pokoja še mnogo, mnogo let. Skupno je pri KID do sedaj v zadnjih (treh letih) praznovalo 40 letnice dela 118 jubilarantov. Med njimi so taki, ki so delali pri KID tudi 60 let nepretrgoma.

Jesenjska industrija priredi na čast jubilarantov vsako leto posebno slavo. Malo je industrij, ki bi se lahko ponašale s sodelavci takih tradicij. Tako slovesnost je bila tudi letos. V z državnimi zastavami okrašeni dvorani so bili ob udeležbi upravnega svetnika in ravnatelja KID gospoda Pfeifferja ter obeh ravnateljev prokuristov in obratovlji jubilarantom razdeljene lepe diplome priznanja in zahvale, kakor tudi v kuverti priloženi nagradni znesek za vsakega jubilaranta. KID je počastila jubilarante tudi s skupno večerjo, kjer je imel pozdrvni govor ravnatelj g. Pfeifer, ki je čestital jubilarantom na tako visokem jubileju. Lep nagovor s povezanostjo zgodovine 40 let je imel prokurist g. ing. Petrovčič, nakar je v imenu KID razdelil g. Bernhard diplome. Zahvalil se je v imenu jubilarantov veteran g. Jamar, ki je poudaril, da je razveseljivo to, da so po dolgem delu preskrbljeni za stara leta počitka. Zahvalil se je KID za pozornost do svojih starih sodelavcev. Z jubilaranti so ostali do pozne ure v najlepšem razpoloženju tako g. ravnatelj Pfeifer, kakor tudi gen. ravnatelj g. Noot in tehnični ravnatelj dr. ing. Kliner.

Jubilaranti, srečno in na mnoga leta!

Med fanti v samskem domu KID

Pred dvema letoma je bil na Jesenicah zgrajen prvi samski dom, v katerem prebivajo in domujejo mladi, še ne poročeni sodelavci industrije KID. Ta samski dom je, četudi je manjši po obsegu, lahko v ponos našim slovenskim kovinarjem. V njem vladajo red, čistota in družabnost, kakor jih ne najdemo po samskih domovih industrijskih revirjev.

Fantje v samskem domu so pred kratkim pri-

redili družabni večer, na katerega so povabili tudi vodstvo KID. Povabilu so se odzvali upravni svetnik in ravnatelj g. Pfeifer, generalni ravnatelj g. Noot, tehniški ravnatelj g. dr. ing. Kliner, prokurist g. ing. Petrovčič, upravitelj ekonomata g. K. Luckmann ter urednik A. Kuhar.

Vodja samskega doma g. Lipovec je v pozdravnem nagovoru poudaril pomen takega združevanja in spoznavanja z gojitev družabnosti in sodelovanja, kar do nedavna ni bil primer po industrijah. Fantje so pokazali svoje domovanje, ki je v najlepšem redu. Dalje so na večeru nastopili z lastnim pevskim in godbenim zborom. Pravi kovinarski Caruso je kovinar g. Mesec, ki je izvajal solo nastope.

Družabni večer med sodelavci pri jeseniški industriji je svetla točka nove dobe, dobe sožitja in žal po naših delovnih skupnostih redka primera. Koristni pa so taki stiki, koristni za obe strani, kajti le sodelovanje bo zmagovalo, ob sovrastvu se še ni nič razvijalo.

Novih 500.000 din za najbolj potrebne stare kovinarje

Jesenice, 21. decembra. Včeraj je bila med zastopniki KID in delavstvom podpisana nova kolektivna pogodba, po kateri je KID izplačala Krajevni bratovski skladnici na Jesenicah v korist posebnega pokojninskega sklada znesek 500.000 din. Od tega se znesek 50.000 din izplača skladu za podpiranje onih upokoencev bratovske skladnice, ki dobivajo povsem nezadostne pokojnine in rente s primerno enkratno podporo. Tako so dobili svojo božičnico tudi najrevnejši izmed kovinarjev, ki bivajo med nami. Posnemanja vredno!

Nujna prošnja vsem delodajalcem!

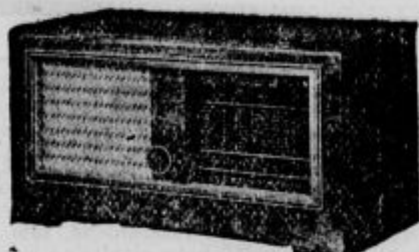
Zasebni in trgovski nameščenci so — podobno, kakor drugi stanovi — danes v silno težkem položaju, mnogi žive v naravnost obupnih razmerah. Plače naših zasebnih in trgovskih nameščencev so bile v večini primerov že v normalnih razmerah pre nizke in nezadostne. Danes — ob tej naraščajoči draginji — pa so te plače mnogokrat samo še miloščina in ne več plače.

Mnogi delodajalci so se tege zavedli in dvignili plače svojim nameščencem. Tudi so jim letos izplačali božično nagrado ali pa jim nameravajo izplačati trinajsto plačo. Tem delodajalcem velja vse naše priznanje in tudi naša hvalečnost.

Danes pa nujno prosimo tudi še vse ostale delodajalce, naj se ob letošnjih božičnih praznikih in za novo leto spomnijo svojih sodelavcev, ki se z vsemi svojimi močmi trudijo za njihov dobrobit. Božična nagrada ali trinajsta plača naj bo skromno priznanje za ves trud, ki so ga nameščenci položili v svoje delo in odškodnina za občutno dražje izdatke, ki že nekaj mesecev radi naraščajoče draginje tarejo nameščence. S 1. januarjem 1940 pa prosimo vse delodajalce, da v sorazmerju z draginjo, ki je razvidna iz objavljenih indeksov o naraščanju cen, zvišajo svojim nameščencem njihove plače.

Prosimo vse delodajalce, naj ne ostane ta javni in nujni klic brez odmeva.

Društvo združenih in trgovskih nameščencev

5 cevni Radio aparat Marelli-Super za ceno 1980 din

V račun vzamemo vse tipe radio-aparatom

Opazujemo, da da'emo na vse Körting radio-aparate dveletno jamstvo

Telefon štev. 24-56

Izbira ni težka, če se odločite za dober aparat znamke

KÖRTING

kateri si je pridobil sloves in dvakratno priznanje na mednarodni razstavi v Parizu

Dospela je nova pošiljka vseh tip KÖRTING aparatov, da Vas vpljužno vabimo na brezobvezen ogled istih KÖrting

Glavno zastopstvo:

ANTON BIRKE

LJUBLJANA, Mestni trg 9

Naš božični spored:

MICKEY ROONEY

kot eleganten kavalir, zaljubljen od nog do glave si zna pomagati iz vseh težav in zadreg!

Ljubezen mladega Hardy-a

Predstave danes samo ob 15. in 17. uri (večerni predstavi odpadeta) jutri in na praznik Sv. Stefana ob 15., 17., 19 in 21. uri

KINO SLOGA, telefon 27-30

Rezervirajte vstopnice v predprodaji!

Danes in na oba praznika ob 10.30 dop. (po znižanih cenah)

Premiera senzacionalnega in napetega filma iz kraljestva divjega zapada

Pojoči kovboji hite na iskrih konjih z revolverji v rokah, se ne boje nobenih opasnosti temveč se junaško bore s tolovaji in razbojniki za zmago srca in pravice

PATRULJA SMRTI

Izredno napeto!

Droblne novice

Koledar

Nedelja, 24. decembra: Četrta adventna nedelja.

Ponedeljek, 25. decembra: Božič. Rojstvo Gospodovo.

Torek, 26. decembra: Stefan, prvi mučenec. Ščip ob 12.28. Herschel napoveduje sneg.

Sreda, 27. decembra: Janez Evangelist, apostol; Fabiola.

Osebnosti

Diplomiran je bil na visoki eksportni akademiji za trgovske vede na Dunaju g. Evgen Pielick iz Ljubljane. Cestitamo!

Elektroinstalacija PINTERIČ

MARIBOR, Slovenska 24 — telefon 27-14

el vsem svojim odjemalcem vesel božič in srečno novo leto, ter se priporoča za nadaljno naklonjenost

— Nova knjiga proti komunizmu. Pravkar je izšla nova knjiga proti komunizmu. Napisal jo je dr. Ivan Ahčin in nosi naslov: »Komunizem, največje zlo našega časa«. Knjiga na izredno preprosti in poljudni način popisuje do podrobnosti to zablodo našega časa in je zato primerna in dostopna najširšim množicam našega naroda. Cena knjige je 10 din in se naroča pri Zvezi fantovskih odsekov v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7-1. Knjigo toplo priporočamo.

BOUVIER

ŠAMPANJEC

GORNJA RADGONA

— Zvišanje prejemkov grafičnemu delavstvu. Po dolgotrajnih pregovorih so bile tudi tiskarne zaradi rastoče druginje prisiljene povišati plače vsemu grafičnemu delavstvu. Za tiskarne pomeni to povišanje znatno obremenitev in bodo grafična podjetja primorana zvišati cene tiskarskim izdelkom. Pri tem je treba upoštevati še zlasti, da se tiskarska industrija že dolgo nahaja v težavni krizi, ki se povečuje prav znatno tudi s tem, da obstaja še vedno zelo veliko število državnih tiskarn. Sploh se morajo tiskarne boriti neprestano z najrazličnejšimi težavami. Vse to otežkoča gospodarski položaj teh podjetij, katerih obstoj in uspešno obratovanje pa je važno za našo kulturo in narodno prosveto.

Javna zahvala!

Čut globoke hvaležnosti mi narekuje, da se na tem mestu najtopleje zahvalim „Slovencu“ za izplačilo socialne podpore din 10.000—, ki sem jih prejela po svojem smrtno ponesrečenem možu g. Emilu Koprivnikarju, ki je bil stalni naročnik „Slovenca“.

„Slovenec“ mi je podporo izplačal v celoti brez vsakih potoj in sitnosti z moje strani in v tako kratkem času, da sem bila kljub velikemu zaupanju, ki sem ga imela v upravo „Slovenca“ presenečena.

Vsakomur priporočam, da se naroči na ta odlični slovenski dnevnik, ki poleg drugega nudi svojim zvestim naročnikom v nesrečah tako izdatno podporo.

Še enkrat najiskrenejša hvala!

Litija, 21. decembra 1939.

Z vsem spoštovanjem

AVGUSTA KOPRIVNIKAR

Gornja javna zahvala najbolje dokazuje kolikšne ugodnosti je lahko deležen vsak, ki je na „Slovenca“ naročen in ki svojo naročnino v redu plačuje. Zato ne moremo nikomur v njegovem lastnem interesu dovolj toplo priporočati, da postane naročnik „Slovenca“ in ostane njegov zvest in reden plačnik, ker le tako bo lahko deležen ugodnosti, katere so njegovi svojci morda v najhujšem slučaju življenja najbolj potrebni.

Na drugem mestu priobčujemo tudi pravilnik za smrtno-nezgodne podpore!

Uprava „SLOVENCA“

— Obvestilo. Narodni odbor Katoliške akcije v Sloveniji je na seji dne 16. decembra t. l. soglasno sklenil, da se SKAD »Zarja« v Ljubljani črta iz seznama pomožnih sil Katoliške akcije. Imenovano društvo je zadnje čase rušilo katoliško edinstvo; težko se je pregrešilo proti dolžnosti, sodelovati s drugimi katoliškimi akademskimi društvi pri osvajanju okolja; pri razporejanju akademskih katoliških sil se ni ravnilo, kakor bi se moralo ravnati kot pomožna sila Katoliške akcije. — Narodni odbor Katoliške akcije v Ljubljani.

— Tudi naši sodniki za nujno zvišanje svojih prejemkov. V skladu s akcijo ostalih strokovnih organizacij za zvišanje prejemkov je tudi ljubljanska sekcija Zdrženja sodnikov kraljevine Jugoslavije predložila g. ministru pravde in ostalim merodajnim faktorjem v državi tehno obrazloženo spomenico z zahtevo po takojšnjem zvišanju službenih prejemkov v smislu in obsegu zahtev, kakor so jih postavile tudi ostale organizacije v svoji spomenici z dne 12. t. m. na kr. bansko upravo dravske banovine v Ljubljani.

— Izšla je prva številka fantovskega lista »Kresac«. Iz nje razvidimo, da je list postal zdaj štirinajstrednik; izhajal bo vsak drugi četrtek, torej na leto 26 števk. Kljub temu pa mu je ostala naročnina ista kot doslej: 20 din, na skupen naslov — če jih je najmanj 5 skupaj — pa 18 din. V l. 1940. bo list prinašal praktične vzgojne članke, članke o družini ter pripravi na zakon, o spolni vzgoji, strokovno gospodarske članke, stanovsko etične članke o našem kmetu in delavcu, krasno Čampovo povest iz dni majniške deklaracije ter izredno veliko zanimivosti iz katoliškega, kulturnega in športnega življenja. Vsaka številka bo bogato ilustrirana. Mogoče je list naročiti tudi samo za pol leta za 10 din (na skupen naslov 9 din). S 13. številko bo namreč tudi Čampova povest zaključena, tako da bo vsako polletje celota zase. 9 din na pol leta bo pač vsak naš fant zmogel! Pa tudi prijatelji naše mladine bodo radi sregali po tem praktičnem in vzgojnem fantovskem glasilu. Naroča se: Uprava »Kresac«, Ljubljana 8.

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

— Vigred, ženski list, januarška številka, je pravkar izšla. Izhajala mesečno. Celoletna naročnina 25 din. Naroča se pri upravi »Vigred«, Ljubljana, Pražakov ul. 8. — Za nabiralateljice novih naročnic so pa razpisane lepe nagrade. Nagrade se ne zbirajo. Zato vsaka nabiralateljica lahko dobi nagrado, če pogoje izpolni.

— Živinski in kramarski sejem v Zagorju bo letos v soboto 30. decembra, ker pade na dan 31. nedelja. Prodajalci in kupci vljudno vabljeni! — Uprava občine Zagorje.

— Za Miklavža in božičnico slepih otrok so darovali: Neimenovana 180 din, ga. Almi Urbančeva, Joško in Jožica Šubert, trvdka A. Šarabon po 100 din, 1. a razred 2. drž. dekl. meščanske šole v Mariboru 50 din. Vsem plemenitim darovalcem se v imnu slepe mladine najiskrejeje zahvaljuje uprava zavoda za slepe otroke v Kočevju.

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 23. t. m. je objavljena »Uredba o izdaji blagajniških zapisov ministrstva za finance«, dalje »Uredba o spremembi in dopolnitvi zakona o izrednem kreditu za organizacijo izvoza deželnih pridelkov«, »Uredba o spremembi in dopolnitvi zakona o državnih monopolih«, »Uredba o spremembi uredbe o sodnih pologih (depozitih)«, »Uredba o spremembah in dopolnitvah člena 2 uredbe o banovinskih trošarinah«, »Spremembe in dopolnitve o pravilniku o sredstvu za denaturira-

— Razstava sarajevske tkalnice preprog pride v Ljubljano in Maribor v januarju.

— Pozor! Za božič in Novo leto na Govejek pri Medvodah! V Domu obrtnikov boste dobro postreženi s svežimi kolinami, jedajo in pijačo. Kurjene sobe, smuški tereni.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozi, sečni kislini in slično. Radenska vam ohrani zdravje in mladostno svežost.

— Lastni interes vsakega bolnika, ki želi ozdraviti od astme, pljučnih in podobnih bolezni, je, da izkoristi ponudbo trdke Puhmann & Co., Berlin 619, Müggelstrasse 25/25a, ki obstoja že mnogo let in brezplačno razpošilja poučno brošuro s slikami. Preberite oglas na strani 6.

Ali so pljučne bolezni ozdravljive?

To nad vse važno vprašanje zanima vse, ki bolehalo na astmi, katarju, na pljučih, zastarelem kašlju, zsluzenju, dolgotrajni hripavosti in hripl, pa doslej niso našli zdravila. Vsi taki bolniki dobe od nas popolnoma brezplačno knjigo s slikami, izpod peresa gospoda dr. med. Guttmanna. Treba je pisati samo dopisnico (frankirano z Din 2-) s točnim naslovom na:

PUHLMANN & Co., BERLIN 619, Müggelstrasse 25-25-a

Oglas reg. od ministrstva socialne politike, sanitno oddelcie N. št. 2416 od 12. XII. 1933.

nega špirta, o mešanju bencina in o nadzoru nad mešanico bencina in špirta, »Uradna prodajna cena špirta«, »Prepoved prodaje ali brezplačnega odstopanja igralnih kart« in »Razglas o ustanovitvi župnije Rakek«.

— Učiteljicam — članicam ZKU. Duhovna obnova in tečaj ZKU bo v četrtek 28. t. m. pri Uršulinkah. Začetek ob 8 zjutraj. Začetek tečaja popoldne ob 3 istotam. Udeležba je obvezna za vse članice ZKU.

Mariborčani in okoličani!

Nalagajte svoje prihranke pri

MESTNI HRANILNICE V MARIBORU

ki je vaš pupilarno varen zavod.

— Za vse vloge jamči mesto Maribor z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo.

URADNE URE: dnevno od 9. do 12.

Orožnova ulica št. 2.

— Ste že brali novo zgodovinsko povest »Živi izvir«? Ne še? Stopite v knjigarno, tam jo dobite. Pri založbi (Marmontova 11) pa tudi na obroke. Zanimiva knjiga je najljubši prijatelj v zimskih dneh.

— Težka zimska hrana in premalo gibanja so v zimskem času čisto vzrok elabe prebave želodca. Čestih omotič, zaprtosti in nerednega črevesnega delovanja. Stare bolezni se zaradi mraza zopet izraziteje pojavijo: hemoroidi, motnje v želodcu, zaprtje, zastrupljenje, črevesna obolenja, splošno in prehitro debeljenje, glavoboli, nespečnost, napetost telesa ter omotica. Posebno zrelješe in starejši osebe so tem nadlogam podvržene. Planinka čaj — Bahovec čisti ter tako deluje blagodejno na vse telo in na Vaše splošno zdravstveno stanje. Zahtevajte v lekarnah izrecno le Planinka čaj po 20 din in 12 din.

— Banovniško tajništvo JRZ v Ljubljani želi vsem svojim članom in prijateljem ter zvestim sodelavcem blagoslovljene božične praznike in srečno Novo leto!

— Z božično številko, ki je izšla te dni, je stopil družinski list »Žika« v 11. leto svojega življenja. Za božično darilo prinaša svojim številnim prijateljem izredno zanimivo in poetično Muschler-Gepanovo »Neznanko«, kjer popisuje, kako je neznano mlado in izredno lepo dekle šlo s smehljajem na ustnicah prostovoljno v smrt. Dr. A. Debeljak je prevedel aktualno Mauroijevo humoresko »Prebivalci zvezd gledajo na naš svet...« Martin Benčina nadaljuje s svojim tečajem o likovni umetnosti, pokojni celjski dijak Fran Primo, ki je pred kratkim tako nesrečno končal, pa se je oglasil — poselidnjč — s črtico »Morilec« Mlade mamice, ki znajo plesti, se bodo razveselile opisa: »Za novo leto novo oblečko.« Izpit ljubezni pa bo zabaval odraslo mladino v dolgih zimskih večerih. Sledita običajni rubriki »Zdravniška posvetovalnica za bolne otroke« (primarij dr. Dragaš in vedno zanimivi in praktično res uporabni »Gospodinjski kotiček«. Božična številka »Žike« vsebuje tudi mnogo lepih fotografij, umetniških posnetkov in sliko mladih prijateljev ržene kave Žike in Zikinega otroškega zdraba, dobi pa jo brezplačno vsak zainteresirani, ki pošlje svoj naslov: Pražarni Žiki, Ljubljana-Vič.

— »Boštjanova« hotel, Sv. Križ nad Jesenicami. Za obisk se priporoča Tilka Bernik.

— Dr. Djuro Vranešič, specialiet za živčne bolezni, Zagreb, Mošinskega 10/b, sprejema v ordinaciji samo v ponedeljkih, sredah in petkih od 4 do 5 popoldne. Bolnike, poslano v sanatorijsko oekrbo, sprejema osebnost vsaki dan dopoldne od 11 do 12 v sanatoriju Zalengaj 31, ostali čas dneva pa službujejo asistenti sanatorija. Tel. 93-80.

— Važno za naglušne. Bolje boste slišali z majhnimi stroški, če si nabavite mali srebrni Vibraphon, ki bo slušne sklerotične srednjega ušesa opepoobil na sprejemanje zvokov. Pri tisočih slušne koščice namreč slabo funkcionirajo, tako da zvok preko njih ne more doseči slušnega žveca.

— Pri zaprtju, motnji v prebavi, vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Franz-Josef« grenčice.

— Smrtna avtomobilska nesreča pri Konjicah. V Stranica pri Sl. Konjicah se je zgodila huda prometna nesreča, ki je zahtevala človeško življenje. Neki tovorni avtomobil je dohitel kolesarja, 26 letnega Matija Marelija, rodom iz Travnika v Bosni. Kolesar je zašel s kolesom med vozne tire na cesti in se ni mogel takoj izogniti. Dokazalo se je, da je šofer avtomobila pritisnil na zavore že kakih 20 metrov pred kolesarjem, ni pa mogel avtomobila ustaviti. Kolesar je prišel pod avtomobil in je bil takoj mrtev. Tovorni avto je po nesreči odbrzel dalje in pustil ponesrečenca na cesti.

Ptuj

Royal-kino, Ptuj, Danes, v nedeljo predvajamo film po gledališkem komadu Ferencza Molnara »Deklica iz Trsta«. Predstavi ob 18.30 in 20.30 odpadeta zaradi sv. večera. — Naš božični spored: od 25—28. decembra predvajamo najlepši in najzanimivejši film vseh časov »Cvete v maju...« (Beli jorgovan) s prekrasno Jeanetto MacDonald, ki je pravi simbol poletja in Eddy Nelsonom v gl. vlogi. — To je edini film, ki je dosegel po vsem svetu rekorden uspeh! Navabite si vstopnice v predprodaji!

Št. Vid nad Ljubljano

Blaž Potočnikova čitalnica vprizori na Štefanovo, dne 26. decembra, ob pol 16 v Ljudskem domu »Slovenski božič«, spevoigro Matije Tomca. Prevodja Maks Jovan. Vabimo k obilni udeležbi.

Zdravnik v Medvodah:

Dr. Cirman Miroslav
od danes do vstevši 2. januarja 1940 ne ordinira

Cerknica

FO in DK v Cerknici priredita v nedeljo 24. decembra, t. j. na sveti večer, ob 8 v dvorani Prosvetnega društva Meškovo božično igro v 4 dejanjih »Henrik, govavi vitez«. Ker je to lepa duhovna božična igra, boste najlepše preživeli sveti večer, če pridete na igro in počakate polnočnice. Vstopnice bodo v predprodaji v trgovini Lovko. Vstopnina: sedeži 8, 6, 4 din, stojišča 3 din.

Vsaka očala
po meri
zato dobrosedeča in
jasen pogled pri

Dr. Zajec
LJUBLJANA
PASAJA
NEBOTČNIKA

Ig pri Ljubljani

Prosvetno društvo na Igu priredi danes, dne 24. decembra, ob 9 v Katoliškem domu božično igro »Slovenski božič«. Dvorana bo zakurjena in odprta od 8 naprej. Po igri gremo vsi k polnočnici. Cerkev bo slavnostno razsvetljena, zato pridite vsi, ki še niste videli nove električne razsvetljave v cerkvi!

Ne samo kot zdravilna voda ampak tudi z vinom in sadnimi sokovi je Rogaška Tempel mineralna voda odlična. Tudi tako pomešana posreduje ugodno delovanje prebavnih organov.

LJUBIJANA

Božična razstava kanarčkov vrivcev

Sredi božičnih praznikov, ko v cerkvah in po domovih pojo slavo božjemu detetu in ko po vseh svetu doni večno lepa: Sveta noč, blažena noč, se iz tihih in tesnih domov oglašajo in pridružujejo kristalno čista, topla in mehko doneča pesem naših malih zlatokrilih pevcev kanarčkov. Kot da bi vedeli, da vlada po vsem božjem svetu praznično razpoloženje in ko da bi slišali, kako močno zvoni iz zvonikov lin Zveličarju, tudi oni zvončkljajo in prelivajo enkrat otožno pritaženo, pa zopet veselo in vrisajoče svoje drobne speve.

Človeku postane za trenutek tesno pri srcu, ko zavre mlo in otožno, pa se zopet razveseli, ko se jim pesem veselo in vrisajoče preliva in žubori, da bi človek prepeval z njimi. Kanarčki žlahtni vrivci po najrajši in največ v zimskem času. Pesem pa ugledajo in dovršijo do božiča tudi najmlajši, da lahko tekmujejo na razstavah. Tako no tekmo in razstavo imamo letos tudi v Ljubljani, in sicer na ženski učiteljski šoli na Resljevi cesti 10. Razstavo je priredilo Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevk, ki vsako zimo skrbi tudi za lačne ptice pod milim nebom. Razstavljanih je nad 300 najrazličnejših pevcev, ki so bili izbrani pred dnevi na tekmi in so na razstavo pripušeni zares le samo prvotni pevci. Obiskovalcem razstave se bo torej nudila najlepša prilika, da slišijo, kako mora prepevati pravi žlahtni vrivci. Čeprav je našim kanarčkom vzeta zlata prostost, se vendar ob skrbni negi počutijo zadovoljni in veseli. Slabše, da mnogo slabše se godi pač njihovim posestrinam zunaj v mrzli in zasneženi prirodi, kjer letajo lačne in prezeble, iščejo si hrane. Spominjamo se jih sedaj, ko jim zima in glad prelita s smrtjo. Spomladaj nam bodo stotero vse povrnila. Razstava kanarčkov bo odprta še v ponedeljek in torek in je prirejena tudi zato, da se ob malenkostni vstopnini nabere kaj za lačne žledolčke ptičkov v prosti naravi, zato Vas vse, ki s ptički sočustvujete, vabimo, da obiščete razstavo, kjer boste med zelenjem in ptički našli mnogo srčnega razvedrila.

prilo oči. Navadno se čudimo, kako slabo poznašo tuji in posebno veliki narodi Jugoslavijo in zlasti nas Slovence. Če natančno pomislimo tudi mi ne vemo mnogo rečimo o Baltičkih državah, čeprav so večje kakor Slovenija in so bile prav zadnje mesece deležne največje pozornosti vsega časopisa. Posebno pa je zanimiva Slovenija zaradi tega, ker se križajo na njej vplivi treh različnih zemljepisnih področij: Srednje Evrope, Sredozemlja in Panonije. Na severu je meja 80 milijonski nemški narod, na zahodu pa 40 milijonski italijanski. Prav na vzhodu smo naslonjeni tudi na madžarsko ozemlje, na jugu pa se opiramo na bratske slovanske narode.

Zobni atelje Rihard Klemenčič

Privoz 6 - Ljubljana
od 27. dec. do 2. jan. zaprto.

1 Vse trafikante mestno poglavarstvo opozarja in prosi, da bi danes ves dan in na sam sveti večer ne prodajali nobenih drugih predmetov, razen izrazito monopolnega blaga ter časopisov in revij. Ker je bila letos zlata nedelja že 17. decembra in ni šele danes, zato so danes vse trgovine zaprte, da se lahko tudi trgovci in njih uslužbenci dostojno posvetijo svetemu večeru.

1 Zamrznjene vodovode tali brez razkopavanja zidu z električnim aparatom Čokert Avgust, klepar, vodovodni inštalater, Gregorčičeva ul. 5, telefon 24-70.

1 Sijajen božični spored v kinu »Sloga« — Uprava sina Sloge je skrbela, da bo njen božični spored ugajal najširšim plastem kinopublike — mladim in odraslim. Mickey Rooney si je po evropskih zadnjih uspehih pridobil vsesplošne simpatije in tako bo njegov najnovejši film »Ljubezen mladega Hardyja« brezovno vsakomur ugajal. Vsi se bodo nasmejali, ker nastopa še nedoraslo dečko kot elegantna kavalir, ki si zna pomagati iz vsake zadrege. Odrasli se bodo pri tem filmu spominjali svoje mladostne dobe. Premiera filma v kinu »Sloga« je danes, v nedeljo ter se bo ta film predvajal le pri popoldanskih predstavah (ob

Krypton
Krypton
Krypton
Krypton
Krypton

Čuva oči in zdravje,
ustvarja dobro razpoloženje

TUNGSRAM
Krypton

— 9.45 Verski govor (g. prior Valerian Učak) — 10 Prenoč cerkvene glasbe iz stolnice — 11 Tamburaški orkester (vodi Karmelj): Božične pesmi — 11.45 Božične pesmi in skladbe (plošče) — 12.30 Praznični koncert Radijskega orkestra — 13 Napovedi — 13.02 Beethoven: Klavirski koncert v E-duru s spremljevanjem orkestra; solist: prof. Pavel Sivc. Povečani Radijski orkester, dirig.: D. M. Štanjec — 14 Otroški božič (Izvajajo in pojo otroci) — 17.10 Prenoč iz razstave kanarčkov — 17.10 Božični napavi (Radijski komorni zbor in Radijski orkester) — 18 Massenet: Werther, II. dejanje (plošče) — 19 Napovedi — 19.20 Nac. ura: Hrvatske božične pesmi (Antun Dobronić, Zagreb) — 19.40 Preludiji in melodije (plošče) — 20 Charles Di-

pojejo naslednje pesmi: 1. Božična maša — J. Leiter. 2. O slava Bogu na višavi — M. Smolej. 3. Raduj človek moj — L. Cvek. 4. Glej zvezdice božje — L. Belar. 5. Noč božična — P. H. Sattner. 6. V zakramentu vse sladkosti: za solo zbor, orgle in gosli (zložil neznan skladatelj). 7. Pastirji iz spanja — M. Smolej. — Vse točke spremlja vojaški orkester. — Praznik sv. Štefana: Ob 8. sv. masa z blagoslovom, pri kateri se pojo razne božične pesmi slovenskih skladateljev.

CERKEV V KRIZANKAH: Sv. večer o polnoči sv. masa, pri kateri se pojo razne božične pesmi naših skladateljev. — Sv. dan: Ob pol 11. slovesna sv. masa. Izvaja se: Missa de Nativitate in G. zložil Jos. Gruber, z orkestrom. Graduale: Viderunt omnes fines, zložil A. Foerster. Ofert. Tai sunt coeli, zložil M. Filke. V zakramentu, za solo, zbor, orgle in gosli zložil neznan skladatelj. Po maši: Zveličar nam je rojen zdaj, zložil Gr. Rihar. — Praznik sv. Štefana: Ob pol 11. sv. masa z blagoslovom, pri kateri se pojo naslednje božične pesmi: 1. Božična maša, zložil M. Zeleznik. 2. Raduj človek moj, zložil L. Cvek. 3. Glej zvezdice božje, zložil L. Belar. 4. Rajske strune, zložil A. Stoler. 5. V zakramentu vse sladkosti, zložil Gr. Rihar — dr. Fr. Kimovec. 6. Po maši: Pastirji iz spanja, zložil M. Smolej. Vse točke spremlja orkester.

Cerkev sv. Terezije D. J. na Kodeljevem: O polnoči slovesna maša. Poje cerkveni zbor. Pred mašo: Gruber: »Sveta noč«; nato Faustova latinska maša v es-duru s spremljevanjem orkestra. Graduale: Premuri Teum principum, ofertorij: Gruber »Laetentur coeli«. — Sledita še dve tihi maši, pri katerih se pojo slovenske božične pesmi tudi z orkestrom

Kino

Kino Viš predvaja na praznik v ponedeljek ob 4, 6 in 8 vefilim »Bukanir«. V glavni vlogi Frančiška Gaal. Za dodatek dva važna tednika

Vesele božične praznike
in srečno novo leto
želi in se priporoča za nadaljnja naročila

MIZARSKO PODJETJE
EMILA KOPRIVNIKARJA - nasledniki
LITIJA

Lekarne

Nočno službo imajo: v nedeljo: dr. Kmet, Tyrševa 43; mr. Tinkoczy ded., Meštni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7; v ponedeljek: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78; v torek: mr. Sušnik Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposveška c. 4 in mr. Bohinec ded., Rimska c. 31; v sredo: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Poizvedovanja

Dragocen uhan je bil najden in bi ga rad oddal najditelj lastnici. Naslov najditelja v naši upravi.

Kranj

Nosite »HINKO« klobuke!

Ježica

Naša dekleta se pridno pripravljajo na go spodninski tečaj, ki se bo začel 7. januarja. Da pokrijejo delne stroške tečaja, vpizore tečajnice na Štefanovo popoldne ob 3 in zvečer ob 8 v Cerkevnu domu Mlakarjevo pravilnično igro v 4 dejanjih »Bajtarska princesa«.

Trbovlje

Igro »Dom« bodo na Štefanovo uprizorili v Društvenem domu igralci Prosvetnega društva od Sv. Katarine.

Vsem našim kino-obiskovalcem želimo VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE in Vam nudimo najkrasnejši spored

GOSPA JUDITA

Z BETTE DAVIS

Globoko prevzeto je večeraj zapuščalo občinstvo kinodvorano. Splošna kritika je, da film »Gospa Judita«, ki predstavlja »Damo s kamelijami« današnjih dni — prav nič ne zaostaja za vefilimom »Juarez«. Kakor v Beogradu in Zagrebu, tako se bo tudi v Ljubljani — te dni govorilo le o filmu Gospa Judita«.

Danes predstave samo ob 15. in 17. uri
Oba praznika ob 10.30, 15., 17. in 21. uri
Nabavite si vstopnice v predprodaji!
KINO MATICA telefon 21-24

1 Božičnica v zavodu za raziskovanje in zdravljenje raka. Snoči ob 5 je bila v banovinskem zavodu za raziskovanje raka prišrna božičnica, pri kateri so bili navzoči: zastopnik g. bana načelnik socialnega oddelka A. Kosi, zastopnik župana občinski svetnik G. Vider, ravnatelj dr. Fr. Gerlovič, načelnik mestnega socialnega urada g. Svetel, šempetrski župnik g. Košmerlj, vodja zavoda g. docent dr. Cholewa ter vsi zdravniki zavoda, osebe, sestre in bolniki. Ljubka božičnica je bila prirejena v veliki bolniški sobi, ki je bila okrašena z jaslami in božičnim drevescem. Z lepim petjem je nastopil šempetrski oktet. Svete pesmi je recitirala gđ. Gerlovičeva. Najlubkejši prizori pa so bili otroški nastopi gojenk Lichtenurnovega zavoda. Prigoden in srce segajoč govor je imel g. župnik Košmerlj, nakar se je zahvalil vsem, ki so pripomogli k božičnici z delom in prispevki docent g. dr. Cholewa. Vsi bolniki so bili obdarovani z lepimi darovi.

urah, ki so navedene v inseratih). Vse tri praznike ob 10.30 pa bo predvajala »Sloga« napet film iz kraljevstva divjega zapada »Patrolja smrti«.

Gledališče

Drama: Nedelja, 24. dec. ob 15: »Peterčkov poslednje sanje. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene. — Ponedeljek, 25. dec. ob 15: »Kozarec vodes. Izven. Znižane cene; ob 20: »Striček Vanja«. Izven. Znižane cene. — Torek, 26. dec. ob 15: »Snežulčica«. Mladinska predstava. Izven. Znižane cene; ob 20: »Tri komedije«. Izven. Znižane cene.

Opera: Nedelja, 24. dec.: zaprto. — Ponedeljek, 25. dec. ob 15: »Glumač Matere božje«. Izven. Znižane cene; ob 20: »Sabaka kraljica«. Gostovanje Josepa Gošića. Izven. Znižane cene. — Torek, 26. dec. ob 15: »Pri belem konjčku«. Izven. Znižane cene; ob 20: »Figarova svatba«. Izven. Znižane cene.

KINO KODELJEVO — Telefon 41-64

Naš velečastni dvojni spored za božične praznike:

SADOVI ZEMLJE

Olivia De Havilland, Georg Brent. V prelestnih naravnih bvirah je posneta ta umetnina, ki kaže v dramatičnih slikah borbe — farmerjev z zlatokopi na dvjem zapadu. —

Predstave: Nedelja ob 1/3. uri (normalne cene). Ponedeljek ob 1/3. 1/2. 3., 1/2. 5. 1/2. 9. uri. Nabavite si vstopnice v predprodaji, ki je vsak dan o 10. — 12. uri ker je silen naval.

PASTEUR

Slavni igralec Paul Muni poznani iz filma »JUAREZ« v svoji najboljši vlogi ve — — — ilkega dobitnika človeštva. — —

Radio Ljubljana

Nedelja, 24. decembra: 8 Jutranji pozdrav — 8.15 Koncert tamburaškega septeta (vodi Kahne) — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Prenoč cerkvene glasbe iz franc. cerkve. Tomc: Slovenska maša št. 1 — 9.45 Verski govor (g. ravn. Jože Jagodič) — 10 Koncert godalnega okteta (plošče) — 10.15 Samospevi: ga. Nada Udovč-Brejč, pri klavirju g. prof. P. Sivc — 11 Kvintet pihal (flavta, oboa, klarinet, fagot, rog) — 11.45 J. Haydn: Godalni kvartet D-dur op. 64 No. 5 (plošče) — 12.05 Fr. Schubert: Nedokončana simfonija v h-molu (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 17 Božične pesmi poje g. Julij Betetto, pri klavirju g. prof. P. Sivc — 17.45 Kaaver Meško: Henrik, gobavi vitez — Božični misterij v 4 slikah. (Izvajajo člani radijske igralne družine) — 19 Napovedi, poročila — 19.05 Božično zvonjenje — 19.15 V čaru evete noči: Premrli: V eveti noči — za soli, zbor in orkester (solisti: g. Tone Petrovič, Radijski komorni zbor in Radijski orkester). Händel: Mesija — za soli, zbor in orkester (solisti: ga. Pavla Lovšetova, koncertna pevka, ga. Mila Kogejeva, članica Narodnega gledališča v Ljubljani, g. Jože Gošić, član Nar. gledališča v Zagrebu, Radijski komorni zbor in Radijski orkester; dirigent: dr. A. Dolinar) — 20.40 Recitacije — 20.50 Božične pesmi poje trnovski cerkveni zbor, vmes koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta — 22 Božični nagovor (g. prof. Fr. Koblar) — 22.10 Božične pesmi poje »Ljubljanski Zvon« — 23.10 Božične čestitke iz raznih dežel (plošče) — 23.45 Pritrkavanje (prenos) — 24 Prenoč polnočnice iz cerkve sv. Petra v Ljubljani.

Ponedeljek, 25. decembra: 9 Jutranji pozdrav — 9.05 Napovedi — 9.10 Božični spomini (plošče)

Priporoča se za FOTOGRAFIRANJE

Ljubljana
Tyrševa
cesta 6
Atelje
Je tudi čez praznike odprt

1 Zimsko perilo, Karnižnik — Nebotičnik. 1 Tramvajski promet na sveti večer ne bo tako urejen, kakor smo večeraj objavili, temveč bodo vozovi dolenske proge vozili samo od 13 dalje naravnost čez Poljane k Sv. Križu vsakih 6 minut do 22, a vse drugo ostane, kakor je bilo objavljeno večeraj.

1 »Slavija«, jugoslovanska zavarovalna banka se je preselila v novo poslopje v Gajevi ulici št. 2. 1 Slovenija križišče Evrope. Na Bohinjem prosvetnem večeru je prof. dr. Valter Bohinec predaval o legi slovenskega ozemlja v Evropi. Nad vse zanimivo snov so spremljale nazorne skopične slike, predavanje samo pa je marsikomu od-

Naš krasni božični spored!

Najprominentnejši umetniški francoskega filma:

Edvard VII.	Viktor Frankon
Kraljica Viktorija	Gaby Morlay
Kraljica Aleksandra	Arléto Marchal
Kitchner	Jean Gailand
Chamberlain	Jean d'Yd
Clemenceau	Jacques Baumer

Najaktualnejši film sedanjih dni

Kino Union 22-21

Ponos francoske filmske produkcije!

EDUARD VII. in njegova doba

Najsijajnejši film v zgodovini francoske kinematografije. — Predstave danes ob 14.45 in 17. uri (večerni predstavi na Božični večer odpadeta) nadalje na Sveti dan in na praznik Sv. Štefana ob 10.30 uri (znižane cene) ter ob 14.45, 17., 19. in 21.15 uri

Najrazkošnejši, reprezentativni milijonski film po znamenitem književnem delu člana francoske akademije André-a Maurois-a

Vefilim svetovnega trumfa!

V tem sijajnem, z vsem bleskom in razkošjem izdelanem nenadkriljem vefilimu so predloženi zgodovinski dogodki in cel niz zgodovinskih prizadevanj angleških in francoskih suverenov ter diplomatov ob koncu prejšnjega in začetku tega stoletja, ki so dovedla do prisilnega sporazuma med Anglijo in Francijo na vojaškem in političnem polju, kar je imelo za posledico zmago zapadnih držav v pretekli svetovni vojni!

Rezervirajte vstopnice v predprodaji Last: Emema film, Ljubljana

Politično pismo iz Belgrada

Belgrad, 23. decembra.

Notranjopolitično stanje, ki ga je ustvaril sporazum s Hrvati, je ostalo v glavnem nespremenjeno. Se vedno imamo dva bloka, ki si stojita nasproti in ki bosta pri prvih državnozbornih volitvah merila svoje moči. Na eni strani sta kot glavni nositelji politike sporazuma JRZ s predsednikom Cvetkovićem in HSS z voditeljem Hrvatov dr. Mačkom ter skupini samostojnih demokratov in zemljoradnikov, ki sta bili pritegnjeni v vladno kombinacijo zaradi lažje in hitreje izvedbe samega sporazuma. Na drugi strani so pa vse opozicijske skupine, ki odklanjajo sedanji sporazum s Hrvati. Sem spadajo srbijski radikali in demokrati, JNS, Hodžerovi, Ljotičevci, socialisti in skupina bivšega predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Stojadinovića. Vsi ti napadajo sedanjo vladno in stranke, ki jo podpirajo, da sedanji sporazum ni dal tistih rezultatov, kakor so jih vsi od njega pričakovali, da je razbil državo, da daje Hrvatom preveč, druge pa zapostavlja in podobno. Proti sporazumu so razvile predvsem močno agitacijo posamezne srbijske opozicijske stranke in begajo ljudstvo z neopravičenimi trditvami, da je zaradi sporazuma s Hrvati prišlo v nevarnost srbstvo. Političnim strankam je prišel na pomoč tudi novi srbski tednik »Srbski glas«, ki so ga v Belgradu pričeli pred kratkim izdajati člani Srbskega kulturnega kluba, v katerem imajo zelo močan vpliv demokrati. Čeprav se list odločno otrsava očitkov, da je velestrbsko glasilo, dejansko le je, kar potrjuje vsaka nova številka. Tednik se zelo širi in ima že mnogo naročnikov. Stalno se oglašajo tudi premožnejši srbski rodoljubi ter pošiljajo izdajateljem lista večje in manjše prispevke za vzdrževanje tednika. Pač lep primer, kako Srbi podpirajo svoje srbsko časopisje!

V zadnji številki so izdajatelji tega tednika objavili tudi uvodnik, v katerem zahtevajo močnejšo vladno. Svojo zahtevo utemeljujejo z notranje in zunanje političnimi razlogi. V novi vladni zahtevi predvsem pojačanje srbskega dela vlade, t. j. pritegnitev v vladno nekatere opozicijske skupine. Krogi od »Srbskega glasu« mislijo tu predvsem na demokrate in radikale. Poedini ljudje v vladi se lahko menjajo in nadomestijo z novimi, toda politika sporazuma ostane, ker je to državna potreba, česar danes menda ni treba še posebej poudarjati!

Res je, da se je proti sedanjemu sporazumu s Hrvati med srbskim ljudstvom pojavilo nezadovoljstvo, ki so ga zanele posamezne opozicijske skupine. To nezadovoljstvo pa še od daleč ni tako, kakor ga slikajo opozicionalci. Gotovo je, da bodo vsi ti očitki izginili takoj, kakor hitro bodo člani Srbskega kulturnega kluba, v katerem imajo zelo močan vpliv demokrati, da je velestrbsko glasilo, dejansko le je, kar potrjuje vsaka nova številka. Tednik se zelo širi in ima že mnogo naročnikov. Stalno se oglašajo tudi premožnejši srbski rodoljubi ter pošiljajo izdajateljem lista večje in manjše prispevke za vzdrževanje tednika. Pač lep primer, kako Srbi podpirajo svoje srbsko časopisje!

Kljub številnim vidnim in nevidnim nasprotnikom sporazuma, si vendar politika sporazuma tako na političnem, kakor tudi na ostalih poljih krepko utira pot navzgor in se vedno bolj utrjuje, da se vlada vedno lažje posveča proučevanju najtežjih problemov, predvsem gospodarskega značaja.

Kakor smo že poročali, je vlada ob svojem nastopu napovedala svobodoljubno politično zakonodajo. Svojo obljubo že uresničuje in pripravljala nov volilni zakon, za katerega zatrjuje, da bo naša notranjopolitično življenje postavil na široke demokratične osnove. Kljub izgredu, ki so jih v nekaterih mestih organizirali komunisti in drugi plačani elementi, vlada še vedno vztraja pri svoji obljubi, da bo izdala svobodoljubno politično zakonodajo. Za razne brezdomovince in vse elemente, ki služijo vsem močnim tujim interesom, samo ne interesom domovine, je pa vlada izdala znano uredbo, s katero bo brezobzirno, tako kakor taki ljudje tudi zaslužijo, zatrla njihovo razdiralno in protidržavno akcijo. Položaj je tak, da zahteva popolen mir in red in brezpogojno spoštovanje zakonov. Kdor pa misli, da so interesi poedinca več, kakor pa zajednice in da je nastopil čas, da se lahko nemoteno rušijo temelji države in obstoječi red in mir, bo prav od vlade narodnega sporazuma občutil vso strogost obstoječih zakonskih predpisov. Demokracija zahteva zrele ljudi, ki se zavedajo predvsem dolžnosti, ki jo imajo od svobode in ne samo pravic. Demokracija ni in ne sme biti nikdar anarhija! Zato so politični krogi pozdravili odločen nastop vlade narodnega sporazuma, ko je z znano uredbo stopila na prste vsem protinarodnim in protidržavnim elementom, ki so jih vsa leta negovali in ščitili predvsem nekatere opozicijske skupine ter s tem vede ali nevede redile svoje lastne krvnike.

Poleg političnih vprašanj, je vlada zadnje čase pripravljala celo vrsto uredb gospodarskega značaja. V tem oziru je posebno važna snočna vladna seja, na kateri so se spremenile nekatere takse, sprejela uredba, po kateri kmetije, katerih čisti katasterski

donos ne presega 1000 din, ne bodo več plačevali zemljarine, nadalje sklep, da se bo malim obrtnikom odslej odmerjal davek pavšalno ter končno sklep, da se izda uredba o kontroli cen in da se spremene žel. tarife predvsem za prevoz žita, da bi se na ta način dosegla enaka cena za žito v vseh krajih države. Seveda namen vlade ni bil samo ta, da zniža davke gotovim najrevnejšim slojem, temveč da dobi za sedanje izredne državne izdatke tudi potrebno kritje. Poleg pravičnejše razdelitve davčnih bremen, bodo seveda nove uredbe predvidevale precej občutno zvišanje mnogih vrst davkov za pridobitne sloje in vse premožnejše davkoplačevalce. Izpremenjene in v višjih kategorijah povisane, v nižjih pa znižane so skoro vse vrste direktnih davkov, zlasti zemljarina, pridobnina, davek na poslovni promet, dalje nekatere vrste taks in trošarin, zlasti trošarina na vino. Davčna reforma bo v celoti precej občutno zadela tudi proračune samoupravnih edinic, občin in banovin. Slišimo, da je v tem oziru zlasti važna trošarina na alkohol, ki bo postala v glavnem vir državnih dohodkov. Finančni minister je predvidel vse potrebno, da bodo banovine morebitne izpadke za kritje svojih izdatkov v letošnjem proračunu dobile refundacijo iz državne blagajne.

Na snočni vladni seji je pa vlada razpravljala tudi o povišanju prejemkov za železniško eksekutivno osebje. V stvari sami je zmagal predlog resornega ministra inž. Bešlića, ki je tozadevno uredbo že pripravil. Uredba predvideva 10% povišanje tudi za železniško delavstvo. Uredba bo objavljena prihodnje dni, z novim letom bo pa stopila v veljavo.

Kakor je časopisje že poročalo, je vlada doletela tudi ceno petroleja na 7 din za 1 liter, s čimer je zopet zaščitila predvsem kmečke sloje pred izkoriščevanjem. Pri petroleju je treba vedeti, da ga v državi nimamo zadosti. Pri sedanjih razmerah je uvoz mogoč samo v omejenih količinah. Zato bo razdelitev in prodaja petroleja pod strogo kontrolo upravnih oblasti, da bi vsi kraji in posamezniki dobili vsaj minimalno potrebno količino petroleja posebno tam, kjer nimajo druge razsvetljave. V ta namen je finančni minister že izdelal stroge pravilnike in izdal odredbe podrejenim organom.

Poleg vseh teh ukrepov pa vlada brani interese domačih producentov tudi pri sedanjih trgovinskih pogajanjih s Francijo in Anglijo, kakor bo to storila tudi pri predstojih pogajanjih z madžarsko trgovinsko delegacijo.

Jasno, da se poleg še omenjenih problemov vlada bavi tudi z vprašanjem uredb, s katerimi se bodo prenesli na banovino Hrvatsko še posli z notranjega ministrstva in ministrstva za telesno vzgojo ljudstva. Pri prenosu poslov z ministrstva za telesno vzgojo ljudstva je postala aktualna potreba, da se Sokol izenači z vsemi ostalimi telesno vzgojnimi organizacijami in da ne sme več imeti

monopola za telesno vzgojo mladine. O tem je hrvatsko časopisje objavilo že več jasnih in odločnih zahtev.

Vzporedno s temi vprašanji finančni minister proučuje vprašanje avtonomnih financ, minister dr. Konstantinović pa med drugim tudi problem preosnove vse naše propagande, predvsem osrednjega tiskovnega urada in ostalih ustanov. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da se ne izključuje možnost ustanovitve posebnega ministrstva za propagando, kakor je to svoječasi že nameraval storiti bivši predsednik vlade dr. Stojadinović. Po ulici so se zadnje dni raznesle celo vesti, da bi to novo ministrstvo prevzel sam dr. Konstantinović, ki že dalje časa proučuje te probleme, ki bi spadali v ta resor.

Čas med katoliškimi in pravoslavni božičnimi prazniki bodo ministri porabili predvsem za sestanke, na katerih bodo svojim pristajšem poročali o notranje in zunanje političnem položaju. Več takih sestankov je napovedala tudi JRZ. Med drugim bo dne 27. t. m. sestanek strankinega banovinskega odbora za drinsko banovino v Sarajevu. Sestanka se bosta verjetno udeležila tudi predsednik stranke in predsednik vlade Cvetković in prvi podpredsednik ter predsednik senata dr. A. Korošec. Slična zborovanja bodo imele tudi ostale vladne skupine.

Opozicijske skupine pojdejo isto tako med ljudstvo pripravljati teren za poslanske volitve, o katerih pa, kakor že rečeno, malokdo govori ter državnozbornim volitvam vsi predpostavljajo vprašanje državne preureditve. Opozicijske skupine pa kljub temu stalno govorijo o potrebi skupnega nastopa vseh opozicionalcev. To akcijo zadnje dni predvsem forsirajo člani vodstva JNS, ki so za izvedbo volivnih priprav izvolili že več odborov. Z istim vprašanjem se je že tudi bavilo vodstvo demokratične stranke. Radikali Ace Stanojevića so zadnje čase precej zaposleni z akcijo dr. Laze Markovića, ki so ga, kakor znano, zaradi vstopa v sedanjo vladno, izključili iz radikalne stranke. Da bi se dr. Marković izkopal iz težkega položaja, v katerega so ga spravili bivši tovariši iz glavnega odbora, je sklical prejšnjo nedeljo sestanek uglednejših radikalov iz vse države, ki naj bi odobrili njegovo politiko in s tem obsodili stališče glavnega odbora radikalne stranke. Na sestanku je dr. Marković res da imel precej radikalov in je na njem izvolil tudi poseben delovni odbor, ki naj bi nadaljeval od dr. Markovića započeto akcijo. Precej članov tega odbora je v časopisju že objavilo, da izvolitve ne sprejme, ker je zvesto glavnemu odboru in šefu stranke Ace Stanojeviću. Zaradi protiakcije, ki jo bo glavni odbor započel proti dr. Markoviću povsod na terenu, je k Ace Stanojeviću te dni odšel prvi podpredsednik stranke Miloš Trifunović. Iz Knjaževca se je vrnil v Belgrad ter je imel več posvetov z člani glavnega odbora stranke. Situacija pravosodnega ministra dr. Markovića je vsekakor težka, ker ima glavni odbor za seboj Ace Stanojevića, ki ga vsi radikali priznavajo za šefa stranke. Zato tudi ni težko predvideti konca te borbe.

MARIBOR

m Lepa božičnica. Mariborski tekstilni tovarnarji so letos spet pokazali, da jim je njihovo delavstvo pri srcu. Kljub težkim razmeram, s katerimi se letos bori tekstilna industrija v Mariboru, so tovarnarji svoje delavstvo in nameščenost lepo obdarovali. Vsi uradniki so dobili 13. plačo, delavstvo pa poleg denarnih prispevkov tudi razno blago in ponekod še jestvine. Posebno lep božič je priredila svojemu delavstvu tovarna Jugotekstil. V tovarniškem prostoru se je pri velikem božičnem drevescu zbralo delavstvo, uradništvo in vodstvo tovarne. Po primernem nagovoru so bili delavci obdarovani z denarnim prispevkom in večjo količino izbranih daril za božično mizo. Pokazalo se je, da delavstvo ceni prizadevanja tovarniškega vodstva, na drugi strani pa so tudi tovarne uvidno povišale mezdo, tako da vlada v vseh podjetjih najlepša sloga.

m Planinska sv. maša bo danes, jutri v ponedeljek in na Štefanovo v torko na Kopnem vrhu vsakikrat ob 10 dopoldne.

Svojim dobrim šefom se delavstvo tovarne »JUGOTEKSTIL« pristožno zahvaljuje za izdatno božičnico in jim želimo mnogo uspehov in zadovoljstva v novem letu!

m Zanimiva divjad. Pri Sv. Lenartu v Slov. goricah je nekdo ustrelil veliko uharico, ogromno krasno ptico, ki je sedaj pri preparatorju Francu Valnerju v Slovenski ulici. Tam je tudi v lovištvu Gornjega grada ustreljena polbela srna, katere sliko in opis je objavil »Slovenec« te dni.

m Prosvetno društvo in ZZZ na Pobrežju priredi danes popoldne ob 3 v dvorani Slomškovega doma božičnico, kjer bodo obdarovani svojci najsiromašnejših članov.

m Požar v Hutterjevi predilnici. Včeraj na vse-zgodaj so bili klicani gasilci v Hutterjevo tovarno. Požar je nastal v čistilnici bombaža. Zaznala ga je iskra, ki je v petek zvečer priletela iz stroja. Ogenj je tlel pod bombažem, ni pa mogel na dan, ker ni imel zraka. Zjutraj pa je smrdelo po dimu in so de-

lavci, ki so prišli ob 5 v tovarno, razkopali kup bombaža, iz katerega se je kadilo. Ogenj je butnil z vso silo na prosto. Požar so takoj pogasil s pomočjo mariborskih poklicnih gasilcev. Nastala škoda znaša okoli 50.000 dinarjev.

Afrik, žimo, vato, volno, kapok puh, perje kupite najceneje pri

»OBNOVA«, F. NOVAK, Jurčičeva ulica 6, Glavni trg 1

m Krznarstvo P. Semko, Tyrševa ulica 7. Vam nudi ceneno kožuhovino in krznarske izdelke.

m Zdravniška dežurna služba med prazniki: Zdravniško dežurno službo med prazniki članom OUZZ in njihovim svojem bodo opravljali sledeči zdravniki: V nedeljo dr. Stanko Pogurje, Tyrševa ul. 14/I.; v ponedeljek 25. t. m. dr. Ivan Turin, Linhartova ulica 12; v torek, 26. t. m. dr. Alfonz Wankmüller, Franciskanska ulica 8.

m Dva reveži v bolnišnici. Na cesti med Limbušem in Studenci je našel orožniški narednik-vodnik Zagor 70 letnega občinskega reveža Ivana Candra iz Limbuša v mlaki krvi. Starčku je na ledenih tleh spodrsnilo ter si je pri padcu razbil lobanjo. Reševalci so ga nezavestnega prepeljali v bolnišnico. Na Glavnem trgu je pred Mastekovo trgovino obležal nezavesten mlad možki, star kakšnih 40 let. Reševalci so ga prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da je siromak dobil izredno močen epileptični napad.

m Nove ulice dobe imena. Letos so nastale v Mariboru tri nove ulice, ki se niso »krščene«. Vse tri so na bivšem Rosenbergovem posestvu v Magdalenskem predmestju, katerega sedaj parcelira mestna občina. Nove ulice leže med Metelkovo in Ljubljansko ulico ter bodo dobile imena na prihodnji seji mestnega sveta.

Celjske novice

e Službe božje ob praznikih. V župnijski cerkvi se bodo na sv. večer pričele molitve 20 minut pred polnočjo, ob polnoči pa bo slovesna polnočnica. Zjutraj ob 6 bo tih, ob 7 pa slovesna sveta maša. Službe božje bodo po običajnem redu. — Popoldne bo pred večernicami pridiga, nato pa darovanje za farne reveže. Pri sv. Jožetu bo slovesna polnočnica ob polnoči, pri oo. kapucinih pa ob eni ponoči.

e Avtobusno podjetje Marovt Peter naznanja, da bo odprl s 1. marcem avtobusno progo Šoštanj-Topolšica-Zdravilišče — in se priporoča vsej javnosti.

e Vse vojake, ki so bili januarja in februarja leta 1919 na Koroškem v Doberli vasi pod poveljstvom Evgena Majerja, prosimo, naj sporoče svoje naslove uredništvu »Slovenec« v Celju.

e Dijaki in dijakinje celjske gimnazije so pod vodstvom ge. prof. Milene Bežanove nabrali v posameznih razredih za božično obdaritev otrok na obmejni šoli v Trbonjah pri Vuzenici 5000 din in kupili za te otroke obleke, obutve, perila in šolske potrebščine. Mladina zasluži vse priznanje.

e Dijakiš podporno društvo na drž. realni gimnaziji je za praznike nakupilo za revne učence in učenke za 75000 din raznih najnujnejših potrebščin kakor čevljev, perila in obleke. K temu je pripomogel tudi Podmladek RK na celjski gimnaziji s podporo 1200 din.

e Zdravniško dežurno službo na žlane OUZZ ima danes zdravnik g. dr. Mušič na Cankarjevi ulici; na božični zdravnik dr. Cerin v Prešernovi ulici; na Štefanovo pa zdravnik dr. Hočvar v Kolenčevi ulici.

e Zgasilcev mladeničev, rojenih 1920, 1921 in 1922. Mestno poglavarstvo poziva vse mladeniče,

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem cenj. odjemalcem ter se priporoča tudi v bodoče vtrdka

Valentin Hladin

Celje, Prešernova ulica

rojene v navedenih letih, da se zglase neglede na njih pristojnost zaradi vpisa v vojaško evidenco pri vojaškem referentu v sobi št. 19 med uradnimi urami od 9—12 do vključno 15. januarja.

Loterija FO na Polzeli

ki je bila določena za Štefanovo, je radi tehničnih ovir preločena!

e Pri smučskem skoku na skakalnici v Založah se je ponesrečil 21-letni Franc Ortink z Brega pri Polzeli in dobil hude notranje poškodbe.

POZOR!

Če Vam zamrzne vodovod, pokličite trdko

A. STOK, CELJE, Askerčeva 8, tel. 218

katera Vam istega tako: odšli z najnovejšim električnim aparatom, ki deluje na vsak tok

e Odlikovanje zaslužnih članov Pevskega društva »Ojlika«. Celjsko Pevsko d. »Ojlika« je imelo v petek zvečer lepo slovesnost. Odlikovanji so bili za dolgoletno požrtvovalno sodelovanje pri moškem zboru štirje vneti člani. Odlikovanja jim je izročil agilni predsednik društva g. Lečnik Ant., veletrgovec v Celju, ki je imel ob tej priliki na člane vzpodbuden govor o ljubezni do slovenske pesmi. Zlato kolajno za 20-letno delovanje pri društvu sta dobila gg. Martin Drugovčič in Šone Joahim, višja policijska uradnika v p., brnosta kolajno za 10-letno sodelovanje pa Franc Mavec, mizarski pomočnik iz Celja, in slikarski mojster g. Alojz Gorup. Moški zbor »Ojlika« je najmočnejši moški zbor v celjskem okrožju in Celju, ki se je posebno letošnje leto povzpela na višino vzornega pevskega društva in to s prireditvami dokazal. Moški zbor šteje sedaj 42 članov. V kratkem bo društvu proslavilo 20-letnico svojega obstoja in ob tej priliki priredilo jubilejni koncert.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem strankam

FRIZERSKI SALON »PAVLA«

e Odlikovan je bil inspektor in namestnik upravnika celjske pošte g. Viktor Wagner z redom jugoslovanske krone V. stoplje.

Na Celjski koči svaže koline! Po prijetnem smuku dišeče klobase!

e Lepa in koristna zamisel. Pred kratkim smo poročali o drenažanju zamočvirjenih zemljišč v St. Juriju pri Celju in pripomnili, da bi bilo potrebno, da bi s tem tudi pričeli posestniki v celjski okolici, na Lavi, Ložnici, Dobravi in Babnem, kjer je okoli 100 ha zamočvirjenih travnikov in njiv. Sedaj smo zvedeli, da bo mestno poglavarstvo po praznikih sklicalo okoli 120 posestnikov na sestanek, na katerem se bodo pogovorili o potrebnem izsuševanju. Za dela bo sigurno prispevala banovina in celjska m. občina.

Poceni in dobro kupite:

Damske plašče, moške suknje, obleke, pumparice, damsko in moško toplo perilo, nogavice in rokavice pri

Kolbezen Franc, Celje

e Veliko božično obdarovanje članov in članic Dijaške zveze v Celju. Včeraj ob 9 je priredila DZ v Celju v dvorani Slomškovega doma pri šolskih sestrah božično obdarovanje s čajanko. Predsednik g. Lipovešek je pozdravil številne odlične goste ter okrog 500 zbrane mladine. Prireditve se je pričela z deklaracijo, nakar so dijaki pod vodstvom g. prof. Knapa zapeli »Sveto noč«, »Slovenec sem« in »Glej, zvezdice«. Po zborni deklaraciji je spregovoril g. prof. Bračko in se zahvalil vsem darovalcem, zlasti pa celjskim damam, ki so nabrale okrog 40.000 din za obdarovanje članov in članic DZ. Mladina je izkazala svojo hvaležnost z navdušenimi vzklikanji in ploskanjem navzočim celjskim damam. Obdarovanih je bilo nad 400 dijakov in dijakin.

Vsem gospodom duhovnim vodim, vsem našim sodelavcem, vsem odborom fantovskih odsekov in dekletskih krožkov in vsemu članstvu želita celjski podvezi blagoslovljene božične praznike in mnogo uspeha pri delu v novem letu 1940

e Katarina Mlakar. Na Bregu št. 16 je umrla po dolgem bolehanju 18-letna dijakinja drž. trg. šole v Celju Mlakar Katarina. Pogreb bo danes ob 3 popoldne iz hiše žalosti na mestno pokopališče. Naj počiva v miru! Svojem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

Priznana lepa trajna. Barvanje las.

Oglejte si najnovejšo frizuro in barvo las v moji izločbi.

R. GROBELNIK - CELJE

Vransko

Lep sveti večer bodo imeli vsi, ki bodo prišli ob pol 10 v Slomškov dom, kjer bodo videli v lepem filmu življenja Male sv. Terezike, ki je tako neizmerno ljubila božje Detece. Po predstavi bo božičnica z deklaracijami in božičnimi pesmimi. Pridite in pogledajte!

Metlika

Na praznik sv. Štefana, 26. decembra, uprizaro Prosvetno društvo v Metliki, v dvorani Hranilnice in posojilnice igr »Njega ni« ob 3 popoldne in zvečer ob 8. Vsi v ljudo vabljeni.

Škofja Loka

Prosvetna knjižnica se je izpopolnila z novimi knjigami. Knjižnica je odprta vsako nedeljo dopoldne od 10 do 12. Tudi dobre mladinske knjige so na razpolago. V zimskem času pridno sežite po knjigah, katere lahko dobite proti malenkostni odškodnini v knjižnici Prosvetnega društva.

Občni zbor konjerejskega društva bo v nedeljo 24. decembra ob 9 dopoldne v prostorih mestne posvetovalnice v Škofji Loki.

Sneberje — Zadobrova

Danes ob 3 popoldne uprizaro dramatični odsek Pevskega društva Sneberje-Zadobrova Sketovo »Miklovo Zalo« v režiji tov. predsednika Vodnika

Vsem cenj. odjemalcem se toplo priporoča za nadaljno blagohotno naklonjenost ter jim želi

vesele božične praznike in srečno novo leto

Knjigoveznica
Jugoslovanske tiskarne
Ljubljana ♦

Razodela se je milost božja, ki prinaša zveličanje vsem ljudem

Uči nas, da se odpovejmo brezbožnosti in posvetnim željam in na tem svetu trezno in pravično in pobožno živimo, pričakujoč blaženega upanja in veličastnega prihoda velikega Boga in Zveličarja našega Jezusa Kristusa, ki je dal samega sebe za nas, da bi nas odrešil vse krivice in zase očistil kot izvoljeno ljudstvo, vneto za dobra dela. (Tit 2, 11—14)

Krščanski božič

Za nas se je rodil Jezus Kristus, da bi nas odrešil. Toda to odrešenje še ne pomeni samo pasivnega sprejemanja dobrot božjega odrešenja. Jezus nas je odrešil s tem, da nam je zaslužil novo življenje, življenje otrok božjih. To življenje otrok božjih pa moramo razumeti, moramo ga živeti in ga uresničevati v vsem svojem vsakdanjem življenju.

To je smisel rojstva božjega. Rodil se je za nas kakor otrok človeški, da bi se mi lahko rodili pot otroci božji. Zato ni božič samo spomin na rojstvo Velikega človeka, velikega človekoljuba, preroka ljubezni. Njegova ljubezen ne pomeni namreč samo humanitete, kajti Njegova ljubezen nam je prinesla več, prinesla je divinitas, božanstvo, resnično udeležbo na božji prirodnosti in božjem življenju. To je največji prinos krščanstva, največje delo Kristusovo ter brez tega nikdar ne bomo razumeli Kristusa in ne krščanstva. To je osnova krščanstva. Tako nas je Bog ljubil, da nam ni hotel samo odpustiti, temveč nam je hotel v svojem edinorojenem Sinu podeliti možnost novega življenja. Tako je največja naloga krščanstva, da bi se porodil Kristus, Sin božji, v našem srcu, še več, v vsem našem življenju. Nikdar ne moremo s tem prenehati, dokler to ne bo jasno vsemu svetu.

Nihče ni nikdar tako povzdignil človeka, nobena druga misel misel mu ni dala take veličine, take možnosti k velikosti vsem lju-

dem, kakor krščanstvo s svojo mislijo. Sin božji je prišel sam med nas, da nam podeli življenje otrok božjih!

To je krščanski božič: svet spomin na to ljubezen, ki se je vtelesila in je nas poklicala k svoji podobnosti.

Ko pa smo otroci božji, moramo tudi kot otroci božji rasti. Krščanstvo nudi največ možnosti za razvoj človeške osebnosti. Ker pa se da ves svet, z vsemi bolečinami in sladkostmi vključiti v to težnjo, zato lahko kristjan raste vsak trenutek.

In vsi smo poklicani k tej neizmerno veliki časti, da bi postali podobni edinorojenemu Sinu božjemu, da bi oblekli Kristusa, da bi dorastli sčasoma k polnosti Kristusovi. Tako jaslice niso samo zibelka Jezusa Kristusa Odrasle, temveč tudi zibelka one nove družine, onega skrivnostnega Telesa Kristusovega, ki raste iz veka v vek. Ker smo vsi odrešeni, smo vsi poklicani za otroke božje, smo vsi bratje. Imamo pa tudi dolžnosti do svojih bratov, ne samo kar se tiče njihovega telesa, temveč tudi njihove duše, da bi vsi spoznali veličino poklica otrok božjih. Zato ni na primer Katoliška Akcija prostovoljna zadeva posameznikov, temveč zapoved ljubezni, ki je vse poklicala, da bi jo vsi spoznali ter vsi mogli živeti z njo.

Človek, ki je Bog

(Pismo na božič.)

O Jezusu Kristusu je nekdo v usodni uri dejal: Glejte, človek! Sam se ni zavedal, kaj je prav za prav izrekel, dejansko pa je v teh besedah povzel ves pomen resnice o Bogu, ki je človek postal. Takrat, ko je ta beseda bila prvič izrečena, je ta človek stal pred svojimi rablji sramotno izbičan, ves krvav in s trnjem kronan. To je prava podoba človeka, takšno je človeško življenje. V tem trpinu, ki je ponižan, žaljen in tepen ter se zvija v bolečinah, vsak človek spozna samega sebe. On je kakor mi. In vendar je obenem neskončno več ko mi, zakaj on je edinstven: njegovo človečanstvo je hkrati božanstvo. V njegovem obličju je Bog razodel svoje, njegova usoda je bila božja usoda. Jezus je bil in ostane človek, v katerem sam Bog hodi po zemlji. Zato je Človek, edini, vsemogočni, nesmrtno in neskončno bogati, edini, na katerem je vse, tudi revščina, delo, trpljenje in umiranje, božjega češčenja in molitve vredno. On je človek, na katerem moremo vsi ceniti in ljubiti svojo človeško usodo. V njem in zaradi njega je človeško življenje postalo sveta, hvaležna in dragocena zadeva.

Še več: v tem Človeku nam je podarjen večni veljavni vzor vsakega pravega in popolnega človečanstva. Zakaj tega Človeka ni mogoče prekositi. Kakor on misli in čuti, za čem stremi in kako uči ter deluje, kako se joče in ljubi ter se veseli, kako trpi in umira: to je odsihdov človeka najbolj vredni način življenja. Venomer sprašujemo, kako naj bi živeli, kakšni naj bomo, da bo prav, da bo naše življenje imelo smisel, da bo dobro, veliko in osrečujoče. Ecce homo! Glej Jezusa Kristusa, on je pravilo. Imamo Gospoda, ki nam je rekel: Dal sem vam zgled, da tudi vi storite tako, kakor sem jaz storil. On je edini, ki ima pravico reči: Jaz pa vam pravim tako.

Naj so vam drugi rekli drugače, jaz pravim tako! In le to velja, kar pravi on.

Glejte, človek! To pomeni še nekaj: da je ta naš Človek moj, tvoj, vaš človek, človek našega občestva, ki se mu moremo popolnoma predati. Koliko se dandanašnji povzdiguje občestvo! Glej, ta je tisti, v katerem je človeška skupnost končno in najbolj popolno uresničena, on je tisti, ki ga moremo brezpogojno ljubiti in v katerem moremo ljubiti svoje soslujdi. Boga moramo ljubiti, to je prva in največja zapoved. Toda naše srce bi rado ljubilo človeka. In glej: Bog je postal ta človek. Ecce homo! Tu imamo nekaj vidnega, otipljivega, človeškega. Lahko ga ljubimo, kakor je mogoče samo človeka ljubiti, toplo, bratovsko, čisto od blizu in iz srca. In ta človek je obenem Bog, to je, v tej ljubezni je neskončnost, gotovost in zvestoba, kakor je ni v človeku, ki je samo človek. Ta pa je človek, ki se mu moremo mirno brez skrbi in previdnosti brezpogojno docela predati brez nevarnosti, da bi se pogubili. Samo On ima pravico reči: »Hodi za menoj!« Mi pa mu lahko odgovorimo, kakor mu je rekel mladenič: »Hočem Ti slediti, kamorkoli me popelješ.« On je namreč edini, ki nas ne razočara in nas ne zasužni.

Zgodovina človeške omike nam kaže, da so tri vzgojne sile, ki morejo človeka dvigniti: spoštovanje mojstra, služba gospodarju in ljubezen. Spoštovanje do mojstra ustvari celo trumo učencev, ki lahko razgibljejo ves svet. Brezpogojna zvestoba močnemu vodji je ustvarila narode in države. Iz ačne srčne ljubezni pa se rode velika dela notranjega življenja. Vse te tri gibalne sile življenja pa lahko zgrešijo svoj cilj. Le eden je Mojster, Gospod in Prijatelj, ki je lahko dejal z absolutno pravico: »Imenujete me mojstra in gospoda in imate

prav: jaz sem to zares.« Le predstavljajmo si, kako srečen bi bil svet, kako lepo naše življenje, kakšen blagor bi vladal v človeškem občestvu, če bi Njemu posvetili svoje brezmejno spoštovanje, brezpogojno pokorščino in prekipajočo srčno ljubezen. Kristus se je zavzel za neminljivo ljubezen med možem in ženo pa za ljubezensko zvezo med narodom in narodom in za vsako pravo prijateljstvo ter posvetil vsako skupnost: »Kjer sta dva ali trije združeni v mojem imenu, sem jaz v njihovi sredi.« Naj sta dva, kakor v zakonu ali v prijateljstvu, naj gre za malo družbo, kakor je družina, naj so milijoni, kakor v narodu ali državi: Kristus je most in vrata, kjer se vsi srečajo, ki se res ljubijo in hočejo nerazdružno ostati skupaj.

Dragi drug! Vsaka rast, vsak dvig, vsak pogon človeškega bitja je vsebovan v zaimku »ti« in v njega sklonih: s teboj, k tebi, zate, zaradi tebe. Le, kdor zna odkrito in iz vsega srca reči: zaradi tebe je prestopil prag v pravo človeštvo, le ta more biti pravi zakonski drug in prijatelj, in kdor zna odkritosrčno in iz vsega svojega bitja reči: za vas in zaradi vas, le ta more biti ustvarjajoč član večjega in največjega občestva. Toda, nikogar drugega ni na svetu, komur moremo z večjo ljubeznijo in udanostjo reči: zaradi tebe, kakor moremo to reči bogočloveku Kristusu. Zaradi Tebe hočem biti in ostati čist in zvest, zaradi Tebe hočem izpolniti vsako, tudi najtežjo dolžnost, zaradi Tebe se hočem okleniti svojega križa, zaradi Tebe doprinese tudi najhujšo žrtev.

Antonio Rosmini,
italijanski filozof, duhovnik in ascet,
rojen 1797, umrl 1855.

ČILASOVI SVETA V SVETI NOČI

Tisti hip, ko se je sonce skozi beli rob močnega oblaka prerinilo spet na modrino neba, se je preplašen kitajski obraz počasi dvignil čez rob hišnega obzidja, ki je kot kritje in kakor predstraža višavskega naselja obvladalo vso daljino nizino. Dvoje razprtih oči je prežalo v ravan, ki je skrivala svoje peščene griče, travnate stepe in redke tamariske v naročju goré Vutaj. Goše, kamnitne višave so padale pred dolino na kolena in so dvigale svoje siromašne vasice kakor darila, kakor mrtve, nevredne darove. Nikjer ni bilo opaziti kakšnega gibanja, noben človek ni stopal skozi tišino in lepoto jutra, noben hrup ni razodeval, da bi moglo tu in tam in onkraj še kaj dihati. Le prav v dalji se je zvijal lahkečad krog skalnatih glav. Saj mogoče to niti dim ni bil, ampak le prešinjene mrč, ki ga je luč dneva podila iz dolin.

Kitajca je zanimal neslišni pohod tistih oblakov. Njih ustroja seveda ni mogel z golim očesom spoznati. Nagnil se je nazaj, izgubil za zidom, in ko se je nenadoma spet prikazal, so se lesketale oči daljnogleda pred širokim in okroglim obrazom, ki ni bil več preplašen. Mali, debeli prsti gledalca so se ročno poigravali z vijaki in so priklicali daljino skoraj prav v bližino. Čudovitost dogajanja je mladega Kitajca kar po otroško zanimala. S komolci se je naslonil na zid in je veleval črnemu čarobnemu orodju dotlej otipavati vsa ozadja, dokler ga ni zvočen glas preplasil iz njegove zatoplenosti:

»Hej, Pej, kaj pa je?«
Nak, ta, ki je zaklical, pač ni bil Kitajec, pa že rajši Američan ali kak Anglež ali kak Evropejec.

Pej je odložil daljnogled, se na pol okrenil na evo in je zaklical tuju:

»Gospod, oblaki so, le sto majhnih, belih oblakov!«

Smeje se je odzval odgovor iz nekakšnega, globlje ležečega prostora:

»Sto majhnih, belih oblakov, ki plavajo proti mojemu služabniku, ki se večajo in ki mahoma tamle na zmajevi glavi odloži Božička? Samo za Peja, sanjača, ki ne more nič več iti nizdol k Belim očedom v Ningvu, kjer zdaj v Ksaveri- evem domu gori dve sto sveč krog jaslic. Tisoč majhnih, belih oblakov!«

Tisoč majhnih, belih oblakov, res je, gospod ima prav. Mahoma se dvignejo v nebo, pa se ne večajo in se ne bližajo služabniku Peju. Zakaj, preden preplave vrhove, se že vrnejo nazaj v nič!«

Ko bi mogel človek tudi tako biti kakor so ti tisoč majhnih, belih oblakov, je dejal pridru- ženi glas nevidnega. »Hkrati pojaviti se, se dvig- niti v najvišje višave in se blaženo vrniti nazaj domov v polnost. Ti praviš sicer v nič, ti stari po- gan v kristjanski obliki, a saj je prav za prav isto, da je le pot domov. Tisoč majhnih, belih ob- lakov, ki se nenadoma prikažejo in se nato prav tako nenadoma... Hato, grom in strela in Budale... Besednik je umolnil. Odjek akokov se je po- javil. Potem je sluga, Pej omahnil na stran, in pred njim se je pojavil v rjavi flanelasti srjaci mlad, visok Evropejec, ki je vročično naglo dvig- nil daljnogled in se zagledal v zarezo goré.

Pej, ti ovčica moja, je dejal nato, ali ne vidiš, da je teh tisoč malih, belih oblakov le vidna posledica neslišno ostalih smrtnih strel?«

Strel, gospod? je vprašal Pej in strah je spet napolnil zareze njegovih oči in širokost nje-rovega obraza. »Pa saj ni ničesar slišati!«

In Evropejec je ves zatopljen v gledanje od- vrnil:

Pej, ti moj nedolžni angel, daj kazalec na usta in potem proti vetru! Od kod pih? Od za- hoda, kajne, oblaki pa se dvigajo tam daleč na vzhodu. In med teboj in Japonci so gore Vutaj. Tako je, sin moj, to so Japonci. Nikar se ne pre- strašil! Preden pridejo, boš že odšel in boš ne- mara še res klečal v Ningvuju pri jaslicah. Upam, da mi bodo dali še dve uri časa. Več mi ga ni treba.«

Odložil je kukalo in se je ozrl proti zverženi vrbi, ki je dvajset metrov daleč od koč iztegovala svoje gole veje v modrino neba. Evropejec so po- gledali plezali kvišku, obstali so za hip na najvišji točki, nato je mahoma vprašal:

»Ali so konci kabla dobro zvarjeni skupaj?«
»So, gospod, je rekel Pej, se kar nenadoma sklonil čez zid in je zaklical:

»Eden se plazil semkaj! Tamle krog tretje pe- šine je zavil. Puško poriva predse. Zdaj sva pač izgubljena, gospod!«

Nisvalc je odvrnil gospod, ki je z daljnogle- dom preiskal okolico, izgubljena nisva, a v svoji svobodi sva malo ovirana. Zakaj, tisti, ki se plazil semkaj navzgor, ni vojak, ampak je ranjen belo-kožec, ki se mukoma opira na palico. Brž ven in dol! Teža revčka je treba nesi!«

Gospod in sluga sta hkrati prišla do slemena. Pej je prvi spoznal tuja. »Pater Frančišek!« je vzkliknil in je planil k ležečemu. Še preden je utegnil prijeti za roko krvavečega, je njegov go- spod dvignil misijonarja in ga odnesel.

Položila sta ga na vojaško ležišče, dala sta mu piti in sta mu izmila rane. Pozabila sta na oba- ke in Japonce, prežala sta na trenutke, kdaj bo sivolasi gost spregovoril. A kar sta zaslišala, ju je navdalo s skrbjo in žalostjo. Ze rano zjutraj so bili prodirajoči Japonci zavzeli Poang in so, navzlic mirnemu prebivalstvu, obstreljevali vsa večja poslopja. Pater Frančišek je bil v prav do- končal tretjo božično sv. mašo, ko je granata po- kolnila raztreščila prostor krog oltarja v cerkvi in pa velike jaslice. Razpadajoče kamnitne in le- sene gmote so ga bile pobile na tla in ga ranile, nato so ga odnesli v poveljniški šotor, in preden so ga izpustili, je moral odgovoriti na nešteta vprašanja. Zada za šotorom je bil od slabosti omahnil na tla in je nehoti slišal pogovor, ki je spoznal iz njega, da bo višinsko naselje Taj ob osmih bombardirano. Prihiti je zato semkaj po najkrajših bližnjicah, da bi opozoril ogrožene.

Evropejec je dokončal njegovo delo. Poslal je Peja v mesto in je sporočil prebivalcem misijonar- eve besede. Čez četrte ure nato so se že odpeljali prvi vozovi na zahod.

Pej se je vrnil in je spravi lastnino svojega gospoda skupaj. Ta mu je braul tako naglico, re- čoč:

»Jaz imam še dovolj časa, sin moj! Vsa dva uri moram še strpeti. Dve kratki urici — potem oa bo svet moj!«

In ko je misijonar na pol začuden in prestra- šen poudarjal nevarnost obstanka na Taj, ga je oni s štirimi besedami presekali:

»Jaz ne morem drugače!«

»A vaše življenje?«

»To sem dolžan veliki stvari in trojno zape- čateni besedi!«

»Kakšni stvari?«

»Tejle!«

Pokazal je na čuden aparat, ki je bil podoben razširjenemu radio aparatu, položil je levico na več električnih žarnic in desnico na mogočno, a preprosto električno proizvajališče.

Misijonar je zmajal z glavo:

»Kdo bi to razumel! Saj vendar ne boste za- radi radija tvegali življenje?«

»Pač! To je neskončno več kot navaden ra- dio!«

»Pa življenje vašega sluga?«

»Pej lahko gre. On je prost!«

A Pej ni šel. Postavil je vse predmete spet

bo na daljnem zahodu že skoraj polnoč. Bog mi pomagaj! Pej, elektriko!«

Pej je z obema rokama nastavlil mogočen elek- trični stroj, Jakob je napeljal strujo v svoje zve- rižene zavoje, svetilke so zažarele — in vrata v svet so bila odprta.

Počasi in jako mirno so šle, medtem ko se je misijonar stokaje dvignil in razprtih oči strmel v oba možka, skrivnostne besede v pozorno vsemirje:

»LXJ3 kliče LXB1. LXJ3 kliče LXF2. LXJ3 kliče LXB1. LXJ3 kliče LXF2...«

Da more človek zmeraj le v mislih gledati in videti, to izraža njegovo majhnost in povzroča njegovo velikost. Če bi človek imel ta dar, da bi z istočasnim gledanjem odkril mnogoterno zverže- nost dogodkov in bi hkrati spoznal, kako se mora to z onim strčiti, da bi spočel v slehernem kotičku in v vsemirju sveta le nezgode, bi moral iz svo- jega lastnega hotenja oslepeti, da bi mogel še pla-

na prejšnje mesto, vse tako neslišno in urno. Ka- kor znajo le Kitajci, obstal je pred svojim gospo- darjem, prekril je roke na prsih, nagnil je gla- vo, šel je in preiskal vse tiste številne žice in vode kabla, ki so vodili od žarnice do žarnice, od elementa do elementa, od plošče do plošče, vzdolž stene in nekam v temo.

Globoko pretresen je misijonar opazoval slugo in je iznova skušal pregovoriti gospoda, da bi se brž odpravil oddol. A ta se ni vdal niti najresnej- šim dokazom in je zatrdil, da je zvestoba večja dolžnost kot varnost življenja. Slednjič so se be- sedne trdo kresale druga ob drugi, duševna sila se je borila z naravno resnostjo, in duhovnik je pod- legel.

Njegov zmagovalc je videl bridkost v očeh duhovnika. Pogledal je na uro, se nato usedel k njemu in je pripovedoval:

»Pred devetimi leti so v glavnem mestu male luksemburške državnice obhajali trije prijatelji slo- vo drug od drugega. Eden se je imenoval Fred, drugi Bil in tretji Jakob. Poznate moje ime in to- rej veste, da sem jaz tretji. Ti trije so več let skupaj študirali doma in v tujini. Vsi trije so bili inženirji in so skupno, še preden so bili odšli v svet, proizvedli čudovite stvari. Vezalo jih je več kot prijateljstvo, več kot ljubezen do skrivnosti tehnike, vezala jih je prisega: da bodo tudi lo- čeni skupno delovali! Na iznajdbu enega sta druga dva gradila. Formule in podatki so romali preko zemljin in morij in so popravljani in povečani romali spet nazaj. Kar je iz srca Kitajske romalo k Bilu na Finsko in k Fredu v Luksemburg, se je blagoslovljeno spet vrnilo semkaj. Tako je v de- vetih letih nastal majhen čudežen aparat: natan- čen in točno sprejemljiv radio aparat kratkih va- lov, ki se odziva z vso natančnostjo na tisočino stopinj in ki premosti vse razdalje. Oddajnik in sprejemnik sta tako spojena, da moreta hkrati de- lovati. Če tukaj vstavim z bistroumno napravo, ki deluje točno kakor kolesje ure, skrivni sprejemni val svojih prijateljev, me oba hkrati slišita in tudi jaz ju slišim. Pred šestimi tedni smo ta izum do- končali in se zaobljubili: Ko bodo v domo- vini božični zvonovi opolnoči zado- doneli in bodo oznanili sveto noč, takrat se bo oglasil ta prekrasni aparat. Naš prijateljski pozdrav bo hkrati božično oznanilo vsemu svetu.

Seveda, na to pač nismo pomislili, da bi se kroglo kake vojne seče prav takrat, kot bi se strnili naši električni žarki! Teža nismo pričako- vali in ne upoštevati v svojem načrtu, vendar to ne more več prekiniti naše namere. Saj mislim, da bi utegnile bombe in granate, ki bodo kmalu padale semkaj, prav tako iti mimo te hiše, kakor je tudi mogoče, da se žarki, ki je v njih naše upa- nje, ne bodo sešli. Dva dogodka se začneta ob istem času. Vprašanje je, kateri bo hitrejši! Smrt ali življenje! Slava ali pogin. Jaz ostanem! Zda-

Jo živel! dalje. In koliko usod se izpolni zaradi istega vzroka in v istem trenutku! Mi, slepi igralci na šahovnici Previdnosti, vidimo samo en delček in gremo brezbržno mimo. Kdor bi pa videl ce- lo, bi ne prišel iz delčka. Blagoslovljeno bodi znanje in spoznanje v duhu, ki mu manjka svetlo- ba gledanja z očmi! Večno svrščijo krogle več- nega Strelca, brezkončno padajo žrtve brzkončno Zrtvovanega, in tisočkrat se zadevajo v neizmer- nosti ene same sekunde ubijajoča dejanja ljudi. Tu prepeva še nekdo visoko pesem življenja in ondi vzklika smrt svoje najtemnejše pesmi. Naše uho je pripravljeno za poslušanje, a njegovi sluho- vodni zavoji so preozki za orjaško hrumenje časa.

Niti Fred, ki je v sveti noči s pomočjo struj prisluskoval v vsemirje, ni mogel slišati, kako se je na Daljnem Vzhodu osemnajst bombnikov bli- žalo gorovju Vutaj. Njih grmeče rjovenje je na- polnjevalo ozračje, a kar je bilo slišati v skri- vnostni skrinjici, je bil le enakomerno zveneči nič zračnih struj. Krotko so žarele žarnice v somrak sobe, ki jo je mahoma hotela stolnica napolniti z utrujenimi zvoki zvonjenja, in z Glavne ceste je odmevalo hupanje avta. Čudno je bilo, da Fred ni slišal teh telesnih glasov, ampak le tiho zvonečo enakomernost brezdanjega nič.

Zmeraj samo skrivnostno plahutanje, ki se je dozdevalo kakor neizmerno dihanje sveta, preden je postal dih zvok in beseda in čudoviti govor naj- daljnjeje daljave. Krotko so žarele žarnice, eno- zvočno je dihalo nevidno skozi majcena kovinasta usta, in nad štirinadstropno hišo v Luksemburgu so mirno bedele večne zvezde kakor je sijalo sonce nad azijskimi gorami v pokrajini Vutaj. Fred je sedel in miže poslušal, in nenadoma je njegovo uho ujelo tiho svistenje, ki je odhajalo in prihajalo, da je roko na vrtilno ploščico in je posto- teril žvižg, žvižg je postal šumenje, šumenje se je spremenilo v prasketanje, in prasketanje je ma- homa postal glas, ki je mirno govoril:

»LXJ3 kliče LXF2. LXJ3 kliče LXB1.«

Fred ni mogel tajiti, da bi ga ne bilo presu- nilo silno vznemirjen, da bi bil skoraj omahnil. A kmalu se je izvil vplivu presenečenja, sklonil se je in se prisilil, da je mirno spregovoril v mikro- fon:

»LXF2 odgovarja LXJ3. LXF2 odgovarja LXJ3...«

Desetkrat je ponovil svoj klic, preden je zasli- šal besede Jakoba. Potem se je zadelo, kakor bi se kot blisk pojavil drug glas v sobi:

»Fred, slišim te! Pozdravljam te ob tej veliki uri, ki že dva tisoč let vsebuje naiglobljivo svetost vseh časov in vsega časovnega, s čudežem te noči čudovitost prijateljstva in krasoto našega sveta, ki na perutih besed dviga naše duše nad vse določa. Fred, poslušaj moje dušo!«

In Fred je odgovoril:

»Jakob, slišim jo in slišim tebe. Neizrekljivo je to, kar bi morali zdaj zmagovalno oznaniti. Vso

prostornino obvladamo v poslednjih daljinah, na- lahno in varno plavamo skozi ozračje, tisti možje smo, ki jim bo že jutri znanost spletala vence. Jakob, bodi zahvaljen. Ali si že našel Bilo?«

In Jakob je odvrnil:

»Se ne. Njemu je težje, nemara ni niti brez ne- varnosti, da bi sredi noči govoril na skrivnostni način v neizmernosti, saj veš, da so rdeči tako ne- varni. Seveda je tudi tukaj že kar strašno. Zda, zdaj bodo Japonci v svojih ptičih, ki imajo bombe in pogin, leteli čez moje hribe. Mogoče... Zda... zdaj... ali slišiš, že prihajajo, hrumeče in bobneče kakor vihar, rjoveče kot pogin! Ali slišiš brnenje besnečih propelerjev?«

Fred je zaslišal mrko grozeče šumenje in bilo je, ko da hiti nadenj. A nenadoma je začul bolj kričeče in bliže tuje glasove, ki so si klicali ne- razumljive besede, zaslišal je glas prijatelja, ki je vse preplil:

»Osemnajst težkih bombnikov križari nad Ta- jem. Osemnajst prinašalec smrti odlaga svoje bre- me. Zda... zdaj... in zdaj... hrush, ki sega tja do tebe, podira hiše in meče zidovje kvišku. Pra- sketanje ki odmeva skozi usta mojega aparata v vsemirje, mori vse, kar je živega, in pohablja ljudi, ki so naši bratje in naše sestre. Bliže, bliže pri- haja smrt! Zda se že krušijo moji zidovi, se že podirajo stene. Ali slišiš mrmanje tik mene? Ne, tega ne moreš slišati, to je moj sluga, ki molí svo- je očenaše, medtem ko streže elektriki; to je ran- jeni pater Frančišek, ki prosi nebo usmiljenja. Toda med njegovim sreem, njegovimi prošnjami in med nebom so leteči ljudje, ki ne poznajo nobe- nega usmiljenja. Vpije za milost, oni odgovarjajo s bombami. Ponuja svoje življenje za življenje dru- gih, pa oni koljejo druge in pustijo njega, da živi. Ne, tudi njega bodo dali k drugim, da bi umolk- nil. Zidovi, streha in stropi se rušijo nanj, ne, mi- mo njega in mimo nas. Pa drugi! Zakaj, dalje, zmeraj dalje v besnečem ritmu uničujočega obses- denca hiti razbrzdani peklenški ples.«

Ze trikrat je poskusil Fred, da bi ga prijatelj slišal. Groza je ohromila njegov jezik, groza pa je okrepila tudi njegov glas, da je presunljivo kri- knil:

»Nehaj, nehaj, Jakob! Za božjo voljo, nehaj! Pojdi v kritje! V... kritje... pojdi! Slišiš? Nehaj! Nehaj!«

Toda nenehano je hrumelo prasketanje v sveto noč, neprestano so letale Jakobove besede skozi prostornino:

»Se dalje bljuva azijsko nebo svoje mrtvaške zublje. Izmučena zemlja ječi, pečine se majoje, ranjenci s kiki razodevajo svojo bol v sončno luč, moja ušesa že ne morejo več sprejemati mnogolič- nosti tega besenja. Nič več ne slišim in vendar še zmeraj slišim zadaj za zverinstvom človeko- ljubnega živalstva, nemilijivi dihi, ki je človeku ne- koč oznanil mir. Slišim odondod tihi sprev: Gloria in excelsis! in vidim pred seboj nezvestnega star- čka in krvavečega Kitajca, ki neprestano vrtil elek- trično kolo, da se more moja beseda razlegati v svet!«

Fred pa je krpe svojih stavkov zabijal v tiho živčetajoča usta vsemirja:

»Jakob, rotim te... rotim te... skriv se... pojdi na varno... nehaj... nehaj!«

Jakob pa je zaklical:

»Poslušaj uho daljini! Poslušaj, ti igralnica or- jaških oblakov in ozračja! Prestrezite moje obož- be, ve nedosegljive samote poslednjih višavij, sprejmite jih in zaženite v neskončnosti! Saj nekoč, nekoč morajo vendar potrkati na božja okna neke v vaši tišini, si je ne more nobeno regljanje mo- torjev, poudarjati, Enkrat bodo vendar... zdaj... strop se podira name... zidovi se nagibajo čezme, čez nas... Fred... domovina... svet... živi...«

Obnemelost se je zablisnila v Jakobovo sobo. Le še neke daleč se je še vzpenjalo besnenje ele- mentov. Mahoma je bilo vse mrtvo. Svet je bil od groze umrl.

Fred je videl v duhu padati strop in je čutil, kako so se stene podirale nanj. Bile so stene neba, ki so ga pokopale. Ležal je in ni imel nobenega življenja več. Bivanje in občutek bivanja so bombe raztreščile od njega. Ničesar več ni občutil, ne skr- bi ne bolečin. Le brezbitveno ga je zmeraj bolj tesno potiskalo v nič. Zda se je zavedal, da je bilo tudi njegovo mišljenje ugaslo. Za večnost dolgo. Potem pa je polagoma občutil topost v glavi, sli- šal je, kako mu je srce ihtelo in kako se je jokala njegova duša. Spet je zagledal nemo žarenje žar- nice, videl je strop in zidove stati in potem je tudi spet zaslišal klic sveta.

Zares, spet je klical svet. Spočetka je bilo ka- kor piskanje, nato kakor pridrušeno šumljanje, nato kakor brigiranje čudnih zvokov in potem je bil glas, ki je zaklical:

»LXB1... kliče LXF2... LXB1 kliče LXF2.«

Fred je zaprl oči in ta drobni pregib z vekami ga je odrešil iz ohromelosti. Njegove roke so bile spet gibljive in so nalahno počivale na gumbih. Oči so živahno sledile teku kazalcev po pisani številnici. Njegova ušesa so iznova sprejela naj- skrivnejšo spremembo v šumotanju besedila. In njegova usta, zares, usta so mogla spet oblikovati besede, čeprav je razburjenje spremenilo zvok njegovega glasu:

»LXF2 odgovarja LXB1... LXF2... LXF2 odgovarja LXB1.«

Mahoma je — ne telesno, ampak globoko v notranjosti, začutil, kako je neke v brezmejnem prostoru dobil zvezo. Električni valovi so prav tako našli drug drugega kakor valovi dveh nape- tih duš. Fred je najprej razodel, kako je pretresen: »Ko te pozdravljam, je dejal, ti moram do- vedati, da je iznajdba, ki naj bi bila našo trozvezo za zmeraj utrdila in ki bi v sleherni oddaljenosti izrazila našo bližino, že v prvem navalu izrazila našo majhnost. Ali nismo sanjali prekrasne sanje,

Kie je letalo in kie letalec?

Oj, konjiček iz otroških dni!

Pri jasicah so gorele lučke na drevescu in pod njim se je svetilal konjiček. Moj fantek, takrat mi je bilo tri poletja, se je takoj, pozabivši vse drugo, približal živalci.

Bil je belec. Trdno ko železo je stal s svojimi robati, zanesljivimi pinegavskimi nogami na dveh usločenih smučkah; steklene oči so mu bile polne nebrzdanega ognja, usenjata uhlja sta pozorno stala kvišku; nozdrvi so bile napete, zobje beli in griva je ponosno vihrala na drznem vratu. Fant je z nekakšnim nezaupanjem obšel konja. Zada je je končaval v viteško bujni rep, v čigar drži se je izražala nekakšna hrabrost, čeprav — kar je sinček takoj dognal — je bila ta predvasta tvorba pripleljena pravilno v posebno luknjo. To je bil belec »od fare«, njegova bela dlaka je bila tu in tam z nežno nadahnenimi, sivimi lisami slikovito zasenčena, in ob lakotnicah so vabljivo visela lesketa-joča se stremena. Resnično, noben, še tako plemenit puščavski šejk se ni jezil na takem imenitnem konju!

Primož se je že nekam prijaznil z živaljo in se je dal vzdigniti na rdečo, naslikano plahto na sedlu, vtaknil je konce prstov v stremena, prijel je za vajeti in se začel neznanostno previdno gugati. Živijo, saj je šlo! Kakor zibelka se je gugal konj. Glava, ki je štrlela v pustolovštine, se je dvigala in padala, in zada je jezdecem se je dogajalo isto. Fantku je postal obraz kar blažen. Od radosti enakomernega nihanja ves prevzet, je spremljal gibanje z radostno vznichenostjo: »Gor-dol, gor-dol, gor-dol!»

Nenadoma se je ustavil. Njegova zgodovinska žilica se je zbudila. »Oče, odkod pa je ta konjiček? Iz nebes je ni padel, sicer bi se bil razbil!»

To se je tudi meni posvetilo. Kako bi takemu stvarnemu človeku to povedal? »Konjiček je z Griča,« sem obotavljaje odvrnil. »Saj poznaš Gričevino, tiisto hišo, ki tako samotno stoji med hostami?»

»Odkod je torej ta konj?«
»Seveda. In njegov oče je bil belec in njegov ded tu.«

»In njegova babica je bila tudi belka?«
»Kajpa. In praded je bil najlepši konj iz vse tieste okolice. Sam knez je hotel dati Gričevcu ves hrib zanj, a kmet — ta ni hotel nič ališati o kaki zamenjavi. Zmeraj je zatrjeval: »Ni ga lepšega konja, kot je belec — a moj je od vseh najlepši!« Nato mu je knez ponujal sedem sivih konj zanj. Kmet pa je le zmaheval z glavo, češ:

»Sto sivih konj — pa še ni toliko kot moj belec!« A slednji je pa belca le prodal. Pred sto leti in za sto tolarjev.«

»To pa ni bilo prav,« je Primož žalostno odvrnil.

»Prodal ga je čez mejo v tujo deželo. A kmalu se je kesal. In ponoči se je kmet vtihotopil čez mejo, tam je skrivaj odvezal belca, a ko so se drugi konji vznemirili in so se hlapci zbudili, je kmet potegnul belca iz hleva, ga zajahal in ga ekokoma poglal čez mejo. Kmalu so zasilali doma, kako je

belec že oddaleč veselo rezgetal.«

»Zakaj pa tale belec ne zna rezgetati?« mi je Primož eegel z besedo nazkriž, preden sem ulegnil zadovoljivo končati bajko o konjskem tatu.

»Tale belec je še premlad,« sem dejal. »S potrpljenjem ga bova že naučila rezgetati.« Skušal sem skromno zarezgetati, pa se mi je poneorečilo.

Nato je pripomnil mojemu: »Tega se bomo morali še sami naučiti.«

Drugi dan je Primož že mnogo bolj drzno jahal. Tretji dan se je konjiček prekopicnil z njim. Od-
tlej pa je našel pravo mero.

Večkrat sem opazoval malega jezdecu. Njegov obraz, ki je bil v okviru kodrastih las izredno nežen, se je etemnil, zamišljene oči so merile daleč čez bližino. Srce jezdecu je vihralo naprej, etene v sobi so se razprle, nepoznani svet se je brez meja razprostiral pred kopiti dirkača. Kam je jez-dil molčeči otrok? V katero nadrešnično življenje? V pustnjo, v divje gozdove, v blažene vrtove, v blesteče se gradove, v boj zoper divjake? Resnično, bil sem nevoščljiv svojemu sinu — in zdaj, ko je minilo odlej že toliko let — smem pač povedati, da sem nekoč od same radovednosti in pri zakle-njenih vratih sam zajahal belca.

Konjiček je nudil zvrhano mero novih možno-
sti: česali smo ga in brisali, moral se je spomladi na vrtu pasti, moral je lokati vodo iz potoka, ki je tako droban tekel mimo naše hiše. Tudi obolel je, bolel ga je zob in njegovo trmasto glavo je fant neumišljeno zavil v ruto.

Nekoč mu je Primož vtaknil košček kruha v
nalahno odprti gobček in hkrati zada pod rep pa-pirnat zamašek. Nisem razumel, kaj je s tem hotel pokazati — ali nemara potek prebave? Glede na to zavedo sem mu kmalu priekodil na pomoč s konj-
sko figo, ki sem jo ponoči urno pobral na cesti in jo skrivši položil pod konja. Ali je bilo veselje, ko je fant zagledal pravo, svežo konjsko figo na prav-
nem mestu kot sočnat proizvod konjičkovega živ-
ljenja! Seveda: nikoli ne bom pozabil, kako me je takrat moja žena pogledala!

Tudi na razvoj novih hišnih navad je belec pomembno vplival. Takrat sem bil jaz pravi prav-
cati učiteljski zelenec in zmeraj, kadar sem odhajal od doma, je zahteval Primož, da ga poljubim. In ko je dobil poljub, je zaukazal: »Pa še mamol!« In nato je ukazal v tretje: »In še konjička!« To je pač edi-na žival, ki sem jo kdaj v življenju poljubil.

Leta bržjo. Fant je konjičku odrasel, njegovi
pravilni kodri so odpadli pod škarkami, njegov obraz je postal bolj deški, bolj pameten, njegovo zanimanje se je približalo bolj moštati stvarcem. Koval je se sablje, iz štirih evinjskih mehurjev si je napravil zrakoplov, s svojimi tovariši je postal ne-
viden v skalah, grmčevju in krošnjah dreves. Spo-
znal je številko, ubijalko vseh sanj, naučil se je spoznavati, koliko kaj etane. Dobil je zidake, ki je z njimi gradil mostove, žerjave in ejolpe iz lesa in
jekla. Mahoma ga je privabila divja poezija etrojev, kot bi trenil, je začel spoznavati dognanja svoje
tehniške dobe, ki so njegovemu humanistično vzgo-
jenemu očetu ostale zmeraj uganka (kar je pa sprič-
o ljudi skušal skrivati).

Leta in leta je zdaj belec brez jezdecu in brez
poljubov žaloval v temi podstrešja. Toda njegovega poslanstva še ni bilo konec. Spet se je slovesno
dvignil v beli dan.

Sosednjemu peku je prinesla štorčja vsako
leto fantka. Dedek, ki je bil pri njih in je bil pravi vseznalec, je nekoč jeseeni prišel po našega konjička in ga je skrivaj popravil. Najprej mu je obnovil razmrvarjeni rep tako, da se je eplazil v hlev in je živemu konju odrezal šop žime iz repa. In kmalu se je o božiču lesketal pri pekovi nanovo pre-
plekan vranec z vrazje zvinitmi očmi, in sosedov najstarejši, Francek, ga je zajahal in je jezdit na njem dve leti. Potem se je o božiču spet pojavil konjiček kot rjavec, in Pepček je prišel na vrsto. Čez leto dni se je prikazal rumenkast konjiček z zelenim sedlom, in Mihec ga je dobil med noge. Nato je odromal k sorodnikom, ki so imeli prav tako dosti fantkov, in ondi je živel po skrivni ded-
kovi umetnosti zmeraj iznova pomlajen kot rjav-
ček, lieec, vranec — ekratka — v vseh mogočih barvah. Nemara tudi modre barve? Zakaj ne, ali mogoče ne morejo biti na svetu tudi belci modre barve?

Čas je divjal dalje z vedno bolj hitrimi kopiti.

da bomo premostili vsakršno oddaljenost? Resnično, tako je bilo! Toda nismo upoštevali najmočnejše oddaljenosti: tieste od smrti! Ta pa je zdaj med nami in obremenjuje našo iznajdbo, ki bi naj bila postala blagor za človeštvo, s težo preklestva. V začetku te iznajdbe je že bil pogin in zvernostvo človeka. Žrtev je postal Jakob. Bilo je kakor...«

Bil ga je prekinil:

»Ne pripoveduj, Fred! Jaz sem bil neposredna
poslušalska priča grozotnosti in sem v svoji fin-
ski celici zaslišal Jakobov vzriki. Tako blizu sta si bili Finska in Kitajska v tej sekundi, da so za-
detki bomb tam ob ladoški fronti natančno ustre-
zali eksplozijam japonskih znanilcev smrti izpod božičnega nebesa. Tik mene, slišiš, tik mene je bil Jakob zasut! V duhu sem, ga videl pasti, in sem videl, kako se je v njegovem očesu zrcalila ne-
skončna blodnja človeka, kateremu bi morali reči brat še takrat, ko meče bombe. Ne, jaz ne morem, jaz zares ne morem, ne morem niti ne v tej sveti
noči, ki je več kot le spomin na čudežno dogaja-
nje. Samo enega sem zmožen: da bi na vse grlo izkričal najgroznejšo obložbo človeka tja kvišku...«

Pa ne; če se ozrem tu in obok sebe in le malo
globlje zasopem, zagledam in občutim navzlic vse-
mu še malce božične radosti v tem tesnem pro-
storu. Saj veš, da smo v ladoški okolici in smp pod
tako oblastjo, ki ji niti malo niso všeč božične
misli in lučke na drevescu. Vprav v nasprotju z
našim malčkom, ki bi rad gledal svoje goreče sve-
če, ko bo polnoč mimo. In tako mu je mati dala
nekaj smrekovih vejic v vazo in je skrivši prižgala
šest ostankov sveč. In zdaj stojita oba tamle pri
oknu in sta na pol obrnjena k meni in lučkam in
na pol ven skozi okno, kjer se visoko na nebu
neomajno svetijo božje zvezde. In če bi mogel še
pozabiti bridko doživetje od prej, potem, potem
bi nemara spet mogel verovati v miroljubnost sveta
in v miroljubnost človeštva krog sebe. Kdor mora
zmeraj, kakor jaz, romati ob robu življenja, ki je
hkrati obrežje smrti, ta je vsak dan po etokrat
za najmanjši gibljaj miru dovzeten. Človeku je tra-
ba živeti sredi vojne, da pojmuje krasoto božič-
nega poslanstva in da vsak dihljaj spreminj v mo-
litev:

Mir naš, ki si v vsem in ki prihajaš iz vsega,
če bi moji bratje hoteli biti ljudje kakor jaz in
moj otrok! Mir naš, ki boš...«

Bilo je, kakor bi mahoma žarnice v Fredovem
aparatu silno zažvenketale in bi se hkrati na dru-

gem koncu sveta dvakrat močno zaloputnila vrata.
Hrumenje je presekalo besede daljnega besednika.
Le še enakomerno piskanje se je čulo, in malo
krepkeje kot piskanje, pridružen odmev hitrih ko-
rakov in potem prestrašen krik in prav tak odmev
in iz čudne globine nekaj krikov.

Fred je vse drugo pokrtil z večkratnim klicem:

»Bil, Bil, kaj se je zgodilo? Govori, da te bo
svet slišal!«

Dvakrat je prenehal, da bi pritisnil uho prav
tik zvočnika. Kar je zaslišal, je bilo tako razkosa-
no in nerazumljivo, da ni mogel spoznati, ali je na
drugem koncu kakka motnja ali je kaj posebnega
povzročilo to molčanje. A nato se je spet pojavil
glas, a to je bil drug človek, ki je spregovoril.
Drug človek? Ne, to je — a čudovito spremenjen,
prejšnji govornik, Bil. Spočetka je bil kakor brez
glasu, nato se je glas povzdignil, potem pa je ne-
nadoma zakričal:

»Kako sem bil dejal: Mir naš, ki boš postal...? Ne bo miru, ker ni nobenega človeka več. Kak človek, Fred, kak človek s srcem in z dušo, bi mi ne bil ženo in otroka ubil s strelom, kakor so rdeči pravkar storili! O, jaz bi bil moral to vendar vedeti, jaz, norec, ki jih poznam že petnajst let! Jaz bi bil moral vendar vedeti, da je vsakdo, ki drugače misli in drugače živi kot oni, spričo njih-
vih samokresov in pušk bolj v nevarnosti kot div-
jačina. Jaz bi bil moral pomisliti na to, da ne za-
upajo nobenemu tujcu, in da čečijo na strehah na-
sprotnih hiš in prežijo na nas, da bi nas o priliki
kar kratko in malo postrelili. Da so kakemu otro-
ku všeč goreče svečke in da je ves prevzet s ču-
dovitostjo, če se more sredi noči smehljati zvez-
dam, to je tem zverem odveč. Brez usmiljenja po-
streljijo vse takšno. Otroka, slišiš, otroka! Mojega
otroka in mojo ženo! Hvalim Boga, ki mi je dal
moč, da sem zgradil tale strojček, in mi je tako do-
voljeno, da izkričim sramoto človeškega rodu
venkaj v večno prostornino. Človek je Boga izruval
iz svoje duše in je postal žival. Človek je umrl. Še
enkrat se bo moral roditi, če bo hotel imeti dobro
voljo. Kar tu životari in ropa, je le odsev človeka.
Tu divja po cestah — ali slišiš njegov blazni glas? — tu ti sopiha na dvorišče, topota po stopnicah
navzgor, loputa z vrati in buta po stenah, plane
krvoželjno v mojo kamrico, tu stoji in...«

Zares, to je bilo slišati kakor udarec in tre-
skanje in topotanje mnogo ljudil! Tu se je kri-
žalo in motovlilo kakih dvajset glasov, dokler ni

en sam glas v tujem, a Fredu razumljivem jeziku,
prekričal vse druge:

»Pri Bogu, ta je izdajalec!«

Bil pa je smeje, moj Bog, smejal se je, ko je
vendar smrt stala pri njem; smejal se je zraven
svojih obeh krvavečih najljubših, a smejal se je s
strahotnim smehom:

»Tako je, izdajalec sem, tak, ki je še imel
vero v človeštvo in upanje v pomirjenje vse so-
ražnosti! Izdajalec, ki je bil še človek v svetu,
ki je poln hudčev. Izdajalec, ki je izdal brezbož-
nost svojih sosedov, ko je prižgal šest svečk, da bi
obžaril duševni smehljaj otroka! Izdajalec, ki vidi
še jaslice, ko so vednar povsod sami skupni gro-
bovi in etrelski jarki! Izdajalec, ki sliši še zvonove,
ko grmijo samo topovi! Izdajalec, ki misli še v
Bogu, ko vse razbrzdano roti samo pekel! Ni ga,
zares ga ni krasnejšega izdajstva, in e sladkostjo
se pogreznem vanj in na vso moč ga spreminjam
v glas iz sebe: Svarim vas, vi, ki poslušate v vse-
mirju, pred tem blodečim svetom! Kar ta svet ime-
nuje čustva, to je le plašč za brezbrežne strasti;
kar si predstavlja kot misli, to je le prikrita slá
po ubijanju. Tu, tu je uho neskončnosti, ki pri-
sluškuje, in tu so tudi usta obče javnosti, ki go-
vorijo. Moje besede padajo v vsemirje, in poslednje
zakličem venkaj kakor molitev:

»Gospod, ki si vsemu svetu spet podaril svojo
sveto noč, zahvalim se ti za tvoje včlovečenje, ki
mi je dalo, da prenašam najhujše. V očeh tistih
bitij, ki stojijo pred menoj, vidim svoj pogin. In
spričo svoje smrti prosim, daj, podeli nam tudi še
noč, ti Vsemogočni, katero bomo nekoč imenovali
včlovečenje človeka! Stotisotno se oglašajo zdaj
po vsem svetu božične pesmi...«

Tuji glas je vnovič vskočil vmes:

»Tak razbijte vendar to škatlo izdajalca!« je
zavpil. »Vse razbijte. Mi bomo...«

Potem je bilo spet vse mrtvo. Vsemirje, ne-
skončno odprto vsemirje je bilo zazidano in ne-
prodirno, čeprav je polihem šumljalo dalje v ko-
vinastem užesu zvočnika.

In mogočni viharji so hrumeli krog Freda.
Roke so mu v neznanški teži omahnile. Ena roka
pa je pritisnila na gumb, in mahoma je zaplavala
pesem v sobo:

»... le Devica z Jožetom tam
v hlevu varuje Detete nam...«

(S. Gregor.)

Krik iz boja

Nocoj ne bomo rok držali
k molitvi sklenjenih,
dokler poslednji krik
ne utone v mir,
dokler poslednji vzdih
ne ugasne v noč,
dokler poslednji naš
ne pade bled in tih.

Zato pa, brat, kdorkoli si
odmaknjen smrti in krvi —
naj bodo roke Tvoje sklenjene
za mir,
naj bodo sklenjene tako
ves sveti večer,
o brat, da jih ne razpustiš
do polnoči,

tako nam bo lažji, lažji križ
naše svete noči...

(Jože Cukale.)

Božično darilo

Izpod neba so se vsipale drobne zvezdice,
domov, da v tistem toplem razpoloženju proslavimo
rojstvo Rešenika.

V veliki hiši sredi mesta so za z ledenimi ro-
Mesto je odsevalo v morju luči. Ljudje so hileli
žami zakritimi okni gorele luči. Toplota in praz-
nično pobožnost so čutili ljudje, ki so stali okrog
velikih jasic, med katerimi se je deigalo majceno,
vse v srebru se lesketajoče drevesce.

Deček, še čisto majhen, je z gorečima liče-
cema opazoval zda oteta in mater, ki sta v nemi
sreči opazovala njega, zda Deteca, ki je ležalo
razsvetljeno na slannatem ležišču. S pobožnostjo
se je zgrl v Marijo, ki se je ljubko sklanjala nad
Jezuškom, a splošovanjem srl na rednika sve-
tega Jožeta.

»Na, Tonček!« se je sklonila mati in mu dala
velik, s srebrnim trakom ovit zavoj, in ga vroče
potjubila. Oče ga je vzdignil, objel in dejal: »Glej,
božje Deteca, ki se je nocoj rodilo, ti potjila to
darilce.« Fantek je poskočil in v svitu svet božič-
nega drevesca in v nesltnem pritakovanju od-
piral zavoj. Njegovo srcece je tolklo: »Kaj bo?« —
Odgrnil je papir. Zavrsnil je od veselja. Četa
svinčnih vajakov, majhen tank, letalce in top se
je odprlo njegovim radovednim očem. Tiesknil je
z rokama, se obrnil k jasicam in začepetal za-
hvalo. Potem pa je vesel postavljal vojake po lileh
in se smejal in igral, dokler ni zaspal.

Zazibal se je v krasne sanje. Na užesa so mu
trkali glasovi angeljskih tromb in pastirskega petja
z bellehemskih poljan. Sam pa je, od čudečne luči
obisan, korakal naravnost proti božjemu hlevcu.
Božje Deteca pa je stalo pri hlevcu in ga z roti-
kami vabilo: »Pridi!« Z razprostrtima rokama je
korakal, njegov korak je bil krepak, njegov pogled
jasen. »Jezušček, bratec moj, pozdravljen!« Hilel
je po svetli, beli poti.

Naenkrat pa je za gorami zardelo, rdeča svet-
loba je napolnila polje, bliski so spreletavali nebo
in iz daljave je vollo zagrmelo. Zdrnil se je. Iza
gora so se pojavili svinčeni vojaki, ki so poslajali
vse večji, tanki so se grozote približavali. Topovi
so upirali ognjene zublje na hlevček. Letala pa so
brnela in pošastno krožila nad njim. Vse se je
zgrinjalo, vse je postajalo večje. Tončka je pri-
šlo dušiti. Tekel je na vso moč. »Jezus!« je krikal
skozi dim, in solze so ga oblike. Še hitreje...
Ognjeni stebri so se zdavnaj dosegli hlevček.
»O Bog! Deteca je zadelo!« Tončku so se širile oči
v grozi, v glavi mu je kumelo. Kri z božjega De-
teca! »Ranjeno je!« Zakrilil je z rokami, kakor bi
se hotel ubraniti pošastnih vajakov, ki so se mu
vedno hitreje bližali. Iz prsi se mu je izvil krik
nepopisne groze. Tla pod njim so se odprla...
Pričel je padati. Za njim so ugakali veliki žaro-
meti, dim se je zvijal le še v majhnih kolobarčkih.

Vzdrnil se je. Dvignil se je malo, pogledal
nezaupno okoli sebe in zavpil skozi solze: »Mami-
ca, Jezuska so tile ubili!« In je pograbil škatlo
z vajaki ter jo zaludal, da so se igratke razbile
na drobne kosce, potem pa je skril obraz v dlani
in bridko zajokal.

Hartman Bruno.

Pri polnočnici

Kaznjenčev božični večer

»Danes moram na vsak način domov... moram...«
»Jednik iz celice šte. 4 je obupno zakričal. »Dajte, pomirite se,« mu je dobrodušno in mirno dejal ključar.

»Moram... na vsak način moram...«
»Toda, dragi moj, bodite vendar pametni!« Ves osupel od začudenja ga je miril paznik. Ravno jednik šte. 4 je bil vedno tako razumen. Vseh enajst mesecev, kar je tu, ni bilo niti najmanjše pritožbe glede njegovega vedenja.

Na osemnajst mesecev je bil obsojen kovaški pomočnik Tone Polec zaradi hude telesne poškodbe. Vsega je bil kriv čisto navaden gostilniški prepir. Tonetova nenavadna telesna moč je postala zanj usodna. Tako je zdelal svojega nasprotnika, da je začel hirati. Sicer nagle jeze, je drugače bil Tone vedno na dobrem glasu, izvrsten obrtnik — srečen mož ljubke žene in oče priklupne, sedemletne hčerke.

V kaznilnici so mu kmalu bili naklonjeni malone vsi predstojniki. Saj je bil vedno tako poslušen, priazen in skromen.

In danes...?
»Saj razumem, moti vas misel na božični večer, kajne?« je dejal ključar, še vedno kar se da dobrohotno — »ne kaže pač drugega, ko da se pomirite. Prihodnje leto boste lahko že doma — prihodnje leto...«

»Ne,« ga je rezko prekinil jednik, »že letos — in sicer danes... prav zdajle...« In iz ust druge dni tako molčečega se je iznenada usul roj besedi: »Gospod paznik, dovolite mi, da stopim domov... Samo danes... vrnem se, kakor gotovo je Bog v nebesih. Zares se vrnem, prav zares...«

»No, zdaj je pa dovolj teh neumnosti,« je rekel ključar in se nehal zgovarjati. In stopil je vstran s svežnjem ključev v rokah.

Ravno ko je kanil oditi iz celice, pa ni opazil strahotnih potez, ki so se v enem samem trenutku zarisale v jednikov obraz.

Sicer prikupne zunanosti je od togote ves obraz zaripel... oči so mu bile izbuljene... in čokato, obilno telo je drgetalo v sleherni mišici in slehernem živcu — — —

Paznik ni videl ničesar. Čutil je le, ne da bi se bil povsem jasno zavedel, da mu je nekdo potegnil ključ iz rok...

Nato mu je val tople krvi zalil oči... Sedel se je, ne da bi kaj zastokal.

Tone ga je s težkimi, železnimi ključi usekal po glavi.

Vse se je zgodilo z nepopisno naglico. Posadil si je na glavo ključarjevo čepico — se odel z njegovim temnim plaščem — in zaklenil celico. Nato je varno krenil po hodniku.

Daleč zunaj v predmestju je v mično urejeni kuhinji sedela jetnikova žena in zamišljena strmela v daljo. V ljubki obraz se mlade žene so bile zarezane trpke poteze — sledovi ponižanja, bolečine in pretresljivega hrepenenja.

Nema žalost ji je sijala iz modrih oči — roke v sklepu so ji bile kakor odvečane — in, ustnice nekam bolesto zategnjene.

Tako bolesto, da ji ni bilo kar nič lahko, ko se je slednjič morala odzvati čebljanju svoje hčerke. Stala je za mizo, ki je na nji drobna smrečica z nekaj svečkami medlo razsvetljevala kuhinjo.

»Seveda, Lizika, kar jej piškote — zakaj bi jih pa ne, saj so tvoji...«

»Oh, ali res — ne, ne, ne bom jih jedla. Počakala bom na očka...«

»Saj ga ne bo.«

»Kako, da ne — saj pride. Pisala sem mu

Žena plane kvišku. »Tone!« krične z odmarlim glasom in se opoteče v objem moža, ki je stal pred njo v paznikovem plašču in čepici.

Vprašanja in odgovori se kar usipljejo — vsi nagli, zasopli...

Žena se ni mogla vzdržati pokonci — noge so se ji zašibile in z vsa težo je omahnila na stol, zbegana in na vsa moč začudena strmela v moža, ki je dvignil Liziko in jo krepko prižal k sebi.

»Pa moja punčka?« kriči otrok. »Tu jo imaš...« in z obema rokama se krčevito oklene velike, lepo oblečene punčke.

»Oh, ali si mi jo res prinesel, očka — saj sem vedela, pa še zobke ima — poglej, prave zobke!«

Vsa srečna poljubljuje punčko na živordeča usteca in plavalase kodre. »No, zdaj bodo ljudje vsaj videli, kako dober je očka. In kaj neki poreče Ančka — pa vratarjeva Olga... ali smem k njima, da jo pokažem — saj smem, kajne?«

»Le!« je rekel oče, »kar pojdi — se bova še z materjo malo pogovorila!«

Ali ni jima bilo do besede. Minute dolgo sta molčala v tesnem objemu, srečna, da stojita drug ob drugem in se spet vidita...

In nato so nastopili mučni trenutki, ko se je mož moral izpovedati in ji priznati, da je pobegnil in da je punčko ukradel v neki trgovini. Vendar videl ga ni nihče, ko je odnesel punčko.

In v kaznilnico se tudi vrne — prav gotovo! Še malo ne misli, da bi se odtegnil kazni. Čisto mirno bo odsedel svoje — saj ne bo več tako dolgo — samo, da njegovi dobri Mariji ne bo več tako neznansko hudo — in v kaznilnico se vrne — prav zares...

»In ječar te nemara spusti nazaj, ne da bi kaj rekel. — Saj si vedno pravil, da je tako dober in ljubezniv človek,« je z lhtečim glasom vzdihnila žena.

Kljub temu, dobro razume njeno vprašanje. »Ječar... seveda,« je stisnil iz sebe.

Nato je vzdrgelala. »Tone... kaj je... reci, kaj je z ječarjem?«

Zagrizen molk mu ne da govoriti.

»Tone!« žena ne kriči več. Le vsa onemogla šepetaje: »Pa ga vendar nisi ubil?«

»Tako hudo menda ne bo —« je rezko odvrnil.

Oče treh otrok, je pristavila sama zase, vedno z enako pritaženim šepetom, »pripovedoval mi je o otrocih, ko sem te prišla obiskat.« »Kaj hudega se mu najbrž ni zgodilo,« je nadaljeval mož. Vendar je ob th besedah strahotno pobledel.

Docela nepremično sedi na stolu. In niti se ne gane, ko stopi Lizika v kuhinjo.

Nesla je veliko punčko, tesno k sebi prižeto, in z zvonkim, nekam prešernim glasom našopirjeno zaklicala: »Ampak veš kaj, očka, sosedovega Milana moraš pa pošteno nabiti — ker me je zmerjal z ničvredno punčaro!«

»Za božjo voljo!« je vzdihnila žena. Kaj so že vsi tako nori, da še pomislijo ne, kako bo otrok pač vse izblebel!...

»Zdaj pa pojdi, Tone, pojdi!« ga prosi Marija s poslednjimi močmi, »drugače sami pridejo potele!«

Silen odpor — obupen boj s samim seboj — slednjič vendar zmagaajo ženske solze.

In gre. Odpravi se po težki, neverjetno težki poti nazaj... v kaznilnico...

Ravnatelj kaznilnice si ogleduje zamišljen malo pismo, ki so ga našli v celici pobeglega kaznjence. Bila je neokretna otroška pisava.

Pesem današnjih dni

To je sreča najhujša bridkost, nikjer nič dela, a za kruh golo kost. To ti življenje stori tako brezupno in vsakršno težo tako gorjupno. To globoko gloje v prsih človeka, da sovraštvo, zavisti se ne odreka, dokler vse dobro in lepo ne obledi in se duše počasi obup poloti.

A nekaj le je, čeprav strah te mori, da nekaj zadobiš in se radost budi; kar dvigne te iz vseh bolečin in gorj, kar potrpljenja za skrb in težo ti da: velika zavest, da Oče živi, tvoja volja, ki kvišku ti roke drži, da Njegove pomoči iz duše zaprosiš: to je vera, ki te podpira, ko moliš.

Puščavnikova sveta noč

Pred davnimi časi je živel v divji globeli, ki po njej buči planinski potoček, pobožen puščavnik v svoji kolitbi, stoječi globoko v senci jelk in smrek. Samotar je imel navado, da je iz planinskih vijolic in divjih vrtnic, pa tudi iz drugih cvetk splel naši Ljubi Gospe klobuk. Ponesel ga v cerkev naj-

Marija in Jožef na poti v Betlehem.

Krvav božič naših pomorcev

Pred Perastom v Boki Kotorski se ogledujeta v zrcalni morski gladini dva ljubka otročka. »Sveti Jurij« zadivi potnika osobito v mraku. Beli zidovi njegove cerkvice se skrivajo med temne ciprese in ustvarjajo sliko, dostojno Boecklinovega »Otoka mrtvih«. Malo dalje in Perastu bliže se dvigata iz morja močeni kupoli zaobljubljene cerkvice, ki se k njej stiska enonadstropna stanovanjska hiša. Vse golo, sam kamen, kot strma pobočja, ki vse naokoli vise nad valovi.

»Mati božja Škrpjska« ali kratko »Gospa« je umeten otok. Ribiči in mornarji iz Boke, največ pa iz Perasta, so ga dvignili iz morskih globin. Vsaka ladja je spustila tam v morje tovar kamenja, dokler ni skalna čer, ki je ondi molela iz sklenega objekta, in kamor se je vedno znova iz peraske cerkve vrčala slika Svete Bogorodice, bila obdana s celim skalnim otokom. Na njem so hvalni pomorci postavili svoji Zaščitnici in njeni sliki dom, ki je danes natrpan z dragocenimi zaobljubenimi darovi. Cerkevna zakladnica na otoku je vredna ogleda.

V oni cerkvi je shranjena tudi slika, predstavljajoča dogodek, ki se je pogumnim mornarjem iz Perasta pripetil pred 223 leti. Bilo je prav o božiču leta 1716.

Vsi bokeljski brodolastniki in njihovi mornarji so živeli od prevažanja tovorov na svojih jadrnicah. Prevažali so domače in tuje blago, šli so za zaslužkom, ki jim ga v onih časih nikdar ni primanjkovalo.

V albanskem Draču so krajevne oblasti prepovedali izvažanje žita. Peraščani so se za to bore malo zmenili. Njihova mala barka, ki jo je vodil Jurij Bane, je pristala in vseh 25 mornarjev posadke je urno naložilo žitne vreče. Komaj pa so dvignili sidro, da bi odplul, jim je zaprla pot velika tartana, turška gusarska ladja, ki se je po svojem umazanem poslu priklatlila iz severne Afrike. Na njenem krovu je bilo sto dvajset do zob oboroženih klatežev.

In tem grabežem in morilcem naj bi se bil naš Dalmatince vdali! Za vse na svetu ne!

Pa so se udarili. Vseh in dvajset Peraščanov proti sto dvajsetim gusarjem, ki jim je priskočilo na pomoč okoli petdeset plena željnih Dračanov. Skoraj sedemkratno premoči!

In uresničile so se besede pesnika Njegoša, žigar duh z visoke lovčenske grobnice budno bdi nad usodo podnožnih Bokeljcev:

»Ne bje boj orožje svetlo, bje ga srce junaško!«

Deset polnih ur je trajal boj, pravo mesarsko klanje. Padel je kapitan Bane in z njim je padlo devet njegovih tovarišev. Toda ostali Peraščani niso omagali, junaško so seki ali dalje.

Ne tako gusarji. Tudi njihov poveljnik je padel v boj, kar je ostalo tolpo popolnoma zmedlo. Sedemnajstotica najbolj junaških je na majhnem tolnu pobegnila z ladje in se srečno rešila. Toliko huje je bilo ostalim. S prezirom smrti so razredčeni naši mornarji, vsi več ali manj ranjeni, udrli na gusarsko tartano, zasejali grozo in pomandrali vse, kar se jim je približalo. Preplašeni roparji so so umaknili v ladjino notranjino. Ujeli so vse v

bližje gorske vasice ter ga posadil Mariji na glavo. Radovol se je, kako lepa je bila sveta Bogorodnica ter je izmolil svojo češčenamarijo.

Pa se je zgodilo, da se je o božičnem času zemlja pokrila s snegom, in čeprav je puščavnik ves božji dan stikal za peščico zelenja, je ostal praznih rok. Dolga hoja po globokem snegu ga je utrudila do smrti in pri srcu mu je bilo težko. Tako so ga našli roparji v namenu, da bi ga oplenili, njega samega pa so odvekli na samotno gorsko slemo.

Ves v strahu je menih tam pokleknil in pristrčno odmolil svojo molitev, kot je to delal vedno. In zgodil se je velik čudež: Bele in rdeče rože so pognale iz ledu, na trdem skalovju so zacvete lilije, ki so vzklike celo iz njegovih ust. In pobožni samotar je potrgal vse cvetje in ga povil v najkrasnejši klobuk. In priplavala je naša Gospa iz nebeških višav, sama svetloba je bila okoli nje, in menih je vzel klobuk ter ga ji posadil na lase. Roparji so od groze pobegnili.

Nastala je noč in puščavnik ni poznal ne poti ne steze, ki bi ga pripeljala domov. Tedaj je opazil, kako se je zablesketala med črnimi smrekami zvezda, ki je bila zlatega sijaja in večja od vseh zvezd, ki jih je on kdaj koli videl. Šel je za njo in zvezda se je pomikala pred njim. In če je bila pot strma in težavna, je zvezda potrpežljivo čakala. Tako je dospel menih do svojega tihega doma še preden se je pokazala jutranja zarja.

(vipi)

Božične počitnice v snegu.

vendar, da mora priti na božični večer. In rekla, da mi prinese punčko — veliko — takšno s kodri, veš, kakor jo ima zdratnikova Betka.

»To ni zate, Lizika. Saj si dobila že drsalke. In punčko v zibelki...«

»Že, ampak tako veliko... Vse v hiši imajo tako lepe punčke. Betkina je seve najlepša — zametno oblečko ima — joj, ko bi jo videla! Samo malo sem se je hotela dotakniti, imela sem umite roke — — — in misliš, da mi je Betka pustila? Kaj šel rekla!« Povedala bom očku — naj si jo sam ogleda.

»Eh, kaj bi, za take reči se nikar nič ne meni!«

»Pa vseeno povem očetu! Saj pride danes — če rečem, da pride!«

In nato je bilo spet vse tiho v mali, preprosti kuhinji. Mati se je borila v nemi bolečini — otrok je drhtel v veselem kovanju sladkih nadah.

Vse je bilo tiho, slišalo se je le enako-merno tiktakanje stenske ure, ki se je nanjo sleherni trenutek ozirala Lizika. »Precej kasno je že — zdaj bo skoraj tu!«

»Samo ne govori tako neumno, Lizika.«

»Zakaj!... saj ga že slišim, ko prihaja... no... poglej...«

Nekdo potrka.

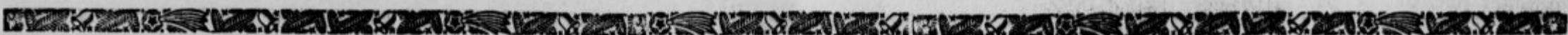
Otrok skoči k vratom in jih sunkoma odpre. »Oh, očka — dober večer očka...«

»Skrivnost mojega uspeha je ta, da se znam prijazno smehljati.«

»Ljuba ženka, hotel sem ti le pokazati, kaj sem od tebe dobil za božič, odkar sva poročena!«

DRUŽINA PRI JASLICAH

Use že spi - je polnoč...

Prazniki

Gruden je mesec praznikov, mesec otroških in družinskih praznikov, bi lahko zapisal. Zima s snegom in mrazom nas je prignala z daljnih cest sveta v domačnost rodne ognjišča. Nizko, sivo nebo, vsa priroda nas sili, da obrnemo pogled vase in iščemo ob radostih svojih ali tujih otrok spomin na svoje otroštvo. Ta mesec postajamo nežni in dobri, prepuščamo začasni pozabi svoje zgolj računsko življenje in neki nemiren glas notranjosti nas žene, da storimo komu kaj dobrega, ali svojemu otroku ali siromaku ali vsaj bližnjemu voščimo vesele praznike. Videl sem že ob takih dnevih zakrknjene samce in skopuhe, ki so z vlažnimi očmi iskali stika z ljudmi, najrajši z otroki in jim dajali včasih čudežno velike darove. Da, družina je silna vez narave! Ni človeka na zemlji, ki ne bi nosil njenega pečata v sebi!

O, kako prav je, da gojimo družinsko veselje, da ustvarjamo otroku radosti z darili, ki so zanj pač najoprijemljivejši znak ljubezni. Ni pa to edino veselje, ki mu ga moremo storiti. Tudi lepa beseda, lepa pravljica, povest ali obujanje svojih lastnih spominov iz otroške dobe ga lahko napravi silno srečnega. Če pa že ničesar dobrega ne bi mogli storiti ta mesec kakemu otroku, ga vsaj ne užalimo! Ni ga večjega greha kot razžaliti otroka! Mislim, da je to eden izmed onih grehov, za katerega ni odpustanja ne na tem ne na drugem svetu.

Če se pri tem, dragi sinko, ob tebi, ki ti mesto in zlata mamica nudita mnogo radosti z lepimi igralkami, spomnim razočaranj vseh pričakovanj pri bednih delavskih in kmečkih otrocih in tudi pri svojem otroštvu, mi srce napaja grenka bolečina. V dno duše segajoče so zgodbe o bednosti človeka-otroka, ki so v njem ljudje užalili najnežnejše bistvo in ga prevarali v sanjah.

Prazniki so še posebno lepi v samem pričakovanju, dokler jih še ni oplazila resničnost razočaranja. To vedo otroci, saj je njih domišljija še tako sveža in nepokvarjena. Ko bi jo le mogli vedno takšno ohraniti!

Kot venec se vlečejo v grudno otroški in družinski prazniki: od Miklavževega večera, ki ga pričakujejo vsi sloji, četudi z veliko razliko, tja do splošnega slovesa tekočega leta. Vmes se vrstijo: Marijino splošje, na čigar predvečer zvonovi tako skrivnostno in nam ljudem komaj razumljivo pojo in se otroci spominjamo svojih ljubečih mater, dalje Lucijino, ki je v Prlekiji kot Miklavžev večer — v žensko preoblečeni moški hodijo naokrog z vilicami in z nožem na krožniku, da porednim otrokom izkopljejo oči, pridne pa obdaré. Že je tu sveti večer, največja lepota za otroke in najlepša počastitev rojstva sploh. Končno prileška pametiva, ki je v mestu tako malo v navadi in ki otrokom vseh letnikov prinaša največ razburjenja.

Sinko, zdaj ko s teboj srečen doživljam vse te otroške praznike, ko se radujem s teboj, mi ne zameri nekaj težkih spominov na svoje otroške praznike. To delam v spomin za vse ponižane in razžaljene tvoje vrstnike, ne za sebe! Kako sem na kmetih doživljal Miklavžev večer? Ves popoldan tja do mraka sem se učil katekizma, ko pa so me sredi noči zbudili Miklavž in z verigami oboroženi parklji, niti očenaša nisem zmoget, tako sem bil prestrašen. Prinesel mi je seveda samo šibo, na njej pa v papirčke navezane kocke iz bele repe, da so bile videti kot cukrčki. Šele danes ob tebi, sinko, in ob mestnih izložbah vem, kako različne darove nosi po svetu čistiljivi svetnik in škof, vendar takrat niti občutil nisem onega siromaštva. Še zadovoljen sem bil, ko sem naslednje jutro našel v svojih čevljih, ki sem jih zvečer tako lepo osnažil in nastavil na okno, orehe, jabolka in klujce, dobrote, ki mi jih je mati prinesla iz velike skrinje na podstrešju. Kljub revščini pa najdem v onem Miklavžu več ljubezni kot je v teh mestnih izložbah napredaj...

In ko te gledam na praznik Adama in Eve, kako v gorki sobi postavlja jaslice in krasiš božično drevesce in si že sit piškotov, nehoté gledam skozi okno v snežni metež in mislim na otroke, ki v predmestju na ta dan, ko je sveti večer in sveta noč, vlačijo vozičke naložene s premogom, drvni in krompirjem. V mestu srečuješ kožuhe in bogate darove, tu pa se otroci vesele: »Kako bo toplo za božični večer in kako bomo jedli...!« O Dete, ohrani jim to veselje neoskrupljeno vsaj te dni in ne odkrij pred njimi zavese spoznanja in ne ubij jih z razočaranjem! Saj oni niso krivi.

A sedaj tudi vem, da mogoče niti ti revni otroci niso tako ubogi kot sem ubog jaz, ki trpim v spoznanju tega življenja in sveta! Res, blagor ubogim v duhu...

Ob teh najsvetejših trenutkih srečujem tudi samotne, ki so postali tuji samemu sebi. Moja notranjost jim vpije: proč zdaj z grenko čašo spoznanja, potrkaite na najskritejša vrata svoje duše, kjer piše Dobro, približajte se te dni rojstvu in svojemu otroštvu in osrečite se koga z dobrim. Pohitite v mislih tja med slovenske kmete, kjer ste nekoč na sveti post stresali nizke smrečice, lepo pokrite s snegom, in jih izbirali za Betlehem v kotu pod križem, za podobe pa ste zatakali okrašne vejice. Mislite na jaslice, ob katerih vas je otroke mati zbiral v molitvi, mislite na rožmarinovo vejico, pokrito z zlato peno, ki jo je dekle zataknila fantu v gumbnico...

Tam v nizkih kočah, tam v uro oddaljenih vaških cerkvicah, h katerim smo gazili po visokem snegu z gorečo baklo v rokah, da tam nekje je ostala vsa naša otroška ljubezen!

(Leop. Stanek.)

DRUŽINA PRI JASLICAH

Pala je, pala rosa z neba,
po njej je Marija v mesto šla.

Kam pa greš, Marija ti?
»V Betlehem tja judovski.«

Je v Betlehem stopila,
je Jezusa rodila.

Skrbelo je Marijo le,
kje vzela bo pleničice?

Sveti Štefan in sveti Janez samá
Detetu bosta za botra šla. (Češka narodno — td.)

Gartrož natrgamo, cvetlice,
dovolj za Dete bo plenice.

Skrbelo je Marijo še,
kje bo krstila Detece?

K Jordanu stopili bomo,
Detece krstili bomo.

Skrbi Marijo le še to,
kdo Detetu za botra bo?

Otroci v snegu

Večkrat se sliši vprašanje, v katerem letu starosti naj se otroci začno smučati. To zavisi seveda od tega, koliko je otrok zmožen sportnega udejstvovanja, kakšne so njegove mišice. Preden ni otrok star pet let, naj bi v naših krajih nika ne dajali otroku smučk na noge. Kak zdrav in krepak otrok naj bi se začel učiti smučanja med šestim in osim letom, in po dovršenem osmem letu morejo vsi normalno razviti otroci prebiti počitnice na snegu. V nordijskih deželah se otroci nauče smučanja skoraj takrat, kakor shodijo. A temu zgledu v naših krajih ne bi smeli slediti. Glede na obleko za smučanje je omeniti, da ni posebne razlike med fantki in deklicami. Otroci imajo smuške obleke pisanih barv. Rjava, modra, in

črna barva, naj bo za odrasle. Volna je najvažnejša snov za otroške, pozimske športne obleke; pleteni telovniki, jopice in čepice ali avbice niso drage, a so tople. Hlačke so iz nepremočljivega gabardina krog gležnjev so stisnjene, izpod njih so videti privihane nogavice. Tudi bluze so iz nepremočljivega gabardina in se zapenjajo na zadrgo. — Pokrivala so tako različna, da ni moči nobenega posebej priporočati, vendar so za deklice najprimernejše avbice, za dečke pa čepice z naušnicami. — Dokler otroci še rastejo, se ne izplača kupovati jim smučk, ampak naj jih dobijo na posodo. Če pa so doma otroci različnih let, tedaj pač more mlajši podedovati smučke po starejšim.

Nekaj za naše matere

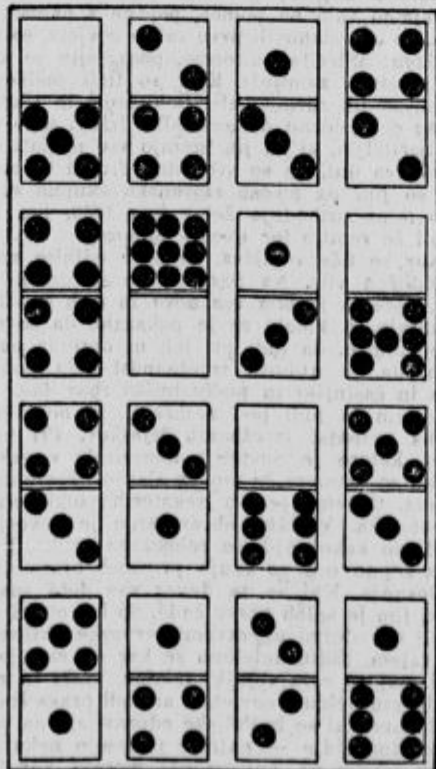
Kako zabavno je, kadar mati pripoveduje otrokom njihove »prugruntacije« in dogodivščine iz mladih let. Toda mnogo zabavnih in duhovitih dogodkov se izgubi, ostanejo le najvažnejši.

Zato bi vsaka mati morala imeti knjižico, v katero bi zapisovala vselej dogodke svojih malih, pozneje tudi duhovite »izjave«, ki tako pogosto padajo iz ust, tri- do štiriletnega otroka. Saj se ne porabi mnogo časa za to!

Taka knjižica je važen dokument iz otrokove mladosti. Neprecenljiva je za mater, še bolj pa za otroke, ko doraste. Otrok ima v poznejših letih najlepši spomin na mladost.

Dobro bi bilo, ko bi matere večkrat pogledale v šolske zvezke in prečitale naloge svojih otrok, ki so večkrat zabavnejše, kot marsikak humoristični spis in ki nazorno kažejo otrokov duševni razvoj ter zamisel posameznih stvari.

Navajam za vzgled dva primera, dve šolski nalogi nekega dečka, ki sta bili napisani v časovnem razdobju pol leta. Pravopis je seveda popravljen; vsebina je ostala neizpremenjena.

Domine, ki so v okvirju, moraš tako izrezati in jih tako položiti, da je število pik v vseh navpičnih vodoravnih in obeh diagonalnih vrstah zmeraj 24.

Kaj hočem postati?

Že dolgo časa premišljujem, kaj bi postal. Lansko leto sem se odločil za zdravnika. Že sedaj se pripravljam za zdravnika. Ata mi da na koncu vsakega meseca nožke za britje, in jih hranim, da bom rezal ljudi.

Če se sestra ureže, ji povijem prstek in ga namažem s črnolom, ki mu pravijo jod, in ki mi ga dá mamica.

Ves srečen sem, kadar vidim, da se je rana zacelila. Moja sestra je še majčkna in je Ruža. Zdravnik postati je moja največja želja.

(Ta deček, ki je to napisal, je začel hoditi v srednjo šolo. In kot prvošolček je napisal, pri podobni temi, sledečo nalogo.)

Moji bodoči poklici.

Ko sem bil majhen (?), sem hotel postati zdravnik. Toda to ni lep poklic. Zato sem se odločil, da bi postal častnik.

Častnik ima dobro plačo in jaše na lepem belem konjčku. Na lepi obleki ima pripeto svetlo sabljo. Na nogah mu evenketajo ostroge, v žepu pa denar. Že sedaj se igrat rad vojaške, a še rajši častnika.

»Kako je lep vojaški stan!«

Neredna stolica

upliva na ves organizem.
Dobro sredstvo za odvajanje, ki zanesljivo deluje in ima prijeten okus, je

UP. 12. S. B. 2794/34

DARMOL

Veseli Božič - Srečno novo leto!

Zaloga vseh vrst modernega krzna v bogati izbiri in po ugodnih cenah

Čebelji božič

Spominjam se iz svojih otroških let, da je bila pri nas doma navada, da smo obhajali tudi božič čebel. Ko smo na sveti večer opravili molitve v sobi, smo odšli z očetom na vrt, kjer je bil čebelnjak. Otroci smo stopali drug za drugim za očetom. Večkrat je bil hud mraz, in zvezde so svetlo sijale skozi golo vejevje dreves. Časih pa je snežilo in je burja tako brila, da so snežinke frčale okoli nas, ki smo kot nočni romarji strašili skozi nedotaknjeno tišino vrta.

Prvi čebelnjak je bil daleč, vendar hiši še najbližji. Jaz sem ga od vseh naših petih čebeljakov najrajši imel, saj se mi je zmeraj dozdevalo, da so njegove čebele najbolj krotke. Malokdaj se je zgodilo, da bi me bila poletila, ko sem očetu v tem čebelnjaku kaj pomagal, kaka čebela pičila, zakaj tiste, ki so bile najbolj hude, so koj sfrčale na stransko okno in so skozi rezo med šipami zlezle skozi in odbrenčale ven. Ta največji čebelnjak je vseboval tudi največ čebel, ki so imele svoj odlet obrnjen na južno stran. Na drugi strani je stala velika omara za ličinke, dalje omara za orodje in modro preplekana miza. Poleti je sijala skozi okno in skozi prirodni zastor divje trte zelenkastomračna svetloba, ki je bil zaradi nje ta čebelnjak s smolnatim in medenim vonjem še posebej očarljivo skrivnosten.

Ko so bili čebelji zarodi v pozni jeseni še poslednjikrat pregledani, in ko smo se prepričali, da bodo čebele in matica mogle zimo lepo prebiti; ko je bilo nato po čebelnjaku vse do najmanjše pičice pospravljeno in urejeno, ga je moj oče zaklenil. Odtlej ni smel nihče več stopiti v čebelnjak, kakaj čebele so morale imeti nemoten mir.

Ko smo šli za sveti večer k čebelam na obisk, se je moralo to opraviti čim bolj tiho in čim z najbolj skrbno previdnostjo. Otroci smo vedeli, ne da bi nam bilo treba to prej povedati, da bi že najmanjši šum, kak nagel korak ali kak sunek na steno silno razburil vse čebele in bi takšno motenje povzročilo to ali ono škodo pri čebelah. Še preden je oče obrnil ključ in pritisnil na kljuko, smo si otepli sneg z obleke in si očistili čevlje, nato smo vstopili v temni prostor.

Že popoldne je bil oče vse pripravil za čebelji božič in je zdaj še svečke prižgal. Na vsakem panju je stala po ena svečica, ena smrekova vejica in nad belo pogrnjeno mizo je visela smrekova veja, kjer je bilo nekaj prižganih svečk.

Cudovito je bilo stati s pridržano sapo v tej topli svetlobi sveč in prisluškovati prav tihega in enakomernega brnenja čebel. Zares, bilo je kakor bi pošumevalo v daljnem, daljnem gozdu, kadar zapihlja vanj lahna sapica. To tiho pošumevanje nam je naznanjalo, da je bilo tu ljudno tihočerno življenje in da se je ohranjalo in živelo dalje.

Še dandanes v osiveli starosti si rečem, da sem srečen, ko sem že tako zgodaj imel priliko, da sem si osvojil ponižno, hvaležno zaupanje: sprčo delovanja prirode in sprčo del velikega Stvarnika, in da me takšno začudenje in mišljenje še danes ta dan ni zapustilo in me pač ne bo zapustilo nikoli.

Ko smo tako v popolni tišini in čistem po-koju stali ob nalahnem plapolanju sveč v čebelnjaku, sem si bil zmeraj svest, kar sem vedel o borbi čebel za njih življenje in zmago čez zimo, in tiho šelestenje, ki smo ga slišali, je v meni naraslo v mogočno bobnečo pesem življenja in bojevanja.

Čebele seveda niso o tem ničesar »vedele«, da smo tu stali in mislili nanje in da so lučke gorele zanje. Tudi ni, da bi vprašali o koristnosti tega malega in neznatnega obhajanja božiča, saj je bilo to le znamenje, da smo se oče, in z njim mi vsi, spomnili teh naših gojenk. Zares, v ljubezni smo mislili nanje, saj so te naše čebelice spadale v krog naše družine, in nesramno bi se nam bilo zdelo, če bi tega na sveti večer ne bili priznali in obhajali.

Čez nekaj časa je šel oče od panja do panja in upihnil lučke. V čebelnjaku se je bolj in bolj temnilo, in ko je bila upihnjena poslednja svečka, smo odšli tiho in skrivaj, kakor smo bili prišli, iz čebelnjaka, nakar smo v naslednjem obhajali isti, tihi sveti večer.

Potem pa smo se, malce premraženi, vrnili v toplo sobo, in vonj po medici in medeni potici nas je praznično sprejel, in naš molk se je umaknil radostnim pogovorom, ki so se ljubeče vrstili tudi o naših prijateljicah — čebelah. (Stari čebelar.)

Kdaj je božič na nedeljo?

Lani je bil božič (sveti dan) na nedeljo. Tako smo bili za en praznik prikrašteni. V 19 letih, od 1920 do 1938 je bil božič štirikrat na nedeljo, in sicer 1921, 1927, 1932 in 1938. A leta 1933 so bili vseeno trije prazniki, ker je bil takrat sveti dan na ponedeljek. Slično je bilo leta 1931, ko je bil sveti dan na petek, in isto je bilo leta 1923. Na ponedeljek je bil sveti dan leta 1922, tako da so bili tudi takrat trije božični prazniki.

Sicer smo imeli v 20. stoletju štirikrat božič na soboto: 1913, 1920, 1926 in 1937. Sledijo še 1943, 1948 in 1949, tako da je v tem stoletju božič samo sedemkrat na soboto. V 19. stoletju pa se je to 14 krat zgodilo: 1802, 1813, 1919, 1824, 1830, 1841, 1847, 1852, 1858, 1869, 1875, 1890, 1886 in 1897. Če se ozremo še v pretekla stoletja, tedaj vidimo, da je bil tudi v 15., 16., 17. in 18. stoletju po 14 krat sveti dan na soboto. Torej je 20. stoletje glede na sobotni božič izjema zase.

Vojnih grozot — reši nas, Gospod!

Iz današnje Poljske

Glavni »grajski« trg v Varšavi pred vojno. Na levi kraljevska palača, pred njo Zygmundov spomenik, ki je prenesel sem prestolnico iz Krakova.

Bukarešta, 18. decembra 1939.

Dva trgovca iz večjega poljskega mesta sta doživela nemško okupacijo in ostala tam še tri mesece. Nemške oblasti jih niso vznemirjale, ker sta nevtralna državljana, dobro govorita nemški in sta se obnašala popolnoma mirno. Pred tednom sta prejela celo dovoljenje za potovanje po poslih na Madžarsko in v Romunijo in tako sta dopisniku »Slovenec« v Bukarešti lahko dala nekaj zanimivih podatkov o stanju v zapadni Poljski pod sedanjo nemško okupacijo. Tudi nekoliko izvirnih posnetkov iz današnje Varšave sta stavila na razpolago »Slovenec«.

Ustroj nemške uprave na Poljskem

Nemška uprava v zavzetih poljskih krajih razlikuje tri področja:

I. *Anektirano ozemlje.* Obmejne okraje in področje za njimi daleč noter v kompaktno poljsko narodno telo so priključili rajhu takoj po okupaciji, torej ne le one kraje, kateri so do verskega mira pripadali Nemčiji, temveč tudi take, kateri nikdar niso bili pod Nemčijo, n. pr. okraj Kališ. V to ozemlje spadajo: »Pomerellen«, t. j. bivši koridor in še nekaj zraven; to pokrajino vodi zdaj gauleiter Forster iz Gdanskega; dalje »Warthegau« (poznanijska pokrajina in še dosti več) pod gauleiterjem Grajerom; pod Breslavo »Oberschlesien« (Katovice) in »Ostschlesien« (Bialsko — Biala).

II. *Lódzka pokrajina.* Le-ta, ki šteje v samem mestu Lódzu 600.000 Poljakov z 2% Nemcev, v okolici pa sploh nič Nemcev, je bila priključena rajhu šele 7. oktobra ob prihodu Grajerovem. Zdi se, da pravni režim te pokrajine še ni čisto izenačen z onim starega rajha, a mogoče je, da se tudi to kmalu zgodi.

III. »Generalgouvernement Krakau«, ki obsega ostale kraje nemškega območja do ruske meje.

V tej »Poljski«, v kateri ni več niti Varšave kot prestolnice, niti poljskega imena, se baje oblikuje neka *židovska rezervacija* okoli Lublina; o njej je bilo mnogo govora, a še ni definitivno ustanovljena; pač se židovske rodbine po stotinah in tisočih pošiljajo tja, a hiš ni dovolj, niti točne razmejitve, niti sredstev za to rezervacijo.

Sploh so vse meje še gibljive in je povsem odprta možnost, da se rajh še izdatno razširi na račun guvernera ali pa ga v danem trenutku tudi še anektira popolnoma, kakor se je — po nekaterih trditvah — že zgodilo z lódzsko pokrajino.

V vladi guvernera ni niti enega Poljaka. Nemci so se mnogo trudili, da najdejo kakšnega Poljaka, ki bi prevzel vlogo ali pa vsaj nekakšen kolegij, podoben trem regentom avstrijske Poljske iz leta 1918 (liubomirski, ostrowski in varšavski nadškof), a ni uspelo na noben način. V tej »vladi« ni niti podrejenega referenta, niti uradnika zavednega Poljaka; vsa ta mesta so morali zasedati pristni Nemci z večjim ali manjšim znanjem poljščine.

Da Nemčija ni hotela izbrati Varšave za sedež

guvernera, je glavni razlog v tem, da se po načrtu podira vse, kar spominja na poljsko samostojno državnost. Deloma pa je vzrok tudi to, da je toliko zgradb v Varšavi razdejanih.

V guvernerstvu je polno SS, SA politične policije (civilne: »Gestapo« in vojaške: »Sicherheitsdienst«) in ostalih strankinih organizacij: H. J. in B. d. M. (moška in ženska Hitlerjeva mladina), N. S. F. (ženska zveza) in N. S. V. (Socialno skrbstvo).

Vojaštva ni videti dosti, pa še to so starejši ljudje. V južnem delu — bivši zapadni Galiciji ali »Malopolski« je med upravnim uradništvom in vojaštvom mnogo Avstrijev, ki so za odtnek manj osovraženi pri Poljakihi

Kraljevska palača — sedaj.

Kako se godi Poljakom pod Nemci

O njihovem življenju v anektiranih krajih ni da bi človek govoril. Od prvega dne se tam vrši prisilno izseljevanje v ogromnem obsegu in po načrtih, ki so se vsekakor že mesece in leta pred vojno skrbno pripravljali.

Izseljevanje se zapove navadno v roku 24 ur in vedno morajo izgnanci zapustiti vse nepremičnine nepoškodovane in v popolnem redu: kuhinjsko posodo na mestu, šrambe nedotaknjene, vso obleko, perilo, orodje v dobrem stanju in tako dalje. S seboj smejo vzeti le navadno obleko in nekaj perila v zelo majhnih ovojih ali kovčgih; denarja zelo malo. Tako odrinejo s tiskano objavo na modrem formularku v negotovost. Tragična je usoda onih, ki prispejo končno vsi izžrpani, sestradani in premraženi na mesto, označeno v objavi. Tisoči spet so bili poslani v Lódz, a po nekoliko dneh so morali tudi odondod dalje, ker z Grajerovim prihodom je Poljakom v teh krajih odbila zadnja ura.

V izpraznjena stanovanja so bili poslani baltiski Nemci. So primeri, da zdravnik iz Rige, učitelj iz Revala ali lekarnar iz Dorpata pride z rodbino v urejeno stanovanje Poljaka stanovskega tovariša in se ne more načuditi okusnim slikam, bogatim preprogam in dobro opremljeni knjižnici, laboratoriju, ordinaciji.

Izgoni se izvršujejo po celih okrajih hkrati, v mestih pa po blokih in ulicah.

V guvernerstvu ni mnogo bolje, le da se tam izganjanja še niso začela. Pač pa je nemško vojaštvo povsod zaseglo vse bolnišnice in zelo čisto tudi najtežje poljske ranjence in vojaške bolnike enostavno poslalo v »zasebno oskrbo«.

Pravijo, da je na jugu nekaj boljše, ker avstrijski organi, posebno starejši ljudje, blaže postopajo, tudi kraji tam v vojni niso toliko trpeli.

Najhuje je seveda v Varšavi. Ko je bil v oktobru oddan strel na nemškega vojaka, so moško prebivalstvo celega bloka hiš, iz katerih je padel strel.

V Lódzu so med 7. oktobrom (ob prihodu Grajerja) in 11. oktobrom (poljski narodni praznik) zaprli in postrelili veliko število Poljakov, kakor priznava tudi nemško časopisje. Nosilci teh metod pa so redkokdaj vojni organi, ampak navadno »Gestapo« in »Sicherheitsdienst«. Vojaki se radi desinteresirajo na tem početju.

Železniški promet je reducirán na minimum in za vsako vožnjo je potrebno posebno policijsko dovoljenje. Prav za prav ga dobijo le izgnanci in židje, ki v trumah bežijo v Sovjetijo. Pošta in telefon večinoma še ne funkcionirata; v Varšavi n. pr. moraš, če nisi Nemec, vsako pismo osebno predati Gestapo.

Socialno skrbstvo je omejeno na Nemce iz rajha in »Volkadeutsche« (Nemce iz bivše poljske države). Renegati se najdejo edino iz gladi ker oblasti takim, ki se priključajo kot »Nemci«, dajejo hrano tudi če niti nemški dobro ne znajo.

Upokojevcem ni. Vsi bivši javni uslužbenci se brez kruha. Ta država ni le anektirana, ampak je še nekako retroaktivno izbrisana. Čisto izjemoma ta ali oni dobi zaposlitev kot tolmač, ker jih Nemci rabijo v trumah in ni dovolj Nemcev za te službe.

Poljskih šol ni; odpirajo se le nemške. Seveda so tudi univerze vse zaprte. V Krakovu so Nemci poskusili odpreti nekaj tečajev za visokošolce, a eksperiment se je končal s konfinkacijo celokupnega proforskega zbora.

Ves režim je nesorazmerno težji od bivšega avstro-ogrškega med vojno v Srbiji ali nemškega v Belgiji.

Vsi napisi morajo biti v nemščini brez poljščine: od »Warschau Hauptbahnhof« do »Fensterglas« — zehni zlotyc. O tem so še v novembru izšli uradni predpisi in tudi o tem, da se vsi Poljaki in židje morajo umakniti, bilo peš, bilo z vozilom vsakemu Nemcu, ki nosi službeno uniformo ali značko. Prestopki se kaznujejo z zaporom.

Zgodovinske zgradbe v »Veliki Poljski« razstreljujejo in vse zbirke odvažajo v Berlin. Vse varšavske muzeje, kakor tudi zasebne zbirke so že prepeljali v Nemčijo. Ne ve se še, kakšna bo usoda varšavskega kraljevskega dvorca, ki je le neznatno poškodovan in bi se lahko dal restavrirati. To je dvorec, o katerem naš Gundulič poje v »Osmanu«, da se je delegacija Dubrovcčanov pred kraljem Vladislavom III. divila prekrasnim goblenom v prestolni dvorani.

Nemška propaganda je preplavila Varšavo s plakati, na katerih poljski vojak pokazuje na gorečo mesto z obupno kretnjo; napisi: »Britanija, to je tvoje delo!« Drugo jutro je bil na vseh plakatih odtrgan vogal z besedo »Britanija«...

Končni vtis dosedanjega doživlja za nesrečne prebivalce teh krajev je totalna apatija in obup. Kaj se v svetu dogaja, jim je itak neznano, ker so popolnoma odrezani od vsega.

Židje na današnjem Poljskem

Njihova usoda se lahko ugane po doslej znanih ukrepih v Nemčiji, Avstriji in Češki. Opaža se dvojno obnašanje: Medtem, ko so židovski proletariji otopljeni in demoralizirani, kažejo inteligenti v visokem odstotku močno nacionalno zavest in solidarnost s Poljaki; od onih, katerim je uspelo uiti, se mnogi javljajo v poljske edince na Francoskem.

Pod sovjetsko okupacijo se v revnih židovskih slojih pod vplivom boljševiške propagande pojavlja večkrat divje sovraštvo proti »poljski gospodi«. Toda isto se je zgodilo tudi pri poljskih, beloruskih in ukrajinskih kmetih kot posledica socialne zanemarjenosti in se potemtakem ne sme za beležiti v greh židom kot takim.

Po večjih naseljih guvernera židje in Poljaki v skupni nesreči medsebojno fraternizirajo

Koliko je vredno sovjetsko vojaštvo?

Ko so boljševiške edince vpadle v Poljsko, so povsod najprej govorile poljskim vojakom: »Prihajamo vam na pomoč, pojdite z nami!« Kasneje, ko so ustanovili prve vaške sovjeze, so rekli Poljakom: »Slecite uniforme, podvizajte se k delitvi kmetске zemlje!« Kjer so tieli maševalni nagoni, so jih razpohovali; Belorusom in Ukrajincem so deklarirali o nacionalni državi in o poljskih tlačiteljih, ki da jih morajo vse poklati. Dali so jim dva dni, da so svobodno divjali in morili, vzeli so jim pa močno slovansko skupno državo in ko mine prihodnja žetev leta 1940, jim bodo pobrali še zemljo ter uvedli kolhoze.

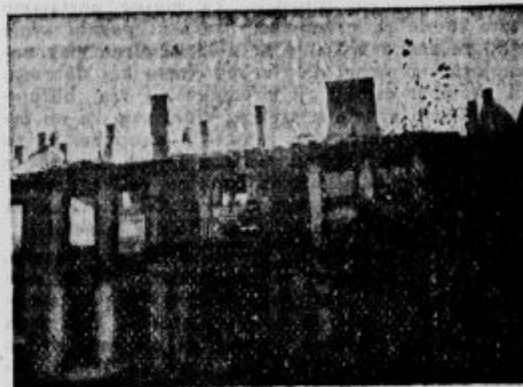
Kar se tiče vojaštva, so prve edince napravile odlične vtis. Na paradah so se držali imenitno, oprema je bila vsa nova in njih število je imponiralo. A kmalu se je pokazalo, da so to le elitne edince, da tudi pri teh ni oprema povsod enaka, da je njihova izvežbanost zelo pomanjkljiva in častniški in podčastniški zbor daleč pod francoskim in tudi pod nemškim, ki mu vendar manjka petnajst izvežbanih letnikov. Pri večini divizij, katere je Sovjetija angažirala v vzhodni Poljski, so razmere še mnogo slabše. Disciplinarnost obupna. Vojaško obrazovanje je neverjetno primitivno kakor njihova celokupna omika. Budilke in žepne ure so zanje predmet brezmejnega občudovanja. Kaj se za denar vse dobi ona zapadec, jim je sploh pravo čudo. So kot otroci pred najbolj navadnimi napravami evropske civilizacije. Tramvajem, radiu, telefonu se kar ne morejo načuditi; saj so celo vojaški telefon, tanki in radio navadnemu pešcu v sovjetski armadi prava čudesa.

Begunci, ki se iz Poljske odpravljajo na vzhod — navadno židje — najraje ponesejo nekaj priprostihi žepnih ur, kolikor pač morejo, ker je to najboljši denar za prvo silo.

Tudi višji oficirji kažejo globoko neznanje do evropskih oblik državne in nacionalne organizacije.

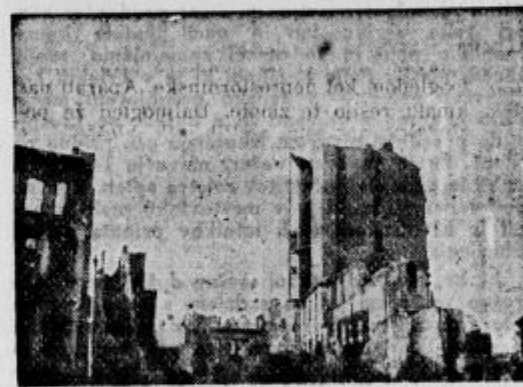
Ogled glavnih varšavskih ulic Nowego świata in Swientokrzyżke.

Palača Zamojskih, kjer je bila znana knjižnica.

Trg Malakowskega s spomenikom padlega junaka.

Ruševine na glavni ulici Nowy świat.

Mestna četrt vil blizu Belvedera.

Učinek rušilnih in požarnih bomb.

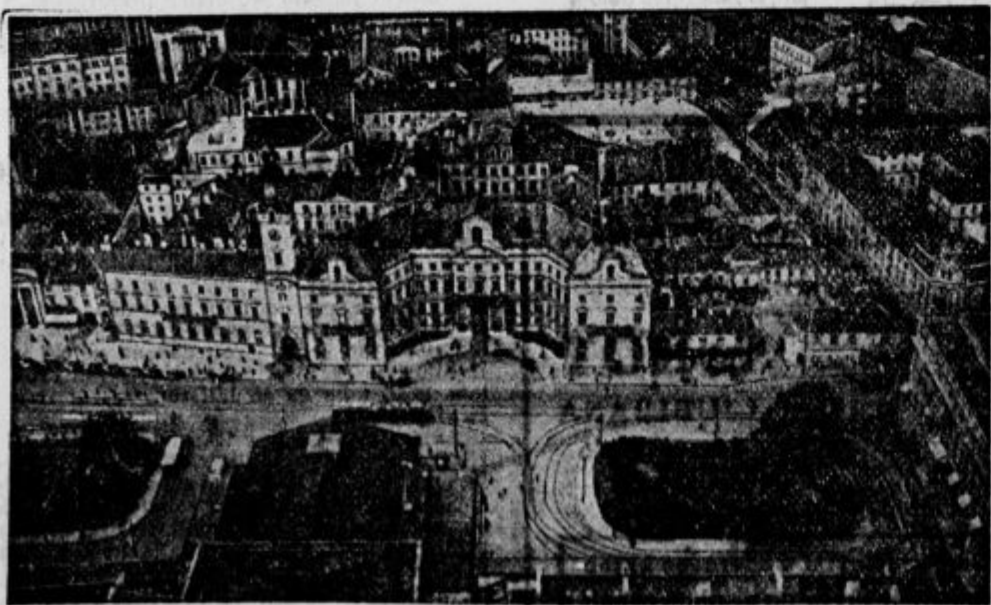
Bršljanski:

Svetonočne sanje

Nocoj prihaja sveto božje Dete z nebes na zemljo trudno; tihotajno, pripogne se na bore, kraško gmajno, zvoniki so srebrne silhuete.

Iz vseh vasic pozvanjajo zvonovi: Sprejmite Kralja, ljubljeni domovi!

A kdo božične tihe moti sanje? Cuj strele pušk in strojne ropotanje...

Giedališki trg s ptičje perspektive — pred vojno. Sedaj je po pričevanju emigrantov tu kup razvalin.

Pogled iz jasic na svet v luči fizike

Kristus - Bog in človek

Ritem liturgičnega življenja navdušuje vsako verno dušo. Ne ustavi se niti pred pragom duše prirodoslovca. Tudi on opazuje osredotočenost vseh vernikovih misli ob betlehemskih jasticah ter se pridružuje milijonom romarjev, ki potujejo nazaj proti toku časa 1939 let do hlevčka v zapuščenih palestinskih votlini. Tam leži v jasticah tisti, ki je o sebi rekel: »Jaz sem Bog, zraven pa udi: »Jaz sem človek kot ti.« Bog in človek v eni osebi — to je žarišče vseh razmišljanj, ki navezujejo na tajnost božjega vtelesenja.

Fizik pri jasticah

Nihče od ljudi ni mogel in morda nikdar ne dojame prvih trenutkov velikega dogodka v zgodovini naše zemlje, ko je novorojeno Dete prvič kot Bog-človek pogledalo svet. Kaj je to Dete videlo? Kako se mu je predstavil svet? Niti prirodoslovec si ne more predstavljati, da dojame kdaj to skrivnost. Zato pa razpreda svoje misli vsaj v takih mejah, ki so primerne za njegov razum. Predmet njegovega študija je tako plemenit, da smatra za svojo dolžnost, da žrtvuje najlepše svoje misli prav temu svetemu mestu. Tu leži Dete-človek. Dete-človek dojame svet nekoliko podobno kakor on, fizik-človek. Tu leži Dete-Bog. Dete-Bog razume drugače kakor človek, dojema kot Stvarnik. Če hoče človeški razum razumeti skrivnost tako postavljene vprašanja, si mora biti na jasnem, kako razumeva človek svet in kako ga razumeva Stvarnik. Iz teh dveh pogledov na svet dobi morda vsaj v majhni meri predstavlo, kakšen je bil pogled na svet iz jasic.

Kako gleda na svet človek?

Če pogledajo tvoje oči v zimski noči na nebo, vidiš celo morje bleščečih se točk na nebu — zvezd. Niso niti široke ne visoke, so samo goreče pike. Če jih vjameš v fotografsko lečo, so to zopet samo bele točke, kakor bi rekel strokovnjak. »Točkas je brez pravega razmerja, ni ne široka, ne visoka in ne globoka, je taka kot pika na koncu tega stavka. Zdi se, da nekatere stvari dojemamo s pogledom kot neprostornosti. Aparati nas seveda kmalu rešijo te znoje. Daljnogled že prikazuje gledalcu namesto svetlih pik bleščeče se nebo v drugačnih žarečih oblikah. Astronomska fotografija prikazuje pestrost oblik v nebeski kupoli, ki imajo vse daljino in širino. Zdi se, da ne smemo govoriti o enodimenzionalnih stvarih niti v tem primeru ter da imajo fotografske slike in zvezde dve dimenziji: širino in višino. Za gotovo vemo to o teh fotografskih slikah, kajti vsaka fotografija in vsaka slika ima dve dimenziji.

Ali ne biva tudi četrta dimenzija?

Ko že tako stopnjujemo odkritje vedno več dimenzij se nam vsiljuje vprašanje, ali morda ne eksistira še četrta dimenzija. Pojdimo v kino. Čakamo zabavni program Mickey-miške, ko se tu naenkrat pokaže prva slika, tema, druga slika, tema, tretja slika tema itd., noben dokončen gib, temveč samo vrstjenje slik. Projekcijski stroj kinoperatorja verjetno ni v redu. Slike se vrste prepočas. Ta dojem čez hip nadomesti drugi, ki ni nič manj neprijeten. Dejanje je tekoče, toda beži tako grozno hitro, da sploh ne moremo slediti, kaj se na platnu odigrava. Spet druga motnja: film gre prehitro. Kaj pomeni to: prepočas, prehitro? To pomeni, da čas, ki je določen za trajanje ene slike, in čas, ki nadomesti prvo sliko z drugo, mora biti popolnoma natančno določen. Če je daljši, je slabo, če je krajši je tudi slabo. In vsaka slika, določena za film, zahteva svoj natančno določen čas. Tako kakor ima škaltljica za vžigalice svoje tri določene dimenzije, brez katerih bi ne bila več škaltljica za vžigalice: svojo višino, širino in daljino. Tako mora imeti film točno določeno tudi časovno razdaljo. Brez tega časa bi film ne bil film, prav tako kot bi škaltljica brez prostorske razdalje ne bila škaltljica. Zato potrebujemo včasih tudi četrto dimenzijo: čas. Fizika nas opozarja, da vse, kar vidimo, vidimo samo zaradi svetlobe. Svetloba kakor ta film, je nekaj, kar nujno potrebuje tudi to četrto dimenzijo — čas. Brez svetlobe ne vidimo ničesar. Zato moramo v resnici priznati, da smo dozdaj našli pre malo dimenzij, ko smo govorili o treh ter se moramo sprijazniti s fizikalno resničnostjo, da dojemamo s pogledom v štirih dimenzijah. Bilo je sicer že od pradavna znano, da za vse potrebujemo čas, toda to je bila drugačna predstava, namreč da gledamo vse z uro v roki, ki se ne ustavi, pa naj delamo karkoli hočemo, kajti vse se vrši v času. Čas teče kot dolgo merilo in mi na njem zaznamujemo kot v koledarju, kaj se godi. To pa še ni čas kot dimenzija. Škaltljico za vžigalice lahko zaznamujemo na tem merilu, kako v času enega leta leži na nočni mizici. Čas enega leta je tu mera trajanja. Toda čas kot dimenzija je karakteristika, je bistveni del stvari, brez katere bi stvar sploh prenehala eksistirati, je to časovna dimenzija, poleg dimenzij daljave, širine in višine. Svetloba brez določene časa, v katerem bi se blestela, brez frekvence, bi ne bila svetloba. Glas brez določene časa svojega nihanja, bi ne bil glas. Vsi naši vidni in slušni dojem zahtevajo nujno četrto dimenzijo.

Človek dojemlje svet s štirimi dimenzijami, ne da bi se večinoma zavedel. Toda občutek tega dojemanja je nam dovolj znan iz vsakdanjihkušenj.

Kako se svet kaže Bogu?

Bog je Stvarnik prirode. Zato bi lahko v pri spodobni rekli, da Bog dojema prirodo z zaprtimi

očmi. Bog ne dojema s čuti, ker jih nima in ne potrebuje. Bog prav za prav ničesar ne dojema. Dojemati pomeni namreč: nekaj sprejemati vase. Bog ničesar ne sprejema vase, Bog daje samo vse iz sebe. Kakor vidi slikar z zaprtimi očmi pred svojim duševnim pogledom kompozicijo, katero hoče ustvariti, tako tudi Bog vidi že vnaprej, kaj hoče ustvariti. In kakor more slikar po končanem delu z zaprtimi očmi zopet premisliti vso kompozicijo slike, ne da bi potem njegov pogled padel na sliko, tako vidi Bog v sebi neposredno tudi svoje delo. Zato je boljše reči: namesto Bog »vidi«, Bog »ima« v sebi svoje delo. Bog hoče prirodo — in akt njegove volje je priroda in traja. Ko ne bi vztrajala njegova volja, bi se priroda razsula v nič. Bog tedaj sveta ne dojema, Bog svet naravnost vzdržava, Bog ima prirodo v sebi.

Pogled iz jasic?

V jasticah leži Bog in človek obenem. Kot človek vidi seveda mnogo več, kot mi slutimo, toda gotovo vidi tudi to: vidi prirodo, kakor jo vidimo mi, vidi dela človeške tehnike, znanosti in umetnosti. Obenem pa vidi vse vesoljstvo, vso stvarbo, ki je za človeka nedosegljiva. Vidi tudi tega ubožca-fizika, ki se muči z vprašanjem, v koliko dimenzijah dojemamo svet. Vidi svetlobno telesce, ki ga pošilja jasna zvezda in ima četrto dimenzijo — svoj potrebiti čas k bleščavi. Vidi, kako se blesk k blesku vrsti in se telesce bliža k zemlji. Telesce neprestano niha, skupno število teh gibov raste in človek pravi temu, da raste čas. Čas za človeka neprestano raste. Toda ta drugi čas dimenzionalni je vedno enak. To je nekaj, kar se ne da deliti, menjati ali uničiti. Samo z uničenjem telesca. Ko se telesce uniči, se uničijo tudi njegove dimenzije, tudi časovna dimenzija. Časovna dimenzija je bistveni čas tega telesca.

Tudi človeško srce ima tak svoj bistveni čas. Saj izvršuje svoje gibe in če se ustavi, je konec življenja. Ritem srca določa tudi čas človeškega življenja: skupno število vseh gibov tvori starost, torej trajanje človekovo. Zaman človek teži po vsebini enega takega giba. Hoče vedeti, kakšno je

srce v času bitja. Človek ga operira, študira, a zraven ubija. Človek raziskuje bistvo svetlobnega gibanja, ustavi gibanje in svetlobo ubija. Človek raziskuje gibanje glasu, ustavi gibanje in glas je uničen. Kako hoče, človek, razumeti moje delo prirode, ko večinoma raziskuješ po razvalinah moje stavbe? »Bodi srecen, da si odkril pojem kvantitete. Energični kvantum je prirodna meja, za katero ni ničesar več, kar bi mogel iskati. Časovni kvantum je najvažnejši člen moje stavbe. Delaj z njim, kakor z individuom, s celoto, ki se ne da več deliti! Imej vedno in povsod obrnjen pogled bolj k mojim živim stvaritvam, kakor pa k njihovim razvalinam, ki jih umetno tvoriš!

Tek časa vidim prav do vas, vseh 1939 let; vidim še dalje, kajti vidim celoto svojega ustvarjanja človeka namena s ciljem vse prirode. Ko se bo fizika naučila gledati s svojimi nežnimi stroji svet pod zornim kotom višjih celot, tedaj bo šele napravila majhen korak naprej. Vidim cilj, in zato vidim vse delo naenkrat. Vidim dimenzije, ne da bi me oklepale, in svoje človeško delo vidim v njih. Omejujem tek bivanja časa na obeh njegovih koncih: na začetku sveta in na njegovem koncu. Tedaj uničim gibanje ter s tem obe lastnosti časa: dimenzionalno in trajanje. Tedaj bo konec gmote.

In ti, človek, si samo delček tega gibanja, ustvarjen iz brezčasa in se boš povrnil v brezčasje!

Vrnitev k fiziki

Kaj vidi dalje Dete-Bog, je že zakoreninjeno v njegovem božanstvu. Z mero, s kakršno v Kristusu prevladuje božanska stvar, izgubljamost, predstave, misli in besede k primerenemu izrazu. Samo z vdanostjo pravilno reagiramo na veliko skrivnost, skrito v jasticah, in samo s ponižnostjo lahko proderemo globlje kakor e čimerkoli v skrivnost Veličanstva, ki spi v ubogih jasticah. Tu je znanost preslaba, preslab razum, logika nemogoča, tu je močno samo ponižno srce.

Dr. Artur Pavelka-td.

150 let prve slovenske igre

Linhartova „Županova Micka“

Zagreb je letos proslavil stoletnico hrvatske drame in organskega razvoja hrvatskega gledališča. Mi Slovenci pa bomo 28. t. m. doživeli stoletnico gledališča, ko je bila igrana prva slovenska drama v tedanjem mestnem gledališču v Ljubljani ter je bil z njo postavljen temelj slovenski novodobni dramatični umetnosti sploh. Tako se moramo prav Slovenci ponašati s svojo razmeroma staro gledališko tradicijo ter se gotovo spominjamo s hvaležnostjo in ponosom tistih mož, ki so v svojem idealizmu, narodni zavednosti in z lastnimi žrtvami postavili v tedanjem, za Slovence kot narod skrajno neugodnem času tako trdno osnovo našemu gledališču. Linhartova »Županova Micka«, ki so jo igrali 28. decembra 1789 v mestnem gledališču v Ljubljani diletanti iz najvišje ljubljanske slovenske družbe, je tisto delo, ki je pokazalo svetu, da je tudi slovenski jezik sposoben za gledališko umetnost, in si je steklo slavo prve moderne slovenske odrske uprizoritve.

Poskusi pred Linhartom

Sicer je bilo več poskusov, uporabljati tudi slovenski jezik pri predstavljanju na odru ali v prosti naravi, že pred »Županovo Micko«, vendar so bili manjšega pomena ter so nam večinoma neznan. Sem spadajo razni dijaški nastopi za časa protireformacije, kakor nam poročajo zapiski, ko so dijak ljubljanskega jezuitskega kolegija vprižarjali po ljubljanski okolici med l. 1697. in 1699. igro »Hoja s Paradižem«. Zapiski nam poročajo samo o slovenskih nastopih teh dijakov ter z naslovom igre, dasi ne vemo, kdo je bil pisatelj niti če je bil tekst igre ustaljen in ni bilo vse morda le improvizacija. Za pravi začetek slovenskega jezika v drami smo smatrali dolgo časa prve prizore Molièrove komedije »George Dandin«, ki jih je dve leti po izidu knjige v Parizu prevedel hrvatski mučenik grof Krsto Frankopan v zaporu v Dunajskem Novem mestu, preden so ga usmrtili; toda ti prizori naj bi bili samo slovensko dialektično pobavani govori najbolj smešne osebe v komediji, ki naj bi bila v ostalem prevedena v hrvatski, do česar pa ni prišlo. Pa tudi sicer ta poskus ni imel nobenega vpliva na slovensko dramatik. Prav tako niso vzbudile dramskega zanimanja slovenske verske igre, ki so jih v Rušah na Štajerskem uprizarjali učenci latinske šole okrog leta 1700. Tudi slovenski prevod nemške pasijonske igre p. Romualda v Škofji Loki, ki je najstarejši slovenski v celoti ohranjeni dramski tekst, spada po svojem bistvu v srednjeveške misterije, ne v moderno dramo, ter prav tako in prav zaradi tega ni dal pobud za svetno dramsko dejanje. Šele v dobi klasicizma in prepovedi je prevel Jurij Japel melodramo italijanskega pesnika Metastazija »Artakserkses«. V prvem slovenskem literarnem almanahu »Pisanice« pa je priobčil pater Damascen Dev tekst prve slovenske opere »Belin«, sestavljen po zgledu istega Italijana. Slovenski naprevi, arije, so se oglašale le od časa do časa iz ust italijanskih ali nemških pevcev z odra ljubljanskega gledališča, katere je prevajal za take izredne prilike mecen in ljubitelj umetnosti baron Zois. Kopitar piše o tem: »Ko se včasih nihče ni nadejal (med l. 1770—1778), da se bo pela slo-

venska pesmica med laškimi, je začel pevec ali pevka sredi spevoigre peti domačo pesmico, ki jo je zložil Zois, v parterju in v ložah pa je zadonel vesel hrup in plosk, da ga ni mogoče popisati.« Pa to so bili vse skup samo poskusi in nekake priprave za začetek prave slovenske dramatike, ki je prav tako vstal iz literarnega kroga barona in mecena Zige Zoisa.

Anton Tomaž Linhart

Samo par besed o njem, ki je bil menih — zaobljubljen, a še ne posvečen v študentskem samostanu, pa je kot privrženec jožefinskih liberalnih reform slegel meniško haljo, a ne kot Vodnik, ki je postal svetni duhovnik, temveč kot človek, ki se je že navzel svobodomiselnosti in bil že daleč od Cerkve, h kateri se ni hotel vrniti niti v smrtni urli. Studiral je po izstopu na Dunaju trgovske, policijske in finančne vede s podporo kranjskih plemičev ter z lastnim zaslužkom, ko pa je prišel v Ljubljano nazaj leta 1780, ga je vzel v laično službo liberalni škof Herberstein. Toda, ko sta se zaradi načel kljub vsemu razšla, je dobil službo kresijskega protokolista, postal šolski komisar ter imel lepe dohodke. Umrl je leta 1795 v 39. letu starosti, zapuščajoč ženo in dve hčerki.

Toliko v civilnem življenju. Sicer pa je bil pesnik in zgodovinar ter dramatik. Kot nemški dramatik je napisal grozovito tragedijo pod Shakespearovim vplivom »Miss Jenny Love« (1779), kot nemški pesnik pa zbirko klasicističnih pesmi osebne značaja pod naslovom »Blumen aus Krain« (1781), v kateri pa sta samo dve pogladi iz kranjskih korenin (Turnir med Peganom in Lambergarjem ter Jasmin in njegova nevesta), pa še ti dve sta bili napeti na borilni leporelni patos. Kot nemški kulturni delavec je bil tudi član prenovljene ljubljanske Akademije operozorov (1781), katero je pozdravil kot Agilja z navdušenim govorom. Tedaj pa se je v njem izvršil tudi notranji preobrat iz nemškega k slovenskemu, k jeziku njegove matere, ter se odločil pod Zoisovim vplivom, da se posveti pisanju »Kranjske zgodovine«, ki jo je izdal leta 1783 sicer v nemškem jeziku, pa v slovenskem duhu, toda samo mitološko dobo. Ta

„Županova Micka“ in njen uspeh

»Županova Micka« Ni to delo slovenskega izvora, temveč je predelan prevod tedaj znane nemške dvodejanke »Die Feldmühle« avstrijskega komediografa Richterja. Linhart jo je videl sam na Dunaju ter je ni niti mnogo prenarajal. Razen nekaj nepomembnih malenkosti je ostalo vse, kakor v izvorniku ter je Linhart samo priredil prevod. Toda tudi kot prevod ima veliko ceno, kajti Linhart ga je podal povsem v duhu slovenskega človeka ter ga notranje popolnoma ponašil. Če jo človek bere še danes (opozarjam na izdajo dr. Štebingerja v zbirki »Oder« iz leta 1923!), se čuti v tem okolju domač, seveda domač v okviru tedanjega časa, ko so meščane predstavljali samo še ovlasljeni plemiči. Zgodba je namreč tale: Mlada, bogata vdova pl. Sternfeldova v prvem dejanju pojasni mladi, lepi županovi hčerki Micki, zaljubljeni v pl. Tulpenheima, ki se je njej pred-

stavil z izmišljenim imenom pl. Schönheim, da ji s tajnim zakonom, ki ji ga ta plemič obljublja, grozi velika nevarnost. On je namreč zaročen že z njo, kar se vidi iz prstana, ki ga zdaj nosi Micka, ter bi tako rad obe onesrečil: eno bi vzel zaradi denarja, drugo iz ljubezni, toda varal bi obe. Zato obe skleneta maševanje, ki pride v drugem dejanju. Mestni plemič s svojim tovarišem Menkofo in pisarjem Glazkom se vjamejo v past in pridejo k županu — namesto na svojo zasnitev in prepisovanje, na zaroko Mieke s kmečkim fantom Anžetom; v svojo sramoto morata zaroko celo podpisati kot priči ter na zahtevo Sternfeldove podariti nevesti in ženinu ves denar, ki ga imata. Tudi s Sternfeldovo se zaroka razdre.

To je kratka vsebina te komedije v dveh dejanjih, ki je po svoji zgodovinski pomembnosti, ne pa notranji dramatični vrednosti, ki tudi sicer ni slaba, postala najslavnejša slovenska igra. Najslavnejša, ker odpira novo dobo v naši kulturni zgodovini ter smo si Slovenci osvojili z njo zopet eno kulturno področje, ki ga tedaj še nismo imeli, obenem pa naskočili tudi trdnjavo nemškega gledališča v Ljubljani. Kakor je dognal dr. Bleiweis 53 let pozneje od še žive udeleženke prve predstave 28. decembra 1789, so v tedanjem mestnem gledališču predstavljali to komedijo člani najvišje družbe v Ljubljani: župana Jako je igral odvetnik dr. Mrak, pozneje e. kr. svetnik na Dunaju, županovo hči Micko Linhartova žena, Sternfeldovo gospa pl. Garzaroli, žena kanclista, kmečkega fanta Anžeta odvetnik dr. Piller, Tulpenheima lastnik suknarske fabrike v Selu pri Ljubljani, sicer Nemec Desselbrunner, njegovega tovariša Monkofo dr. Makovec, ljubljanski zdravnik, izgubljenega pisarja odvetnik dr. Repič, šepetalec pa je bil pisatelj Linhart sam. Kakor poroča tedanja »Lajbacher Zeitung« 29. dec. 1789, so imeli ti slovenski igralci diletanti velik uspeh. Takole piše (v prevodu): »Včeraj so naši gledališki prijatelji zopet stopili na gledališki oder in so nam takoj dali prepričujoč dokaz, da ima tudi slovenski (kranjski) jezik dovolj prožnosti, gibčnosti, poudarka in pevnosti ter se prav tako kot ruski, češki ali poljski lepo sliši iz Talijinih ust... Županova Micka, prav za prav znana veseloigra »Die Feldmühle«, je bila po noši popolnoma prirečena slovenskemu narodu. Točna prestava je dala temu delu vso notranjo polnost in že znana umetnost teh igralcev je prevažala vse pričakovanje občinstva. Vam, moje dame in gospe, je družbe, ne bodo hvaležni samo ubožci (igrali so v dobrodelne namenel), temveč tudi ves narod bo na vas ponosen in vas bo v letopisih literature ovekoval, rekoč: Tle so bili, ki so postavili temelj za izpolnitev svojega rodnega jezika in ga napravili uporabnega tudi za oder.« »Wochenblatt« istega dne pa je samo registriral, konstatirajoč, da je igra doživela, kakor se je naravno dalo pričakovati, nedeljivo odobravanje občinstva. Igra se je ponovila leta 1790 z istimi igralci, le enega je nadomestoval grof Hohenwart.

Tradicija „Županove M'cke“

Tako so nemški časopisi že tedaj dali tej predstavi zgodovinsko vlogo in podčrtali njen pomen, ki ga ji literarna zgodovina daje še sedaj. Ja, ne samo literarna zgodovina, temveč vsa slovenska tradicija. »Županova Micka« so ponovili še drugo leto, ko je Linhart priredil še Beaumarchejevo »Veseli dan ali Matiček se ženi«, drugo slovensko igro, veliko bolj prirejeno za naše razmere, veliko bolj Linhartovo osebno delo, ter dramo veliko večje vrednosti. Toda zgodovinsko prvenstvo prišle »Županovi Micki«, ki pozneje ni prišla več na slovenski oder 58 let, čeprav jo je pripravil Smole po Prešernovi zamisli, da jo izda v posebni knjigi in je bila cenzuri že predložena. Toda z narodnim vstajanjem l. 1848 je doživela svoje vstajenje tudi ta prva slovenska igra. Slovensko društvo, plod revolucionarnega leta 1848, jo je igralo 8. julija v korist pogorelcem v St. Vidu pri Ljubljani. In dr. Bleiweis je tedaj pisal v »Novicah« (19. julija 1848): »58 let je preteklo, kar je bila »Županova Micka«, poslovljena od Linharta... privraket igrana. Veliko Ljubljance je med tem časom v Sava steklo, veliko se je medtem na svetu premeknilo, hvala Bogu! de smo po dolgih težavah zopet na tisto stopnjo prišli, na kateri so naši starši že pred 58 leti stali, ko so smeli, kakor zdej mi, Županovo Micko igrati. Igrali so jo tedaj v prireditvi Mihe Kastelca. Udeležil se je tudi deželni glavar in vsa odlična ljubljanska družba ter je bil naval tak, da niso mogli vsi videti na oder. Predstava je dala 120 gold. za pogorelce. 6. septembra istega leta so jo ponovili.

V časih novega centralizma in Bachovega absolutizma je tudi slovenska Tallija zaspala, toda v dobi talitine od leta 1861 dalje je prišla na vrsto zopet med prvimi Linhartova »Županova Micka«, ki so jo igrali v Bleiweisovi prireditvi zelo spremenjeno 13. marca 1864. leta. Ko je izšla v knjižni prireditvi, je pisal Bleiweis, »da je bila vso zimo igrana ter je povsem naravno, da smo izdajanje veselih iger v slovenskem jeziku začeli s prvo našo igro.« Tako je tudi v obnovljeni eri slovenskih gledaliških predstav, ko so naši čitalničarji dosegli s svojimi gledališkimi prireditvami skoraj gotovo svetovni rekord — kot se zdi monografistu Wolmannu — začeli izdajati iger s to prvo slovensko igro, ki te dni slavi svojo 150 letnico prve uprizoritve. Gotovo je to velika slavnost, ki zasluži, da se je spomnimo v našem listu, dasi dobro vemo s Prešernom:

»Komu Matiček. Hči župana,

ki niar mu je slovenstvo, nista znana?»

Doslej je doživela že tri ponatise, ni pa doživela zaradi svoje notranje manjvrednosti ponovne povojne uprizoritve v slovenskem osrednjem gledališču, dasi bi jo ob tej priliki iz kulturno-zgodovinskih razlogov radi videli.

Ko se danes spominjamo prve veseloigre v slovenskem jeziku, se spominjamo tudi njenega pisatelja, Linharta, očeta slovenske dramatike, ki nam je z »Županovo Micko« odprl vrata v hram gledališča, kakor je zapel v drugi (Govekarjevi) izdaji leta 1905 Vladimir Levstik:

Dosihdob bila nam je drama gost

besede tuje, tujega nam lica,

ko zrla čarobnih deska skrivnost

izvoljenih le majhna je peščica...

naš je obraz njen, naša govorica!

Vse čase. Linhart, bo spomin ostal,

da ti to čudežno si solnce vžgal!

Opozarjamo na razpravo o Linhartu, ki jo je napisal prof. Alf. Gspan v »Cvetju« (1938), ki pa se podrobneje peča z drugo Linhartovo dramo »Matiček se ženi«. Izčrpen uvod o Linhartu in njegovo delo daje prof. Fr. Koblar v Biogr. leksikonu. O »Županovi Micki« sami pa govorita Govekar v gorški izdaji v »Talliji« l. 1905, predvsem pa dr. Štebinger v najnovejši izdaji iz leta 1923 (»Oder«). Na teh virih sloni tudi ta članek — td.

Združena Slovenija

Slovenska narodna skupnost

je bila v prvi dobi slovenske zgodovine resničnost. Prva sporočila tujih pisateljev pričajo od 6. stoletja dalje govoriti o Slovencih kot novem narodu v vzhodnih predelih Alp. Vidimo jih, kako silijo v gornjo italijansko ravnino in prizadevajo skrbti furlanskim vojvodam s svojimi pogostimi napadi na Cedad, najvažnejšo obmejno trdnjavo. Vidimo jih v boju s sosednimi Bavarci v Pustriški dolini. Tudi v krog kulturnih narodov stopijo Slovenci kot celota v dobi karantanskih vojvod Gorazda, Hotimira in naslednikov. Se velikemu sporu Ljudevita Posavskega (818 do 823) se pridružijo Slovenci kot celota in se zlasti primorski Slovenci zelo hrabro upirajo oni frankovski vojski, ki prodira iz Italije skozi slovensko ozemlje proti glavnemu središču upora v Posavski Hrvatski. Samo ta skrajna desna kolona prodirajoče frankovske armade ni dosegla določenega cilja in je zato ta prvi poskus zlomiti upor ostal brez uspeha.

Razpadanje slovenske politične skupnosti

so povzročile težnje naših tujih vrhovnih gospodarjev, nemških kraljev, ki so imeli velike težave s premočnimi vojvodi in knezi. Ti so se namreč le preradi upirali svojim kraljem. Vsa srednjeveška zgodovina je polna teh pokrajinskih bojov s centralno kraljevsko oblastjo. Tako je en tak upor l. 828. povzročil delitev slovenskega ozemlja v 4 grofije. Razvoj srednjeveške državne organizacije, ki jo imenujemo fevdalizem, je pospeševal vedno večje razkosavanje slovenskega narodnega ozemlja. Posamezne plemiške rodbine so za svoja posestva dobivale vedno večjo samostojnost. Oblast karantanskih vojvod se je vedno bolj krčila. V obrobem ozemlju tega velikega vojvodstva, ki je obsegalo vse porečje Drave, Mure in Save do ogrske nižine, so se zaradi nevarnega madžarskega sosedstva organizirale takomenovane karantanske marke (krajine) med njimi tudi Krajna-marka, poznejša Kranjska. Tudi Cerkev je dobila zelo zgodaj na Slovenskem mnogo zemeljske posesti. To posest so nemški kralji izvezli izpod oblasti vojvod in grofov ter ji podelili veliko neodvisnost. Tako je postal politični zemljevid Slovenije v srednjem veku zelo pisan.

Proti razkosavanju

je delovalo neko prirodno stremljenje in sicer želja vseh teh pokrajin v vzhodnem delu Alp priti do Jadranskega morja. Vse meje teh posameznih dežel (Stajerske, Koroške in tudi Kranjske) kažejo do konca svojega obstoja l. 1918. značilno potezo, da segajo proti jugu čez razvodja. Kranjska n. pr. sega v Vipavsko dolino in je v nekaterih časih segala celo do morja pri Reki in Devinu. Proti razkosanju naravne enote Vzhodnih Alp so bili tudi interesi mogočnih vladarskih rodbin. V drugi polovici 13. stoletja seže češki kralj Otokar II. od Krkonosov do Jadrana. Njegovo pot uberejo tudi srečnejši Habsburžani. Od 1281 dalje vidimo, kako si ta vladarska rodbina prizadeva prodreti od Donave do Jadrana. Nekaj se sicer zdi, da ji bo pot zaprla druga mogočna plemiška rodbina — Celjani. Toda ta meteor na slovenskem nebu je sicer hitro in močno zasvetil, toda prav tako naglo izginil. Nekaj desetletij po padcu poslednjega Celjana Ulrika II. se polaste Habsburžani zadnje večje slovenske dežele, ko l. 1500. po dedni pogodbi zadobe Goriško.

Dejanske Združene Slovenije

pa tudi ta habsburška pridobitev ni pomenila. Se vedno obstajajo različna cerkvena posestva na Slovenskem. Gotovo pa se ne sme podcenjevati dejstvo, da je v glavnem od l. 1500. dalje do konca svetovne vojne skoro vsa Slovenija pod isto vladjo. Gotovo je, da je bil zaradi te okoliščine stik med Slovenci posameznih habsburških dežel, v katere je ostala Slovenija tudi pod Habsburžani ves čas razdeljena, prav zelo olajšan in da je prav to mnogo pripomoglo k ohranitvi in bolj enotnemu razvoju in končni združitvi Slovenskega naroda.

Zavest narodne skupnosti

pa ni nikakor šele kak produkt najnovejše dobe. Dokaz, da je zavest slovenske narodne skupnosti živel ves čas, je že sam razvoj slovenskega jezika v srednjem veku in pojav enotne novoslovenske književnosti v protestantski dobi. Tudi enotna obramba proti največjemu sovražniku (tabori, grmade, mejne trdnjave, generalni deželni zbori itd.) dokazujejo, da je bila zavest skupnosti živa. Prav značilen v tem pogledu je tudi veliki slovenski kmetijski upor l. 1515. Pesem »Le vkup, le vkup, uboga gmajna« in skupno slovensko kmetijsko geslo »Stara pravda« pomenita, da je v globini kmetijske duše vseh slovenskih dežel bila živa zavest o narodni enotnosti Primorcev, Korošcev, Stajercev in Kranjcev. Kadar je bil premagan puntarski kmetijski vodja v habsburških deželah, je iskal in našel zavetje tam onkraj državnih mejnikov, kjer je pod beneškim gospodstvom beneški Slovenec živel po slovenski narodni šegi in navadi, kjer je beneška gospodstva dobro vedela, da bo le zadovoljen kmet zvest mejni stražar.

Kulturno delo za enotnost slovenskega naroda

rične v dobi protestantizma. Dalmatinov prevod v. pisma in vse, kar so še drugega dobrega stili slovenski protestantski pisatelji je neprecenljive rednosti za končno utrditev zavesti slovenske narodne skupnosti. Da so to delo nadaljevali slovenski katoliški reformatorji, škof Tomaž Hren in nasledniki, je preprečilo razcepjenost Slovencev, ki bi se moglo zaradi pokrajinskih mej s časom le potjačati. Razvoj novoslovenske književnosti in enotnega slovenskega jezika je prav istega pomena za nas Slovence kakor v velikem pri Nemcih skoraj istočasni razvoj nove nemške književnosti, v obeh slučajih je predhodnik političnega združenja, čeprav šele čez stoletja.

Ilirija oživljena

Od 1809 do 1813 je samo dokaz, da se bliža čas, ko bode misel, da je treba končati s cepitvijo in delati za zedinjenje, podrla vse ovire. Ljubljana je središče francoskih ilirskih provinc, ki jih Napoleon podredi naravnost Parizu in jih ne priključi italijanskemu kraljestvu. Veljava slovenskega jezika je od oblasti priznana. Globoko je moral ta dogodek poseči v dušo slovenskega naroda. Celotno obnovljena avstrijska vlada mora s tem računati in obdrži naslov ilirskega kraljestva, čeprav se okostenela uprava ne more odločiti, da bi to tvorbo v etnografskih mejah tudi uresničila. Vsa reakcija od 1815 do 1848 ne more zatreti duha Ilirije oživljene. Slovenskemu narodu vstanejo v tej dobi veliki pesniki-preroki. Ko pride cesar Ferdinand I. l. 1844. v Ljubljano, ga pozdravi v Novicah pesnik Ivan Vesel-Koseski s ponosno pesnitvijo »Slovenija cesarju Ferdinandu«. Ime Ilirija je zamenjano z imenom Slovenija in to ime postane slovenski narodni program.

Združena Slovenija

postane prva zahteva slovenskega narodnega programa v revolucionarnem letu 1848. Ko po februarški pariški revoluciji dunajska marčna revolucija prežene Metternicha in njegove pomagače in prisili dvor, da obljubi ustavo in svobodo, je to 44. na Dunaju živčih Slovencev začne politično globoko odjeknilo najprej med Slovenci na Dunaju. delo z ustanovitvijo društva Slovenija. Sestavijo letak z naslovom »Kaj bomo Slovenci cesarju prosili?« Na to vprašanje odgovarjajo: »1. Da poli-

Trstenjak: »Gospod Matija Majer, zaslužni naš domorodec v Celovcu, so v naše kraje poslali nekoliko takšnih resnično potrebnih in ne prenapetih prošelj, da bi jih podpisali. Pa koliko več bi imele važnosti, če bi se natisnane razpošiljale med narod, zlasti če bi bil na čelu imenovan odbor. Kranjski narod in posebno ti glava in srce naroda, kranjsko hvalje vredno duhovništvo, adresiraj svoje stališče ilirskega kraljestva, naj se lotijo svetega posla. Zvežite tudi naše želje v Vaš snopič, nas stajerske Slovence, katerih narodna samostojnost je slabjša kot Vaša. Vi veste, kaj nas tlači in stiska, veste tudi za pomoč. Pa hitro, hitro, mi tako zadnji pridemo! Zda ali nikdar! Gorje nam, če zaradi naše malomarnosti pade naša narodnost!«

Trstenjak je pridno zbiral podpise. 10. maja poroča »Novicam«, da je za slovenske prošnje 11.000 podpisov zbranih, pa še vedno podpisujejo. »Vedite, dragi bratje, Slovenci na Kranjskem, da niso samo želje nekaterih iskrenih domorodcev, zedinjeni biti v eno politično telo, temveč vsega ljudstva. Pri Vas je večina, zato vi storite osnovo!« Tako je severovzhodni del Slovenije kot prvi že leta 1848. izpeljal ljudsko glasovanje za Zedinjeno Slovenijo.

Poziv kranjskim Slovincem je zadel Bleiweissa, ki je na Trstenjakovo pismo z dne 17. apr. pripomnil, da je pismo pisano prej, kakor je mogel pisec zvedeti za želje kranjskih deželnih stanov. Bleiweiss je namreč že 29. marca na neki važni seji predlagal, naj kranjski deželni stanovci od cesarja zahtevajo združitev vseh Slovencev. Od 9. do 14. aprila se je res mudilo odposlanstvo kranjskih deželnih stanov na Dunaju, pridružil se mu je tudi Bleiweiss. Vendar pred cesarjem niso zahtevali zedinjenja Slovencev, pač pa je Bleiweiss v

Slovenska društva so ustanovili tudi v Trstu in Gorici

Leta 1848. je začel izhajati tudi politični list Slovenija. V ta list so pisali nele Kranjci, ampak tudi rodoljubi iz drugih dežel, zlasti s Stajerskega in Koroškega. List je zahteval Združeno Slovenijo s posebnim postavodajnim deželnim zborom.

Prški slovanski shod l. 1848. je pretresal tudi slovenske želje in zahteve, naj se vsi Slovenci na Stajerskem, Kranjskem, Koroškem in Primorskem združijo v upravno-politično enoto pod imenom Slovenija, ki bi imela svojo vladno v Ljubljani.

Velikansko navdušenje je v tej pomladi avstrijskih narodov zavladalo po Sloveniji. V pesmih so pozdravljali Zedinjeno Slovenijo. V novicah dne 17. maja 1848 poje Toman pod naslovom »Edinost!«

Slovenci predragi, zdaj hitro na noge,
Odrešimo pljučnosti nadloge —
Slovenijo drago, nam cenjeno mati,
De krasna začne se iz spanja vzdiguati,
Svobodnega duha, edinga srca,
De narodnost naša,
Beseda de naša
U naši deželi le terdno velja.

In koncem maja zapoje Likar »Pozdrav Sloveniji!«

Postavil Triglava kdor je na Gorenško,
Savici in Soči odvrnil zemljo,
Podpiral gotovo bo pravdo slovensko,
Postavil protivnimu ljudstvu mejo.

V štajerskem deželnem zboru je radgonski kaplan Kreft poleti 1848 priporočal priklonitev slovenskega Stajerja deželi Kranjski, kar pa je nemška večina odklonila.

V dunajski državni zbor so leta 1848. Slovenci poslali 16 takih mož, ki so hoteli braniti slovenske narodne zahteve. Dolgo je razpravljal ta državni zbor o novi ureditvi države. Slovenski narodni program sta odločno zatsopala poslanca dr. Kavčič in dr. Krajnc. Toda dogodki so usmerili politični razvoj Avstrije koncem l. 1848. v reakcijo. Toda nobena sila ni mogla zatreti narodne volje, ki se je tako jasno pokazala v l. 1848.

Ponovne zahteve po Zedinjeni Sloveniji

so se takoj pojavile, ko je l. 1860. politični pritisk v Avstriji moral prenehati. Zopet zbirajo podpise in jih sedaj naberejo že nad 19.000. V dobi tabarov dvignejo tisočglave množice zahtevo po Zedinjeni Sloveniji. Vedno znova mora Slovenec doživljati razočaranja. V kulturnem delu in v srcih je že davnej Slovenija enotna. Ni ga, ki bi ne želel, da čim prej padejo mejniki med deželami, da vstane naš »Narodni dom«.

Toda šele ob smrti stare Avstrije, ki ni razumela znamenaj časa, je Slovenec stresel s sebe spone preteklosti in v onih dneh mlade svobode jeseni leta 1918. razbil mejnike starih avstrijskih kronovin, ki so tlačili slovensko zemljo.

V novi državi

je slovensko ljudstvo rtdno stalo za zedinjeno in svobodno Slovenijo tako v dobi veljavosti slovenskemu narodu vsiljene vidovdanske ustave, ki je razrezala Slovenijo v dve oblasti, pa so svobodno izvoljeni oblastni poslanci obeh oblasti na zboru v Celju sklenili skupno delo za napredek Slovenije in še bolj v dobi diktature, ki je hotela celo ime Slovenije izbrisati iz političnega zemljevida Jugoslavije, prav tako, kakor je avstrijska diktatura po l. 1848. prepovedala izdajo Kozlerjevega zemljevida slovenskega ozemlja.

Naj končno v l. 1940. pride čas, da postane samostojna, državno-pravno priznana Slovenija, enakopraven del Jugoslavije, skupne srečne domovine vseh Jugoslovancev!

Sveti večer na Notranjskem

Togotno kraška burja se zaganja,
sneg izpod sivega neba prsi,
v dolini tiho sanjajo vasi,
Snežnik nad njimi trdno glavo sklanja.

O polnoči pri fari je zapelo
toplo in mehko kakor še nikoli,
in z belih stolpov daleč naokoli
je v sveto noč prečudno zadnelo.

Še križnogorski zvon se zdaj zamaje,
proseči zdaj, zdaj spet s svarečim glasom
počasi vmes udarja z nizkim basom,
dolincem naročila svoja daje.

In glejte, sredi mrzle polnoči
z nevidno roko nas nekdo objame
in trda srca Notranjem razvname,
da v njih ljubezen zagori.

Ljubezen: do teh revnih kraških polj,
do teh puščobnih skal in nizkih grčev
in siromašnih brinjevih grmčev,
ki hirajo po gmajni bolj in bolj.

Skrivnostno farni zvon iz lin pozvanja
in z njim stoletno pesem gozd šumi,
v spokojnost so odele zdaj vasi,
Snežnik nad njimi tiho, tiho sanja...

Marija Znidaršič.

enourni avdienci pri nadvojvodi Ivanu prosil, naj bi on pomagal uresničiti to slovensko željo. Nadvojvoda v načelu ni nasprotoval, dejal pa je, da ni dovolj, da to želijo le nekateri domoljubi, marveč mora biti to splošna želja vsega prebivalstva, ki naj bi prišlo v to skupnost. Bleiweiss takrat še ni imel za to željo nobenega dokaza. Zato se sedaj zelo hitro množe izjave za Zedinjeno Slovenijo. Tudi škof A. M. Slomšek priporoči zbiranje podpisov. Na Stajerskem okoli Ptujja, kjer je deloval Trstenjak, je ljudstvo kar samo od sebe, brez vsakega opomina začelo pobirati podpise za neko drugo za Slovence zelo važno prošnjo, »da se namreč slovenski del sekovske škofije (Gračke) pridruži lavantinski in naj se škofijski sedež prenese ali v Celje, ali v Maribor, ali pa v Ptuj«. Ta zadeva se je razmeroma hitro ugodno rešila in je premostitev sedeža v Maribor in cerkvena združitev štajerskih Slovencev odločilno pripomogla, da je ozemlje ob Muri in Dravi ostalo slovensko in l. 1918. pripadlo Sloveniji.

Casopis tržaškega avstrijskega Lloydja (nemški pisan) je pisal dne 6. IV. 1848 zelo značilno: »Slovani so do Opčin edini stanovniki visoke planote in imajo absolutno in neovrgljivo gospostvo tudi nad krajem, kjer leži Trst. Mirnodušno smejo zreti doli na mesto, naj živi tu doli makar čisto tuj rod, saj ta ne more ostati gospodar svojega posestva, ako mu ga nočejo pustiti oni, katerim ga je odmerila priroda.«

5. aprila 1848 so naslovili slovanski odposlanci z Dunaja oklic na svoje brate Slovence na Kranjskem, Primorskem, Stajerskem in Koroškem: »Odvrzite predsodke in pokrajinske prepire! Od slovenske obale Adrije do bregov Drave se bratski objemite vsi Slovenci, ustvarite si v dušah in srcih Slovenijo, ki politično še ne obstoja.«

Povsod so se ustanovljala društva, ki so po zgledu dunjske in graške Slovenije odločno delovala za slovenski narodni program. V Ljubljani je dne 26. aprila 1848 objavljeno vabilo za vstop v Slovensko društvo. V oklicu pravijo predlagatelji: »Dolžnost vsakega domoljuba je, prizadevati si, svojo domovino z vsemi postavnimi sredstvi povzdigniti na stopnjo, katero doseže je njen namen. Vsak more k temu nekaj pripomoči. Toda le z združenim močjo je mogoče ta namen popolnoma doseči. Naš namen je pred vsem drugim zedinjenje vseh Slovencev v eno deželo.«

Tudi v Celovcu so osnovali Slovensko društvo, ki je poslalo pozdravna pisma vsem ostalim slovenskim društvom: »Objemimo se zdaj ko iz dolgega spanja zbudiš se bratje in trudimo se po bratski in vzajemno: da se slovenski jezik vpelje v naše šole, pisarnice in učivnice, — da dobimo od državnega zbora nam neodgodljivo potrebno Slovenijo.«

Šport — pot k moči in lepoti

Ali je res preveč telovadbe in športa v ZFO?

Ko so začeli prvi slovenski katoliški pionirji orali ledino na telovadnem polju po naših vaseh, se je marsikateri oče, marsikatera mati vprašala: kaj le more to dobrega prinesiti. Težko je bilo prepričati, da je telovadba tudi kmetiču vedno potrebna, ker se je podeželsko ljudstvo vedno sklicevalo na delo, ki ga ima — priznam — več ko dovolj od jutra do večera na polju in v gozdu. Se danes je nekaj takih med podeželskim ljudstvom, četudi se je stvar v tem pogledu zelo spremenila.

Sedaj pa imamo tudi take nasprotnike telesne vzgoje, in to na deželi in v mestu, ki trdijo, da je telovadba in šport preveč. Če imajo ti ljudje točen vpogled v našo fantovsko organizacijo, ne vem; vem le toliko, da ima večina naših fantovskih odsekov po enkrat na teden telovadbo. Tak telovadni večer traja

potem lahko trdim, da zelo malo žrtvujemo za svoje zdravje, za moč naroda in države.

Zakaj hočemo telesne vaje?

V današnji dobi ne bo uspevala nobena mladinska organizacija, ki nima v svojem programu telesnih vaj. Ali je to potem telovadba ali šport, je končno postranskega pomena. Glavno je, da se mladina giblje. Dati pa ji je treba seveda tiste športne panoge, tako telovadbo, ki jo mladina hoče in ki odgovarja današnjemu času.

Zveza fantovskih odsekov je mladinska vzgojna organizacija. V njenem obširnem organizacijskem programu zavzema telesna vzgoja eno najvažnejših mest. Ker ima med svojim članstvom vse sloje, zato je tudi telesnovzgojni program zelo obširen. Poleg sodobne telovadbe, gimnastike in talne telovadbe goji igre z žogo (zlasti odbojko), lahko atletiko, smučanje, plavanje, težko atletiko in jadralno letalstvo. Kakor hitro se pokaže pri članstvu želja po kaki novi športni panogi, takoj jo prevzame ZFO v svoj program.

Globoko sem prepričan, da bi moralo biti več telovadbe in športa v naši fantovski organizaciji. Se bolj bi se pa moral povečati krog članstva, ki naj goji telesne vaje. O tem, koliko je Slovencev, ki goje telovadbo ali šport, sploh ne govorim. Tako malo je onih, ki se bavijo s telesnimi vajami, da nam to prav gotovo ne more biti v čast in naj se še tako ponasamo, na kako visoki kulturni stopnji smo Slovenci. Namesto športnih igrišč in telovadnic, se zidajo in odpirajo gostilne, katerih je vedno več. Bolnišnice so vedno bolj natrpane, ravno tako razna zdravilišča in okrevališča. Ali je vse to potrebno? Ali ne bi mogli tega odpraviti, če bi navajali ljudstvo in zlasti mladino na to, da goji telovadbo in šport. To žalostno sliko našega človeka naj si ogledajo oni, ki so proti telesnim vajam in ki trdijo, da se v naših organizacijah preveč goji šport. V fantovski zvezi, kjer je vse delo tako porazdeljeno, da vzgajamo harmoničnega človeka, ki dobiva duševno in telesno hrano, nikakor ne moremo trditi, da bi bilo preveč telovadbe. Če bi na primer ZFO ne imela v svojem programu tudi telesnih vaj, potem bi bilo sploh vprašanje, če bi bil njen obstoj popolnoma utemeljen, kajti veliko je slovenskih katoliških organizacij, kjer prejema članstvo duhovno in prosvetno vzgojo.

Ne bom trdil, da nimamo danes v vrstah zveze fantovskih odsekov nekaj takih članov (in tudi mladcev), ki imajo izredno veselje za telovadbo in šport in katerim ne zadostuje enkratna ali dvakratna telovadba na teden. Ti si

ponavadi izberejo še en dan v tednu, tako da trikrat telovadijo. Večkrat kot trikrat pa nihče ne telovadi (razen nekaj dni pred tekmami ali pred nastopom) in tudi naši vrhunski mednarodni telovadci imajo samo trikrat na teden telovadbo. Pa tudi ne smemo kratiti mlademu fantu veselja, ako hoče dati duška svojemu mladostnemu razpoloženju v telovadbi, ako hoče sprostiti svoje odlične sile v športu. Saj gotovo ni nikogar med nami, ki bi trdil, da je boljše, če gredo fantje v kino, kavarno, v gostilno ali da morda pohajkujejo po ulicah, namesto v telovadnice ali na igrišča. No in če se najdejo fantje, ki imajo prav posebno veselje do telovadbe in športa, jim tega ne smemo zameriti, saj porabijo samo svoj prosti čas za stvar, od katere imajo korist oni, narod in država.

Danes sta telovadba in šport neobhodno potrebna?

Ce kdaj, mora biti današnji rod borben, odporen, žilav, pogumen, vztrajen, odločen. No in kje si moremo pridobiti vse te lastnosti, če ne ravno v telovadbi in športu. Ravno pri telovadnih in športnih panogah se je treba koncentrirati, moramo imeti precejšnjo porcijo poguma, predno tvegamo kako nevarnejšo vajo. moramo biti odločni in vztrajni. Poglejmo samo Fince, kako srdito in hrabro se bore. To je junaštvo, ki ga zlepa ne najdemo. Sedaj bo marsikdo razumel, zakaj je dvajset let pisalo vse časopise sveta o odličnih finskih športnikih. In kje si je pridobil ta mali narod vse te vrline? V športu, ker je to športni narod v pravem pomenu besede. Zatorej

Slovenci v Zvezo fantovskih odsekov,

v njene telovadne in športne vrste, ki hočejo vzgojiti zdrav in krepak katoliški slovenski rod. Mi hočemo borbene ljudi, pogumne ljudi, zdrave ljudi, kar homo dosegli s pogostnimi telesnimi vajami.

Ivo Kermavner.

Na cilju. Sedaj pa »dilece« pod noge in smuk v dolino.

občajno po dve uri. Imamo tudi odseke, ki imajo po dvakrat tedensko telovadne vaje. Torej žrtvuje fant tedensko po dve uri za svoje zdravje in druge koristi, ki jih ima od telesnih vaj. Oni, ki dvakrat tedensko telovadijo, pa štiri ure. Če pomislim, da ima teden 168 ur,

Foto: I. K—er.

Br. Janež pri vaji na drogu.

Kako bo letošnja zimo v smučkem športu?

Zimske olimpijske igre, ki bi se morale vršiti meseca februarja prihodnjega leta v Garmisch-Partenkirchenu, so odpovedane. Nemci kot prireditelji so v vojnem stanju in so se odrekli izvedbi, ker je olimpijska ideja v popolnem nasprotju z vojno viхро, ki deloma že divja v Evropi. Narodi in države, ki so vse svoje zimskošportno delo koncentrirale za svetovno zimsko olimpijado, so prenehale s pripravi in jih usmerile drugam.

Odgovarjajočega nadomestila za zimske igre v Ga-Pa ne bo, četudi deluje Amerika na vse pretege, da se stvar prenese onstran luže. Pač pa iščejo posamezne narodne zveze stike s sosednimi državami, s katerimi hočejo izvesti tekom letošnje zime nekaj mednarodnih tekem. Morda pride tudi do kakih trobojev, več pa ne smemo pričakovati to zimo od belega športa.

Nič boljše se ne godi našemu smučkemu športu. Nekaj tekmam bo morda s sosednimi državami in to bo vse. Za naš zimski šport bo to na videz neugodno, na drugi strani bomo pa imeli korist, ki bo prav gotovo večja, kakor če eno sezono ne bomo mednarodno delovali. Mednarodna srečanja so za napredek vsakega športa res najmoj potrebna; prepričani pa smo tudi, da nam no letošnji neprostoovoljni mednarodni odmor prinesele te-le ugodnosti: Prihranil nam bo precej denarja (namreč zimskošportnim organizacijam), ker ne bo treba pošiljati v inozemstvo naših reprezentanc, ki nas

mного stanejo, dragih tujih trenerjev nam zaradi tega ne bo treba in še marsikak izdatek, ki je s tem v zvezi, bo odpadel. Kaj moramo napraviti, da

bomo vseeno napredovali.

Letošnjo zimo bomo morali porabiti za razširitev smučkega športa in drugih zimskošportnih panog. Naši izvežbani smučarji naj bi s prirejanjem tečajev širom naše domovine zbudili zanimanje za ta šport. Iz širokih smučarskih vrst bomo potem lažje dobili one, ki jih rabimo za državno reprezentanco. Pogoste tekme naj vzpodbujajo mladino k vedno večjemu napredku. Naši vrhunski smučarji naj imajo svoje tečaje, katere naj vodijo najboljši med njimi. Tudi brez tujih trenerjev bomo napredovali, če bo v nas dovolj resnosti in volje do napredka. Predvsem pa je treba delati, trenirati, ostro trenirati, če bomo hoteli pri državnem prvenstvu pokazati kake uspehe.

Se nikdar se ni zahtevalo od ljudi toliko moči, odpornosti, vztrajnosti, kakor danes. Zato se moramo oprijeti vsi telesnih vaj — sedaj pozimi smučanja — kajti slabše ne sme biti med nami. Kdor ne bo odporen, pogumen in vztrajen, ne bo mogel kljubovati današnji razburkani dobi. Le borbenost nas bo ohranila, le vztrajnost nas bo rešila. Zatorej vsi v smučarske in telovadne vrste, da bomo kos nalogam ki nas čakajo.

I. K—er.

Kapelica na Gorjušah poziml.

Foto: I. K—er.

Finci so velik športni narod

Finci so že pred svetovno vojno imeli v športu veliko vlogo. Sedaj po vojni so se pa njihovi uspehi na raznih mednarodnih in olimpijskih tekmah s tako naglo stopnjevali, da jih je občudoval ves svet. Četudi majhen narod — saj jih ni niti 4 milijone — so vendar dosegali take uspehe v raznih športnih panogah kakor nihče drugi na svetu. Zato se ne smemo prav nič čuditi, zakaj je sedaj, ko so bili napadeni od Sovjetske Rusije, ves svet na njihovi strani in jim hoče pomagati v kolikor jim dejansko že ne pomaga, predvsem z vojnimi materialom. Tako žilavega naroda ne dobimo zlepa na svetu in zato nam je njihov odpor napram velikanski sovjetski premoči razumljiv. Ne bo lahko zlomiti sicer majhnega, a zato tem bolj hrabrega ter žilavega športnega finskega naroda. Finci so bili junaki na športnih igriščih in so sedaj junaki na bojnih poljanah, v kar se je spremenil tudi olimpijski stadion v Helsinkih, kjer bi morale biti prihodnje leto olimpijske igre in kjer imajo sedaj nameščene protiletalske baterije s katerimi uničujejo sovjetska letala.

Finci prvokrat na olimpijadi.

Prvokrat so se pojavili Finci na olimpijskih igrah leta 1906 v Atenah, kjer so bile tedaj neuradne olimpijske medigre. Tedaj so Finci nastopili samostojno kot zastopniki finskega naroda in ne Rusije. Bili so sicer samo štirje, toda odnesli so dve zmagi in dve zlati kolajni. Verner Jaervinen (oče poznejših finskih in svetovnih rekorderjev Kile, Akiles in Mati Jaervinena), si je osvojil prvo mesto v metanju diska. V. Vekman pa je bil prvi v rokoborbi. V Londonu leta 1908 je nastopilo že 70 Fincev ter so dosegli zelo lepe uspehe. Tedaj so tekmovali atleti, rokoborci, plavalci, strelci in telovadci.

En tekač in tri zlate kolajne v Stockholmu!

Pravo senzacijo pa je vzbudil finski šport po vsem svetu l. 1912 na olimpijskih igrah v Stockholmu. Fenomenalni finski tekač na dolge proge, Kolehmainen, je tedaj zmagal v teku na 5 in 10 km ter v cros-countryju ter je s tem zase in za Finsko prabil kar tri zlate kolajne. Finska je postala s tem na mah svetovno znana. Poleg tega pa je zmagal še finski študent Armas Tanale v metu diska, drugi so pa zasedli druga in tretja mesta. Atleti so bili na drugem mestu takoj za Ameriko.

Finski uspehi po vojni.

Svetovna vojna je tudi na Finskem ustavila športno delovanje, vendar Finci niso izgubili upanja v nadaljnje uspehe. Na prvo olimpijado po vojni leta 1920 v Antwerpnu so prišli z 62 tekmovalci. Tedaj se je pojavil že čudovit finski tekač Nurmi, ki je bil polnih deset let najboljši na svetu na srednjih in dolгих progah. Finci so odnesli iz Antwerpna 9 zlatih kolajn, v rokoborbi pa so bili zopet prvi.

Thunberg junak prve in druge zimske olimpijade. Na prvi zimski olimpijadi v Chamonixu leta 1924 je zopet triumfirala Finska. Finski hitrostni drsalec Thunberg je namreč zmagal v drsanju na 1500 in 5000 m. V St. Moritzu leta 1928 na II. zimski olimpijadi je Thunberg zopet zmagal in sicer na 500 in 1500 m. Na III. zimskih igrah leta 1932 v Lake Placidu finski drsalci niso sodelovali, zato so pa njihovi smučarji odnesli zmago v teku na 5 kilometrov.

Nurmi na pozornici.

Na pariški olimpijadi leta 1924 se pa pojavi finski srednje in dolgoprogaš Pavao Nurmi, fenomenalni tekač, katerega ime bo za vedno zapisano z zlatimi črkami v svetovni športni zgodovini. Finci so tedaj pripeljali seboj 128 tekmovalcev. Nurmi je navduševal tisočglave množice na stadionu Colombes cel teden. Zmagal je na 1500, 5000, 3000 m in v cros-countryju. Torej je odnesel kar sam štiri zlate kolajne. Vitola pa je bil prvi na 10.000 m. Finci so dalje zmagali v maratonskem teku ter v metanju kopja. V lahki atletiki so bili na drugem mestu, v rokoborbi so pa obdržali svo-

je tradicionalno prvo mesto. V splošni klasifikaciji so bili Finci na pariški olimpijadi na tretjem mestu.

Finske zmage na dolgh progah so postale že tradicionalne. Oni so na dolgh progah pač najboljši na svetu. V Amsterdamu je zmagal Nurmi na 10 km. Ritola pa na 5 km, dočim je dobil zlato kolajno na 1500 m atlet Lavra. In tudi v deseterboju so bili prvi; zmagal je tedaj Pavao Irjela v novem svetovnem rekordu. V Amsterdamu je bila finska lahkoatletika zopet na drugem mestu, v splošni klasifikaciji pa so prišli Finci na tretje mesto.

V Los Angelesu so obdržali svoje pozicije.

Leta 1932 so poslali Finci v Los Angeles pomlajeno lahkoatletsko moštvo, a so kljub temu obdržali svoje pozicije. Mati Jaervinen je zmagal v metanju kopja, dva njegova rojaka pa sta zasedla drugo in tretje mesto. Torej je kar trojica zmagala! Isohollo je zmagal v teku na 3000 m čez zapreke, a Lauri Lehtinen je bil prvi na 5000 metrov. Olimpijski zmagovalci Ville Perhel je zopet zmagal v metanju krogle. V rokoborbi so bili Finci prvi, v telovadbi tretji, v skupnem plasmaju pa so zasedli 4. mesto.

In Berlin l. 1936?

Nepozabna borba treh Fincev z enim Japoncem v teku na 10 km na berlinski olimpiadi l. 1936. Prva tri mesta so zasedli Finci, četrto pa Japonec.

Foto: I. K—er.

Br. Varšek pri vaji na bradlji.

Na 3000 m čez zapreke je zmagal Isohollo, na 5 km pa Lekert. V lahkoatletiki so bili Finci tretji, velike uspehe pa so imeli tudi v rokoborbi, boku in telovadbi.

Doslej 204 olimpijske kolajne.

Finci so lahko ponosni na svoje športne uspehe. Nič manj kot 204 olimpijske nagrade so izvojevali do danes in sicer 69 zlatih, 66 srebrnih ter 69 bronastih. Ker so Finci znani tudi kot zelo dobri organizatorji, zato jim je bila poverjena izvedba XII. olimpijskih iger potem, ko jih je odpovedala Japonska. Četudi so imeli Finci samo dve leti na razpolago, so se vendar lotili dela in je takorekč sodeloval pri teh pripravah ves narod. Ko so že skoro vse pripravili, jih je kar naenkrat prekinil skrovi največjega dela napad Sovjetov. Od ložiti so morali športno orodje ter ga zamenjati s puškami, da branijo s svojo priznano hrabrostjo mejo svoje ljubljene domovine. Namesto svetovnih finskih rekorderjev se nahajajo sedaj v olimpijskem stadionu protiletalski topovi. Toliko občudovani narod, hraber in žilav, z nedosegljivimi svetovnimi športniki, je sedaj zadela velika nesreča. Namesto olimpijskega miru, slovesnosti in moči, zdravnja in mladosti ga je doletela nekaj, česar ni nihče pričakoval.

Jezušček se je rodil...

Mirko Kunčič.

Kadar zvon svetonočni zapoje

Kadar zvon svetonočni zapoje,
še breza ob poti zasajna,
še zvezda na nebu prisluhne,
še gora v dolino se sklanja.

Kadar zvon svetonočni zapoje,
je vse kot ob čudežni uri:
po prstih se bliža neznan,
že trka skrivnostno na duri,

že stopa čez prag v belo kočo —
v kot jaslice tiho postavi
in lučko prižge in pastirčke
a smehljajem najslajšim pozdravi.

O Jezušček božji, objemi
nas s svojo dobrotno rokó!
Naj verno doživljamo v sebi,
kar tvoji pastirčki pojo.

Jezušček ga je uslišal

Francek je bil pritlikave postave in nekoliko grbast, glavo pa je imel nenavadno veliko. Vaški otroci so se iz njega norčevali, kadarkoli in kjerkoli se je prikazal. Izbrali so mu grd priimek: prismojeni Francek. A čisto po krivici; Francek je bil mnogo bolj pameten kot marsikateri izmed njih.

Francek je umrla mati, ko je bil komaj sedem let star. Rad je obujal spomine nanjo in pripovedoval vsakomur, ki ga je hotel poslušati, kako je bila dobra z njim. Svoje pripovedovanje je končal z besedami:

»Takrat bom srečen, ko bom pri njej v nebesih!«

Po materini smrti ga je vzela k sebi stara teta in skrbela zanj, kolikor je bilo pač v njenih močeh. Sama je bila revna kot cerkvena miš, zato je bil Francek večkrat lačen kot sit. Vaške gospodinje so mu ob peki darovale drobne hlebčke kruha. Pa ne zastoj. Vsak hlebček si je moral Francek zaslužiti s trdim delom.

Pozimi se je Franceku mnogo boljše godilo. Hodil je od hiše do hiše in posedal ob topli peči. Kadar se je pošteno najedel, je ves vesel zapel:

»Sveta noč, blažena noč...«

To je bila edina pesem, ki jo je znal.

Nekaj dni pred božičem se Francek ni več prikazal v vas. Gospodinje so se čudile in ugi-bale, kje tiči. Ko pa so izvedele, da leži hudo bolan v koči svoje tete, se jim je zasmilil. Modile so ga obiskat in mu prinašale kolin, kruha in drugih dobrot. Francek pa se vsega tega ni več dotaknil. Nepremično je ležal na beraški postelji in strmel v strop nad seboj.

Na sveti večer je teta zakurila peč in postavila v kot lesene jaslice. Francek je ves zamaknjen strmel v lučko, ki je gorela pred jaslicami in šepetal:

»O Jezušček, daj, da pridem k materi v nebesa!«

In glej — natančno o polnoči, ko so zvonovi svečano zapeli in vabili vernike k maši, ga je Jezušček uslišal. Še enkrat se je Francek vzpel pokonci in zapel s komaj slišnim glasom:

»Sveta noč, blažena noč...«

Potem pa je omahnil in njegova duša je splavala pod nebo. Tako je Francek, sirota, sredi svete noči našel, po čemer je vsa leta hrepenel: večni mir, božje Dete in mater.

MLADA NJIVA

Zato sneži...

Nocoj je sveta noč, zato sneži...
Zdaj naša polja, glejte, vsa so bela,
kot bi v poročno haljo se odela.
Nocoj Marija v Betlehem hiti.

Nikjer prostora zanj ni bilo,
ljudje so vrgli jo iz svoje srede;
namesto tople, žametne besede —
so vrata pokazali ji v slovo.

Nocoj je sveta noč, zato sneži...
Odeja bela kamen je pokrila,
po mehkem Mati božja bo hodila,
ko od ljudi tja v mrzli hlev beži.

Marija Znidaršič, Stari trg pri Rakeku.

Božično drevo in jaslice

Božično drevo ima globok pomen. Dvoje dreves imejte v mislih: drevo v raju, s katerega je Eva utrgala prepovedan sad in drevo, ki so iz njega iztesali križ, na katerem je Jezus daroval svoje življenje za človeštvo.

Lučke a božičnem drevescu pomenijo Jezuščka, ki nam je s svojim rojstvom in svojo mučeniško smrtjo razsvetlil v dušah temo.

Darovi, ki jih polagamo pod božična drevesca, nas spominjajo vseh dobrot in milosti, ki jih je Jezušček po svojem rojstvu delil z radodarno roko.

V nobeni slovenski hiši pa ne bi smelo manjkati jaslic! Saj se je Jezušček v njih rodil. Prižganje jaslic je pristno naš domač običaj, zato bi si vsaka hiša morala najprej oskrbeti jaslice in šele potem božično drevo, ki so ga iz tujine uvedli pri nas.

Kokun:

Oj, zdaj smo bogati

Jezušček se je rodil
sred noči kot revček:
postelja je — slamica,
rojstna hiša — hlevček.

A iz tega hlevčka se
je med nas razlila
reka božje milosti,
duše napolnila

nam z zakladi takimi,
ki ne more dati
nam jih ves minljiv svet.
Oj, zdaj smo bogatili

Legenda o bršljanu

Bršljan se nekaj ni ovijal debela dreves, ampak je rasel nizko pri tleh kot bučno bilje.

Ko je sveta družina pred Herodežem bežala v Egipt, so jo Herodovi vojaki zasledovali in bi jo bili kmalu ujeli. V tej hudi stiski se je sv. Jožef skril v bršljan. In glej: bršljan se je tako nagosto začel ovijati okoli njega, Marije in Jezuščka, da jih vojaki niso opazili. Vrnili so se praznih rok, sveta družina pa je mirno potovala dalje.

Od tistih dob raste bršljan visoko navzgor in se zahvaljuje Gospodu za veliko milost, ki mu je bila dana.

Pot k Jezuščku

Sredi tihe samote je stala železniška čuvajnica. V njej je Janezek preživel svojo mladost. Kolikokrat je s hrepenčnimi očmi strmel za vlakom, ki je po gladkem tiru drdral v daljni svet! Takrat Janezek pač še ni vedel, koliko razočaranja in bridkosti se skriva za varljivim bliščem tujine.

Pozimi je bilo Janezku prav posebno dolgčas v tej samoti. Ni imel ne bratcev ne sester ne tovarišev, da bi se z njimi sankal in postavljali sneženega moža. Včasih je spremljal očeta, ko je šel nadzorovat progo. Pa se je kmalu naveličal tekati ob lesketajočih se tračnicah. Saj ni smel izpregovoriti besedice. Oče je bil v službi hudo vester in strog. Janezek se je kar na lepem obrnil in se vrnil domov. A tudi tam ni vedel, kaj bi počel. V kuhinji je bil materi napoti, ob gorki peči v izbi pa se mu tudi ni ljubilo sedeti tako samemu. V takih urah se mu je zdelo, da je čisto odveč na svetu.

Bližal se je božični večer. V teh dneh se je mati Janezka usmili in mu posvetila nekaj prostega časa. Tudi na sveti večer ga je vzela v naročje in mu pripovedovala stare in vendar zmerom nove božične zgodbe o Jezuščku v jaslicah, ki se je rodil, da bi odrešil svet, o pastirjih na pavi in o Svetih treh kraljih, ki so šli za sledom nebeške zvezde — daleč, daleč, tako daleč, da so nazadnje našli božje Dete.

Janezek jo je ves zamaknjen poslušal. Komaj si je upal dihati, da ne bi kakšne besedice preslišal. Ko je mati odšla v kuhinjo pripravljat večerjo, je še nekaj časa ves tih in sam sedel ob peči in sanjal z odprtimi očmi o vseh teh čudovitih stvareh. Zdajci ga je obšla goreča želja, da bi stopil na prag in pogledal, ali se bo tudi njemu prikazala čudežna zvezda in mu pokazala pot k Jezuščku. Tež želji se ni mogel dolgo upirati. Zmuznil se je naskrivaj iz izbe na vrt in uprl oči v nebo.

Visoko na nebu se je prav ta čas utrnila zlata zvezda in začrtala svetlo progo skozi noč. Zatonila je nekje za gozdom, ki se je razprostiral ob vznožju visokega hriba.

Janezek so zažarele oči. O, prav gotovo je to tista zvezda! Kar koj jo je spoznal. Kakor nekoč zdavnaj Svetim trem kraljem, tako je tudi njemu pokazala pot k hišici, kjer se je Jezušček rodil.

Tiho, po prstih se je splazil nazaj v izbo.

Svetonočna zgodbica

Pri jaslicah božičnih
sirotica kleči,
pobožno sklepa rōke,
proseče govori:

»Oj Jezušček, okusil
trpljenje ti si sam;
še mene se usmili,
ne vem-ne kod ne kam.«

Vso noč sirota prosi,
pri jaslicah kleči;
zadremlje pri molitvi
in v sanjah se ji zdi:

da Jezušček iz jaslic
se skloni k njej molče,
podlubi jo na lice,
pritisne na srce.

Orokota mehka šine
po mrzlih udih ji —
pri Jezuščku v nebesih
se zjutraj prebudi.

Uganke

1
Z je moja prva črka,
kdor ob mene z glavo trka,
pazi naj, da je ne strél!
Ako pa me v prične,
vprašaj stare, vprašaj mlade,
stavim, da ti porekó,
da me nikdar ne dajó
za vse zemeljske zaklade.

(PIA — PIZ)

2
Z d sem mlada, čila, zala,
mama pa me malokdo.
z r besedica pové ti,
kar je vzrok, da je tako.

(DEVA — REVA)

3
Dekletce hiti tja k studenčku z menoj,
da vode si hladne zajame.
Preberi nazaj me — prah živež je moj,
stopinja življenja mi vzame.

(VRE — ČRV)

Pastirčki na poti

Cujte, iz dalje se pesem glasi,
kakor z nebá se razlega,
glejte to zvezdo, kako se iskri,
v lepoti vse druge preséga!

Cujte! Ze nova se pesem glasi,
strune pojó vmes ubrane.
Petje človeško gotovo to ni,
pesem je iz rajske dvorane.

Ni se, pastirčki, več tu ne mudimo,
v Betlehem, v Betlehem urno hitimo —
molit Zveličarja vsega svetá,
klanjaj se kralju zemljé in nebá!

Deklica je vstala in mu sledila kot v sanjah. Tudi Janezek je hodil molče. Hudó žalosten je bil, da se mora vrniti tik pred ciljem. Sam Bog ve, ali je storil prav?

Kmalu sta bila na deželni cesti. Hitro sta stopala mimo starih vrb. Iz daljave jima je zažarela nasproti rdeča luč ob železniškem prelazu. »Kmalu bova doma,« je zadovoljno rekel Janezek.

Oče in mati sta bila že v hudem strahu. Zastonj sta si belila glavo, kam je deček odšel, zastonj sta ga klicala okoli čuvajnice. Ze je obupana mati hotela steči v najbližjo vas, da bi sklicala ljudi in bi ga šli iskat. Prav ta hip pa je Janezek stopil čez prag v spremstvu neznane deklice. Oče je imel kar koj ostre besede na jeziku, a ni jih utegnil izreči. Mati je vsa srečna objemala izgubljenega sina...

Ob topli peči je uboga deklica začela pripovedovati svojo žalostno zgodbo. Bila je sirota brez očeta in matere. Nekaj časa je živela pri starem čevljarju, ki se je skoraj vsak večer napil in jo nemilo pretepel. Pobegnila je od njega in v mraku obitčala sredi samotnega gozda, na sam sveti večer...

»Pa kako si ti zašel v gozd?« je mati vprašala Janezka.

»Jezuščka sem šel iskat, pa ga nisem našel,« je Janezek ves poirrt povedal.

Mati ga je ljubeče pobožala in komaj slišno rekla:

»Našel si ga. dečko moj!«

Oj, kako so deklici zažarele oči, ko so vsi trije — mati, oče in sin — začeli prižigati lučke na božičnem drevescu! Kar roke je sklenila in se zamaknila v ves ta sijaj. In kako se je šele blaženo nasmehljala, ko jo je mati odvedla v kot, kjer so stale jaslice z Jezuškom, pastirčki in ovčicami! Vse gorje je bilo v trenutku pozabljeno.

Mati je lepo pogostila oba, Janezka in deklico, potem pa ju je spravila spat. Sama pa se je še dolgo posvetovala z možem, kaj bi storila s siroto, ki jima jo je sam Jezušček v božični noči poslal na dom. In sta storila to, kar bi storil vsak dober, usmiljen človek na njunem mestu: sklenila sta, da jo obdržita pri sebi. Janezek bo gotovo nove sestre na vso moč vesel!

Tako lepe, tako pokojne svete noči hišica železniškega čuvaja v samoti še nikoli ni doživela. Sam Bog je milostno pogledal nanjo iz nebes in ji dal svoj blagoslov.

Janezek ni vedel, kaj bi storil. Deklica je imela na sebi tako tenko obleko, da je trepetala po vsem telesu. Ubožica! S seboj k božjemu hlevčku je ne more vzeti. Tudi v hlevčku je mraz, to je vedel iz materinih zgodb. Izba v domači hišici pa je tako topla...

Nekaj časa se je obotavljal, potem pa ie prijel deklico za roko in odločno rekel:

»Pojdi z menoj!«

Zavite in zabavne

Vlaček

Božična žaloigra v petih dejanjih in s prologom in epilogom.

PROLOG

Ljubi Jezušček!
Želim si vlakec iz elektrike in veliko tračnic in vagonov. Pridno se bom učil in rad mleko pil. Zbogom, tvoj Peter.

1. dejanje

Očka: »Rad bi kak vlakec.«
Prodajalec (vljudno in urno): »Da, prosim. Kakšen naj bi bil? Drag, preprost? Na paro? Ali na električno? Če bi smel svetovati, bi priporočal električnega. Zdaj se največ električnih kupi. Vsak dan jih prodamo po deset. Izdelki trdijo »Merkur« so neprekosljivi. Nekaj za življenje. Saj ima človek sam veselje z njim. Zares, jako hvaležno darilo.«

Očka (raztreseno): »Ali so ti izdelki kaj trpežni?«

Prodajalec (pomilovalno): »Merkur?« (Premor)

Prodajalec (se laska): »Če bi šli gospod, prosim, v tiste oddelke?«

(Gospod so šli. Prideš v sobano, kjer je živahen železniški promet po gorovju iz lepence. Prodajalec stopi v stran, skrivnostno onegavi sem in tja. Gora oživi. Vlaki drdajo, signalni poklajo, luči žarijo. Zatornice padajo, zvonci bingljajo.)

Očka (zamaknjeno): »Presneta reč!«

Prodajalec: »Prosim, da vpoštevate: vse se vodi oddaleč. Dalje dvojni tir, avtomatični sklopi in razklenitev. Dalje uporno visoko-super-štrikratni transformator za Ohme in Volte. Seveda je to le za odrasle otroke. Dovolite, ali je otrok že starejši?«

Očka (zamišljeno): »Otrok... Dajte to-vorni vlak na trojni tir! — Kaj? Da — otrok je že starejši.«

Prodajalec: »Mogoče bi gospod sami...« (Tudi to je storil gospod. Sklopil je, oba sta zamišljeno delala. Le zdaj pa zdaj je bilo slišati vzklike, kot: »Brzovlak! Odhod!« itd.).

2. dejanje

Doma.

(Očka na tleh. Tračnice in druge železniške reči ležijo okoli. Gleda v knjigo »Električni vlak in kako ravnati z njim.« Nekdo potrka. Svetnik Perko vstopi.)

Očka (vesel): »Pozdravljen. Perko! Prišel si, kot bi te poklical! Ali nisi nekoč opravil semester tehnike? Daj, pomagaj mi Tisto z električnim vodom in s kretniki mi ne gre.«

Perko (z zanimanjem): »Vlak za gospoda sinčka? Lepo. Kako so vagončki lični, prav kot zares! Le kaj ljudje zdaj vse znajo! Sicer pa, ali ni tale ovinek preveč oster? Čakaj, če bi ga takole položil... Zdaj pa eno dolgo tračnico. Daj jo sem! Ne, ne — drugo. Zdaj je pa le to vprašanje, kako bosta to reč izvedla. Kje bo pa kolodvor? Pod klavirjem? Imenitno!«

(Ko so bili v sosednjo sobo čez dolgo časa nato slišati gilasovi, kakor: »Vlak — odhod!« Glavna proga prostala itd., je mali Peter odločno trdil, da sta to glasova očka in strica Perka, a mama je izjavila, da je Božiček.)

3. dejanje

V šoli

Deček (iz »slabot družine« v rokah drži zvezek kriminalnega romana »Mrtvaška kača Sov Honga«):

Peter, kaj boš pa ti dobil za božič?«

Peter (sanjavo): »Mislim, da vlak.«

Deček iz slabe družine (zaničljivo): »Beži, no, — vlak! (Skrivnostno): Jaz pa deset zvezkov kriminalnega romana!«

4. dejanje

V uradu

Očka (pri službenem telefonu, držeč v roki službeni svinčnik in službeni papir): »Kako? Dobro, v redu, imaš prav, Perko — potrebujeva šest kretnikov ali štiri kretnike. Seveda — jasno. Kretniki so tam bolj na mestu. Tako, tako, mhm. Tu sem narisal načrt. Pravkar. Na primer: odpeljeva se z glavnega kolodvora seveda, kajpada, izpod klavirja — z glavnega kolodvora. — Klanjam se, gospod ravnatelj! — Kako? Ne, ne. Torej z glavnega kolodvora čez tise za carinarico... Seveda, če bo. Kajpa — jasno...«

5. dejanje

Doma

(Pri jaslicah in drevescu. Peter je pravkar deklamiral božično pesem, ki se je že od aprila učil. Mala Elica je tudi nekaj povedala. In Rudi, poldrugoletni fantek, je na vso moč vokal.)

Kaj bi se bilo zgodilo, če bi Napoleon ne bil pri Waterloo premagan?

Zmaga bi bil.

Kaj bi najprej storil, če bi se ti tole podnevi prikazalo?

Šel bi k psihologu.

Kaj bi storil, če bi se ti tele primerilo?

Takoj bi oporočko napisal.

Nepotrebno

Mož se mora odpeljati v glavno mesto in je dejal svoji ženi:

»Torej, Pepca, če bo tista reč v mestu delj časa trajala in me ne bo čez noč domov, ti bom pisal razglednico.«

»Jazem saj ni treba,« je žena krotko odvrnila, »saj sem razglednico že našla v tvojem žepu!«

Očka (slovesno): »Pozor! Pozor! Otvoriti-veni vlak se odpelje!«

(Izgine za drevescem in priklopi transformator. Lučke vzplamtijo. Vlak veličastno zdrdra z glavnega kolodvora izpod klavirja. Rudi od začudenja štrbunkne na tračnice. Perko ga jako nemilo dvigne s tal. Rudi se začne dreti. Elica se zamota v omrežje tračnic in pade čez nje. Elica zatuli. Peter bi rad popravil. Očka ga ne pusti. Zdaj se derejo vsi trije. Vlak drdra. Signali klopotejo.)

Očka (ves iz sebe): »V takem trušču in hrušču je nemogoče delati! Ven z otroki!«

Perko: »To ni nič za otroke. Bom jaz postavil vagon.«

Sodnik Roban (očka): »Jaz oskrbim signale.«

Otroci se jokajo, mama zmaže z glavo in odide. Gospoda molče delata. Mahoma silno poči.)

Perko: »Vi ste naravnali signal na prosto pot!«

Roban: »Če pa vi niste zmožni pravilno paziti na tračnice!«

Perko (užaljeno): »To naj bi bil rajši Peter napravil!«

Roban (očka) (rdeč ko kuhan rak): »Gospod svetnik!«

(Iz sosednje sobe je slišati vekanje otrok. Iz gramofona doni: Sveta noč, blažena noč. Gospoda se pričkata. Na tleh ležijo prevrnjeni vagončki in tračnice križem krašem.)

Epilog

Na prodaj

Električni vlakec (Merkur), še malo rabljen, zaradi domačih razmer poceni prodam. Ponudbe pod »Nujno 2345«.

(Rozanhu).

Kaj še čaka?

Da bi snežilo.

Koliko kosčkov sladkorja si bo dal v kavo?

Nobenega! V orientu pijejo kavo brez sladkorja!

Kje je neki špelca?

Kar obrni — pa jo vidiš!

Obljuba

»Če boš mene vzela, ti bom izpolnil najmanjše želje!«

»V redu! A kdo mi bo izpolnil druge?«

očetova molitev

Oče slavnega zdravnika dr. Tilburga, ki je bil telesni zdravnik holandskega kralja Viljema I., je bil protestantski pridigar v severnem delu Amsterdama. Zdravnik je bil jako goreč pristaš protestantske vere in je bil zmeraj pričujoč pri cerkvenem opravilu svojega očeta. Večkrat se je zgodilo, da so ga prišli klicati v cerkev h kakemu bolniku. Če je potem odšel iz cerkve, je njegov oče prikinil svoje opravilo in je spregovoril vernikom besede, ki njegovega sina niso baš priporočale.

»Dragi bratje, dajte, molimo k nebeškemu Očetu za uboga bolnika, ki mu bo zdaj moj sin pomoč delil!«

Sola hrabrosti

Ustanovitelj tvrdke Siemens (električne naprave) pripoveduje tole zgodbo iz svojega življenja:

Njegova tri leta starejša sestra, ki je hodila v pletilno šolo, je prišla nekoč glasno jokajoč domov, češ gosak iz tiste hiše jo je spet napadel, in na noben način je ni bilo moči spraviti več tjakaj. Tedaj je oče petletnemu Siemensu dal palico, rekoč: »No, te bo pa tvoj brat spremljal tjakaj, ta ima menda več korajže ko ti. In če gosak pride, kar s palico nađenj, pa bo šel stran.«

Tako je petletni fantek spremljal devetletno sestro. Ko sta stopila na dvorišče tiste hiše, je gosak zares pritekel, hudo sikajoč in pihajoč proti otrokoma. Sestra je kar začela vpiti in je zbežala, a tudi njen »vitez« bi bil to najrajši storil. A očetov nasvet ga je prikoval na tisto mesto, zamahnil je s palico in je udaril proti gosaku, tako da jo je ta z vsemi gosmi vred preplašeno popihal.

Siemens pravi, da je imel ta dogodek trajen vpliv nanj, in da mu je nešteto krat v življenju zmaga nad gosakom nebole pomagala in mu dala korajže, da se ni izognil grozečim nevarnostim, ampak da se je hrabro zoperstavil in je tako rekoč brž bika zgrabil za roge.

Profesor in goska

Moj ošes se je bavil z rejo gosi in mi je dve pod roko prodal.

»Hm,« sem si mislil, »dve goski sta le preveč zame. Eno bom poslal svojemu nekdanjemu, zdaj že osivilemu profesorju. Dosti je pripomogel k moji izobrazbi in ga bo moj dar razveselil.« Zatorej sem priložil h goski tele vrstice:

»Dajte, da kaj slišim o Vas! Vaš hvaležni učenec.«

Martinovanje je bilo že mimo, tedaj mi je odpisal:

»Moj dragi učenec, rad Vam kaj napišem. Čeprav bi spadala gos a svojim, plavutom podobnim, nogami skoraj v razred rib, je vendarle po vsem svojem ustroju prava ptica. Njen vrat je krajši kakor labodji in ga ne nosi tako ponosno. Kljun je zgoraj vzbočen, spodaj ploščat, na obeh straneh pa nazobčan kakor pila in spredaj je opremljen s kaveljčkom, ki sega prav do spodnje čeljusti. Nerodno rač, vendar prav živahno gaga, tako da je imenitna na pogled. Ko pridem domov, iztegne svoj vrat daleč proti meni. Jako sem vesel in Vas pozdravljam. — Vaš stari profesor Škorec.«

Božič je minil, pa sem mu pisal: »Veselo novo leto! Vaš hvaležni učenec. Ali ste sami ugnali gosko?«

Odgovoril mi je:

»Še ne! Rep sestoji iz 18, in vsaka perutnica iz 27 peres. Izračunal sem, da je treba 8 gosi za 1 kg puha za v pernice. Če človek sam spi, je treba, da 200 gosi izgubi perje. Zatorej: če si oženjen — 400 gosi! Kako srednje veliko mesto s 120.000 prebivalci, bi potrebovalo 24 milijonov gosi. Seveda je brez dvoma dosti siromakov, ki nimajo dobre postelje, in zato prištevam še prazne hotelske postelje, ki zamažajo čakajo tujcev. Veseli me, da ste tako ukažljivi. Vaš stari profesor Škorec. — Pa. Manjvredne gosi uporabljajo za brisanje.«

»Lej no,« sem si dejal, »saj je že zmeraj živa! Na dan spreobrnjenja sv. Pavla je njegov god. Nemara jo bo takrat spekel.«

»Vse najboljše!« sem mu čestital 25. januarja. »No, kakšna pa je slednjč zgodba gosi? Vaš hvaležni učenec?«

Odpisal mi je:

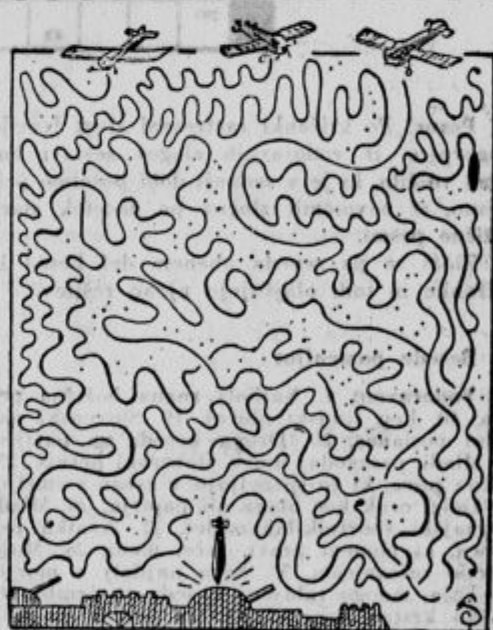
»Čudovita! Nekoč je rešila rimski Kapitol spržo napada Galcev, ker je o priliki prihajanja sovražnikov začela silno gagati. Odtlej Italijani kaj radi tepejo svoje pse. — Sicer pa, ljubi moj učenec, bi Vas danes jaz rad vprašal za svet. Moja gos ima na glavi večkrat ušivo bolezen. Kaj naj storim? Vaš stari profesor Škorec.«

»Dajte ji že vendar vrat zaviti!« sem mu kratko in jedrnatno odgovoril.

Tedaj mi je čez nekaj dni odpisal:

»Starost gosi je precej visoka, če ji kaka nasilna smrt že prej ne pretrga niti življenja. Sicer je človek res njen od Boga izbran uživalec, vendar sem poskušal prej še z dobroto in zvijačo in sem ji dal glooko posodo z vodo in na dno sem natresel ječmena. Ko je vtaknila glavo zaradi ječmena globoko v vodo, je mrčes ušel. Našel sem ga pa spet na suhih mestih pod perutnicami. Tedaj sem jo vendar dal zaklati. Toda dognal sem, da je takale gos po svoji smrti prav smešna in trapasta figura v primeri s petelinom! Čeprav sem nallil mnoge vode, je bila juha neznanako mastna. Vaš stari profesor Škorec.«

Profesor je gosko kar celo akuhall (V. A.)

Katero letalo je vrglo bombo?

Vprašanje

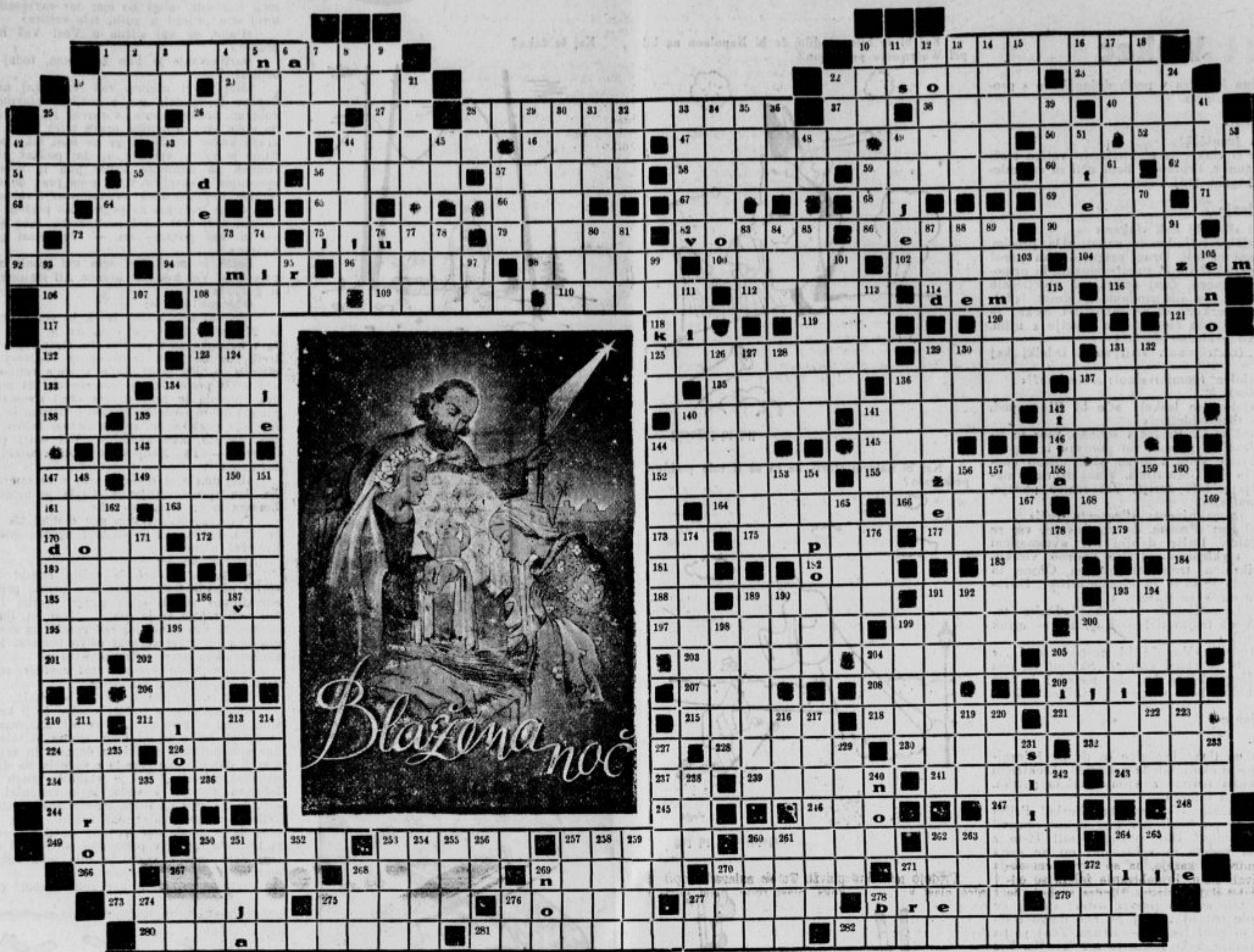
»Tisti denar bi jaz rad imel, ki ste me oslepili zanj, odkar ste pri meni v službi,« je rekel gospodar ves razburjen svoji služkinji.

»Ali naj bo to, kakor da me snubite — ali pa me žalite?«

»Slišali ste pravkar božični koral: 'Mir ljudem na zemlji'. Sledijo poročila s severnega bojišča in z zahodne fronte!«

Božična križanka

Pozor! Po križanki raztreseni zlogi tvorijo zlogovnico. Iz vodoravnih zlogov sestavi božično voščilo, ki je v sedanjosti dobi posebno primerno, iz navpičnih zlogov pa začetek stare božične pesmi.

Zlogi so pa seveda obenem del besed iz križanke in tudi olajšujejo njeno rešitev.

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. Najbolj znana božična pesem, 10. Lep ljudski običaj, 19. Slovenski narodni poslanec, 20. Druga beseda za pazljiv, 22. Mladi, prežgodaj umrli slovenski pesnik, 23. Nočna ptica, ki jo spravljajo v zvezo s smrtjo, 25. Dolg, ozek kos blaga ali papirja, 26. Mladi belgrajski športnik-lahkoatlet, 27. Kratka besedica, ki pomeni pravi, reče, meni, 28. Moje voščilo reševalcem, 37. Segaj najdalj v morje, 38. Tuja, mnogo rabljena beseda za črnilo, 40. Moško krstno ime, 42. Druga beseda za mil, vreden, ne poceni, 43. Stara pivska mera, 44. Ljudska vraga, po kateri hud pogled povzroči nesrečo ali bolezen, 46. Hrvaški graščak, znan iz kmečkih puntov, 47. Zvezda jutranjica, tudi lepo žensko ime, 49. Domača perutnina, ki je rada pri vodi, 50. Kazalni zaimek, 52. Svetilni plin, po njem se imenuje vrsta reklame, 54. Pritrdilnica, nasprotje od laži, 55. Rokodelec, čigar izdelki hranijo božjo kapljico, 56. Ptica, ki ima zelo grd glas, 57. Tuja beseda za zavoj, majhno prtljago, 58. Del očesa, 59. Ljudski izraz za kanonika, 60. Drug izraz za očeta, 62. Strast, hotenje, 63. Osební zaimek, 64. Druga beseda za kreposten, prijeten (množ., žen. spol), 65. Prvi zlog besede, ki pomeni vodno žival, 66. Osební zaimek, 67. Kraj pri Ljubljani, 68. Vzklík presenečenja ali zanosa, 69. Ena od obeh rok, 71. Vzklík bolečine, 72. Kraj na Goriškem, kjer je bila v svetovni vojni velika bitka, 76. Draga, mila, 79. Vojaško oporišče v Boki Kotorski, 82. Zolni slična ptica, 86. Stran neba ali veter, 90. Letopisi, 92. Bivališče nekdanjih plemičev, velika utrjena stavba, 94. Negotovo razpoloženje, majhna razburjenost, 96. Tuja oblika ženskega krstnega imena, 98. Rimski cesar, največji preganjalec kristjanov, požigalec Rima, 100. Človek nižje kulturne stopnje, se živi s poljedelstvom, 102. Del roke, 104. Moško krstno ime (Tattenbach), 106. Velika pesnitev, 108. Ne znam, ne umem, 109. Bodeča južna rastlina, 110. Raztrgan človek, potepuh, 112. Veliko plemo z značilnimi svojimi lastnostmi in lastno kulturo, 114. Zli duh, tajinstveno bitje, 116. Kraj pri Kamniku, 117. Ne posejduje, ni pri njem, 118. Ozični zaimek, 119. Vrba žalujka, 120. Kratko žensko krstno ime, glej 111, 121. Prihodnji čas od biti, 122. Otroški izraz za očeta, 123. Svetnik z jako kratkim imenom, god ima novembra, 125. Južnoameriška vodna zver, podobna krokodilu, 129. Pravljica, pofast, zmaj (Silij) — Nekoč je bilo jezero, 131. Steber države, 133. Prijatelj (neprijatelj?) tuje lastnine, 134. Mesto v Romuniji, 135. Usta-

nova, zavetišče, samostan, 136. Planina v Dalmaciji nad Splitom, 137. Del ptice ali zrakov, 138. Stara vprašalnica iz narodnih pesmi, 139. Sorodnik (oblika zvalnika), 140. Domače moško krstno ime, 141. Del obleke, morski preliv, 142. Iver, kos lesa, tudi morska riba, 143. Urejenost, drug izraz za odlikovanje, 144. Tekočina, ki vedno potuje, in obstoja v treh oblikah, 145. Osební zaimek, 146. Star slovenski soglasnik, 147. Oblika glagola biti, 149. Tuje žensko krstno ime, 152. Grški bog svetlobe in sonca, Zeusov sin, 153. Upoštevanja vreden, tehten, 158. Tuja beseda za sprejemno listino, 161. Stevnik, 163. Država v Zapadni Indiji, 164. Vodna žival, vmesna vrsta ribe in sesalca, 166. Judovski kralj, ki je vladal ob Kristusovem rojstvu, 168. Glavno mesto južneevropske države, 170. Druga beseda za pridene, povzame, reče, 172. Veznik, ki mu sledi pogoj, 173. An, 175. Drug izraz za prevleko sten, tal, pohištva, 177. Eden izmed krvoločnih voditeljev francoske revolucije, 179. Prebivalec južneevropskega polotoka, 180. Rusko krstno ime, eden prvih ruskih vladarjev, 181. Kemični znak, 182. Pesniški izraz za razlega se, doni (glej »Svetopolkovo oporoko«), 183. Umira, pojema, 184. Osební zaimek, 185. Ogrski kralj, tudi vrsta barve, 186. Prestavi v srbohrvaščino tile, onile, 188. Ploskovna mera, 189. Stara rimska provinca, 191. Zaljiv izraz za omejenega človeka, tudi ameriški poljedelski delavec, 193. Pevski ali glasbeni nastop pri dveh, 195. Grška črka, 196. Izraz pri množstvu, zaporedovanje, 197. Nepravilen, 199. Prestavi v hrvaščino besedo veja, 200. Slovenski skladatelj (opere »Ksenija«), 201. Nikalnica, 202. Druga beseda za vezbati, vaditi, 203. Pritrjen, nesvoboden, 204. Sodobna japonska politična osebnost, 205. Znamka kreme za sončenje, 206. Vrsta stvari, zaporedje, 207. Kratko žensko krstno ime, 208. Znan letoviški otok v Hrvaškem Primorju, 209. Je že vstavljen, 210. Casovni veznik, 212. Splošno rabljen izraz za »pozor«, »k orožju«, 215. Kar ne drži, ne ustreza dejstvu, resnici, 218. Mesto v Palestini iz svetopisemskih zgodb, 221. Hrvaška narodna skupščina, 224. Finsko pristaniško mesto, 226. Glasbilo, 228. Veleznik glagola, ki pomeni končati, 230. Črna, poldrag kamen, 232. Slovniki izraz za samoglasnik, 234. Hranivo, ki ga vegetarijanci ne jedo, 236. Domače slovenski izraz za juda, 237. Predlog, 239. Kraško vino, rdeče kot kri, 241. Priprava za tkanje, 243. Drugo ime za štorčijo, 244. Grški bog ljubezni, 245. Veznik, 246. Zemlja, ilovica, 247. Amerikansko žganje, 248. Kratica za eventualno, 249. Ibsenova drama, 250. Tanko, drugo blago, 253. Sladkovodna riba, tudi tanka kožica, 257. Hrvaško plemo v Banatu, 260. Pameten, previden, bistroumen, 262. Mesto v Italiji, 264. Strupena plazilka, 266. Nikalnica, 267. Zadnja črka grške abecede, tudi znamka ur, 268. Prebivalci onstran nekdanje turško-hrvaške meje, 269. Slovaško mesto, znano po cerkv. zboru, 270. Nedavno umrli predsednik romunske vlade in poglavar romunske pravoslavne cerkve, 271. Drug izraz za rastlinstvo, 272. Slabo tekoča, mastna snov,

273. Pokrajina v Palestini, 275. Veliko mesto na Japonskem, 276. Naslovna oseba Sekspirjeve ljubezenske tragedije, 277. Dušnopastirski naslov, častna oseba na univerzi, 278. Listnato drevo, 279. Rimski pesnik, 280. Španska provinca, kratkotrajna republika, 281. Slovenski pisatelj (Deseti brat), 282. Lepa slovenska beseda za gurmana, ki rad pokuša, oziroma je le izbrana jedila.

Navpično: 1. Dober, mil, 2. Vrsta barve ali mazila, 3. Ploskovna enota, 4. Vrsta pesništva, 5. Javni uradnik, 6. Druga beseda za zavetišče, 7. Se menjava z dnem in ima »svojo moč«, 8. Or, 9. Lepo slovensko ime za kmečko pipo, 10. Oglat del prostora, 11. Nepremičen del vsake vrste stvari, 12. Frankovski kralj, 13. Pomanjševalnica za prvo žensko, 14. Plačilno sredstvo, »sveta vladar«, 15. Romunska reka, pritok Donave, 16. Izraz pri kartah, 17. V določeno smer pomikajoča se snov ali sila, 18. Krstno ime največjega slovenskega pisatelja, 19. Slovenska pokrajina na slovensko-italijanski meji, 21. Kot pri 52. vodoravno, 22. Vranji glas, 24. Grški bog vojne, 25. Vojaška zaloga živih in potrebnih, 26. Sodoben, najnovejši, brezhiben, 28. Oblika glagola biti, 29. Zelo tanka tkanina, 30. Hrvaško mesto onkraj Drave, 31. Vzklík, 32. Ianka stvarca, 33. Druga beseda za odgovor, odjek, 34. Tuj izraz za narečje, način izražanja, 35. Član nekdanjega srednjeevropskega pranaaroda, 36. Zdrav, krepak, 39. Čateaubriandovo literarno delo, 41. Tuje žensko krstno ime, 42. Ptica, 43. Kdor ni zdrav, potreben zdravniške pomoči, 44. Svetopisemska oseba, 45. Kemični znak kot pri 181. vodoravno, 48. Češka vprašalnica, 49. Prišedši na svet, 51. Glej 168. vodoravno, 53. Pravna pogodba, prenos posesti, 55. Član jugoslovanskega naroda, 56. Prijeten, kreposten, 57. Vzklík, ki izraža željo po miru, 59. Komad, del, 61. Star azijski narod, s katerim so se bojevali stari Slovani, 64. Vodne naprave v parkih in nasadih, 70. Mohamedanski bog, 72. Nakopičenje denarja, vzrok mnogih socialnih krivic, 73. Del naslova, 74. Vojaško namorsko oporišče v Dalmaciji, 76. Hrvaška reka, pritok Save, 77. Utek, zbežanje, tudi turški oblastnik, 78. Drug izraz za očeta, 80. Predplačilo, 81. Strelno orožje, 83. Ruska reka, ki se zlija v Azovsko morje, 84. Žensko krstno ime, 85. Moški glas, 87. Druga beseda za napeljava, 88. Vzklík, 89. Ruski pisatelj, 91. Žensko ime, tudi vrsta grozdja, 93. Tuje žensko krstno ime, 95. Izraz pri kartah, 97. Vzklík bolečine, 99. Zelja, oz. vzklík, naj se nekaj ne izvrši, 101. Napeljava, privod, 103. Druga beseda za breme, prtljago, 105. Stevilna vrsta, 107. Ribiška mreža, 111. Egipt. reka, 113. Krajša beseda za darilo, 115. Zelelnica, 123. Površina tekočine, 124. Izraz pri nogometni igri (izpada žoge iz igralnega prostora), 126. Lepo moško krstno ime, v narodni pesmi »ovčice pasec«, 127. Trda snov, iz katere se izdelujejo gumbi in razne galanterijske stvari, 128. Rimski pozdrav, 129. S kretljivo označim, 130. Strupena žuželka, 131. Novorojencu podeliti prvi

zakrament, 132. Kratka beseda za privlačnost, nagnjenje, 134. Pisalna potrebščina, 136. Prevede besedo redovnik v srbohrvaščino, 137. Domača žival mlekarica, 139. Zlog, ki je že v križanki pod 278. vodoravno, 140. Okroglast, ne priostren, 141. V zemljo segajoča odprtina, 142. Krajevna členica (je že vstavljena), 144. Papška država, 147. Modern, istočasen, aktualen, 148. Zdravje izgubiti, 150. Ljudski izraz, ki pomeni slično, enako, 151. Svetopisemski narod (Jeftjeva prisega), 153. števnik, 154. Druga beseda za težaven, 156. Doba, razdobje, 157. Srednjeveški severnoevropski narod, 159. Od hčere mož, 160. Cerkvena kazen — prokletstvo, 162. Tuje žensko krstno ime, 163. Hrib v bližini Postojne, 167. Ljudski izraz za miloščino, slabo plačilo, 169. Splošno rabljena beseda za izbrano družbo, 171. Turški oblastnik, 174. Priroden, pristni, 176. Druga beseda za poleg, pri, 178. Kratak izraz za nerodnoža, omejenca, tepca, 186. Najvišja gora v Mehiki, 187. Enota električnega toka, 189. Mesto v Palestini, kamor je bežal sv. Jožef s sveto družino, 190. Oče v narečju, 191. Spremlja in se vrti stalno okrog iste stvari, 192. Vodna žival in težko ozdravljiva bolezen, 193. Smetanova opera, 194. Merilec časa, v množini, 196. Del ptice ali aeroplana, 198. Grenka roža, 199. Krajša beseda za gramofon, 200. Druga beseda za prikazen, dogodek, 202. Hrvaška reka kot pri 76. navpično, 204. Predplačilo, 2. sklon, 205. Bivša največja slovenska politična stranka, 210. Trda reč, se v vodi potopi, če pade na glavo, boli, 211. Ženska oseba iz Sekspirjevega »Sna kresne noči«, 213. Tropa žuželk, 214. Španska pesniška oblika, 216. Vzklík kot pri 98. navpično, 217. Sredstvo proti bolečinam (glavobolu itd.), 219. Druga beseda za kričanje, 220. Zaliv v Severnem morju, znan po bitki med angleško in nemško mornarico za časa svetovne vojne, 222. Sedež človeškega čuta, 223. Kraj pri Židanem mostu, 225. Druga beseda za ob tem času, 227. Tropska žival iz pragozda, 229. Slovenski pisatelj-dramatik (Srenja, Dom), 231. Ustna tekočina — izloček, 233. Ognjeniški izmeček, 235. Strupena žuželka, 238. Osební zaimek, 240. Blazen, brez uma, 242. Ženski osební zaimek, 250. Majhen odpadke, 251. Del drevesa, 252. Pevska nota, 253. Visoko okrašeno drevo, 254. Drug izraz za korito, 255. Vzklík voznikov, 256. Nikalnica, 257. Tuja beseda za obliko čevlja, 258. Sop slame, 259. Enotna obleka kake organizacije, uniforma, 260. Mišk apri zvočnih predigrah v kinematografih ima ta pridevek, 261. Poljedelec, 262. Viden odtis stopinj ali kakega gibanja, 263. Dalmatinsko moško ime, 264. Krik, glas, poziv, 265. Domače ime za juda, tuj veleznik glagola iti, 267. Vrsta pesnitve, 268. Nedoločni zaimek, pomeni sleherni (množina), brez izjeme, 269. Rtič na glavi, 270. Srednjeveško orožje, 271. Tuj pridevek, ki označi redovnika, 272. Tele, tiste, v hrvaščini, 274. Druga beseda za učenje, pouk, 275. Osební zaimek, 276. Polmer učrnanega kroga, 277. Oznaka za doktorja, 278. Kratica za »blaženec«, 279. Del kolosa.

Železo – zlato nove dobe

Od rudnikov do plavžev, od valjaren do šivank –
Pogled v železarski svet

Izmed vseh kovin, ki se blestijo pred nami, zavzema železo v našem življenju že davno prvo mesto. Četudi ne spada v vrsto zlatih kovin, zlate, srebra in drugih, je vpliv in moč železa mnogo večja in posega danes že v mednarodno politiko gotovo tako močno, če ne bolj kakor petrolej. Med tem ko romajo zlatne kovine samo med izbranimi krogi, je železo tisto, ki nas spremlja vse življenje pri našem delu in domovanju. Od krone in žezla sem, mimo jekla na frontah, mimo najpreciznejšega mehanizma v urah pa do plugov, lopat in šivank najdemo železo. Da, celo naše zadnje domovanje zabijejo z železnimi žebli, zato bo prav, da pogledamo поблиže v svet jekla in železa od pridobivanja do uporabe.

Iz prazgodovine železa

Zgodovina pravi, da Evropa dolgo ni poznala železa. Bojevitiki Grki in Rimljani so se morali boriti s primitivnim orožjem. Železo smo spoznali šele po vseljenkih iz Azije, ki je bila nekoč na visoki stopnji civilizacije. Brebivalci Mezopotamije so baje železo že poznali in so ga nazivali

Božidar Jakac: Vlivanje jekla.

barsalc. Zapisano je, da so najstarejši predsemitski prebivalci Babilona, ki so iznašli tudi princip parnega kotla že 4500 let pred Kristusovim rojstvom, imeli železarstvo že dokaj razvito. Postavljali so baje že železne spomenike in imeli železen denar. V palači Sargona II. so našli zgodovinarji celo železarsko skladišče žebeljev, zakovic, dlet, verig in sekir. Ladja pa, ki je vozila te zgodovinske dokaze v Anglijo, se je pri Siciliji potopila. Tako bi lahko sklepali, da so železo močno uporabljali že pred 6000 leti.

Zelo stara je baje kovinarska obrt tudi pri Egipčanih. Šele obstoja itak borba med zgodovinarji ali je Egipt učil Azijo, ali pa Azija Egipt. Baker so pridobivali v Wadi-Maghari že okrog 3300 let pred Kr. rojstvom, torej prej, preden so bila zgrajene značilne piramide. Prav tako so nahajališča žilindrov našli, da se v velikem obsegu pridobivali železo. Pridobivanje železa so odkrili pri Surabit-el Khadur-ju. Žilindra vsebuje še nad 50 odstotkov železa, kar kaže na neracionalen način pridobivanja. Značilno pa je, da pripisuje zgodovina črnem, ki so bivali v Abesiniji in v osrednji Afriki, znatno razvito železarstvo. V Etiopiji so zasledeni železni okvirji in verige. Raziskovalca arh. Perring in J. R. Hill sta odkrila v

Božidar Jakac: Zakladanje martinove peči.

piramidah razne železne komade in študirala na njih starost. Pozneje, okrog leta 1500 pred Krist. rojstvom, pa se železo že čisto omenja. O tem piše podrobno Alfonz Müllerer, ki obravnava zgodovino železarstva v alpskih deželah.

O početkih železarstva na Gorenjskem

Železarska obrt na Gorenjskem sega daleč nazaj v zgodovino. Zgodovina pravi, da so že Fenici, ki so hodili tod na bojnih pohodih proti Rimu, kovali orožje v naših krajih. Rimska zgodovinarja Tacit in Prokop omenjata pridobivanje železa ob južnih pobočjih Alp. Isto omenjajo rimski pisci Ovid, Horac in Petronius, ki hvalijo norijsko železo, za katerega smemo z gotovostjo reči, da je tu mišljeno železo, ki so ga dobivali pod Alpami – v naših krajih. V zgodovini je zapisano tudi, da so Etruščani že leta 800 pred Kr. rojstvom našli in izkoriščali ležišča železne rude v naših krajih. O 2500 letni starosti gorenjskega železarstva govorijo tudi razne najdenine, kakor tudi sestav žilindre pod cerkvijo pri Sv. Križu nad Jesenicami, kjer so stale topilnice.

Poznejša doba v srednjem veku pa je poznana iz zapiskov samih. 900 letnico obstoja lahko

Božidar Jakac: Čiščenje tal med obratom v martinovi peči.

praznuje gorenjsko železarstvo kadar koli hoče in to ne na domnevah, nego na zapiskih. O tem je bilo že mnogo napisanega. Za stoletja nazaj je poznana proizvodnja železa po gorenjskih plavžih. Še leta 1870 je po Gorenjskem gorelo 19 topilnic za železo. Železarska obrt na Gorenjskem spada med najstarejše v Evropi.

Kje pridobivamo železno rudo v Jugoslaviji

Nahajališča železne rude v Jugoslaviji so tako v pogledu količine rud, kakor tudi glede kakovosti rudnin zelo povoljna. Stara železarska obrt v Sloveniji je izkoriščala železno rudo, ki so jo dobivali iz rudnikov pod Golico, na Begunjski, v Bohinju, v Zelenikah itd. Te rude so morali pražiti, da so dobili vrednost 35 do 41 odstotka železa in okrog 4,5 odstotka mangana. Jeklenec, ki so ga kopali pri Savskih jamah pri Sv. Križu do konca preteklega stoletja, je vseboval proti koncu le še okrog 30 odstotkov železa in 2,8 odstotka mangana. Zaradi nerentabilnosti so kopanje ukinili. Isto se je zgodilo z rjavcem, ki je vseboval 31 odstotkov železa in 5 odstotkov mangana. Zadnji ostanek manganove rude z Begunjske so poslali leta 1915 v Witkovic.

Zadnji plavž, v katerem smo topili domače gorenjske rude, je bil pogašen na Javorniku leta 1906. Prerevna je bila naša ruda in v količinah nezadostna za razmah železarstva ter v primeri s konkurenco čezmorskih rud. Plavži po Gorenjskem so ugasnili in železni rudniki so opuščeni.

Drugače pa je z železarskim bogastvom po Bosni in Hrvaški, kjer se nahajajo ležišča železnih rud, hematita in limonita, med katerimi zavzema prvo mesto priška ruda pri Varešu z 61% železa in 1% mangana. Bosanski jeklenec vsebuje 50% železa in 5% mangana. Ta se pridobiva okrog Vareša, Smreke in Brezika. Škoda je le, da vsebuje ta ruda do 6% težca in zato ni čista. Bogate so manganove rude v Bosni. Najbolj bogata nahajališča železa so okrog Ljubije in Prijedora. Čiste rude zopet na Hrvaškem okrog Topuskega in Karlovca, kjer imamo limonite s 50% železa.

Od rude do železa - žar plavžev

Cudno se bo zdelo marsikomu, da imamo na Gorenjskem zopet svoj plavž, četudi ne topimo več gorenjskih rud. Takih topilnic imamo po državi vedno več. Niso pa to več tisti načini pridobivanja železa z ogljem, ki so ropali naše gozdove, nego najmodernejši plavži. Železno rudo daje naša Bosna. Ruda se koplje kakor premož tako v dnevnem kopu ali tudi v rovih, ki morajo biti sistematično izvedeni. Če kdo pogleda železno rudo, pač vidi grmado rjave zemlje. Delno se ruda, če je le preveč pomešana z zemljo in nesnago, najprej pere. Potem se šele začne proces topljenja rude in pridobivanja surovega železa.

Pridejo na vrsto plavži. Tu se nalaga topilnica plast kuriva – koka, plast rude, plast kuriva, plast rude itd., kakor v starih časih. Ob zgrevanju kuriva se železo tali, se izvršujejo procesi čiščenja od spodnje do vrhne plasti. Ko odzame mo ob veličastnih probojih plavža spodaj tekoče železo in žilindro, nalagamo zgoraj zopet plast za plastjo in tako teče nekam večno ta proces, dokler za čiščenje peči (vsaj enkrat na leto) plavže ne ustavimo. Ni pa to delo tako preprosto, kot se popiše, kajti element peči je silovit, važna je mokrota, važna primes goriva, važna toplota peči v vseh pasovih, važen je tudi sestav rude.

Tako dobimo iz plavža surovo železo in pa žilindro.

Včasih smo žilindro kar nekam zavrgli, sedaj uporabljajo tudi žilindro. Primerna je za izdelovanje kock za cestni tlak. Nabavljajo jo tudi železnica za utrjevanje železniških pragov. Iz takih kock plavžne žilindre je napravljen železniški napis za ozko tirno železnico skozi Prevalje.

Današnji moderni plavž je vse nekaj drugega, kot pa so bile prejšnje topilnice. Prej so skozi plavž dovajali pač mrzel zrak in se je izgubilo tako mnogo toplote, danes plavž s svojo lastno toploto pregreva svoj zrak in je zato proces taljenja hitrejši. Včasih so pustili, da so na vrhu uhajali vsi dimi in plini. Danes so našli, da bi bilo to velika škoda, kajti plavžni plin odlično služi tako za kurjenje peči po železarnah kakor tudi za plinske motorje.

Plavž je zelo gospodarska ureditev tudi v svoji postranski službi.

Martinove peči in livarne

Iz plavžev dobimo surovo železo. To pa še daleč nima tistega kovinskega sijaja, ki smo ga navajeni gledati v izdelkih jekla in železa. Kdo

Božidar Jakac: Jeseniški martinar.

je torej kraljica železarn. Ako je plavž, ki daje železo iz umazane prsti, krona železarskih obratov, je martinarna gotovo kraljica železarn.

Surovo železo gre izpod plavžev v martinarne. Najbolje je seveda, da se tja pelje kar v tekočem stanju, da ni treba zopet segrevati, kajti vsako segrevanje stane denarja in zamudi. Seveda, kjer to ne gre, se spravljajo v martinarne pač ohlajeni kosi surovega železa. V martinovih pečeh se šele izvršuje proces plemenitenja železa in pridobivanje jekla. Tu se surovo železo iznebi ogljika, ki se ga je nabralo v plavžu, tu se dalje čisti, tu se dodajajo razne primese za razne vrste jekel in kakovosti. Običajno je, da se danes primešava

stara železo prav zaradi čiščenja surovega železa. Martinove peči se kurijo z generatorskim plinom.

Niž manj veličastni, kot so proboji plavžev, so žaržice v martinarnah. Tam potem že teče pravo jeklo, sposobno za vse obdelave. Martinarna je tisti obrat, ki pošilja po železarnah končno kakovost železa. Kakor rudarji pri rudnikih železne rude, kakor plavžarji ob začetku železarne, tako so ponosna družina tudi martinarji ob začetku predelovalnih obratov. Ti ne odgovarjajo samo za količino, nego sem prihajajo tudi kritike kakovosti.

Neposredno se surovo železo izpod plavža lahko uporabi še v livarnah za vlivanje livarskih

razne trdote itd. Celo diamanti so potrebni pri najfinjši obdelavi.

Žebliji so le malo stran. Zica taka ali taka, kot jo zahteva trdnost žeblija, gre v žebliarske stroje, ki sekajo žeblije, potem dalje na čiščenje in sortiranje do pakiranja. Seveda je to povedano le v grobem. Zico poinkajo, pobakrijo, izdelujejo vzmeti itd., za vse polno laboratorijev, prelakuševališč in natančnosti od plavža in martinarne.

V hladnodelni valjarni pridobivamo kvaliteto pločevino za posodo, v obratih čevlarne kvalitete cevi, v posebnih valjarnah zopet profilna železa itd., itd.

Pomožni obrati

Najprej elektrarne. Te so v železarnah potrebne tako za pogon, kot še bolj za kakovost železa. Železarne v Sloveniji so v tem pogledu srečne in jih zlepa nihče ne bo dosegel v kakovosti. Električne peči so gnezda kakovosti. Potem mehanične delavnice, ki so tu za tisoče del na tisočih strojih. Potem strugarne, ki so precizno delo na valjih, izdelovalnice ognjevdružnih opek so neobhodne, pridobivanje kisika, kotlarne, instalacijski oddelki in vse mogoče ureditve.

CONTINENTAL

NA OBROKE

IVAN LEGAT - MEHANIČ

LJUBLJANA
Prešernova 44.
Telefon interurb. 26-36

MARIBOR
Vetrinjska 30.
Telefon interurb. 24-34

kosov. Pa tudi tam je v livarskih pečeh izvedeno neko čiščenje.

Valjarne

Tesno ob martinarno so in bi morale biti, če je prostor, priključene valjarne, ki pomenijo gros obdelovanja v železarnah. Tako imenovani žingotci, ki pridejo iz martinarne, so seveda lahko še vroči in bi lahko takoj šli v peči, ki so nameščene v valjarnah, da bi bil proces hitrejši. Toda to povsod ne gre, kajti tako kontinuelno izkoriščanje materiala sproti ni mogoče. Žngotcov mora biti dokaj v zalogi in vidimo jih naravnanih kot drva.

Valjarne morajo zopet kuriti, da segrejejo ingote in brame in razne druge oblike tako, da jih lahko obdelujejo. V valjarnah vidimo, kako prehajajo razžarjeni kosi iz večjega v vedno manjši profil med valji, kako se daljšajo, preoblikujejo in nazadnje švigajo po vodilih kot kače in celo kot 5 mm žica. Tam ob začetku neroden kos, tam na koncu valjarne zavoj prvoobdelane žice – v vsem nekaj minut, a mnogo dela.

Zopet druga valjarna proizvaja pločevino od gromaznega kosa skozi natančne valje, ki so bolj in bolj zožujejo do fine pločevine. Ni to en zamah, ni en prehod, nego korak milimeter za milimetrom – s prva sicer več.

Zopet druga valjarna proizvaja razna profilna železa ali tudi tračnice. Proces isti, način proizvodnje podoben – vse je odvisno samo od zgradbe valjarne in od oblik med valji. To so še vse obdelave v vročem stanju – vroči obrati. Težko se ti zakurijo kot kak žgasperc zato so več ali manj s plavžem in martinarno vred trajni obrati. Nihče ne ve, da ponovno zakurjenje peči stane denar.

Obdelovalni obrati v drobno

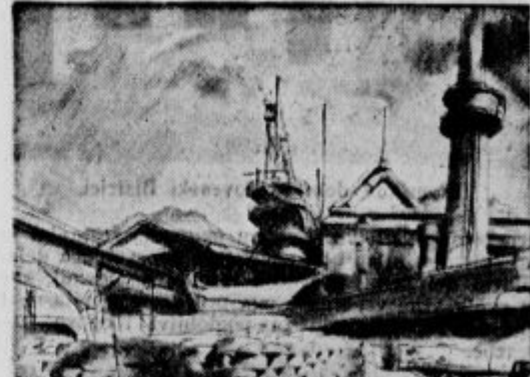
Kje pa so potem tisti končni izdelki, ki jih naše ljudstvo pozna v orodju?

Gremo kar dalje. Zico smo skoraj že srečali, četudi še nerodno. Posebni obrat je žičarna. Surova, iz valjarne dobavljena živa gre na obdelovalne stroje za hladno obdelovanje. Zico tam hladno vlečejo skozi profile do vseh in tudi najmanjših izmer. Da, celo tako tanko lahko napravijo kot so lasje. Seveda je v tem obratu še polno postranskih obratov, ki najprej lužijo žico, potem po potrebi in zahtevi zopet žarijo na

Laboratoriji, kjer se gleda materialu v dušo, kakor pravijo, so najvažnejši oddelki vsake železarne. Tam so tajne mnogih železarn in tam priznanje kakovosti.

Kose, lopate, srpi, igle, gumbi, verige, plugi, stroji...

Kje pa je potem vse to. To so končni izdelki železarskih delavnic, ki dobivajo iz železarn polizdelke. Nobena večja železarna ne dela takih končnih izdelkov sama. Stroj le v toliko, v kolikor jih sama potrebuje v svojih mehaničnih delavnicah. Vse to izdelujejo potem predelovalne železarske obrti.

Božidar Jakac: Pogled na plavžarsko industrijo Jesenice.

V Jugoslaviji se s predelavo železa v končne izdelke bavi nad 300 delavnic. Samo v Sloveniji je zaposlenih v železarskih in kovinskih delavnicah nad 9000 delavcev. Če odštejemo Jesenice, jih imamo še vedno okrog 5000. Guštanj ž dela na vzmeteh, na oseh. Muta izdeluje orodje, Zreče, Kropa celo železne lustre, Titon ključavničarsko drobnarijo, Vojnovič vijake, Tržič in Slovenj Gradec in še toliko drugih kose in srpe, Kremžar, Willman in drugi stroje itd. Vse to iz materiala, ki pride iz težke industrije. Saj ni mogoče vseh naštetih. V državi je, kot smo rekli, kar 300 takih delavnic za razne in specialne izdelke. Arg. Kukar.

IKARUS a. d.

Tovarna aero- in hidroplanov

ZEMUN

Naše prosvetne organizacije

Letos je bilo v Sloveniji zgrajenih 14 velikih Prosvetnih domov

Tako ob koncu jeseni se začne po naših prosvetnih domovih najživahnejše prosvetno delo. Večinoma naših prosvetnih domov je v podeželskih krajih in vanje zahaja največ kmečke in delavske mladine; delo na polju je v glavnem opravljeno, sedaj je nastopil čas za temeljito prosvetno in društveno delo naših prosvetnih organizacij po vsej naši domovini. Tako okoli božiča je to delo doslo do svojega vrhca in v nešteto prosvetnih domovih in dvorinah bodo ob božičnih praznikih lepe prosvetne prireditve naše mladine.

Ljubljansko in mariborsko vodstvo obeh Prosvetnih zvez je sklicalo v začetku sseptembra skupen sestanek, na katerem je bilo sklenjeno, da se naj v naših prosvetnih društvih izvede nekakšna

vec, njegov jezik, narodnost in država; 7. Delavec in vera.

Prosvetni domovi — visoke šole naše demokracije

Sedaj imamo samo na Kranjskem 134 prosvetnih domov, v vsej Sloveniji bo njihovo število gotovo presegalo nad 200. To se pravi, da ima sedaj že skoraj vsaka druga slovenska župnija svoj prosvetni dom. Često pa se je zgodilo, da so razna prosvetna društva gradila svoje dvorane obenem z drugimi ljudskimi organizacijami, posebno z gasilskimi in odseki kmečkih zvez. Če vpoštevamo vse to, tedaj bi skoraj lahko rekli, da danes ni več fare v Sloveniji, ki ne bi imela svoje prosvetne dvorane.

Prosvetna razgibanost našega podeželja je šla vzporedno z borbo našega naroda za njegove politične pravice in prve prosvetne dvorane so se začele odpirati tedaj, ko so se začeli prirejati politični tabori našega ljudstva.

Pravo prosvetno delo pa se je razmahnilo šele s Kerkom, to je tedaj, ko se je vse Evrope lotila silna žepa po izobrazbi, ki naj poveže ljudsko občestvo tesneje med seboj. Socialna gibanja v Evropi so začela sekati prepade med raznimi razredi; v zapadni Evropi se je pojavil rod mladih intelektualcev, ki je hotel te prepade premostiti z mostovi umske in srčne izobrazbe. V Angliji in v Franciji so se začele ustanovljati prve ljudske univerze, ki so ponekod zavzemale naravnost oblike nekega novega ideološkega gibanja. Zamisel ljudskih univerz se je hitro širila posebno po tistih državah, kjer se je zelo hitro razvijala industrija. Čisto znanstven namen je s časom dobivalo to gibanje v Angliji in Franciji ter Nemčiji; tam so ljudske univerze služile samo še popularizaciji znanosti. Globlji prosvetni pomen so imele ljudske univerze poselej samo še v skandinavskih državah, kjer niso služile samo širjenju obzora, ampak tudi vsestranski prosvetni propagandi med narodom.

Med nami Slovenci se zamisel ljudskih univerz v taki široki obliki ni mogla udomačiti nikjer. Njeno delo je bilo omejeno samo na nekaj mest.

Zapadni zamisli ljudskih univerz so v glavnem izpodnesla tla socialistična naziranja in stremiljenja, ki so zavrgla tudi tak način sodelovanja; marksiisti so začeli graditi svoje domove in svoje dru-

štveno življenje organizirali čisto v strokovnem smislu. Prosvetno delo je bilo podrejeno vodstvu strokovne organizacije.

Med nami Slovenci je šel ta razvoj čisto drugo pot. Prosvetno delo je bilo takoj od začetka postavljeno na kmečko in ljudsko podlago. Prosvetne domove in prosvetna društva so vodili izvoljeni odbori in nikjer demokratično načelo med nami še ni tako lepo izpeljano kakor ravno v naših prosvetnih društvih. Ta demokratska podlaga vsega delovanja v naših prosvetnih društvih in domovih je bila tako močna, da je vzgojila že več rodov odličnih voditeljev in oblikovalcev vsega našega javnega življenja.

Letos je bilo v Sloveniji zgrajenih 14 velikih prosvetnih domov

Da je ta demokratska zavest resnično vodila vse delo po naših prosvetnih domovih, se najbolj vidi ravno pri tem, kako se grade naši prosvetni domovi po deželi. Za dom ne darujejo kakšni bogati posamezniki, stroškov ne krijejo odborniki kakšnih delniških družb ali pa brezimnih strokovnih organizacij; za gradnjo novega prosvetnega doma se odloči kot ena mož vsa ali pa vsa fara. Vsi tekmujejo med seboj, kdo bo lahko več storil za skupni prosvetni dom. Pri tem pomaga zajeten kmet prav tako, kakor njegov revnejši sosed. Ravno tedaj, ko se gradi tak nov prosvetni dom, se najbolj vidi, kolikšna je zavest enakosti in pravičnosti med našim ljudstvom.

Pa še nekaj drugega dokazujejo taki naši prosvetni domovi! Najlepši in najrazkošnejši prosvetni domovi niso zmeraj ravno tam, kjer so farani ali občani najbolj petični. Neredko se zgodi, da si zgrade izredno obsežen in lepe prosvetne domove tam, kjer so ljudje skoraj vsako leto izpostavljeni najhujšim vremenskim nepravilnostim in nesrečam (Jakličev dom v Dobrépoljah). Nesreča in revščina se lažje prenaša, če celi rane prosveta in če išče in najde izhod iz težav znanost in njeni pripomočki.

Letos so bili na bivšem Kranjskem odprti ali dograjeni naslednji prosvetni domovi: Voklo pri Kranju, prosvetni dom na Jezerskem je dograjen in bo junija prihodnje leto odprt, nosil bo ime »Korotan«. Najlepšo dvorano si je pač zgradil prosvetni dom na Bledu, izredno bogat in obsežen pa

je Jakličev dom v Dobrépoljah. Krasna je stavba prosvetnega doma na Vrhniki. V Dobrničju je bil zgrajen Baragov prosvetni dom, v Ajdovu pa Gnidovčev prosvetni dom. Ljubljanska mestna

Prosvetni dom na Vrhniki

župnija sv. Jakob je dobila lepo cerkveno dvorano, v sredini Kočevskega pa je bil zgrajen prosvetni dom v Mozlju.

Na Stajerskem so bili letos zgrajeni večji prosvetni domovi v Slovenski Bistrici, v Pobrežju pri Mariboru, pri Sv. Trojici v Slov. goricah, v Guštanju (Koroška), Šmartno v Rožni dolini.

Kaj bo v tej zimi glavno delo po prosvetnih društvih?

Poleg že omenjenega načrta se bodo prosvetna društva skušala kar najbolj posvetiti proučevanju narodnoobrambnega dela. Vsa društva so prešla o tem poučno knjigo, ki jo je napisal dr. Ivo Cesnik.

Prosvetni dom v Ajdovu

Sodelovala bodo pri popularizaciji ali razširjenju umetnosti med našim ljudstvom in je PZ v ta namen izdala tudi letos lepe umetniške božične razglednice. Lani so naša prosvetna društva širila Šubičeve razglednice, letos pa bodo širile razglednice z Groharjevimi in Layerjevimi deli.

Zbirala bodo tudi slovenske pravne starine

Prosvetna društva so začela po deželi tudi pridno zbirati naše slovenske pravne starine. Do sedaj so društva že nabrala toliko tega izredno novega in poučnega gradiva, da bo o tem kmalu izšla pregledna knjiga, ki jo je napisal prof. dr. Zontar. Med temi pravnimi slovenskimi starinami so posebno zanimive razne stare sodnijske palice, cehovski predmeti, grbi raznih bratovščin in organizacij, znamenja mestnih oblasti itd.

PZ pa je za svoja društva izdala novo ljudsko igro znanega slovenskega dramatika in pisatelja, ki je na žalost umrl prezgodaj — dramo »Vera in nevera« od Franca Leskovca.

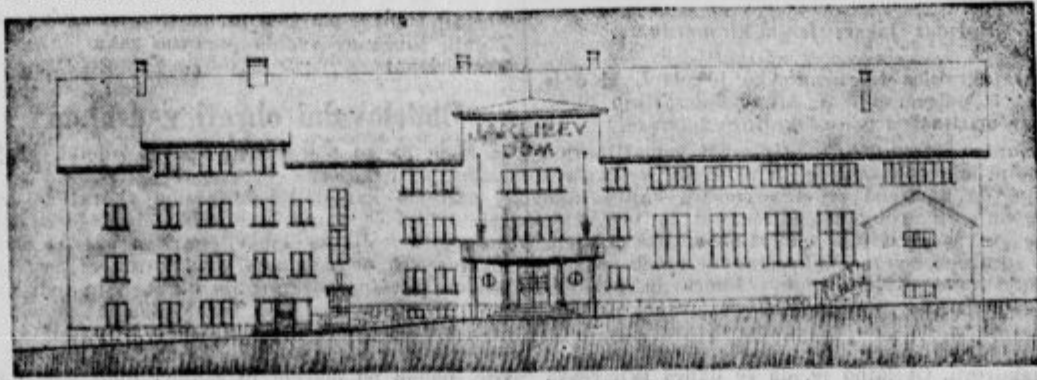
Sloški dom v Slovenski Bistrici

prosvetna štiriletna. Na tem skupnem sestanku je bil sklenjen in sprejet načrt tega prosvetnega dela. Glavni del je bil posvečen izvedbi predavanj, ker je pač glavna vsebina vsega prosvetnega dela med narodom v dviganju in poglobitvi njegove izobrazbe.

Naši prosvetni domovi — stalne ljudske univerze

Obe Prosvetni zvezi, mariborska in ljubljanska, sta za prvo leto te štiriletnke sestavili načrt sedmero predavanj, ki se naj vrstijo sedaj v zimskem času. V krajih s pretežno kmečkim prebivalstvom se naj opravijo naslednja predavanja: 1. Kmet in izobrazba ter šola; 2. Kmet in društveno življenje; 3. Kmečka družina, življenjsko in delovno občestvo; 4. Vaška skupnost; 5. Kmet, gruda in domovina; 6. Kmet, jezik, narodnost, država; 7. Kmet in vera.

V društvih, v katerih so včlanjeni tudi delavci, pa naj bi se vršili tudi delavski večeri, za katere so bila letos pripravljena naslednja predavanja: 1. Delavec, njegova izobrazba in šola; 2. Delavec in društvo; 3. Delavska družina; 4. Sosledstvo v novodobni industrijski naselbini; 5. Kako delavec vzrača s svojo ožjo in širšo domovino?; 6. Del-

Jakličev dom v Dobrépoljah

Državne razredne loterije srečke IV. razr. 39. kola so dospele

Na rapolago so tudi v številnih serijah novim naročnikom

Za novo leto, boste najbolj razveselili svojce in prijatelje, ako jim darujete srečke državne razredne loterije, kupljene v kolekturi „Vrelec sreče“, ker podarjene srečke običajno zadenejo kake večje dobitke, ali celo milijonsko premijo **Žrebanje IV. razreda 39. kola bo 13. januarja**

Priporoča se Vam vsem domača

glavna kolektura „Vrelec sreče“ Alojz Planinšek
Ljubljana, Beethovnova ulica 14

Zaletel Vinko:

Pri derviših ...

Skopije. Četrtek zvečer v ramazanu. Ta večer muslimani že prištevajo k petku, ki je njihova nedelja. Ramazan je muslimanski postni čas, ki je trajal letos od 14. oktobra do 14. novembra. V tem času so vsakodnevne molitve v džamiji in popoln post od sončnega vzhoda do zahoda.

Derviš, ki ima v roki »zerb«, s katerim se prebadajo.
Foto: V. Zaletel

S Turki gremo skupaj, da vidimo obredno umivanje pred džamijo, nato pa na derviški večer. Med potjo slišimo mujezina, kako z minareta vabi vernike h klanjanju in kako razglasa na štiri strani neba osnovno misel muslimanske vere: »Alahu egber... Eškedu Eplja iljah illela, Eškedu enne Muhammedun resu ilallah...« »Bog je največji, ni drugega Boga razen enega Edinega in Mohamed je božji poslanec. Pridite h klanjanju, pridite k zveličanju.«

Hitimo, kajti veliko radovednežev, zlasti tujcev bo tam, da dobimo prostor. Ze zgradba (teke) v povsem turškem delu preseneti. Minareta nima, pač pa je notranjost (semane) podobna džamiji. Soba, nekaj šestdesetkotnik, je močno razsvetljena. Središče je mirab, sveti kot, v smeri proti Mekki. Na obeh je črna preproga (sedžade), v kateri sta dva simbola: Miri Suliman (Salomonov pečat — zvezda) in čivte teber. Na tej preprogi sme biti samo poglavar dervišev. Nad preprogo vise na steni razni predmeti: zarb, to je krogla z verižicami in 30 cm dolgo konico, s katero se prebadajo, teg (manjša igla) in sulicam podobno orožje. Na obeh straneh kota sta dva sandžaka, 2 zastavi z Mohamedovimi izrekli. Te zastave je baje dal sam Mohamed onemu, ki je šel od njega po svetu in ima edino ta zgradba 2 zastavi, vse druge le po eno. Po vseh stenah so obešene table z arabskimi napisi.

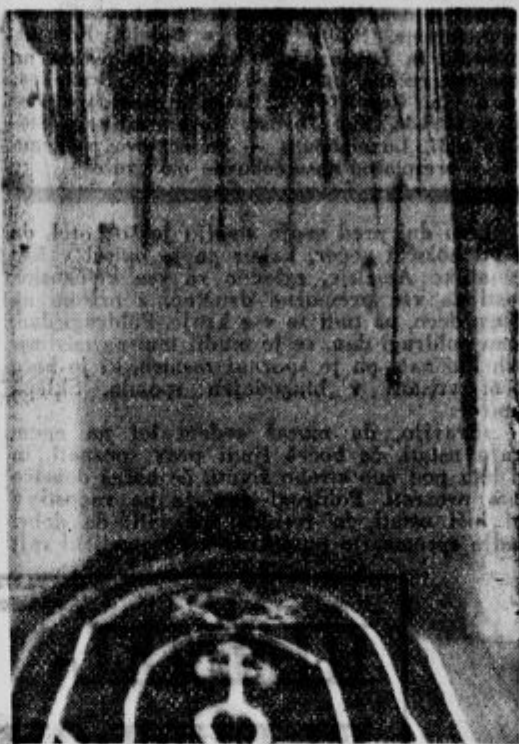
Turki se že klanjajo Allahu, seveda vsi sežuti. Stojijo na ovčjih kožah in preproгах. Te molitve, skoraj enake kot v džamijah, trajajo malone vso uro. So precej enolične: hodža poje koran in po nekaj izrekli zapoje: Allahu egber, pri čemur vsi vstanejo, roko dvignejo k ušesom, kar naj pomeni, da obrnejo roke od vsega na svetu in se povsem obrnejo k Allahu. Pri besedah: slava velikemu Bogu se priklonijo z vsem telesom in ko poje: slava Bogu najvišjemu, padejo z obrazom na tla in tako tiho nekaj časa molijo. Vmes nekajkrat pojo skupno himno: Alla hume sall... Molitve se končajo s splošnim vzdihom: Allah, Allah.

Sedaj šele pridejo sami derviši — muslimanski menihi. Njihov poglavar gre prvi. To je šeh — gospodar. Star je že in slaboten, dva ga podpirata. Obraz ima suh, častljiv, spominja me na prvi pogled na starca Zosima v »Bratrh Karamazovih«. Obleden je v zelen plašč in pokrit z zeleno čepico z belim vrhnjim delom. Drugi derviši so oblečeni v črne plašče, zeleno obrobljene. Pokrivala imajo visoka, bela. Obrazi tipično turški. Šeh gre na preprogo v mirab, sveti kot, drugi vstopijo v krog. V sredi so učenejši, ki pojejo koran. Kmalu so vsi razgibani, vrsta dervišev se giblje na levo in desno, dolgo, vsaka beseda ima svoj gib. Pri besedah Allahu se klanjajo naprej, vedno bučnejše, sliči se kot nekako lajanje. Ko šeh da znamenje, prenehajo. V krogu stoječi podelijo nato dervišem instrumente: kudam (na bakreno posodo napeta koža in z usnjem tolčejo nanjo), zil (činele) in masar (nekak boben). Instrument poljubi oni, ki ga daje in oni, ki ga prejme. Šeh vzame s stene kroglo z bodico, jo

očisti s slino, pokima dervišu, da pride po kroglo. Šeh mu da zarb in derviš poljubi šehovo obleko in zarb. Šest dervišev prejme zarbe in tvorijo poseben krog. Dva dečka-derviša prejmeta manjše igle. Na šehovo znamenje začno po taktu tolči na instrumente, dvojica dervišev poje, oni v krogu stopajo po taktu v krogu in vrte zarbe, verižice pa zaradi sredobežne sile lete v vodoravni legi. Godba je vedno glasnejša, derviši prehajajo v ritmični ples in v gibe, ki nakazujejo prebadanje. Zarbe nastavljajo na lica, na grlo, giba dajejo vtis, da si hoče predreti grlo, trebuh. Vidi se, kako se konica vedno bolj udara v lica in grlo. Takti godbe so hitrejši in močnejši, vzkliki dervišev silnejši, ritmika je divja, postaja nam čudno pri sru. Derviši prehajajo v zanesenost, nekako ekstazo in na šehov namig predro za prst debele konice eno lico, nato še drugo. Nikakega znaka bolečine ni, nobene spremembe na obrazu, samo zamaknjen obraz in predrti lica. Dečki si prebadajo ušesa. Gledalci strmitjo, neki gospodični postane slabo, nato celo nekemu oficirju: živeci so odnehali. Ko si derviši izderejo zarbe, ne priteče iz ran kri. Samo s slino si omoči prst in se dotakne predrti kože — in vse je dobro, kot bi se nič ne zgodilo. Samo pri enem opazim, da mu je prišla kri in padala na tla. Derviši se postavijo v vrsto, instrumente oddajo, šeh poje še nekaj in z vzdihom: Allah, Allah končajo svoje bogoslužje.

Kritičnost in radovednost sta me še nekaj časa zadržali pri derviših. Ogledal sem si orodja. Zares ostre konice, nisem vzdržal navpične teže na roko. Z nekim dervišem sem se razgovarjal: prav nič ga ne boli. Potipal sem mu kožo, rano; prevare nil Pravi mi, da od tedaj, ko mu je šeh dal zarb, ni vedel nič za seboj in tudi tega ne, da se prebada; da je tedaj šeh popoln gospodar nad njim in mora delati samo to, kar hoče šeh.

Kot posebni gostje smo bili povabljeni v njihovo gostinsko sobo: moj tovariš in prijatelj zdravnik in jaz. Častno mesto v kotu ima šeh, drugi imenitniki sede na preproгах in blazinah ob steni. Nam so prinesli prave stole. Šehu sem izročil fotografije: že prej sem fotografiral njega

Sveti kot — mirab — s preprogo in orodjem za prebadanje.
Foto: V. Zaletel

in razne stvari v hiši in si s tem povečal naklonjenost. Šeh je izčrpan, bolan. 65 let ima, raka na želodcu. Tovariš zdravnik ga sicer skuša zdraviti, toda pomagati mu more samo z dobro voljo. Vsi derviši mu izkazujejo izredno spoštovanje in so mu z vsem srcem vdani. Zelo se bojijo za njegovo zdravje. Iz mnogih posetnic pa vidim, da so

imeli derviši obiske velikih učenjakov iz raznih držav, ki so se zanimali za derviške metode.

V sosednji sobi nam kuhajo kavo. V nizkem lesenem podstavku je bakrena posoda, v njej žerjavica. V žerjavici je posoda z vročo vodo. V manjšo bakreno posodo (vse ročno delo) vlijejo vročo vodo, pridenejo sladkor in čez malo časa šele kavo. Prinesejo jo najprej šehu, nato nam Vselej, ko kdo pride v sobo ali izide, pozdrav šeha s poklonom in z roko na sru. Prav taki nas, ko nam prinese kavo. Deček (ki si je prebodel uho) prinese v posebni posodici žerjavico da si z njo prižgo cigarete. Vsak ima pred seboj posebno mizico za črno kavo in cigarete.

Neki derviš mi razlaga, kako je nastalo dervišstvo. Nekateri so hoteli bolj služiti Allahu ko drugi, ne samo klanjati se, ampak tudi trpeti. Njihova svetnika sta Elijeva sinova: Hasan iz Husein. Prvega so umorili tako, da je od žerjavice umrl, drugega s sabljo. Mohamed je poslal po svetu nekatere svoje ljudi, da časte nad vse Allaha. Šeh je Mohamedov zastopnik na zemlji. Po 12 apostolih je 12 vrst dervišev. Sicer pa nimajo jasnih in enakih pojmov o vlogi in nastanku dervišev.

Pripomnim še to: derviši — turški menihi so bili včasih najbolj učeni »bogoslovci«, razlagalci korana in zato tudi najbolj spoštovani. Šeh je bil vedno najspodobnejši in najučenejši in vplivna osebnost. Tudi so bili včasih neporočeni (Terakudunja). Danes dervišstvo propada, četudi so ponekod še znani zaradi neverjetnih, rekel bi fakiških načinov (prebodejo si celo vrat ali pa trebuh, hodijo po ognju). Sedaj so oženjeni, ne-poučni in nevlivni. Pravoverni muslimani so zelo proti njim. Očitajo jim, da so sekta, krivoverci da so popačili pravo dervišstvo, da samo lenarije in žive od starih zapuščin, da uporabljajo pri molitvi godbo, kar je največje nasprotje zbran molitvi in da pač igrajo cirkus. Pri nas že odpravljajo derviške hiše, njih premoženje pa priključujejo vakufu, muslimanski verski imovini.

Še nekajkrat sem bil s tovarišem pri njih. Veselo so naju sprejeli in govorili, da naju je usoda, notranji nagon pripeljal k njim, baš naju izmed vseh ljudi. In ko smo si rekli prijazno besedo, ki prihaja iz notranjosti, smo postali za vse življenje prijatelji — živa beseda prehaja v drugega. Da nas je vse isti in eden Bog ustvaril, vsi smo rojeni iz očeta in matere in zato pred Bogom vsi enaki. Bog ne gleda na uniformo, na čast ali bogastvo ali na narodnost, ampak samo na to, kar je v nas. V vsakem človeku da moramo videti samega sebe in ga zato moramo ljubiti. Če drugemu storim kaj slabega, s tem sebi škodujem in sebe sovražim.

Pri črni kavi smo se marsikaj pogovorili in videl sem, da imajo osnovne misli o Bogu in našem življenju precej slične krščanskim, njihovo versko prepričanje pa je tako fanatično in zakoreninjeno, da je spreobrnjenje v drugo vero nemogoče. Tudi njih poštenost in življenje sploh ima mnogo pohvalnih črt.

Poslovil sem se od gostoljubnih dervišev z željo, naj bo njihov šeh kmalu zdrav. Odgovorili so mi: »Allah ga zdravi, v njegovih rokaj je.«

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

KNJIGOTISK • OFFSET-TISK • KAMENOTISK • FOTOLITOGRAFIJA
BAKROTISK • KLIŠARNA • FOTOGRAFIJA • KNJIGOVEZNICA

Tiskarna

Litografija

Bakrotisk

tiska časopise, leposlovnne in znanstvene knjige, umetniške revije, ilustracije, vrednostne papirje, delnice, cenike, prospekte, lepke, letake, koledarje, utrdne in poslovne ti-skovine, razglednice, etikete itd., posebno goji kvalitetni umetniški tisk ilustracij, tako enobarvni kakor v več barvah

Reše po najnovejših metodah v eno- in večbarvnem litografotografskem tisku slike, diplome, zemljevide, delnice, vrednostne papirje, lepke, koledarje, cenike, note in ima največji fotografski aparat v vzhodni Evropi, s katerim reproducira slike do 120x120 cm

tiska eno-, dvo-, tro- in štirik-barvne ilustracije, prospekte, diplome, ilustrirane revije, razglednice, podobice, kolke, lepke i. t. d. po originalih in barvnih fotografskih snemkih

Klišarna

Knjigoveznica

Izdeluje po najnovejših metodah klišaje po fotografijah, risabih in barvnih originalih iz cinka, bakra, elektrona in medenine, za eno- in večbarvni tisk v velikosti do 70x100 cm

Izvršuje vse vrste in knjigoveško stroko spadajočih predmetov, od brošur do najfinjših vezav, črtanje in vezavo poslovnih knjig; izdelava galerij slik predmetov, damskih torbic, listnic, aktovk, kovčkov i. t. d.

Najmoderneje urešen oddelek za fotografijo v barvah po naravi

Posnetki s specialnim aparatom v lastnem ateljeju, kakor tudi posnetki v barvah po naravi se uporabljajo za barvne reprodukcije s klišaji, za barvne foto-litografije ali za tisk v treh barvah potom bakrotiske. Strokovni nasveti brezplačno in neobvezno

Rešitev zlogovne križanke

z dne 17. decembra

Vodoravno: 1. Sora, 3. peta, 5. Rosa, 7. kopto, 10. Beno, 12. Riba, 14. gora, 16. čašica, 17. Beba, 18. Laze, 19. kidati, 20. Raba, 21. tatnica, 22. Nica, 23. vila, 24. tema, 25. Sacati, 27. capa, 29. kiša, 31. Kaja, 33. koleno, 35. Beta, 36. leto, 37. šikana, 39. paša, 41. patena, 43. sito, 44. be-la, 45. peča, 46. zibati, 48. dama, 50. Lahi, 52. mena, 54. Galia, 56. kosa, 57. Toja, 58. Košice, 60. rana, 62. korana, 64. moka, 65. Zola, 66. Sana, 67. Lorena, 68. harakiri, 70. baje, 72. dama, 74. Sarajevo, 76. Ranina, 78. kača, 79. tiho, 81. telo, 82. pisava, 83. Baku, 85. zamena, 86. kako, 87. mati, 88. težava, 90. para, 92. nato, 94. Rado, 96. nareza, 98. Meža, 99. Siti, 100. seja, 101. Bisaga, 103. Cano, 105. galeja, 107. Tiso, 108. tuba, 109. kamela, 111. Tine, 113. Mako, 115. Tah, 117. palica, 119. Lina, 120. Veša, 121. Siva, 122. baroka, 124. šara, 126. rakija, 128. biva, 129. ruša, 130. porota, 132. Lada, 133. Java, 134. dati, 135. Tanaro, 136. da-da, 137. Laba, 138. kota.

Navpično: 1. Soča, 2. Rašica, 3. Peca, 4. tabela, 5. roba, 6. salama, 7. koze, 8. Pikica, 9. toda, 10. betica, 11. nora, 12. Ribaki, 13. Bata, 14. gotika, 15. raca, 22. Niko, 23. vino, 24. teta, 25. šato, 26. tika, 28. papa, 30. šapa, 32. Jana, 34. leto, 35. bela, 36. leča, 37. šiba, 38. Nada, 40. šala, 42. teme, 43. Siga, 44. Bajazo, 45. pesa, 46. zijalo, 47. tišina, 49. Mara, 51. Hikori, 53. nuna, 55. Lika, 56. kolaraba, 57. Tona, 58. korenina, 59. ceha, 61. kakititi, 63. raba, 64. moda, 66. saje, 69. Rača, 71. jelo, 73. masa, 74. Savana, 75. vaza, 76. ramena, 77. nakaza, 78. kako, 80. hoteti, 81. teža, 82. pipa, 84. kura, 87. maža, 89. vaja, 91. rasa, 93. toča, 95. doga, 97. Reja, 98. meso, 99. šiba, 100. seme, 101. biti, 102. gama, 104. nota, 106. lepa, 107. tica, 108. tuna, 109. kaša, 110. lava, 112. neroda, 114. košava, 116. Hi-rati, 118. Lijana, 119. Livada, 120. vešala, 121. široko, 122. bala, 123. Kaja, 125. Rada, 127. kita, 128. biro, 129. ruda, 130. poba, 131. Tata.

Tone Čokan:

„DRAVA“

MARIBOR, Aleksandrova c. št. 14/I.

Zavarovalnica za malega človeka

Zavaruje: za slučaj smrti, doživetja, dote in rente (penzije). / Zavarujte pri domači zavarovalni zadrugi!

Glavna podružnica: Subotica, Manojlovičeva št. 5 (v lastni palači)

Slomšek priporoča jaslce

»Ako ne boste kakor otroci, ne pojdete v nebeško kraljestvo«. Kolikokrat navaja Slomšek v svojih spisih to Zveličarjevo besedo! Slomšek, naš veliki mladinski ljubitelj in vzor vseh mladinskih ljubiteljev, je sam z otroško ljubeznijo ljubil in spremljal vse, kar je otrokom ljubega in draga, tako tudi božične jaslce.

Najprej je že vzljubil početnika božičnih jaslci: sv. Frančiška Asiškega. Ob 50-letnici svojega rojstva piše v Drobntnicah 1850: »Veselo lahko živi, kdor si pravi stan izvoli, naj si bo stan duhovski ali posvetei; najboljši lahko pa u samostanu Bogu služi, kdor se Bogu ves izroči po vzgledu svetega Frančiška Serafika, čigar navadna beseda je bila: Moj Bog in moje vse.«

Nepozaben je ostal Slomšku spomin na »poldrugi dan na mislinjskih fužinah«, ki ga je opisal v Drobntnicah 1861. V opisu se spominja sloveče žene Amalije Hagenauerjeve in med drugim pripoveduje, kako je znala otrokom o pravem času napraviti pravo veselje.

»Naredila je otrokom lepe jaslce (podčrtal Slomšek). Na osvetljeni smreki pa so visela zlata jabolka, orehi, rožiči in mnogo drugih dobrih stvari. Pod drevesom so ležale kape, robci, predperti, tudi črevlji in oblačila za zimo, katere jim je Amalija kupila ali pa tudi sama naredila. Na sveti večer so obhajali u lepi svetli sobi ljubeznivo rojstvo božjega deteta Jezusa (podčrtal Slomšek), so ga po otroško pozdravili in počastili, potem pa razdelili lepe darove, katere je božje Dete po rokah milostljive detomilke Amalije prineslo otrokom, kakor veli: Kar ste enemu teh malih storili, to ste meni storili. Kdor mladini tako veselje napravila, on postavlja pravi sreči stanovito dno; že dolgo dobrotnikov in dobrotnic na svetu ne bo več, pa otroci še veselo pomnijo svojih srečnih rajnih dni, katere so uživali mali. Tak spomin polajšava težave starih dni in oživlja zopet plamen svete vere in krščanskih občutkov, katere le prerade zadušne posvetne skrbi in goljufne dobrote. Kdor otrokom tako pomaga, jim dvakrat vbojajme daja, oskrbi dušo in telo, ne le za nekaj dni, marveč za vselej. Potepnim otrokom u jedilih ali celo u denarjih dajati miloščine, se pravi rediti potepuhe in lenuhe. Berčije starec ne pusti, kdor se je mlad naučil.«

Kar je Slomšek za sveti božič drugim svetoval, to je tudi sam rad storil otrokom v radost in korist. Ob 51-letnici svojega rojstva piše svojemu prijatelju, starotrkemu dekanu Tomažu Korenu:

»Kakor dober oče svojih otrok jim boš gotovo poskrbel za kakšne jaslce ali kakšno predstavo rojstva Kristusovega. Podobe k temu sem prejel iz Južne Tirolske. Za njih postavitev bo treba še omare s steklom, kar bi utegnili stati 10 do 12 gld. Seveda se mora mizar razumeti tudi na notranjo napravo. Če ne gre drugače, bi to napravil tukajšnji mizar, ki je že take jaslce postavil. Ali pa pošli sam kategera tamošnjega mizarja, da si tu na mestu ogleda jaslce in take tudi tamkaj postavi. To drugo bi bilo boljše, ker se morajo že tako jaslce prinesiti v Stari trg.«

Otroci imajo veliko veselje s tako predstavo rojstva našega Zveličarja. Tudi želim, da bi se take otroško pobožne predstave splošno uvedle v škofiji. Posvetuj se torej sam s seboj in piši mi, kaj si sklenil. Denarja mi ni treba pošiljati, saj si mi sobrate pri konferenci pogostil.«

Dekan Koren pa ni poslal mizarja iz Staroga trga k Sv. Andražu, ker je mislil, da bo tamošnji skušeni mizar omenjeno delo bolje izvršil. Slomšek je čakal do 20. oktobra; tisti dan, za vigilijo sv. Tomaža, se je pa zopet oglašil najprej z godovnim voščilom, potem z novim naročilom glede jaslci.

»Božične jaslce so torej narejene. Ker nisi Ti poslal nikogar ponje, Ti jih moram sam poslati do Dravograda. Prihodnji torek, 23. dec., bodo jaslce v zaboji že na pošti. Pošli torej koga, ki jih bo pri poštarju sprejel in jih potem previdno prepeljal v Stari trg, da bodo na sveti večer že postavljene v cerkvi. Želim le, da se ne bi kaj poškodovale, da bi bilo veselje popolno.«

Moremo si misliti, kolikrat je napravil Slomšek tako božično veselje, kjerkoli je pastiroval. Kadar pa kot škof ni več imel posebne mladine v svojem delokrogu, je skušal isto božično veselje po svojih prijateljih posredovati otrokom po vsej škofiji. Mogel je reči s Kristusom: »Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil.«

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9^e)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kursu. Vršil vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše ček. račune: Belgija: št. 8064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-64, Paris; Holandija: številka 1458-68, Ned Dienst; Luksemburg: številka 5967, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

Leto dni pred svojo smrtjo je še hotel, da bi bil božični večer, kakor ga je opisal v hiši detomilke Amalije, zgleden za vse krščanske, zlasti za vse premožne družine, z ozirom na ubogo deco, pa tudi za vse kraje. Poldrugi dan, samo poldrugi dan, se je mudil tam na mislinjskih fužinah, pa je spoznal resnico, ki jo hoče vsem vtisniti v blagodejen spomin. Sklepa namreč:

»Pravijo, da moraš sedem let na enem kraju ostati, če hočeš ljudi prav spoznati, in tri leta pod eno streho živeti, če hočeš domače čisto prezreti. Poldrugi dan je pa zadosti v eni hiši ostati, in resnico spoznati: da dobri ljudje spremenijo pust kraj v pozemeljski raj;

kjer pa blagih src na svetu ni, se najlepši kraj hitro spremeni v žalostno puščavo.« Pa to velja po Slomškovem prav tako za gospodo kakor za kmečke ljudi; prav tako za mesto kakor za deželo.

Oporoka pristnega kmeta

Umrli je veljaven kmet. Na konec svoje oporoke je pripisal:

»Vsi vesle, da sem z majhnim začel. Z veliko težavo sem se spravil kvišku. Ljudje pravijo, da sem dober kmetovalec. Mogoče, a skrivnost mojega uspeha je drugje. In to bi vam povedal:

Nikoli nisem delal v nedeljo.

Tudi ob delavnikih je moral iti eden, vsaj eden iz moje družine k sv. maši.

Svoje setve nisem izročil samo zemlji in gnoju, ampak tudi blagoslovu božjemu.

Dober sem bil s svojo služinčadjo in s reveži.

Storite tako, in imeli boste uspehe.«

Spomin

(Po Claudelu.)

Cesto se spominam samostanske tišine nekdanje in ji prisluškujem.

Spominim glasov se ubranih, ki so peli.

molili: Verujem.

Tedaj se zamislim v noč betlehemske,

vso črno in neizmerno,

kjer si pastirji preprosti pravljice pravijo

med seboj enomerno.

Eden vprašuje, drugi odgovarja; mlajši starejše

bajati pustijo;

vmes je trenutek tišine - popraviti drva je treba,

da spet zagorijo.

Tako nam postaje naše rešitve na poti,

ki vodi v nebo,

z glasom zaupnim nekdo potihoma baje,

baje jih skromno, toplo...«

HIMMEL-ELEKTROMOTORJI ZA KROŽNE ŽAGE

delujejo zanesljivo v vsakem obratu lesno industrijske stroke

HIMMELWERK A. G. TUBINGEN

Zastopstvo: Dovžan Ivan, trgovina strojev in strojnega orodja za obdelavo lesa Ljubljana, Frančiškanska ulica 4. Telefon št. 45-42.

Posebno pazite, kaj bolnik pije! Če Vam je le mogoče, dajte mu za zdravje in užitek čim čiste najboljše mineralno vodo ono z rdečimi srci.

Ce sami bolehate ali se ne počutite dobro, zahtevajte naš brezplačni prospekt, v katerem imate mnogo koristnih navodil o zdravju

Uprava Radenskega zdravilnega kopališča SLATINA RADENCI.

Noja, šika se, de vam ta napred vošem prou veselo bučine prazenke, de na bote rekel, de na znam manire. Soje čase sem vam puvedu tud kej ud putic. Zdej sa pa tist fasti, ke sma mel še s puticam za upraut, že menil. Zatu je bl pameten, de ud putic raj kar moučim, de vam na bom nazadne še guste delu. Scer sma s pa s puticam sam želodce pufderbal, če sma se z nim preveč mastil. Putice sa sam dohtarjem prou priše. Mi, ke sma jih natepaval, sma pa punavaj kar plačal. Asten putice pestima letas kar prgmah. Sej brez putic boma za sila že tud gvirat. Dons vam bom rajš kej druga puvedu, kar vas bo prou gvišen še bl zanimal, koker putice, če ste kulturen deluci.

Un mesec en dan sem brau u časopise, de bo en gespud tam na Stajarskem ene bukile iz šulskega žeuļejna ven dau. No, pa pros, de b mu pušal usi kulturen deluci soje pozitiune, pa tud negatiune šulske spumine. Jest scer na vem, kašen sa glih pozitivien al pa negativien šulsk spumini. Ke sem pa slučajen tud jest kulturen deluci, šulske spumini se m je pa tud že precej nabral u žeuļejna, mu bom pa tud jest dau ene par šulskem spominu na razpulgajne kar tlela u »Sluvenec«, ke se m zdi škoda gnarja, de b ga za marke ven metu. Sej veste, de je dondons hedu za gnar. Za ta gnar, kulker b me marka za taka dala kuštala, dubim jest u trafik že šest drava cigarete. Kar tega nej se gespud pušluž, kar mu bom jest tlela puvedu, pa bova pršla še ta narcnejš skuz.

Asten, pa začnima u božjem imen. Čas je ja zlatu, koker prauja. Ce je tu res, pa na bom trdu. Kene, jest mam tulk časa, de b z nim lohka cela lblana kupu per kasa, če b biu čas res zlatu, pa m zajn še en štampertl bri-nučka nubeden na da. Tu mende na bo držal. Čas je holt čas, zlatu je pa zlatu.

Veste, ke sem biu jest še čist mejčken, me je atek zapisu u tista ta mala šula, ke je bla tiste čase glih zraven cerkve svetga Flurjana. Tekat sma takem šulam rekel univerza zatu, ke sma se na teh šulah usesorte učil. Profesar Muhca, koker sma mu rekel, nas je učiu čez štrk skakat, kuzouce delat in pa platen cufat za ranjence, ke je bla tekat glih vojska z Lahem. Tud ubugat sma se učil. Ke sma bli skori usi precej brihtne glave, sma se usega hiter navadel, sam ubogajne nam ni šlu u glava. Tu je biu za nas še ta narteži predmet. U useh drugeh predmeteh sem dubu jest »udlično«, sam u ubugajn sem dubu »nezadostno«. Ce je eden sam u enem predmet tekat padu, je šou pa useglih lohka naprej. Sej je mende še zdej tku.

No, jest sem se pu ukancah preselu tud u Redut na ludska šula, ke je bla precu zraven cerkve svetga Jakuba. Za učitela sem mou jest u ta prvem klas gespuda Močnika, katehet je biu pa gespud Rozman. Buh jima dej večer mir in pokoj, ke sta že uba na unmu svet. Rada sta me mela uba, ke sta vidla, de sem brihten. Pa tud še precej priden sem biu. Sam z mojem ubugajnam sta mela križ. Se dons m na grej u glava, kaku b mogu člouk glih use ubugat? Sej ma vender usak soja glava in pa mežgane tud, de mu puveja, kuku more ta al pa una reč ven spatel. Zmeri se člouk tud na sme na druge zanašat, de mu boja pumagal. Ce pride eden enkat dol na Stedenc, pa je drač. Tam more člouk ubugat, ke se na soja mežgane ne more več zanest. Jest sem biu pa brihten, koker sem vam že puvedu, zakua b se mogu pol pestit, de b me le drug kumandiral? Ce

se eden na upa več pu soj glau delat, je znamne, de sa se mu začel mežgani kisat. Le men verjemite, de je res tku, koker praum. Jest vem tu iz lastne skušne. Koker sem mou enkat preveč cvička u glau, pa nisem več vedu, kua delam, ke cviček je punavaj precej kisu.

Mou učitel gespud Močnik je biu en fajn člouk. Ce sma ga še tku ujezel, ni nekol nubenmu sojmu učence lasu skrivu. Ce že ni šlu drač, mu je rajš kar en ceu šop las ven zderu, pa je blu glih tku dober. Al ga je pa kar ven iz klupi putegnu, pa ga je gor na umara pu-sadu, de sma se lohka usi zgledval nad nim. Tu je mende gespud Močnik pounu še iz zguduvine, ke sa u stareh časeh tud kašenga lum-pa zaperl u kašen kurenk, pa sa ga pustaul na kašen vogu tam Pud Tranča, de sa se lohka lde, ke sa šli tam mem, norca delal iz nega. Pa ta navada je mou tud, de je utrocem use preč pubran, kar sa s prnesel s saba za južna. Reku je, de šula ni kašen špajscimer, de b se jedel not. Šula je zatu tle, de se utroc učeja, ne pa, de b s s hruškam, jabukem in pa češplam trebuhe basal. Jest mate tekat čas, ke bo šule konc. Jest nisem mou nubenga uržaha, de b se čez tu gor držu, ke men nisa dal duma nekol not, de b s saba u šula nesu.

Enkat je prnesu ud enga brajnuca fant, kar en ceu krancel fig s saba, če prou mu je blu znan, de je tu prepovedan. Gespud učitel mu jih je sevede prec preč uzeu, pa jih gor na tista umara puložu, kamer je punavaj za štrafenga zlučence gor pusadu. Men sa se ceu čes sline cedile, ke sem jih gledu. Z enmu učesam sem škilu gor na fige, s ta drugem sem pa gledu gespuda učitelna in premšlvou, kuku b pršou ud tisteh fig, ke fige sem jest že ud nekdej ubrajtu. Kar naenkrat se m pa neki zabliksa u glau. Hiter sem strgu ven iz teke en puper, naredu z nega kugelca, pa sem ja vrgu gor u gespuda učitelna, ke je slonu pr miz in neki premšlvou. Ke sem ga k sreč zadeu glih u nus, je pa hiter skoču pukonc in prašu, kdu je ta lumparija naredu. Jest ket puštenak, sem prec roka u lft uignu in reku: »Jest! Z mana ni delu pol dost kumedi, kar zagrabu

Misel za sveti večer in sveti dan

Menda Ti nisi komu kriv, da letos nima mirnih božičnih dni ali pa si vsaj pripravljen, da to skoraj poravnáš; tako boš to misel rajši sprejel. Nocoj sta se poljubila Mir in Pravičnost.

Velika je razdalja in razlika med soncem in zemljo, pa še večja je med Stvarnikom in stvarjo. Pa človeškim očem se zdi sonce kakor majhna obla; zemlja v primeri z njim pa velika, tako velika, da jo kosajo in se kar kosajo zanjo, kdo je bo več dobil. Vendar, če se dajo ljudje zvezdoslovcem poučiti, da sonce po velikosti neizmerno presega zemljo, zakaj se ne dajo še bogoslovcem preveriti, da je nadzemeljsko nedoumljivo vetje od zemeljskega?

Prav to nadzemeljsko u človeku, neumrlojo dušo, je prišel iskat Sin božji, ko se je učlovečil in v sveti noči rodil na zemlji.

Moderni človek hoče, kakor je hotel prvi človek in kakor satan sam, »biti kakor Bog«. To pa hoče biti sam iz sebe, brez Boga, da, celo proti Bogu, proti viru vsega življenja, proti stebri vsega bivanja.

Tudi Bog hoče, da bi mi bili kakor on. Bog je med nami postal človek, da bi človek postal kakor Bog. Toda Bog hoče, da se to le zgodi, kakor se zgoditi more: ne brez njega, ne izven njega, ne proti njemu. Noče, da bi delali lažnive bogove iz sebe, da bi sami sebe oboževali. Bog hoče, da bi mu bili kakor on, toda le v njegovem naročju, na njegovem srcu, v družbenju z njim; hoče, da bi postali po njem in s njim, kakor njegov edino-rojeni Sin, ki ni noben drug Bog, marveč eden in isti Bog z Očetom. Kako velika je nespamet in zlobnost brezbožnikov!

»Kdor zemljo ljubi,« pravi sv. Avguštín: »je zemlja; kdor pa ljubi Boga — kaj hočem reči, bratje? ne jaz, božja beseda naj vam pove: kdor ljubi Boga, postane kakor Bog; saj je rečeno: vi ste bogovi, vi ste sinovi Najvišjega.« Angelski spev »Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem« bo imel za nas le tedaj popoln pomen, če si prizadevamo spolniti Zveličarjevo besedo: »Bodite popolni, kakor je vaš Oče nebeški popoln.« Akoprav bi bil Ti obdarjen z obilico zlata in srebra, zaradi teh reči ne boš obžadoval samega sebe; zakaj čeprav so te reči pri tebi, so vendar izven tebe. Bog, ki edini zadostuje, pa more biti v nas, naj tudi res biva v nas. Naj čutimo to milost zlasti na sveti večer in sveti dan.

Frtaučku Gustl ma beseda

Noja, šika se, de vam ta napred vošem prou veselo bučine prazenke, de na bote rekel, de na znam manire. Soje čase sem vam puvedu tud kej ud putic. Zdej sa pa tist fasti, ke sma mel še s puticam za upraut, že menil. Zatu je bl pameten, de ud putic raj kar moučim, de vam na bom nazadne še guste delu. Scer sma s pa s puticam sam želodce pufderbal, če sma se z nim preveč mastil. Putice sa sam dohtarjem prou priše. Mi, ke sma jih natepaval, sma pa punavaj kar plačal. Asten putice pestima letas kar prgmah. Sej brez putic boma za sila že tud gvirat. Dons vam bom rajš kej druga puvedu, kar vas bo prou gvišen še bl zanimal, koker putice, če ste kulturen deluci.

Un mesec en dan sem brau u časopise, de bo en gespud tam na Stajarskem ene bukile iz šulskega žeuļejna ven dau. No, pa pros, de b mu pušal usi kulturen deluci soje pozitiune, pa tud negatiune šulske spumine. Jest scer na vem, kašen sa glih pozitivien al pa negativien šulsk spumini. Ke sem pa slučajen tud jest kulturen deluci, šulske spumini se m je pa tud že precej nabral u žeuļejna, mu bom pa tud jest dau ene par šulskem spominu na razpulgajne kar tlela u »Sluvenec«, ke se m zdi škoda gnarja, de b ga za marke ven metu. Sej veste, de je dondons hedu za gnar. Za ta gnar, kulker b me marka za taka dala kuštala, dubim jest u trafik že šest drava cigarete. Kar tega nej se gespud pušluž, kar mu bom jest tlela puvedu, pa bova pršla še ta narcnejš skuz.

Asten, pa začnima u božjem imen. Čas je ja zlatu, koker prauja. Ce je tu res, pa na bom trdu. Kene, jest mam tulk časa, de b z nim lohka cela lblana kupu per kasa, če b biu čas res zlatu, pa m zajn še en štampertl bri-nučka nubeden na da. Tu mende na bo držal. Čas je holt čas, zlatu je pa zlatu.

Veste, ke sem biu jest še čist mejčken, me je atek zapisu u tista ta mala šula, ke je bla tiste čase glih zraven cerkve svetga Flurjana. Tekat sma takem šulam rekel univerza zatu, ke sma se na teh šulah usesorte učil. Profesar Muhca, koker sma mu rekel, nas je učiu čez štrk skakat, kuzouce delat in pa platen cufat za ranjence, ke je bla tekat glih vojska z Lahem. Tud ubugat sma se učil. Ke sma bli skori usi precej brihtne glave, sma se usega hiter navadel, sam ubogajne nam ni šlu u glava. Tu je biu za nas še ta narteži predmet. U useh drugeh predmeteh sem dubu jest »udlično«, sam u ubugajn sem dubu »nezadostno«. Ce je eden sam u enem predmet tekat padu, je šou pa useglih lohka naprej. Sej je mende še zdej tku.

No, jest sem se pu ukancah preselu tud u Redut na ludska šula, ke je bla precu zraven cerkve svetga Jakuba. Za učitela sem mou jest u ta prvem klas gespuda Močnika, katehet je biu pa gespud Rozman. Buh jima dej večer mir in pokoj, ke sta že uba na unmu svet. Rada sta me mela uba, ke sta vidla, de sem brihten. Pa tud še precej priden sem biu. Sam z mojem ubugajnam sta mela križ. Se dons m na grej u glava, kaku b mogu člouk glih use ubugat? Sej ma vender usak soja glava in pa mežgane tud, de mu puveja, kuku more ta al pa una reč ven spatel. Zmeri se člouk tud na sme na druge zanašat, de mu boja pumagal. Ce pride eden enkat dol na Stedenc, pa je drač. Tam more člouk ubugat, ke se na soja mežgane ne more več zanest. Jest sem biu pa brihten, koker sem vam že puvedu, zakua b se mogu pol pestit, de b me le drug kumandiral? Ce

me je, pa pusadu zraven fig gor na umara. Sevede, jest sem se hiter pušlužu tisteh fig in jih začeu skrivej natepavat. Ke sem biu s figam fertik, sem pa puložu tist srebot, ke sa ble fige gor nabrane, nazaj na umara. Tist fant se je pol pu šul mal cmeru, ke ni dubu več fig nazaj. Gespud učitel je pa men reku, de sem nafrigan, ke je prec vedu, de sem mu sam zatu vrgu tista kugelca u nus, de sem pršou du fig.

Asten, tu je mende puzitiven spumin na moje šulske leta. Zdej vam bom puvedu pa še vam pu sojeh mučeh pustregu, en negativen spumin, de bote videl, de sem Ke sem prlezu lepu pučas du trega klasa, sem mou pa gespuda Sota za učitela. Ud tega gespuda vam pa na morem glih druga puvedat, koker de je strašen rad šnofu. Šnofajne je biu tiste čase hedu muderen. Puseben ženske sa šnofajne ubrajtaje, ke takat sa ble cigarete še prou ena redka dubrota.

Ke me je gespud Sota še skori bl ubrajtu, koker gespud Močnik, je pa tud mene zmeri ke čez cesta u trafika pu šnufubak pušilu. Sevede, šnufubak sa lde prouzaprour sam zatu šnofal, de sa kihal. Gespud Sot pa ni nekol kihnu, čeprou je mou večkat nus s tubakam čist zabasan. Men se je tekat tu čuden zdel, zakua na kiha, če že šnofa. Ce b gespud zmlat poper šnofu, b pa kihnu. Mende gespud na ve, de je poper bl šorf, koker pa šnufubak. No, ke me je čez ene par dni spet pu šnufubak pušlou in m še puseben naroču, de mu morem prnest a prau Samparel, de bo kej zalegu, sem pa namest u trafika skoči raj u ena špecarija, ke je bla prec zraven trafike, in kupu za tist gnat rajš zmletga popra. Koker sem mu tist škrnicelč izroču, ga je pa prec mal u nus nabasu. Sevede je začeu prec tku kihati, de se je začela kar cela šula trest. Purguntu je pa tud prec, de tu ni Samparel, ampak poper. Pa ni druga naredu, koker ena m je ukul ušes prmazu. Namest de b m reku, de sem nafrigan, se je pa zmotu, pa m reku, de sem lump.

Vite, tu je pa negativen spumin mojih šulskih let.

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din, šentovnjaki oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlin vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službe isčejo

Manufakturnist
Seli premestitve. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Poštena« 19.638.

Kuharska začetnica
Išče mesto. Je zelo pošteno dekle. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Uporabna« 19.636. (a)

Kmečko dekle
pošteno, išče zaposlitve v boljši kuhinji z januarjem. Naslov pove upravo »Slovenca« pod 19.687. a

Starejša dekle
zmožno samostojnega gospodinjstva, išče službo. Gre tudi k otrokom. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 19.745. (a)

Manufakturnist
verziran v konfekciji in galanteriji, vešč aranžiranja izložb, dobra mlajša moč, vojaščinu prost, vešč nemišine, išče namestitve. Naslov v upr. »Slovenca« pod 19.743. a

Dekle
starejša, vajena vseh hišnih del in preproste kuhinje, želi službo s 1. januarjem. Ponudbe z navedbo plače v upravo »Sl.« pod »Poštena« 19.885.

Kuharica
zmožna v Marjanišču v Ljubljani — išče službo. Gre tudi v Beograd k poštenim družinam. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Poštena« 19.654. (a)

Ženska
srednjih let, dobra kuharica in šivilja, išče službo. Najraje k duhovnemu gospodu. Naslov pove upravo »Slovenca« pod št. 19.838. (a)

Prodajalka
možnane stroke, vajena vseh gospodinskih del in blagajniškega posla v kavarni ali restavraciji — išče službo za takoj ali pozneje. Ponudbe upravi »Slovenca« Maribor pod »Vestna« 1876. (a)

Žagar
vešč vseh popravil, poročen, star 36 let, trezen in pošten, išče službo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 21.020. (a)

Iščem mesto oskrbnika
nočnega čuvara ali kaj podobnega. Star sem 32 let, oženjen, trezen, z dobrimi spricavali. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 21.032. (a)

Trgovski pomočnik
mlad, verziran v vseh panogah trgovine z mesanim blagom, želi namestitev v večji trgovini v mestu ali na deželi. Nastop s 1. februarjem. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Agilne« št. 19.978.

Absolventka
gospodinske soje, pridna in poštena, želi službo kot pomočnica gospodinjstva, ker bi se rada izpopolnila v kuhinji. — Naslov v vseh poslovalni. »Slov.« pod št. 21.044. (a)

Vajenci
Pekovskega vajenca
pridnega in poštenega sprejemem. Naslov v upr. »Slovenca« Maribor pod št. 1661. (v)

Brivskega vajenca
mačetnika, pridnega, poštenega, sprejme Kavčič Edvard, Ljubljana VII., Celovška cesta 94. (v)

Pekovskega vajenca
sprejme z novim letom pekarna Auer, Aleksandrova cesta 4, Pobrežje, Maribor. (v)

16-letni fant
iz pošteno, katoliške hiše, se želi izučiti železostolarske ali avtomehanične obrti. Naslov pove uprava »Slov.« pod 19.926.

Kleparskega vajenca
tako sprejemem. — Vsa oskrba v hiši. — Švafger Franc, Vojnik. (v)

Mesarski vajenec
išče mesto. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 19.901. (v)

Usnjarski vajenec
zdrav in močan, 15—16 let star, se takoj sprejme. Vprašati pri: Stefan Savec, Slovenj Gradec.

Učenko
za šivanje oblek sprejme »Julijana«, Gospodarska 12. Hrana in stanovanje v hiši.

Natakarski vajenec
zdrav, močan, pošten, se sprejme s 1. febr. 1940 v uk v kolodvorski restavraciji na Pragerskem Vsa oskrba v hiši. Prednost: znanje nemškega ali madžarskega jezika. Pismene ponudbe. (v)

Službo dobe
Mlado služkinjo
tako sprejemem. Maribor, Turnerjeva ul. 36-I, levo.

Služkinjo
pridno in pošteno, vajeno kuhe in šivanja, sprejemem. A. Jenko, dežnikarstvo, Kranj.

Hlapca in dekle
za kmečka dela, od 18 do 30 let, sprejemem. Černe, Vodnikova 133, Ljubljana VII.

Služkinjo
vajeno kuhe, čisto in zdravo, 28—40 let, sprejemem k majhni družini. Ponudbe v upravo »Sl.« v Mariboru pod »Vestna« št. 1681.

Kuharico
vešč dobre kuhe, zmožno kavčije, sprejemem za industrijski okraj Ljubljane. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Kuharica« št. 19.902. (b)

Potnik
za vinsko trgovino, zmožen kavčije — se takoj sprejme. Ponudbe poslati v upravo »Slovenca« Jesenice pod »Zmožen« št. 19.713. (b)

Tehnik
s srednje-tehnično šolo, se sprejme kot kalkulanti v neko tovarno kovinskih predmetov. — Ponudbe z navedbo plače poslati v podružnico »Politike«, Novi Sad pod znakom »Za Vojvodino«.

Služkinjo
pridno, čisto, pošteno, ki se razume na kuhanje, gospodinjstvo in nego otrok, sprejemem. Nastop 1. januarja. Plača po dogovoru. Dopise v upravo »Slov.« pod P-19.957.

Trgovsko pomočnico
za trgovino z mes. blagom in železnino, sprejemem. V postev pride samo dobro verzirana samostojna moč. Nastop s 1. januarjem. Hren Ela, Ribnica, Dolenjsko.

Služkinjo
okrog 30 let staro, preprosto, vajeno vsakdanje kuhe, sprejemem k družini z dvema otrokoma 6 in 2 leti starima. Ponudbe poslati na naslov: M. Plut, učiteljica, Unec pri Rakeku.

Velik denarni zavod
sprejme praktikanta s trgovsko predizobrazbo, in mlajšega uradnika z bančno prakso. Ponudbe s prepisi spricavali in priporočili v upravo »Slov.« pod »Ugledna prihodnost« št. 19.923.

Dekle
pridno, pošteno, zdravo, ki popolnoma samostojno kuha in opravlja vsa hišna dela, sprejme slovenska družina treh oseb v Splitu. Ponudbe na naslov: Vezivo, Split, Dinkićeva obala 12.

Mizarskega pomočnika
tako sprejme Janko Remic, Senčur pri Kranju.

Sedlarske pomočnike
tako sprejme Horvat Josko, Poljanska c. 69, Ljubljana. (b)

Prodajalka
gospodinsko naobražena, dobi stalno mesto. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Poštenost« 19.998.

Služkinjo
pridno in pošteno, s znanjem kuhe, sprejemem. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 19.963.

Služkinjo
za pranje, ki zna šivati na šivalni stroj, sprejemem. Ljubljana, Karlovska cesta 4. (b)

Pošteno dekle
ki zna dobro kuhati — takoj sprejme gostilna Müller, Ljubljana, Janševa ulica 15. (b)

Izvežban solicator
(-ica), event. stenograf se sprejme. Prednost: znanje nemščine. — Ponudbe upravi »Slovenca« pod »1949« št. 19.840. (b)

Krojaške delavke
za obleke in fino žensko perilo — sprejme Seidler Anna, Beograd, Knežine Ljubice 15. (b)

Mladega fanta
razumnega, za pomoč pri strojih in pospravljanje na žagi, sprejme Mizarstvo in žaga Andlovic — Skofljica. (b)

Samostojen predelavec
(predelavka) vešč izdelovanja vreče (Futeral) za naočnike iz kartona, dobi službo. Obširne ponudbe na upravo »Slov.« pod »Vešč« 19.766. (b)

**Srečne praznike želi firma
BRUNO MOSER, Zemun**

Služkinjo
vajeno kuhe in vseh hišnih del, sprejme Bayer, Bielefeldova cesta 16. (b)

Dekle
pridno in pošteno, vajeno vseh hišnih del — takoj sprejemem. Naslov pove upravo »Slov.« pod 19.910

Trgovko
za trgovino meš. blaga na deželi, iščem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 19.639.

Hlapce
vaje konj in poljskih del, vojaščinu prost, dobi službo. Nastop 1. jan. — I. Paternoster, mesar — Zalog, D. M. v Polju. b

Ključavnič. pomočnik
ki je popolnoma samostojen avtogenski varilec — se sprejme. Nastop službe takoj. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Pomočnik« št. 19.906. (b)

Hlapca
marljivega, treznega, zanesljivega, sprejme Fric Smuk, valjeni mlin, Križe na Gorenjskem. (b)

Pouk
Krojni tečaj
Jožice Kumelj
se prične
9. januarja 1940
Novi trg 1-I, Ljubljana.
Po naročilu izdelujem vse kroje (šnite) po meri in žurnalu.

šoferska šola
za poklene šoferje in amaterje
I. Gaberšček
bivši komisar za šoferje, akb izpite
Kolodvorska ulica št. 48
Telefon 28-28

Zasluzek
Zastopnike (-ce)
za novosti brez konkurence takoj sprejme Lindič, Ljubljana 245/c. Za odgovor priložite 2 din.

Ženitbe
Gospod
z državno službo želi dopisovati s simpatično, do 25 let staro gospodnjo v svrhu ženitve. Želi točne podatke in dve sliki. — Humar Franc, Rudarski dom, Zenica, Bosna. (2)

36 letni gospod
z lepim posestvom poroči gospodnjo ali vdovo brez otrok, do 35 let, z nekaj gotovine. Dopise z naslovom poslati upravi »Slovenca« pod zn. »Prijetna zima« 19.777. (2)

Uniform. drž. uslužbenec
v Ljubljani, značaje — želi poznavstva z dobroščno gospodnjo do 25 let, z nekaj dote, zaradi ženitve. Dopise v upravo »Slovenca« pod »Srečno življenje« 19.775. (2)

Samostojen obrtnik
mlad, pošten, išče znanje z dekletom, najraje s šiviljo. Predpogoj poštenost in neoporečnost. Ponudbe s sliko poslati v upravo »Slov.« pod »Stroga tajnost« št. 19.938.

Vdovec
dobro situiran posestnik, s trgovino, popolnoma sam, 60 let star, poroči takoj gospodnjo iz ugledne hiše, primerne starosti; kontoristinja, učiteljica imajo prednost. Ponudbe samo s polnim naslovom podružnici »Slov.« v Mariboru pod »Redka prilagodnost« 1680.

Dekle
srednjih let, z gotovino, želi znanja s poštenim gospodom, 40—50 let. — Ponudbe upravi »Slov.« pod »Simpatična« 19.898.

Za sina
trgovca in gostilničarja z lepim obratom, iščem primerno družico. Dopise v upravo »Slovenca« pod »26« št. 19.744. (2)

Kupimo
Otroški voziček
globok, dobro ohranjen, kupim takoj. — Kristan, Jenkova 15. (k)

Kože divjih zajcev
stalno kupuje po najvišjih dnevnih cenah J. Lavrič, Cankarjevo nabrežje št. 1, Klavnic, Rudnik.

Vsakovrstno zlato
srebro in brijante kupuje vsako količino po najvišjih cenah
A. Božič, Ljubljana
Franciščanska ulica 3.

Maribor — Celje
obiščem vsak mesec. — Pošljite naslov za osebni obisk. Stare obleke, čevlje itd. — plača najboljša starinarna Dobovičnik — Slovenj Gradec. (r)

Vsakovrstno zlato kupuje
po najvišjih cenah
CERNE, juvelir, Ljubljana
Wolfova ulica št. 8

Staro zlato, zlato zobovje in srebrne krone
kupujem po najvišjih cenah
A. KAJFEZ
trgovina s urami in zlatnicami, precizna delavnica za popravila vsakovrstnih ur Ljubljana, Miklošičeva 14

Cunje
krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčjo volno, govejo dlako (arovec) — kupi vsako množino Arbeiter. Maribor, Dravska 15.

Denar
Družabnika
za seriozno novost sprejemem. Potrebna gotovina 20.000 din. Vknjižba na prvo mesto. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Velik zaslužek« št. 19.990.

Vaš denar
najbolje naložite v dobrih trgovskih ali industrijskih podjetjih kot družabništvo ali udeležbo na dobičku. V postev pridejo samo večje vsote in resnih reflektantov. Obrnite se zaupno na RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka 12.

Hranilne knjižice
3% obveznice
in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje
BANČNO KOM. ZAVOD
MARIBOR
Aleksandrova cesta 40

Vloge
Prve hrvatske štedionice, Srbske banke d. d., Jadransko podunavske, Mestne hranilnice Radovljica — kupimo proti takojšnji gotovini. Ugodna prilika za vnovčenje. — RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka 12.

Ureditve premoženja
Poravnave, konkurzne zadeve, odkup in inkasoterjate, (tudi kmetskih!) nabavo posojil in družbenikov, dobičkanosno in varno naložitev kapitala, ureditev uprave in knjigovodstva, bilance, kalkulacije, uprave nepremičnin, nadzorovanje sodelavcev, — sploh vse trgovsko-obrtniške zadeve poverite zaupno strokovni pisarni
ZAJC LOJZE
Ljubljana, Gledališka ul. 7

Hranilne knjižice
Kmetijske posojilnice ljubljanske okolice — kupim. Naslov v podružnici »Sl.« v Celju pod št. 19.112.

Obrtne banke
vlogo, večji znesek, damo na mesečno odplačevanje za več let. — RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka 12.

Družabnika
k dobro vpeljanemu podjetju sprejemem. Kapital 20—30.000 din. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »32« št.19.877. (d)

Knjižice
Kmetijske posojilnice ljubljanske imam večje ali manjše zneske vedno na razpolago. — RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka 12.

[Pohišstvo]
Neveste!
Predno si nabavite pohišstvo, si ogledite zalogo izdelanih spalnic in kuhinj. Cene zmerno. Pavel Okorn, Škofja Loka, Fužinsko predmestje 3.

Vsakovrstno pohišstvo
dobavlja še vedno po starih cenah v moderni in solidni izdelavi trdka

»OPRAVA«
Celovška cesta 50. Sprejemajo se naročila.

Avogust Černe
Vodnikova 83, Ljubljana, priporoča pred nakupom pohišstva ogled svoje zaloge spalnih, jedilnih ter kuhinjskih oprem.

MODROCE
otomane, kauče itd. dobite poceni in solidno pri
ivan Habič-u
tapetnik
Kopitarjeva ulica 1
nasproti »Ničmana«

Moderne spalnice
in kuhinje, po nizkih cenah nudi mizarstvo Velkavrh. Krakovska ulica 7, Ljubljana. Sprejemajo se naročila.

Lesena zložljiva postelja s tapetiranim madrocom
Din 220—

Specialne posteljne mreže
»Patent«, in »primisimo« modroce, otomane, in vse tapetniške izdelke nudi solidno in po nizki ceni trdka

Rud. Radovan
Mestni trg 18

Moderne spalnice
iz orehove korenine, solidno izdelane — poceni prodaja Krže Franc, pohišstvo, Vrhnika. — Ogleda se na skladišču: Ljubljana, Prečna 6.

Kupujte pri naših insertih!

[Zivali]
Dva pitana prašiča
prodam, Zg. Gameljne 30

Pes ovčjak
dober čuvaj, napredaj. — Jurčkova pot 67. (j)

Kravo
ki se bo v štirinajstih dneh teletila, dobro mlekarico, prodam. — Černe Kranj. (j)

Psček
fokstertier 746, beločrn, izgubljen. Najdite! se izplača nagrada. — Miha Sever, Gmajna, Črnuče.

POŠTNA HRANILNICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Centrala v Beogradu, podružnice v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Skoplju, Podgorici in Sušaku.

GLAVNI POSLI POŠTNE HRANILNICE

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4%. Na vloge do din 2.000— se ne more izreči niti prepoved niti pridobiti zastavna pravica.

Preko svojih čekovnih računov izvršuje najhitreje in najcenejše izplačila in vplačila tako v državi kot tudi v inozemstvu.

Daje posojila na zastavljene državne in od države garantirane vrednostne papirje.

Vnovčuje kupone drž. vrednostnih papirjev.

Vzdržuje poslovne zveze s Poštnimi hranilnicami in velikimi denarnimi zavodi na celem svetu.

Za vse vloge pri Poštni hranilnici jamči država.

FIAT

ZASTOPSTVO

Preselili smo se

v lastne prostore: Tyrševa cesta 35a - Telefon 34-29

DELAVNICA

GARAŽA

»LOJZE«

Posedstva

Enonadstropna hiša
nedokončana - naprođaj.
Smarska cesta, za šolo,
Ljubljana-Moste.

Stanovanjska hiša
naprođaj pri fari. Polzve
se: Vodice nad Ljubla-
no št. 60. (p)

V Kamniku - Zapricah
prodaj 4 parcele v iz-
meri 2800 m² po 12 din
m². Izve se: Anton Ma-
zovec, Kamnik, Perovo 45

Hiša v Ljubljani
ali bližnji okolici, eno-
družinsko, kupim; plačam
v gotovini. Ponudbe na
upravo »Slovenca« pod
»Tako«. 19.839. (p)

Tristanovansko hišo
prilicno, z električno raz-
svetlobo, vodovodom in
vrtom, med Tržičem in
Golnikom, prodaj. Polz-
ve se v upravi »Slovenca«
pod »Tako«. 19.839. (p)

Posedstvo
z lepim sadonosnikom, ob
banovinski cesti, 3 km od-
daljeno od mesta Celja,
naprođaj. - Polzvedbe in
trgovini Stropnik, Celje,
Trnovlje 180.

Proda se takoj

VILA na otoku VISU,
opremljena ali prazna, tik
ob morju s krasno lego
in razgledom, moderna
stavba, davka oproščena;
velik vrt zasajen z razno-
vrstnim sadjem, oranžami,
citronami, mandarinami,
grape-fruit, cvetje, razne
rože, palme; vinograd z
različno plemenito trto.
Nujna prodaja radi zida-
ve sanatorija, cena zelo
ugodna. Za informacije se
obrniti na naslov:

Dr. Cvitanović, Sarajevo,
Aleksandrova 57

Imobilija

Ima v prodaji vsako hišo,
prestor in vsako vilo, ki
je v prestolnici resno na-
prođaj. Ima organizacijo
za upravljanje in nadzo-
rovanje hiš.

Palača

nova, davka prosta, v
strogem centru, z veliki-
mi lokali in sodobnimi
stanovanji, ki imajo luk-
suzne postranske prosto-
re in udobje, ki mora za-
dovoljiti najbolj razva-
jene stanovalce. Zgradba
je posebno masivno zi-
dana kot malo katera
druga. Ima osebno in to-
vorno dvigalo, dragoceno
pročelje, nadstropno kur-
javo, mnogo marmora in
drugega luksuza. Doho-
dek te edinstvene palače
ca 350.000 din, toda za-
radi nujne prodaje je
cena samo 3.150.000 din
in prevzem majhne hipo-
teke. To je najcenejši
vseh večjih objektov.

Palača

nova, davka prosta, v
najlepšem in najugled-
nejšem centru prestolnice.
Palača je masivno
zidana z betonskimi kon-
strukcijami in luksuzno
opremljena. Stanovanja
imajo etažno kurjavo,
tekočo toplo vodo, vzida-
ne kadi, vzidane štedil-
nike, osebno dvigalo, ve-
like terase. Impozantno
fasado itd. Zaradi poslov-
nih razmer in potrebe
se proda mnogo pod ce-
no, ki se danes za po-
dobne stavbe zahteva.
Dohodek 240.000 din, ce-
na 2.300.000 din, od ka-
dere se odbije hipotekar-
ni dolg.

Imobilija

Knez Mihailova ul. št. 17
mezanin
Telefon 26-167 in 28-260

Parcela
850-900 m², naprođaj. —
Trata št. 6, obč. št. Vid.

Vilo

solidno, udobno, dvosta-
novanjsko, severozahod-
no, Matjanova 5, prodaj
letos za 15% ceneje.

Krasna sončna parcela
v Ljubljani ugodno na-
prođaj. Ponudbe upravi
»Slovenca« pod »Sončna
parcels« 19.874. (p)

Gradbene parcele

v gorenjskem mestu —
vzhodna idealna lega —
ugodno naprođaj. Vpra-
šati: A. Mahorčič, Ljub-
ljana, Puharjeva 14. (p)

Za dokončanje

večje stanovanjske hiše
(pod streho, dvonadst-
12 stanovanj, davka pro-
sta, rentabilna), v pro-
metnem mestu, idealna
lega, iščem sodelavca,
eventuelno jo prodam.
Vprašanja na: St. Meše,
Ljubljana 1, poštni pre-
dal 219. (p)

HIŠE

vseh vrst, parcele in po-
sestva kupite in prodaste
najugodnejše potom

Realitet. pisarne Adamič
Ljubljana
Gospodarska cesta št. 7
(vis-a-vis Slamiča)
telefon 48-79.

Prodajmo ali v najem

oddajmo stanovanjsko hišo,
enonadstropno, v Žu-
žemberku; stanovanjsko
hišo, enonadstropno, z
velikim trgovskim loka-
lom, sredi trga; žago in
mlin ob Krki v Žužem-
berku; veliko, močno zi-
dano poslopje sredi trga,
primerne za skladišče ali
obrt. Ponudbe na Hranil-
nico in posojilnico v Žu-
žemberku.

Ugodna naložba kapitala

V Mariboru enonadstrop-
na hiša s stranskim po-
slopjem in stavbišču, tudi
za razna podjetja zelo
prikladna, ugodna lega
in nova enonadstropna
hiša s stavbiščem, visok
najemniški donos, na
periferiji mesta, ugodno
naprođaj. Pojasnila di-
rektnim interesentom da-
je dr. Kleser Karel, od-
vetnik v Mariboru, Ale-
ksandrova cesta 14. (p)

Palača

v središču prestolnice,
pripravna za velika trg.
podjetja in rento, nova,
prosta davka; zidana na
površini 710 m², z 79 m
dolгим pročeljem. Zida-
nje tega objekta je stalo
z zemljiščem 8.500.000 din,
sedaj pa ga iz posebnih
razlogov prodajmo za
2.500.000 din v gotovini in
za prevzem manjše, zelo
ugodne hipoteke Uprave
fondov. - Letni dohodek
480.000 din. - Ta impo-
zantna palača nudi kup-
cu slajne pogoje za iz-
vrstno naložbo denarja.

Palača

na novo zgrajena, v cen-
tru, prilicno in pet nad-
stropij z mnogimi ele-
gantnimi stanovanji s po
2-3 in 4 sobami z raz-
košnim udobjem. Dvigalo
prvovrstne znamke. Ta
palača je zgrajena iz
prvovrstne konstrukcije,
v najmodernejšem slogu.
Za to izredno impozant-
no palačo je potrebnih
1.450.000 din gotovine in
prevzem manjšega hipo-
tekarnega dolga. Kupec
jamčimo, da bo dobil na
vložen denar po odbitku
anuitet in vseh državnih
ter občinskih dajatev še
12% čistega dohodka.

Hiša

za 900.000 din gotovine in
550.000 din hipoteke, no-
va, davka prosta, s toč-
nim letnim dohodkom din
200.000. Iz posebnih raz-
logov se nujno prodaj pod
ceno,

Centralni zavod

Obiljež venac 38
nasproti »Ruskega Carja«
Telefon 25-7-66. Beograd.

Enostanovanjsko hišo

prodaj. Polzve se: Ko-
zarje, Tržaska cesta 105.

Kupim hišo

primerne za mlekarstvo
obrt na deželi, ako so v
kraj za to dani pogoji.
Ponudbe upravi »Slov.«
Maribor pod »Mlekarna«
1673. (p)

Stavbna parcela

na križišču banovinskih
cest Kranj-Ljubljana —
Škofja Loka-Kamnik, 15
minut od Medvode, na pro-
metnem kraju — ugodno
naprođaj. Na parceli je
elektrovod. - Polzve se:
Zbilje 3, Medvode.

Bivši sokolski dom

(ca. 150 m²), na Igu pri
Ljubljani, naprođaj. —
Stavba leži ob banovin-
ski cesti, pripravna za
vsako obrt ali ustanovo.
Poleg elektrika. Informa-
cije Vodnikova 133, Ljub-
ljana VII.

Krasno posedstvo

z gostilno in trgovino v
prometnem kraju na de-
želi, pri farni cerkvi, za-
radi družinskih prilik po
ugodni ceni naprođaj. —
Ponudbe upravi »Slov.«
pod »Tako«. 19.761. (p)

Lepo vilo ali pension

na Gorenjskem, 1 uro do
Radovljice in 2 uri peš
do Bleda, 11 sob, garaže,
gospodarsko poslopje ter
elektrika in vodovod —
tako prodajmo. Ponudbe
poslati v upravo »Slov.«
pod »Tako«. 19.956

Hiša

z mizarstvo delavnico, z
vodno močjo, mizarstvi
stroji in z poleg ležečo
majhno hišo na Milnem
(na Bledu) št. 51 in 95,
ugodno naprođaj. Informa-
cije pri Ljudski posojil-
nici v Ljubljani. (p)

Enodružinsko hišico

(vilo) na severni strani
Ljubljanske okolice, z
večjim sadnim vrtom, v
krasni legi, ugodno pro-
dam. — Istotam prodaj
1000 m² veliko stavbno
parcelo. Naslov v upravi
»Slovenca« pod 19.805. p

Novo hišo s trgovino

prodaj. na Pobrežju. -
Mesečni donos 2250 din.
Naslov v upravi »Slov.«
Maribor pod št. 1662. (p)

Nova hiša

moderna, vodovod, lep
vrt, poceni naprođaj v
Tržiču. Naslov v upravi
»Slovenca« pod 19.705. (p)

Krasno parcelo

lepa južna lega, vodovod,
elektrika in zgrajena no-
va ograja — prodaj na
Grubarjevem nabr. brez
posredovalca. - Martinec,
Trnovski pristan 22.

Parcelo

pred remizo in solo v
Zg. Šiški, prodaj. Polz-
ve se: Bartol Anton,
Ljubljana, Podmliščakova

Hišo v Ljubljani

dvo ali tristanovansko,
kupim. - Ponudbe z na-
vedbo cene na upravo
»Slovenca« pod »Hiša«
št. 19.786. (p)

Enostanovanjska hiša

zidana, z lepim vrtom,
blizu postaje — ugodno
naprođaj. Primerna za
upokojenca. - Fras Jurij,
Brežice, Sv. Lenart 20. p

Hišo

v Ljubljani ali okolici,
kupim. Gotovina takoj.
Ponudbe v upravo »Sl.«
pod »Tako«. 19.985.

Tri hiše

in stavbni svet naprođaj
blizu cerkve, v lepem
kraj, po primerni ceni.
Ponudbe v upravo »Sl.«
pod »Tri hiše« št. 19.586.

Enodružinsko hišico

v Ljubljani ali majhno
poselstvo na deželi, ku-
pim. Ponudbe v upravo
»Slov.« pod »Kupim« št.
19.967.

Enodružinsko hišico

ugodno prodaj. — Vič,
Cesta dveh cesarjev 128.

Enonadstropna hiša

z gostilno in pekarijo -
naprođaj v Medvodeh.
Vprašati: Avguštin, Re-
teče 5.

Hišo

s trgovskimi lokali ali
skladišču, z vrtom, kupim
v Ljubljani, Celju ali Ma-
riboru. Ponudbe v upra-
vo »Slov.« pod »Gotovi-
na 800« št. 19.588.

Glasba

Gramofonske plošče

in gramofone najceneje
kupite pri Banjal, Ljub-
ljana, Miklošičeva cesta 20

Tega ne more nikdo

Poljubne najnovejšie pl-šče
samo po Din 35 — kazen tega
vzamemo tud: stare v račun
Zahtevajte seznam

Dobro ohranjen klavir

original »Stingl«, prodaj.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 19.998.

Specijalna izdelovalnica

HARMONIK

JOS. FLEISS

(prej F. Lubas in sin)
LJUBLJANA, Tyrševa 36

Dober harmonij

kupi Prosvetno društvo
na Vrhniki.

Harmonije in glasovirje

prodaja po zelo nizkih
cenah, eventuel. tudi na
obroke, prevzame vsa v
stroko spadajoča po-
pravila solidno in poceni
Brandl, Maribor, izdelo-
valnica orgel in glaso-
virjev. (g)

Klavirje

vijoline

saksofone - trompete -
harmonike in druga
glasbila od šolskih do
prvovrstnih instrumen-
tov - strune in vse po-
trebščine v veliki izbiri
in najceneje kupite pri
WARBINEK
Ljubljana, Miklošičeva 4
telefon 35-59

Stare mojstrske

gosli (Klotz)

neprekosljivo doneče, od
strokovnjakov ocenjene
na 20.000 din, naprođaj
po primerni ceni. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 19.375. (g)

KLAVIRJI

planini, harmoniji:

STEINWAY & SONS,
BLOTHNER, BÖSEN-
DORFER, FÖRSTER,
HÖLZL, MANBORG
so nesporno najboljši
fabrikati na svetu.

Dobite jih le pri trdkli

ALFONZ BREZNIK

Ljubljana

Aleksandrova cesta 7

Majhni obroki, nizka iz-
p-ojevalnina. Tudi pre-
igrani klavirji na zalogi.
Istotam velika izbira vseh
glasbil, muzikalij in strun.

BREZPLAČEN POKUP V ISKANJU

Klavir

dobro ohranjen, zaradi
selitve poceni (2200 din)
naprođaj. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 21015.

Zahtevajte prospekte

R. HROVAT

ZAGREB, Illica 49

Obrt

Mreže za postelje

najceneje pri Andrićevu,
Komenskega ulica 24. (l)

STROJI

Kupim rabljene motorje

in diname za istosmerni
in vrtilni tok. Ponudbe
v upravo »Slovenca« pod
»Elektrostroji« 19.899.

Elektromotor

220 V, 8 ks, ca. 1500 obra-
tov, dobro ohranjen, ku-
pim. Remec & Co., Kam-
nik.

Mizarški cirkular

dobro ohranjen - kupim.
Opis in ceno poslati na
Kočar Ivan, Tunjice, p.
Kamnik. (k)

Elektromotor

5 KS, 220-380 V, izme-
nični tok, malo rabljen,
po možnosti s kablom —
kupim. Ponudbe s ceno
na Ivan Remic, Smartno
ob Paki.

Kompletno elektrarno

Deutz Motor 42 PS, z ge-
neratorjem, na oglje in
elektrogenerator 45 KVA
Ganz, vse v najboljšem
stanju, proda Josko Povh
v Novem mestu.

Strugarske stroje

novi, na jermenski pog-
on, z Nortonovo pripre-
mo, razne velikosti, vi-
šina konic 180-250 mm,
dolžina struganja 1000 do
2000 mm, prodaj. Naslov
poslati na Publicitas, Za-
greb, pod št. 55039.

Motor 6-7 HP

bencinski, stabilni, v do-
brem stanju, kateri se
prav lahko preuredi na
oglje, prodaj. - Istotam
se sprejme vajenec za
mizarstvo obrt. - Stupica
Teodor, št. Vid, Lukovi-
ca.

Mizarji!

Malo rabljena tračna ža-
ga (Bandsäge), 800, s
posebnim elektromotor-
jem, dalje rezkalo (Frä-
se) z vdelanim elektro-
motorjem, vse v neopo-
rečnem stanju, kot novo,
prodaj. Naslov, prošim,
sporočiti na Publicitas,
Zagreb, pod št. 55.900.

Rozina Ivan (prej „ORIENT“)

Šolske, študijske, umetniške in
kemične barve. Firneži, laki,
lužila, „Arti“ šelaki in špirit, vse
slikarske in pleskarske potreb-
ščine po solidnih cenah.

LJUBLJANA, Tyrševa c. 14
Telefon 39-25 (Poleg Schneider & Verovskaj)

Hišo v Celju

prodaj za 125.000 din.
Tudi polovico. Možnost
prevzema hipoteke. Po-
nudbe podr. »Slov.« v Cel-
ju pod »Hiša« 19920.

Parcelni kompleks

od 4000 m², na prometni
točki, pri glavnem kolo-
dvoru, naprođaj po 350
din za 1 m². — Naslov v
upravi »Slov.« pod 19922.

Posedstvo

štirih oralov zemlje, nji-
ve, travniki in mlad sa-
donosnik, novo zidana
hiša z gosp. poslopjem,
z 20.000 din hipoteke, tik
mesta Slovenj Gradec, se
prodaj za 105.000 din. —
Vprašati pri: Matko Vost-
ner, Slovenj Gradec.

Dvostanovanjska vila

krasna, komfortna, z ve-
likim lepim vrtom, v sre-
dini Ljubljane naprođaj.
Pismene ponudbe v upr.
»Slov.« pod »1.000.000.«
št. 21011.

Hiša v Ljubljani

naprođaj. Potrebna glav-
nica 100.000 din, ostalo
po dogovoru. Zlata pod-
laga. Posredovalci izklju-
čeni. Polzvedbe: Lončar,
Ravnikarjeva ulica 6.

Prodaj:

Naravna haloška vina

vseh vrst naročajte pri
Vinarski zadrugi v Ptuj

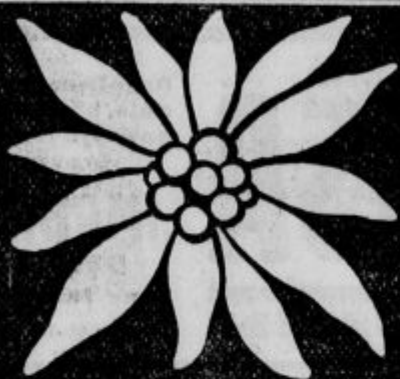
»SLOVENEČ«

na 10 straneh je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik

Vesele božične praznike
in srečno novo leto želi

Jože Zalaznik
splošno mizarstvo
Napoleonov trg št. 7

MR. BAHOVEC

PLANINKA ZDRAVILNI ČAJ

Reg. br. 12451/32.

Vnajem

ISCEJO:

Trgovino

z mešanim blagom iščem
v najem do aprila. Po-
nudbe upravi »Sl.« Ma-
ribor pod »Dušan 1940«
19.616. (m)

ODDAJO:

Vinotoč

vzamem v najem kjer-
koli. Naslov: Anton Ma-
čukat, Vodice, Dalmacija.

Trgovski lokal

oddam v najem. Simon.
Krtina, p. Dob pri Dom-
žalah.

Trgovski lokal

velik, lep, v centru Ma-
ribora, 6 minut od po-
staje, ugodno oddam v
najem. Ponudbe upravi
»Slovenca« pod »Najem«
št. 19.711. (n)

Za pisarno

pripravne štiri velike so-
be, event. tudi štastobno
stanovanje s pritliklinami,
oddam 1. marca 1940 ali
prej na Aleksandrovi c.
št. 14-I. — Vprašati: dr.
Kleser Karl, odvetnik,
Maribor, Aleksandrova c.
št. 14-I.

Trgovsko hišo

s trgovskim inventarjem,
na zelo prometni točki,
pri farni cerkvi in šoli,
5 minut od železn. po-
staje ob glavni progi —
oddam v najem po zelo
ugodnih pogojih. Ponud-
be poslati upravi »Slov.«
pod »Bodočnost zasnova-
na« 19.626. (n)

Prostor za garažo

ali skladišče oddam tako
za Bežigradom. Naslov v
upravi »Slov.« pod 21005.

Lokale

na zelo prometnem kraju,
za vsako obrt, oddam.
Ponudbe v upravo »Sl.«
pod »Dežela 94« 21014.

Gostilno

lahko s posestvom, vza-
mem takoj v najem. Na-
slov v podružnici »Slov.«
v Celju pod št. 19.692. m

Enodružinsko hišo

z večjim vrtom oddam v
najem v D. M. v Polju.
Naslov v upravi »Slov.«
pod št. 17.774. (n)

Parna pekarna

in slaščičarna, na zelo
prometnem kraju, se od-
da v najem. Ponudbe v
upravo »Slov.« pod »Zla-
to« št. 19.993.

Gostilno

blizu cerkve v večjem
trgu na Dolenskem tak-
oj oddam z vsem inven-
tarjem ter event. tudi s
koncesijo. Naslov v upr.
»Slovenca« pod 19.803. (n)

Pension z gostilno

v lepem prometnem kra-
ju Gorenjske, v neposred-
ni bližini Bleda, oddamo
v najem s 1. majem 1940.
Ponudbe v upravo »Sl.«
pod šifro »Pension« 19.955

Stanovanja

ODDAJO:

Enosobno stanovanje

lepo, s vrtom — oddam.
Ahlin, Ježica 16. (6)

Stanovanje

3 sobi s kuhinjo oddam.
Stoženska ulica 19. (6)

Sobo in kuhinjo

oddam. Naslov v upravi
»Slovenca« pod 19.907. 6

Dvosobno stanovanje

s kabinetom, kopalnico in
pritliklinami, odda takoj
Mihelič, Costova 8.

Stanovanje

dvih velikih sob s kopa-
lnico in vsemi pritlikli-
nami oddam s 1. februar-
jem samo mirni stranki.
še v mestnem območju
na Stožicah 144. Istotam
oddam suho in udobno
podpritliklinno stanovanje.

Komfortno stanovanje

z dvema sobama, oddam
s 1. januarjem 1940. —
Vodnikova c., nova hiša.
Polzve se pri g. Burger.

Trisobno stanovanje

komfortno, oddam s 1.
ali 15. januarjem. Polzve
se: Beogradska ulica 22,
pri novi gimnaziji, od 3
do 4.

Oddam

dvosobno stanovanje s ka-
binetom, kopalnico in pri-
tliklinami — takoj ali fe-
bruarja — v Medvedovi
ulici 19a. (6)

SOBE

ODDAJO:

Sobo

oddam s 1. januarjem. —
Šmarska cesta 42.

Dve stanovanjki

solidni, snažni, sprejemem
v skupno sobo v mirni
hiši na lepi legi, skupna
kopalnica, velik vrt, te-
pasa, v središču mesta —
s 1. januarjem. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 19.933.

Radio

Za priložnostni nakup
rabljenih in novih radio
aparater se izve v pisar-
ni dr. Ogriška v Celju.

Seibt - super - radio

za razvajanega poslušal-
ca, 5 cevnih, 7 okrožil, 3
valovne dolžine, po 3300
din, model 1940. — Za-
stopstvo: Ludvik Heršič,
Ljubljana, Rimska cesta
št. 13.

Radio-aparat

znamke »Radione«, zelo
dobro ohranjen, skoraj
nov, poceni prodam. Na-
slov v upravi »Slovenca«
pod št. 19.931.

Radio-aparati

Minerva, Eumig, Saba so
najboljše darilo za Mi-
klavža in Božič. Dobite
pri

Kleindienst & Posch
Maribor
Aleksandrova cesta 44.

Kam pa kam?

Na Kurešček

vozi avtobus v nedeljo,
ponedeljek in torek iz-
pred Mestnega doma ob
8 zjutraj. — Prijave te-
lefon 36-98.

Za praznike

bomo postregli s izbor-
nim vinom. Nova pošilja-
tev dospela. — Sotelske,
Gradišče 10. (r)

Vsem cenjenim gostom

»PETROVEGA HRAMA«

in prav tako cenjenim
gostom restavracije

»SOČA«

naznanjam, da sem pre-
vzela in na novo odprla
staroznano restavracijo

»SOČA«

na Sv. Petra cesti št. 3.
Vodila in točila bom le
prvovrstna, pristna do-
lenjska in štajerska vina
ter skušala tudi v po-
gledu kuhinje vsakomur
ustreči po želji. Spreje-
mam po zmerni ceni na
dobro domačo hrano tudi
abonente. — Zelim vsem
svojim bivšim in bodočim
cenjenim gostom vesele
božične praznike ter
zdravo in srečno novo
leto! **Paola Uranič**

Naročajte in širite
»Slovenca«!

S tugo v srcu sporočam žalostno vest,
da je moj ljubljani mož, gospod

Jakob Mrak

upokojeni orožniški vodnik

v 61. letu starosti, danes nenadoma v
Gospodu zaspal.

Pogreb blagega pokojnika bo v nedeljo,
dne 24. decembra 1939 ob pol 4 pop.
na mestno pokopališče.

Radeče pri Zid. mostu, 23. dec. 1939.

Zalujoča žena: Uršula

Zahvala

Vsem, ki so nam ob smrti našega
ljubljenega očeta, starega očeta in
tasta, gospoda

Franca Šturma

posestnika

izrazili sočutje, se poslovlili od raj-
nega s cvetjem in petjem in ga v
tako velikem številu spremili na nje-
gov poslednji dom — se najiskrenejše
zahvaljujem.

Ljubljana-Kranj, 24. decembra 1939.

Zalujoči ostali

Zahvala

Vsem, ki so stali na strani ob izgubi nepozabnega,
ljubljenega edinega nam sina

Josipa J. Subotiča

podporučnika pilota-lovca, večkrat odlikovanega

izrekamo našo najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahva-
ljujemo častiti duhovščini, g. šolskemu upravitelju, g. žu-
panu, g. načelniku gasilske čete v Šmarju in vsem gasil-
cem, g. predsedniku Josipu Škerjancu in g. Anici Škerjanc,
g. Koloviču, častni straži, godbi za vse ganljive žalostinke,
g. Rozmanu in vsem darovalcem prelepega cvetja. Dalje
se zahvaljujemo pevskega društva Šmarje-Sap ter govorniku
za prekrasen govor ob odprtem grobu. — Izrekamo
iskreno zahvalo tudi gg. avijatičarjem iz Zemuna in Ljub-
ljane. Posebna zahvala za mnogoštevilne ustmene in pis-
mene izraze sožalja, kakor tudi vsem prijateljem in znancem
in ostalim, ki so s svojo prisotnostjo izkazali našemu
nepozabnemu, edinemu rajnkemu zadnjo čast.

Šmarje-Sap, Ljubljana, 24. decembra 1939.

Neutolažljivi starši in sestre.

Zahvala

Za mnoga topla sožalja, ki so mi bila izkazana ob priliki smrti mojega
ljubljenega očeta, gospoda

Lovra Veraniča

izrekam vsem najiskrenejšo zahvalo. — Posebno se zahvaljujem častiti
duhovščini, g. dr. Herzmannu, pevskega društvu »Olkic« za ganljive ža-
lostinke, vsem darovalcem krasnega cvetja, in vsem, ki so blagopokojnega
v tako lepem številu spremili na zadnji poti. — Vsem Bog plačaj!

Celje, dne 23. decembra 1939.

Žalujoča Roza Zamparutti in sorodstvo

Zapustil nas je naš preljubi soprog, oče, praoče itd., ekscelencia

Douglas grof Thurn - Valsassina

ki je danes ob 4. v 76. letu starosti, nenadoma v Gospodu zaspal.
Čas in kraj blagoslovitve pokojnika bo objavljen naknadno.

Guštanj, Ravne, dne 23. decembra 1939.

Fani, soproga,
Oton, Marija in Gabrijela, otroci,
ter ostalo sorodstvo.

Ne vemo ne ure ne dneva...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugim izplačala cele zavarovalne vsote
ob smrti naslednjih zavarovancev:

Rihtaršič Franciška, Ljubljana, Tabor 2;
Gros Ivan, Ljubljana, Gosposvetska c. 13;
Marondini Franjo, Brezovo 37, p. Sevnica;
Repše Franc, Jagnjenica 12, Radeče pri Z. m.;
Cegnar Janko, Ljubljana;
Gril Johana, Bodkovič 13, Juršinci;
Škrlep Franc, Trzin 12;
Karlin Jožeta, Tržišče 23, Rog. Slatina;
Gorjup Terezija, Zg. Poljskava, Ogljenšak 21;
Jekovec Jakob, Zg. Bela 35, Predvor p. Kranju;
Sedlak Ernest, Ljubljana, Tavčarjeva 11;
Lužar Josip, Ljubljana, Zaloška 2;
Krček Kunigunda, Maribor, Komenskega 13;
Plavčak Ivana, Ptujška gora 18;
Ambrožič Marija, Belica 8, Polhov gradec;
Sluga Katarina, Viš 161 pri Ljubljani;
Kraner Angela, Maribor-Pobrežje, Lovska 38;
Lužar Fortunat, Ljubljana, Postojnska 14;
Kenda Romana, Bled, Grad 43;
Ivanec Alojzij, Ljubljana, Celovška 89;
Majhenšek Anton, Gradec 66, Litija;
Jenko Marjeta, Torovo 8, Smednik;
Završnik Franciška, Križ 49, Komenda;
Cuderman Katarina, Bašelj 12, Predvor;
Bervar Jakob, Ljubljana, Vožarski pot 8;
Lagar Franciška, Sp. Javorje 2, Črna p. Prev.;
Sahman Nežika, Podpeca 88, Črna p. Prevaljah;
Rabič Marija, Tržišče, Glavni trg 17;
Capelnik Andrej, Guštanj 111;
Hauptman Marija, Maribor, Pobrežka 8;
Povšin Jožef, Zg. Dobrava 29, Podnart;
Trtnik Ivana, Zg. Kašelj 76, D. M. v P.;
Petrovič Janez, Borovnica 144;
Mihelič Cecilija, Ljubljana, Masarykova 60;
Sek Cecilija, Grabušinsk 2, Sv. Jurij ob Ščav.;
Stefančič Marija, Ljubljana, Galjeveca 52;
Horvat Ignac, Ptuj, Maistrova 7;
Pestotnik Apolonija, Ljubljana, Tržaška 27;
Fuks Ana, Partinje 41;

Murko Tomaž, Pobrežje 14, pri Ptuj;
Schmidt Ivana, Slemen, Selnica ob Dravi;
Kunčič Cecilija, Mojstrana;
Sanli Franc, Kranj, Cojzova 20;
Haluzen Julijana, Središče;
Hinteregger Amalija, Zikarce 41, Sv. Bar-
bara v Slovenskih gorah;
Korošec Franc, Veleovo 50, Cerklje p. Kranju;
Kralj Franc, Jesenice, Savsko nabrežje 15;
Lastnak Alojz, Nova vas 22, Celje;
Cemažar Mihael, Radeče 109 pri Zid. mostu;
Novak Andrej, Sostro, Hrušica pri Ljub.;
Potočnik Franciška, Cerovec 8, Rog. Slatina;
Podnebšek Cecilija, Breg 13, pri Litiji;
Krišelj Helena, Luže 32, Senčur pri Kranju;
Skočir Antonija, Črnomelj 21;
Cvilak Matija, Rošpoh 195;
Legat Terezija, Kropa 64;
Ilovar Srečko, Dev. Marija v Polju 21;
Trobiš Alojz, Novake 22, Nova cerkev;
Skof Jože, Razborje 20, Vel. Loka na Dol.;
Ivančič Anton, Apače 18, Sv. Lovrenc na
Dravskem polju;
Traven Ana, Ljubljana, Rimska cesta 2;
Hribar Franc, Polhov gradec 65;
Vrhunc Franc, Zelezniški 60;
Dobravac Ivana, Češnjica 32, Boh., Sred. vas;
Novak Janko, Ljubljana, Bohoričeva 14;
Maček Ivan, Trčova 8, Maribor;
Zelcer Andrej, Škale 50, Velenje.
Na posledicah nezgode so umrli:
Lesjak Pavel, Črna 31 pri Prevaljah;
Milavec Jernej, Ljubljana, Pavšičeva 8;
Koprivnikar Emil, Litija 83;
Stebelj Anton, Jablanca 8, Boštanj;
Ažnoh Franjo, Farna vas 119, Prevalje.
KARITAS je svojcem izplačala zaradi
nezgode dvojno zavarovalno vsoto.

Brezplačno sozavarovano vsoto je KARITAS izplačala ob smrti 8 letnega Majsa, sina pri
nas zavarovanih staršev Ulčnik Jerneja in Terezije, Zg. Vižinga 18, Marenberg, in ob smrti
štirinajstletnega Murn Stanislava, Mirna peč št. 30 — čeprav je oče umrl pred otrokom.

V tem času je pristopilo v KARITAS 1655 novih članov.

Navodila in prospekte dobite pri vseh krajevnih zastopnikih ter pri:

KARITAS, Ljubljana, Palača Vzajemne zavarovalnice
KARITAS, Maribor, Orožnova 8

Zadružno načelstvo.

Vesele božične praznike žele naslednje tvrdke:

Motvoz. Grouppe želi vsem svoj. čitateljem srečen Božič!

„SLAVIJA“ jugoslovanska zavarovalna banka

želi svojim poslovnim prijateljem vesele praznike in srečno novo leto

Generalno ravnanje v Ljubljani

v novem posloju

Telefon 21-75, 21-76, 21-77

Gajeva ulica 2

Sprejme nove sodelavce

Prevzema vse vrste zavarovanj

Vesele božične praznike in blagoslovljeno novo leto

TOVARNA OPEKE
LESNA INDUSTRIJA

ZABRET IVAN

BOBOVK PRI KRANJU
Pisarna KRANJ • Telefon 59

MODNI SALON
ROZMAN PAVLINA
Dvorni trg št. 3 (poleg univerze)
izdeluje damske kroje in poučuje
KROJNO RISANJE

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi svojim cenjenim gostom

brata Veštič
gostilna pri „ŠTEFANU“

Priporočava za praznike dobro dalmatinsko vino

*Vesele Božične praznike
in srečno Novo leto*

želi

Franc Juvan
Gamelje

FRANC SODIN, opekarna
LJUBEČNA

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem
vesele božične praznike in srečno novo leto

Vesele božične praznike
in srečno novo leto želi
Franc Strupi
trgovina s steklom, porcelanom in keramiko
Celje, Prešernova 4

KAMNOSEŠKO KIPARSKO
PODJETJE

FRANJO KUNOVAR
pokopališče Sv. Križ
LJUBLJANA

*Vesele božične praznike
in srečno novo leto*

želimo vsem cenjenim gostom
Obenem priporočamo naša
prvovrstna dalmatinska vina

Točimo: Cankarjevo nabrežje 5
I. A. SUNARA

Vesele božične praznike
in srečno novo leto
želim in se priporočam vsem
svojim cenjenim odjemalcem

JOŽE VIDMAR

manufaktura — moda
CENTRALA KRANJ
PODRUŽNICA TRZIC

Hotel Balkan, Beograd

vošči nastopajoče božične praznike

Vesele božične praznike ter srečno in
blagoslovljeno novo leto

1940

Hranilnica in posojilnica

v Kranju, Ljudski dom

*Vesele Božične praznike in prav
srečno Novo leto*

želi in vošči vsem svojim odjemalcem, znancem in prijateljem

tvrdka Matija Vidmar
Zreče

Vesele božične praznike in blagoslovljeno
novo leto želi

Salon „MIA“
FRANJA HRIBAR - KRANJ

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi vsem svojim cenj. odjemalcem

FOTO HUDNIK
Ljubljana VII.

STEFAN IN ANA BENKO (prej Maršik)
Zdraviliška restavracija

SLATINA RADENCI

želi vsem gostom vesel božič in srečno novo leto!

Vesele božične praznike in srečno novo
leto želi vsem svojim cenj. strankam

tvrdka „PROMET“
komis. prodaja živalskih strojev, koles itd
LJUBLJANA - Napoleonov trg št. 7

Vesele božične praznike

želi vsem svojim cenjenim naročnikom

Anton Krašnja, vodovodni instalater
Ljubljana, Emonska cesta 2

RESTAVRACIJA,
KLET in EKSPRESS

Slon

vošči svojim cenjenim gostom
vesele božične praznike
in srečno novo leto!

JURIJ KRISCH, restavrator

**Vinarska in kletarska
zadruga v Metliki**

želi vsem

svojim cenj. odjemalcem vesele bo-
žične praznike in srečno novo leto

Vesele in blagoslovljene božične
praznike in srečno novo leto
želi ter se nadalje priporoča
cenjenim odjemalcem vdani

MAKS GRBEC
mesarija in delikatese
Ljubljana, Napoleonov trg 2

Vsem cenjenim odjemalcem želi

vesele božične praznike

Anica Kocutar, trgovina
čevljev **Tyrševa c. 14**

Vesele božične praznike
in srečno novo leto želi
vsem svojim cenj. gostom

Ivan Metelan
mesar in gostilničar
pri Sv. Juriju ob Taboru

Vesele in zadovoljne bo-
žične praznike in srečno
novo leto želi vsem
svojim cenjenim gostom

ALOJZIJ LESKOVSEK
krojaštvo
Ojstriška vas,
Sv. Jurij ob Taboru

MLADINSKA

ZALOŽBA
LJUBLJANA

Stari trg 30

želi svojim odjemalcem
vesel Božič
in
srečno novo leto!

JUVAN JOSIP, splošno čevljarstvo

SLOVENJGRAD - Cesta Kraljeviča Andreja št. 36

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi
modni salon **ZANOSKAR LUDVIK**
LJUBLJANA - Bleiweisova 15

Blagoslovljene Božične praznike in srečno
novo leto želi vsem svojim strankam

Jože Križnik

strojne mizarstvo in strugarstvo
Ojstriška vas, Sv. Jurij ob Taboru

Vesel Božič in srečno Novo leto želi
trgovina „pri Miklavžu“
pod »Lemenatom«

Vesele božične praznike
in srečno novo leto želi

Erddij Šušteršič
soboslikarstvo

IGRIŠKA UL. 14 - TEL. 3101

Blagoslovljene božične praznike in srečno
novo leto želi svojim cenjenim naročnikom

Smolej Vladimir

krojač

Dovje — Mojstrana

Vsem cenjenim poslovnim prijateljem
želim

vesel božič in srečno novo leto

Rafael Batistič

trgovina s surovimi kožami in lojem
Stražišče pri Kranju, tel. 50

Kod do sedaj, bom tudi v bodoče plačeval po naj-
višjih dnevnih cenah — Se priporočam

Božična voščila naših inserentov

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi vsem cenj. odjemalcem

IVAN MEKE, trg. z meš. blag.
SREDIŠČE OB DR.

Vsem delujočim duhovnikom, dobrotnikom in ro-
marjem s v. Križa vesele božične praznike in
srečno novo leto želi

Cerkveno predstojništvo sv. Križ nad Dravogradom

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi in se priporoča

PODGORSEK FRANC

novi otvorjena trgovina z mešaním blagom
SREDIŠČE OB DR.

Vsem mojim cenj. gostom
vesele božične praznike in srečno novo leto želi

Dalmatinski vinotoč v Dravogradu

Vesele božične praznike ter srečno novo leto
želi vsem svojim cenj. naročevalcem

KOČEVAR FRANJO

sodar za vinske in strojne (Gerblässer) sode
ter za vsa v to stroko spadajoča dela
SREDIŠČE OB DR.

Vsem prijateljem in znancem
vesele božične praznike in srečno novo leto želi

Ivan Veržun, lesna industrija - Meža ob Dravi

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi vsem svojim cenj. poslovnim prijateljem

Kmečka hranilnica in posojilnica
r. z. z. n. z.

v Središču ob Dr.

Vesel božič in srečno novo leto!
želi cenjenim odjemalcem

FRANJO TRBUHA

spec. trgovina mesarskih (klobasarskih) strojev
Telefon št. 51-06 - ZAGREB - Maksimirska 11

Srečno in veselo novo leto
želi vsem cenjenim odjemalcem in prijateljem

Mizarstvo, žaga

ANDLOVIC - ŠKOFLJICA

in lesna trgovina - TYRSEVA c. 47

Opekarna

Tavčar Feliks

Vodice nad Ljubljano

želi vsem svojim odjemalcem v
njihovih domovih vesel Božič in
srečno blagostova polno novo leto

Vesele božične praznike in srečno novo leto
želi vsem svojim cenjenim strankam

krejaški
Oražem Anton

CELJE - Gledališka 9

Vsem mojim cenj. gostom
vesele božične praznike
in srečno novo leto!

HOTEL KOMAUER

MEŽA OB DRAVI

Vesele božične praznike

in srečno novo leto

želim vsem svojim cenjenim strankam in se
priporočam! — Moderno preurejeni mlin mi
omogoča, da ustrezem željam svojih cenje-
nih strank. Zamenja se žito vseh vrst, izde-
luje se kaša in ješprenj.

ČERNE ANGELO

VALJČNI MLIN IN ELEKTRIČNA ZAGA

FUŽINE pri Ljubljani

Vsem planincem
in smučarjem

želim vesele božične praznike
in se priporočam za obilen
poset svoje gostilne v Stahovici

Šramba za koleca Tujake sobe
in smuči na razpolago

Erjavšek Franc

roševalec,

Stahovica 21

Izdelovalnica likerjev, desertnih vin, sirupov in žganjarna

Jakob Perhavec

Maribor - Gosposka ulica šte. 9

Telefon 25-80

Na drobno in na debelo

Nedelja 24. decembra bo trgovina odprta ves dan

Rum, konjak, likerji,
slivovka, brinjevec,
droženka, klekovača

Specijaliteta:

GREŇAK in VERMUT

Model
1940

Specijalna izdelovalnica

HARMONIK

JOSIP FLEISS

(PREJ LUBAS IN SIN)

Ljubljana, Tyrševa cesta 36

Lastna šola za poduk harmonik

ZAHTEVAJTE CENIK!

BREGAR & KREK

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 19

Palača Vzajemne zavarovalnice — Telefon šte. 36-75

Dobavljamo izvanredno fino
pšenično moko iz priznane naj-
boljših banatskih mlinov:

Industrija, Stari Bečej, Svoboda, Bajmok,
Forgač, Topola

Pridite! po izvanredno ugodnih cenah!

**Prepričajte
se!**

Poleg moke dobite stalno tudi pšenico in koruzo

Zahtevajte povsod „SLOVENCA“

Srečen Božič

voščimo cenj. kupcem naših radij-
skih aparatov in dober sprejem!

Prvi del tega voščila velja tudi
onim našim prijateljem, ki aparata
še nimajo. Čimprej jim želimo
voščiti tudi drugi del!

Oglasite se zato pri nas takoj po
praznikih! Vse te-le najnovejše

aparate letnika 1940 imamo na razpolago v naši trgovini v Ljub-
ljani, kjer Vam jih radi neobvezno pokažemo in predvajamo:

1. Dvoelektronski DKE	DIN	750.-
2. Troelektronski baterijski DKE	DIN	850.-
3. Troelektronski VE 301	DIN	1.350.-
4. Troelektronski Telefunk T 913	DIN	2.200.-
5. Štirielektronski super Orion 044	DIN	2.750.-
6. Štirielektronski baterijski super Orion 044 B	DIN	2.800.-
7. Štirielektronski super Telefunk T 965 WK	DIN	3.375.-
8. Štirielektronski super Telefunk T 965 GWK	DIN	3.575.-
9. Štirielektronski baterij. super Radione 440 B	DIN	3.700.-
10. Petelektronski super Blaupunkt 6 W 69 P	DIN	3.800.-
11. Petelektronski super Orion 055	DIN	4.150.-
12. Šestelektronski super Telefunk T 975 WK	DIN	4.175.-
13. Petelektronski super Radione 540 W	DIN	4.200.-
14. Petelektronski super Radione 540 GW	DIN	4.400.-
15. Šestelektronski potovalni super Radione R 2	DIN	4.800.-
16. Šestelektronski super Telefunk D 750 WK	DIN	4.950.-
17. Šestelektronski super Telefunk D 750 GWK	DIN	5.250.-
18. Petelektronski super Blaupunkt 6 W 79	DIN	5.400.-
19. Osemelektronski super Radione 740 W	DIN	5.600.-
20. Sedemelektronski super Radione 740 GW	DIN	5.800.-
21. Šestelektronski super Blaupunkt 7 W 79	DIN	6.000.-
22. Sedemelektronski super Telefunk D 770	DIN	6.300.-
23. Šestelektronski super Blaupunkt 7 W 79 D	DIN	6.500.-
24. Sedemelektronski super Telefunk D 860	DIN	7.800.-
25. Dvanajstelektronski super Telefunk T 8001	DIN	9.000.-
26. Osemelektronski super Blaupunkt 8 W 79	DIN	10.000.-
27. Enajstelektronski super Blaupunkt 11 W 79	DIN	12.000.-
28. Glasbena skrinja Blaupunkt	DIN	28.500.-

Za vse te aparate Vam radevolje pošljemo brezplačno podrobne opise in cenike

„RADIO“

dr. z o. z. v Ljubljani, Miklošičeva c. 7, tel. 31-90

Male smučarji! Za zimsko sezijo se po
ugodni ceni odda

KOČA NA POKLUKI
(2 sobi, štedilnik)

Pojasnili se dobe Poljšica 27, Gorje pri Bledu

Razpis

Občina Tomišelj, okraj Ljubljana-okolica,
razpisuje pragmatično mesto občinskega tajnika.
Pogoji: 4 razr. srednje ali nje enake strok.
šole. — Prosilci s prakso imajo prednost.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z li-
stinami po čl. 7 in 8 uredbe o občinskih
uslužbenih, je vložiti do 23. januarja 1940 pri tej občini.

Občinska uprava Tomišelj, 19. decembra 1939.

Pozor mizarji! Zaloga vezanih plošč in
furnirjev po tovarniških
cenah s posebnim popustom pri
„OBNOVA“ — F. Novak, Jurčičeva ulica 6

Preklic

Podpisani Janez Okrogar, želez. upokojenec,
Breg pri Litiji, obžalujem žaljivke, ki sem jih
izrekel o Francu Strmljanu, posestniškem sinu.
Tenetiše, ker sem se uveril, da nimam nikakega
povoda mu kar koli očitati in da je Strmljan Franc
prostovoljno izstopil iz vojaške službe. S tem se
mu istočasno zahvaljujem, da je odstopil od ka-
zenskega pregona. Janez Okrogar l. r.

Kolesa Najnovejši otr. vozčki

igračni vozčki, skiroji, avtomobilčki, koles. deli

Tribuna F. B. L. Ljubljana, Karlovska c. 4

Podružnica: MARIBOR, Aleksandrova 26

Razpis

Občina Ljutomer razpisuje mesto

občinskega tajnika

Prosilci s popolno srednjo ali nje enako
strokovno šolo in oni z vsaj nekoliko prakse,
imajo prednost.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z
listinami po čl. 7 in 8. uredbe o občinskih
uslužbenih, je vložiti do 1. januarja 1940 pri
tej občini.

Uprava občine Ljutomer,
dne 13. decembra 1939.

Restavracijo

s 6 tujskimi sobami, kompletno opremljene,
v Videm-Krškem, poleg Bonačeve tovarne
celuloze — takoj oddam v najem zaradi
starosti. Poleg hotela je nove, najmodernejše
urejeno kegljišče in kolodvorski buffet v
samostojni zgradbi, nasproti postaje. — Na
dvorišču ledenica. — Podrobna pojasnila se
izve na naslovu v upravi »Slov.« pod 19971.

Kupujte
pri domačem podjetju!

Teza družba z o. z.
tekstilna industrija

Kranj

OROŽARNA PASTUOVIČ

ZAGREB, Juričičeva ulica 1

Orožje za lov, sport in obrambo, renomiranih bel-
gijskih nemških in francoskih izdelkov. Čez 60 vrst
lovskih pušk. Lovsko-sportne potrebšćine in razne
novosti. Katalog (80 strani, 350 slik) pošljemo pri-
poročeno vsakomur, ki nam pošlje 6 Din. — Mail
cenik zastoji.

Avtomobile

izvršujemo pregraditev na
pogon z vpojnim plinom
(Sauggas)

Veliki prihranki, zanesljiva vožnja
Zmerne cene, skrajšani dobavni rok
Zahtevajte ponudbe!

DARUVARSKA
LJEVAONICA ŽELJEZA
I TVORNICI STROJEVA
DARUVAR

Novo! **PRISTNA LJUTOMERSKA VINA**
naročajte le pri
VINARSKI ZADRUGI V LJUTOMERU

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zad. z neom. jam. Ljubljana, Miklošičeva cesta 6 v lastni palači

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše.

Nove in stare vloge ki so

v celoti vsak čas izplačljive
obrestuje po 4%, proti odpovedi pa po 5%

Proti kamnom: žolča, ledvic, mehurja
vzemite zdravilni **DUBRAVKA ČAJ**
in uspeh Vam je v kratkem zagotovljen
1 škatla din 30.—, Dobite v vseh lekarnah. Proizvajalec:
K. F. Labor. Mr. L. Andrijič, Iekarnar, Mostar
R.S.br.14.471 25/V 1938

Franc Jager
Dekoracija!
Montiranje zastorov!
upetništvo
Ljubljana
8v. Petra cesta 17.
Telefon 30-42

Velika zaloga najmodernejših
Couch-ov, otoman, vseh vrst foteljev in žimnic.
V zalogi vedno čista, gradi za modroce ter blago
za prevleko pohištva.
Konkurenčne cene! Solidna izdelava!

Slamoreznice za pogon z roko ali za
pogon z motorjem s praktično konstrukcijo in
v solidni izvedbi, kakor tudi ostale stroje do-
bavlja:

FERDO SMOLA

POLJEDELSKI STROJI
IN PLUGI

SV. JURIJ OB JUŽ. ŽEL.

Vsem cenjenim naročnikom
in prijateljem želimo
vesele praznike in blago-
slovljeno novo leto!

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Pravkar je izšel

I ZVEZEK

ALEŠ UŠENIČNIK:

IZBRANI SPISI

Nadaljni zvezki izidejo v sledečem redu:

- II. zvezek 15. marca 1940
- III. zvezek 30. maja 1940
- IV. zvezek 30. julija 1940
- V. zvezek 1. oktobra 1940
- VI. zvezek 15. decembra 1940

Ker nam kljub zaključenim naročilom prihajajo še
vedno nove prijave za to velepomembno delo,
podaljšamo naročniški rok nepreklicno do

10. januarja 1940

Interesenti, ki se hočejo še poslužiti ugodnosti naročnice,
naj zahtevajo naš prospekt.

Založba

Naša knjiga

Knjižni program za 1940

1 PAPINI GIOVANNI

Priče trpljenja Gospodovega

Prvo delo največjega pisatelja sodobne italijanske književnosti
v slovenskem jeziku. — Izide 15. januarja 1940

2 HICHENS ROBERT

Alahov vrt

Čudovit roman o puščavi, ljubezni, odpovedi. — Izide v
aprilu 1940.

3 JALEN JENEZ

Previsi

Zbirka novel, ki pomenja izredno vsebinsko in oblikovno
obogatitev naše leposlovne knjige. — Izide v septembru 1940

4 WAMBRECHTSAMER ANA

Danes grofje Celjski in nikdar več

Velikostna zgodovinska epopeja mogočnih Celjanov in njih us-
ode. Mogočna slika davne minulosti. — Izide v decembru 1940

Letna naročnina na vse štiri odlično opremljene knjige znaša
din 240.—, plačljivih v rednih mesečnih obrokih po din 20.—,
početni s 1. januarjem 1940.

Ugodnost za naročnike

Naročniki knjižne zbirke „Naša knjiga“, ki niso v zaostanku z
naročnino, uživajo 25% popusta na katerokoli knjigo iz založbe
Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani razen pri šolskih knjigah

Z a h t e v a j t e p r o s p e k t i !

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Lov z letalom

19

Tim se je zbudil prvi. Danilo se je, veter
je še vedno močno pihal, nebo pa je bilo za-
strto s črnimi oblaki. Tudi mrzlo je bilo in
Tima je kar stresalo, ko je šel pogledat gole
peščene sipine in široki potok s penecimi se
valovi. Zdaj se je zbudil še Jock, pa tudi nje-
ga je zeblo.
»Skodela vročega kakava bi se pa zdajle
prilegla, Tim, ali ne?« je hudomušno vprašal.
»Molči no in mi ne delaj slin! Lačen sem
ke volk.«
»A vkljub temu bova morala na tešče na-
praviti dolgo pot. Red mi je pravil, da je po
jeziku in po obali do vasi štiri milje hoda.«
Tim je skočil na noge. »Potem pa takoj na
pot!«
»Imaš kaj denarja?« vpraša Jock.
Tim seže v žep in privleče ven tri šilinge
in devet penov.
»To je vse,« reče žalostno. »A za zajtrk
bo že.«
Jock pa odkima. »Del denarja bova po-
brabila za brzojavko Finchu v Colchester.
Vrniti se morava čimprej.«
»Čemu?«
»Zato, ker je Red smaragde skril v votli-
ni ali pa v gozdu. Slišal sem, kako ga je Marko
vprašal, so li tam varni?«
Tim se je zamislil. »Čudno! Ali nisi prej
govoril, da jih ima pri sebi?«
»Prej že, seveda. O zdaj ve, da mu je po-
licija za petami in si najbrž zato misli, da bo
za primer, da ga ujamejo, vendarle zanj bolj-
še, ako pri njem ničesar ne najdejo.«
»Morda imaš prav. Če je tako, potem pa
morava čimprej nazaj, da dragulje poiščemo.«
»Saj jaz prav zato hočem. In zato morava
Finchu brzojaviti. Pride po naju z letalom, pa
smo takoj tam. Pa tudi zaradi Marka je to po-
trebno. Če mu bo količkaj mogoče, se bo sple-
zil nazaj in smaragde ukradel. Mu prav nič
ne zaupam.«

Hoja po sipinah je bila zelo naporna. Je-
zik pa se je bolj in bolj ožil. Postajalo je
vedno svetleje in že sta v daljavi razločila
vas, ki se je stiskala h griču v ozadju. Še pol
milje dalje sta videla nasip, ki je morskim
vodam branil, da prostrane zelene loke niso
zalile.
»Ko prideva na trda tla, bova lažje hodila,«
je tolažil Jock, ko sta se udirala v pesek.
»Ali pa zanesljivo veš, da ne hodiva po
otoku?« je vprašal Tim nemirno. »Če vidim
prav, je med nama in to vasjo voda.«
»Nemogoče! Red mi je rekel, da naju iz-
krca na jeziku, odkoder bova lahko prišla
v vas.«
Pa čeprav se je tako pogumno delal,
je tudi njega skrbelo, saj je razločno videl
sivo blesteče valove med seboj in vasjo.
Še sto metrov, pa sta bila na jasnem: pet-
deset jardov širok preliv je na najozjem me-
stu ločil dozdnevni jezik od celine in veliki
valovi so se podili po njem z grozno silo in
brzino. Fanta sta obstala kakor ukopana.
»To je naredil vihar,« reče Jock žalostno.
»Predrl je jezik.«
»Je čisto vseeno, kdo ali kaj ga je pre-
dril,« zarežal Tim. »Za naju je le to važno in
obenem grozno, da sva izpostavljena in od
sveta odrezana. Jezik ni jezik, ampak otok, ki
z njega nikamor ne moreva.«

Jock vlomilec.

Jock je pogledal Tima in si ni vedel po-
magati. V tem slučaju mu tudi ves njegov
pogum ne pomaga. Bilo je res tako, kakor je
Tim povedal: morje je udrlo v potok in jezik
odrezalo od celine. Še malo ni bilo upati, da
bi kak čoln prišel zdaj na ta novi otok, naj-
manj pa se bo mudilo lastniku hišice.
»Ali — ali pa ne bi mogla dati kakih
znakov, mogoče z ognjem?« je Jock nazadnje
prišel do sapa.
»Kaj naj pa zažgeva, ko razen morske
trave ničesar dobiti ni in je še ta mokra?«

»Morda bi poiskala naplavljenega lesa?«
»Kaj? Na morski obali?« je vprašal Tim
posmehljivo, in Jock je sam spoznal, da pri
groznem valovanju na to še misliti ni. »Sicer
pa ognja tudi nihče videl ne bi,« dodal Tim.
Zelo ga je namreč zeblo in zelo mu je — po
trebuhu krulilo.
»V tej stvari imaš prav,« reče Jock počasi.
Tu nimava kaj iskati. Kaj pa, ko bi se vrnila
v ptičarjevo bajto?«
»Saj je zaklenjena!«
»Pa vlomiva. V lopi vendar nimava kaj
jesti pa je tudi mrzlo.«
Cokljala sta nazaj h koči. Ne Jock ne Tim
nista preteklo noč dosti spala, Jock pa je ko-
maj kaj spal že čeli dve noči. Res je bil zelo
žilav po duhu in telesu ali to razočaranje mu
je bilo le preveč. Niti govoriti se jima ni
ljubilo, ko sta se pehala skozi bučanje vetra
in prhki pesek. Koča je bila zaklenjena in
okna zatakajena, kakor bi hotela reči: vstop
prepovedan! A kaj, ko je že spet deževalo in
postajalo mrzlejš, Jock je šel brskati v lopo
in našel star zarjavel železen drog. Pri nekem
oknu je zapazil, da okvir nekoliko na ven
štrli. Porinil je drog v to vrzel, se z vsami
silami uprl in zatik je odletel. Okno je bilo
odprto in fanta sta zlezla v kočjo.
Hišica je imela tri prostore: delavnico,
spalnico in kuhinjo. Bilo je vse zelo snažno,
a mrzlo, zaduhlo in vlažno. Zato sta takoj od-
prla vsa okna in polkna, da je mogel veter
prostore prehitati. Nato sta šla v kuhinjo, kjer
je stala pečica na petrolej.
»Jaz bom zakuril peč,« reče Jock, »ti pa
poišči kaj za pod zob!«
Tim je v omari odkril čaj, moko, sol in
še drugih dobrot. Pod stropom pa je v mreži
izzival kos slanin.
»Jock, kruha ni,«
»Ga že jaz spečem,« ga pomiri Jock, »samo
če imaš kaj praška za peko?«
Tudi prašek se je dobil in Jock je v skledi
zamesil moko, sol in prašek. Z vodo je zgnetel
testo in ga zrezal na hlebčke. Tim je pa na-

rezal slanin in rezine zložil v ponev. Peč je
bila hitro vroča in v pol ure sta fanta sedela
pri pojedini in se gostila z vročimi hlebčki,
prazeno slanino in čajem.
»Strašno veliko sva pojedla,« reče končno
Tim v skrbeh. »In jaz nimam več ko tri šilinge
in deset penov!«
»Nič ne de, saj bo tudi Finch imel nekaj
drobiža, ko pride po naju.«
Pomila sta posodo, se ulegla in trdno za-
spala.
Tim se je prvi prebudil. Začudil se je, da
je vse tako mirno in tiho, in pa da je že sko-
raj tema. Brž se je dvignil.
»Jock! Jock! Ali slišiš? Ves dan sva pre-
spala!«
Jock se je zbudil in se nasmehnil. »Kaj
boljšega bi ne bila mogla storiti. Jaz sem ka-
kor prenovljen. In veter se je polegel.«
»Res, veter se je polegel, a vendar je mor-
je še vedno nemirno. Le poslušaj!« Zamolklo
bučanje valov je še donelo od obale, potok je
bil pa že čisto miren. Stopila sta ven, Jock
je željno gledal proti celini, a čolna nikjer
nobenega. Tim je uganil njegovi misli in mu
rekel: »Nič ne maraj! Če bi Marko tudi res
nameraval ukrasti smaragde, ne bo tako kmalu
prišel tja. Kaj bi se vznemirjal! Pojdiva rajši
večerjati!«
Zopet sta pečico zakurila in si pripravila
večerjo. Dolgo sta sedela pri jedi, nato pa
pravkar hotela posodo pomiti, ko se Jock, ki
je imel izvrsten sluh, naenkrat zdrzne.
»Nekdo prihaja!« vzkligne, »koži pokonci
in je že pri vratih. V razsvetljeno sobo sto-
pita dva moža, in Jock debelo pogleda, ko vidi,
da ima eden znano modro uniformo podežel-
skega stražnika. Drugi pa je bil bradat mož
srednjih let v mornariških škornjih in modrem
jopiču.
»No, to pot smo vaju pa le dobili,« reče
stražnik. »Najbrž sta mislila, da se v tako
slabem vremenu ne bo nihče upal semkaj, da
vaju zasači pri vajinih zločinih.«

PORTLAND CEMENT

je najpopolnejši in najbolj ekonomičen gradbeni material, ki ustreza vsem zahtevam moderne gradbene tehnike in omogoča izvajanje najdržnejših stavbnih konstrukcij in najraznovrstnejših izdelkov

**,CEMENT' A.
D.**

LJUBLJANA - BEOGRAD - ZAGREB - SPLIT

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA

Ustanovljena
leta 1862

Kraljevine Jugoslavije

Ustanovljena
leta 1862

BANKO UPRAVLJA SAMOSTOJEN UPRAVNI ODBOR

Centrala v Beogradu

Glavne filiale: Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo, Cetinje, Novi Sad, Niš, Skoplje, Banja Luka in Zemun.

Filiale: Kragujevac, Petrovgrad in Valjevo.

Agencije: Bitolj, Čačak in Prijepolje.

Emitira obveznice in zadolžnice.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% letno.

Dovoljuje posojila v tekočem računu na nepremičnine, ki leže v mestih in trgih ter v zdraviliščih priznanih od države. Obrestna mera 6% letno, odplačilna doba 10 let.

Dovoljuje menično-hipotekarna posojila na 10 let po 6% letni obrestni meri na nepremičnine v mestih in trgih ter v zdraviliščih priznanih od države proti 3-mesečnemu eskontu žiriranih menic.

Dovoljuje mestnim in trškim občinam komunalna posojila na davke in doklade.

Eskomptira blagajniške zapise ministrstva financ in menice denarnih zavodov. Eskomptira kupone svojih založnic dolarske emisije (Seligman), ki so nostrificirane v Kraljevini.

Lombardira državne papirje, akcije Narodne in Privilegirane agrarne banke in blagajniške zapise ministrstva financ.

Za vse bančne obveze jamči država

Vsa pojasnila daje:

DRŽAVNA HIPOTEKARNA BANKA - BEOGRAD
IN NJENE PODRUŽNICE